

ANTONII DE HAEN,
RATIO MEDENDI.

TOMUS TERTIUS.

PARTES VI. ET VII. COMPLECTENS.

ANTHONY DE LIMA

FRANCISCO MENDOZA

TOMAS FERRER

JOSE MARIA COME

AUGUSTISSIMÆ

ROMANORUM IMPERATRICI,

MARIÆ THERESIÆ,

Dominae suæ Clementissimæ,

ANTONIUS DE HAEN.

Mole grandescit, quod ad pedes MAJESTATIS TUÆ annum depono opus: quoniam primò frequentioris experimenti sese obtulit occasio; deinde arcanas Naturæ leges investigandi ardor Inventis ingeminabatur; tandem discendi avida, atque insatiabilis, Juventus Academica, nova indies a me expectavit, petivit, urisit. Symbolam contulit longè frequentius Chirurgiæ, Medicinæ genuinæ Sororis, exercitium. Quin etiam notabiles, damnosique in Arte errores, expugnandi fuerant. Crevit sic in immensum Labor, sed

unà cum labore Voluptas : cum quod
Artem purificare & amplificare pos-
se, jucundissimum sit ; tum quod eo
majorem benevolentiam, eo gratio-
sorem MAJESTATIS TUÆ fa-
vorem, me mihi conciliaturum certo
nossem quo demandatam abs TE pro-
vinciam majori cum ardore, discen-
tiumque emolumento excoluissem.

Die 26. Octobris
1761.

ELENCHUS CAPITUM.

Tomæ III. Partes VI. & VII. complectentis.

PARS SEXTA.

CAPUT I. De Cardialgia Chronica.

pag.

7

CAP. II. De Vario Hydrope ac Tumore Abdominis. 26

CAP. III. De Hydrope Pectoris. 54

CAP. IV. Problemata, & Difficultates. 68

CAP. V. De Calculo Vesicæ Urinariæ & Lithotomiæ. 122

CAP. VI. De Cranii Ustione in Perstinacioribus Capitis vitiis 171

CAP. VII. De Peculiari quorundam Medicamentorum virtute. 205

PARS SEPTIMA.

CAP. I. De Anevrysmate externo ;
Spurio. 229

CAP. II. De Anevrysmate vero. 278

CAP. III. De Hydrope Cystico &
Hydatidibus. 308

CAP. VI. De intestino in inguine Per-
forato, & Excrementis inde foràs
expulsis. 343

CAP. V. Varia. 377

Tractatus de febrium divisionibus. I

A N T O N I I

D E H A E N

R A T I O M E D E N D I

P A R S S E X T A.

C A P U T I.

D E C A R D I A L G I A C H R O N I C A.

§. I. Cardialgia multis oriunda de causis, protopathica datur, & deuteropathica. §. II. Scirrhi, ut causæ, suspicionem, tum diuturnitas morbi, tum ejusdem pertinacia, haud immeritò fecerunt; intereà dum remedia nonnulla diu, constanterque adhibita, constan-temque sanitatem operata, clarè demonstrent necdum scirrhum adfuisse, sed alias pertinaces causas. §. III. Nihilominùs frequens, heu nimium! Cardialgiæ causa scirrhus est, quem cognoscendum regulæ artis sæpenumerò quidem dant, quânam verò in parte is
Tom. III. VI. Part. A

resideat, rariùs viventibus ægris, frequentius in denatis, certò novimus.

§. IV. Causa in Pyloro protopathica dum adest, in nonnullis, jugi ingestorum vix mutatorum vomitu se prodit, in aliis minimè: probatur utrumque exemplis.

§. V. Frequentior ea nihilominus Observatio est, quod vomitus ille adsit, dum vel causa protopathica in Pyloro, vel deuteropathica ponè Pylorum est, quàm quòd non adsit. Historiæ id confirmantes.

§. VI. Solet eo in casu ventriculus vehementer augeri, nonnunquam solâ amplitudine, aliquoties etiam crassitie: vix capitur vera hujus differentiae ex observationibus causa.

§. VII. Quæstio hæc ad plura cava viscera adplicata, varietatem detegit eandem. Discrepantia sententiarum circa utrum aufertur exemplis, quæ indubiè demonstrent illum crescendo haud amittere crassitiem, quam non imprægnatus habebat. Tuba, Ovaria, Hydatides quoque, crassitudine tunicarum passim augentur.

§. VIII. Confirmatur argumentum de difficiliore hujus morbi Diagnosi; dum, vomitus vix mutatorum ingestorum diuturni, latentissima & insolita planè causa nonnunquamprehenditur. Prudentia & Præcautio-

PARS SEXTA. CAP. I. 3
nes commendantur, dum ejusmodi in-
solitæ causæ suspicio est.

§. I.

CARDIALGIAM Chronicam hîc describere animus non est, sufficienter id scholis scriptisque Medicorum præstantibus; verùm ea potius communicare, quæ propriæ observationes ad illam elucidandam contulerint. Quod ordine ut faciam, præmittere debebo recensitionem variarum admodùm partium, viscerumque, in quibus hic morbus sedem originemque, unquam habuisse inventus est.

Ac primò quidem ipse Ventriculus cum Pyloro recensetur, suo affectus in cavo, substantiâve. Estque tunc Protopathica Cardialgia, quo etiam eæ species pro parte referendæ, quæ N°. 28. 29. 30. 31. recenserebuntur. 2°. Œsophagus ponè ventriculum. 3°. Diaphragma. 4°. Pancreas. 5°. Duodenum. 6°. Omentum. 7°. Hepar. 8°. Splen. 9°. Sternum aut mucrone suo, aut adnato sibi tumore. 10°. Musculi Recti Abdominis. 11°. Vesicula fellis. 12°. Mesenterium. 13°. Renes & Ureteres. 14°. Uterus. 15°. Ovaria. 16°. Tuba Fallopii. 17°. Præ-

4 R A T I O N I S M E D E N D I.
ternaturales Concretiones ac Tumores,
in appendicibus per Abdomen adiposis.
18°. Hydatides. 19°. Aqua, Serum, Pus,
Ichor, Mucus, Sanies, aut quicunque
alii liquores, five in vacuum effusi Ab-
domen, five faccis hydatidibusque con-
tenti. 20°. Affectiones spermaticorum
vasorum. 21°. Aneurysmata varia. 22°.
Viscerum variorum degeneratio. 23°.
Mutuaque eorundem inter sese con-
cretio. 24°. Hernia levior, euns, re-
deuns, sæpe ignota. 25°. Prolapsus uteri
ac vaginæ varius. 26°. Multiplicia inte-
stinorum incommoda. 27°. Cephalæa.
28°. Nimia debilis ventriculi sensilitas.
29°. Hystericus clavus. 30°. Peculiares
atque insuperabiles ventriculi crampi
dicti. 31°. Humores acidi, alcalini, for-
des, vermes, in ventriculo fixi aut per-
petui.

De Cardialgia, in enumeratorum par-
tium unâ, pluribusve, sede; a recen-
sitarum unâ, pluribusve, causis; innu-
mera quidem exempla nos convincunt;
at verò cum de Cardialgia, ut monui,
tractatum non conscribam, ea modò
tangam, circa quæ meæ, aliorumque,
five nuperrimæ, five saltem necdum
publicè editæ observationes, versan-
tur. Si qua tandem veterum observata

PARS SEXTA. CAP. I. §

simile quid innuant, ea quoque recensabo.

Multis admodum ventriculus, longo annorum spatio, irritato artis conamine, dolet, nauseat, vomit; & his quidem perpetuò, aliis verò periodicè.

Emetica, alvi purgationes, antacida, roborantia, nervina, carminantia, opiata, haud rarò, five singula, five succedente ordine data fuerint, levamen afferunt, at passim fugax illud, atque inconstans, sæpe omnino fallax. His omnibus, vel Protopathicum malum est, quibus ventriculus debilis, aut sensibilissimus, aut multo acore obsessus, aut in fabrica sua varii generis tumores gerit; vel est deuteropathicum, dum vel corrupti humores ex Intestinis, perque Intestina, aut vermes, aut sordes, multave bilis in *πικρὸ χολοῖς ἀνω*, in ventriculum sæpius, inexhaustoque fonte, irrepunt: maximè autem quando ille adjacentium partium tumore, duritie, scirrhus, premitur, vellicatur, continuòque irritatur.

§. II.

Quos mihi hoc morbo laborantes videre contigit, annosum admodum malum passim hi testabantur, & ad oblata

6 RATIONIS MEDENDI.

auxilia rebelle. Unde scirrhi, aliusve generis tumoris, five Ventriculi Pylo-rique, five partium vicinarum, Ventriculum aut Pylorum comprimentis, vehemens sæpe suspicio mihi nata est. Incertus tamen atque animo fluctuans, dum sequentia adhibebam, dicere vix possum, quàm multis integram attulerim sanitatem, adeoque omnem apud illos scirrhorum suspensionem mente excusserim. Præfari autem oportet Incomparabili *Boerhaavio* me hanc methodum debere.

Primò ad externam ventriculi regionem sequens admovi Emplastrum: $\mathcal{R}$. Empl. de Labd. vel Diabot. unc. jss; Camphoræ, Opii crudi, a scrup. ss. ad gr. xv. & etiam scrup. j; Bals. peruv. q. s; M. Diu gerendum hoc Emplastrum fuit, dumque laberetur, reficiendum. Et si quis cutis ardor, vel efflorescentia in nonnullis ejusdem ablationem nonnunquam posceret, adplicationis continuationem cutis denuo in plerisque admisit, si sæpius sapone cum lacte lota, fotaque fuerat. Deinde assumere quovis bihorio aut trihorio cochlearia duo Mistruræ hujus: $\mathcal{R}$. Lap. Cancror. unc. ss; Ol. still. Menthæ cum Sacchari dr. iij. in Elæosacch. redacti gut. x; Spir. Men-

thæ unc. j; Laud. Liq. Syd. dr. ß; Syr. Menth. unc. j; Aq. Menth. unc. viij. Est id genus hominibus tarda passim & sicca alvus : quemadmodum aliàs sæpius adverti, ita hîc quoque plures fuere, quibus Opium & Carminantia hujus misturæ alvum maximè naturalem redderent, vel operationem levioris subinde dati purgantis egregiam perficerint. Haud defuere tamen nonnulli, quibus vis Acidi potentior, datis cum mistura pilulis ex Sap. Veneto copioso, cum pauculo stimulo gum. ammon. & mas. pill. Ruffi, infringi debuerit. Dabantur quoque, quibus ventriculi non ita acor, sed potius frequens spasmus & debilitas, dolorem concomitari viderentur : his summè conditum hoc profuit : R. Cort. peruv. unc. iij; Camphor. Myrrh. a dr. jß; Syr. Diocod. & Menth. a unc. iijß; M. ut sexies de die magnitudinis nûcis moschatæ frustulum fumerent. Aderant, quibus opii majorem longè dosim, ad noctem præcipuè, dari oportuerit. Multi fanè homines a Cardialgia penitus convaluerunt, modò, durante curâ, exactè abstinerint ab iis, quæ difficulter digeruntur, & a Lacte, Caseo, Aceto, Vinis acidis; dietamque Alcallescentem observarent.

8 RATIONIS MEDENDI.

Hæc, inquam, dando, his proficiendo, tandem didici inveteratos ejusmodi Cardialgicos, eo quod Medicamenta finè curæ stabilitate per annos abliguerint, incurabiles ferè, scirrhoque ventriculi, aut partium ponè illum sitarum, laborantes haberi; curam tamen & integram, & perseverantem has scirrhi suspensiones planè abigere. Concludere hinc debui plures dari, quibus immodicus ventriculi acor ferè indomabilis adesset, quibus debilitas ventriculi foret insuperabilis, quosque a flatibus, a spasmis, a convulsionibus primarum viarum liberare, ferme impossibile videretur; licet nunc antacida, nunc pectorica, alio tempore purgantia, alio iterum roborantia, & carminantia dicta, ipsis sæpius exhiberentur; eo quod optima hæc remedia nec sufficiente copiâ, nec tempore haud interrupto, nec multa horum sociata, nec longo post symptomatum silentium tempore, sumerentur.

§. III.

Quamvis hæc ita se habeant, ultro tamen fatendum est, Ventriculi, Œsophagi, Pylori, partiumque hisce vicinarum scirrhum, morbum frequentem

esse, quem palliamus potius, quàm curamus; nisi initio advocati, & signa ejus certiora contemplati, quàm quidem in casibus §. II. lenissimis solventibus, & præprimis copiosissimo, eodemque pertinaci mellis usu, nascentem hanc Diathesim dissolvamus. Hinc juvat mente præsentia hæc signa gerere, quæ Ars observanda detexit.

Sunt 1°. causæ prægressæ, ut v. g. ventriculi Inflammatio, nec benignâ resolutione, nec criticâ evacuatione soluta. 2°. Mali diuturnitas. 3°. Pertinacia ejusdem ad selecta remedia. 4°. Vomitus frequens sub actu digestionis. 5°. Loci pondus. 6°. Dolorum moderamen a fortiore ventriculi, abdominisque compressione. 7°. Ventris externi tactus. 8°. Vitia affecti visceris, quod, defectu secretionis, corporis œconomiam plus, minus, turbat.

Exactè locum determinare indurati tumoris, sive ipso in ventriculo hærentis, sive ejus, qui in vicinia natus ventriculum premit, facile nonnumquam datur, aliquando difficulter, sæpe verò neutiquam. Tot hinc in consultationibus litigia. Versati utcunque in Anatomicis Medici, qui semel iterumque Pancreas scirrhosum invenere; idem posthac per-

10 RATIONIS MEDENDI.

petuò accusant : legerunt alii , videruntque ex ipso Mesenterio enatum tumorem , qui sursum vergens ventriculo in functionibus suis impedimento fuerit ; nihil in posterum , nisi Mesenterium clamant. Sic iterum alii aliud. At vero ingenuè fateamur certa signa rarissimè dari , quæ ex innumeris causis veram determinent , quæ locum , quo tumor hæreat , quæ viscus , quod occupet , quæ modum impediementi , naturamque , examussim explicet. Cadavera passim nos erroneæ convincunt sententiæ. Exemplis videre juvat.

§. IV.

1°. Perillustris ac longè doctissimus , expertissimusque Vir , *G. Macneven o Kelly ab Agrim* , Fac. Med. Prag. Director sapientissimus , consummatus Pathologiæ ibidem Professor , verum nostræ Artis ornamentum , edidit an. 1760, *Dissertationem de Raro Ventriculi casu* , in quo vomitus ingestorum vix mutatorum , in provecto admodum morbo , impedimentum circa Pylorum hædere indicabat. Probabilis fanè hæc dictâ de causâ sententia erat , haud tamen ita , ut unâ constaret utrùm in ipsa Pylori

substantia, an in circumjacentibus partibus hæreret id, quidquid esset demum, obstaculi. Cadaveris autem sectione patuit scirrhum adesse, eumque ita totum ambitum occupare Pylori, ut transitus per illum vix setæ mediocri concederetur. Eo obstaculo effectum id, ut eam sensim in molem creverit ventriculus, quæ, sacci instar, universum expleret abdomen, suoque fundo inter Rectum & Vesicam insinuans sese, simul causa tenesmi extitisset, frequentisque stranguriæ. Ingens adeo hic ventriculus, ut, referente Claro Autore, „ filum arcui „ majori circumductum, antequam eva- „ cuaretur, ulnam Bohemicam, cum „ tribus quadrantibus, & duobus pol- „ licibus æquaret: minor arcus tres da- „ ret quadrantes, cum uno pollice.

2°. Apud *Riverium* observatio *A. Jodon*, *Antissiodorensis* Medici, habetur; hominis nempe qui integro triennio, cum tumidissimo ventre *sinè vomitu* conflictatus, demum febre & anxietatibus emaciatus, periit. Ipse *Jodon*, qui historiam narrat, Anatomen fecit. Hydatidis magna in medio pendebat Pyloro, hydatidibus tota scatebat universi ventriculi interior superficies: liquidum verò in hoc ventriculo contentum *nonaginta*

librarum pondere fuit. Venter medius dissectus, superabat ulnam *Parisiensem*; (quæ mediâ parte *Viennensi* longior); ambo ventriculi ora ferè juncta erant. Hic autem homo cur non vomuerit? Quia ventriculus cum Peritonæo arctè connatus. Igitur hic videmus casum, in quo cum omnibus vomendi causis vomitus fuit impossibilis. *Blancard* Cent. 1. N°. 84. vel ipsissimam historiam habuit, vel eam *Jodonis* inter suas retulit.

3°. Et rarior ille casus, quem Tom. 2. Part. 5. Cap. 2. p. 231. *Rat. Med.* dedi, in quo ventriculi pars prope Pylorum, ipseque Pylorus, Omenti parvi *Winslowi* crassâ durâque productione premebantur, ac prætereà peculiari extrinsecus adnato tumore Pylorus compressus erat; ille, inquam, casus vomitum ceterà inevitabilem, tamen impossibilem fuisse ostendit, præ ponderosissimo, rigidissimoque omento, ventriculum immobilem figente.

4°. Quid mirabilius, quam quod 10. Aprilis 1758. in publico Auditorio circa hoc ipsum negotium demonstraverim! Venter primò formabat lagenam, sinistrorsum productam, $3\frac{1}{2}$. pollicum; deinde ex fundi sui latere dextro

tubum emittebat, diametri sex linearum, qui pedetentim ad sesqui pollicis amplitudinem latefcens, longitudinemque $4\frac{1}{2}$ pollicum æquans, demum Pylorum formabat, & in Duodenum abibat. Pinguis moles ventriculo adnata, magnamque adepta duritiem, in causa fuerat, cur ventriculus hanc affumpfisset figuram. Interim homo hic, cujus morbum Cap. 4. probl. 8. enarrabo, ante ultimum suum ac brevem morbum nunquam vomuit. Cujus miri phenomeni si a me causa quæritur, aliam non novi, nisi quod Natura nonnunquam sese monstrosis accommodet. Et quidni? Antiquos scirrhus in cadaveribus reperimus, qui sui signa ita per annos dederint, ut homines subindè per plures septimanas, mensesve, a quovis dolore ac vomitu liberi viverint. Cur, quod per menses, id quoque non posset per annos, non posset per totam contingere vitam?

5°. Aurifaber *Riverii* Cent. 1. N°. 90. ingentem Pancreatis ac Mesenterii scirrhum gessit, qui Pylorum, Jejunique principium, ita angustaret, ut omnis ferè præcluderetur transitus, quique dolores crearet enormes. Hic homo a tribus saltem mensibus, antequam adesset ipsi *Riverius*, & aliquo adhuc postmo-

14 RATIONIS MEDENDI.

dùm tempore, neque sponte vomuit; neque dato Emetico vomere potuit, nisi eodem repetito; quamvis ventriculus materie esculentâ & potulentâ plenus a morte inveniretur. Cur non vomuerit, data historia non exponit: cum autem ex Natura morbi vomere debuerit, nec vomuerit tamen, videmus plures dari, qui cum omnibus vomendi causis neutiquam vomant.

§. V.

Igitur ut in quibuscunque ferè aliis morbis, ita quoque hîc miras detegimus exceptiones. Cæterum, si nec ventriculus manifestò aliis de causis a vomitu impediatur, nec fortè ærumnis hisce affuescat sic, ut inde ad vomitum non proritetur, solent passim id genus hominum vomere, hocque mox, aut brevi post assumpta; quæ tunc ferè immutata prodire cernas. Centena id demonstrant exempla. Novendecim anni sunt, quod publicè ediderim Anatomen feminæ, perpetuò vomentis immutata sæpe ingesta; quâ constitit omentum geminos digitos crassum adhæsisse ventriculo, jecinori, intestinis, colo, jejunò, duodeno, omnesque has partes in unam veluti fasciam, contraxisse.

Obiit 19. Aprilis Anni præsentis Prænobilis sanitatis Confiliarius, ac præstantissimus Medicus, *Leopoldus Erndl*, qui sanè noverat 15. annorum spatio immedicabilem sui ventriculi morbum, vomitusque frequentes, prudentiâ, & solertiâ suâ ita palliare, & moderare, ut in 45. ætatis annum vitam suam inter labores practicos, Vir Deo & hominibus carus, produxerit. Invenimus porro ventriculum sic se habentem: primò instar inversæ lagenæ longitudine $8\frac{1}{2}$. pollicum, ad umbilicum ferè usque descendebat, inde angulo factò assurgens, atque canalem quatuor pollices longum formans, ad Pylorum petebat.

Porro hujus miri phænomeni gemina patuit causa mechanica; quarum prima ventriculus in genere extendendus, altera in hanc præcipuè formam mutandus fuerit. Scilicet Pancreas sensim indurescens, auctâque tumescens mole, compresserat retroflexum a Pyloro Duodenum; quo effectum id, ut Duodenum contra vertebrae Dorli pressum, Chylum ventriculo pulsus sæpe retardaverit, imo demoratum sit. Hæc igitur vera causa ventriculi universalis distensionis, utpote accipientis, nec nisi per lucida intervalla dimittentis. At vero

immensum jecur æque in toto latere sinistro, quàm in dextro, ultra umbilicum productum, sic formatum erat, ut sub lobo sinistro suo, utpote tenuiore, ventriculus in crassæ lagenæ ventrem abire potuerit; lobo autem dextro admodum crasso, idem ventriculus non potuerit in latus distindi; sed unice supra umbilicum, ubi aliquod spatium inter utriusque lobi pendentis crepidines nactus, angustus planè ille ut oblongum lagenæ collum, aliquantisper decurrebat, & angulo facto assurgebat, itidemque sub crassissimo lobo Hepatis dextro, angustiore tubo ad Pylorum pergebat. Ita ut evidens sic fiat, quod dixi, Duodeni compressione oportuisse, ut universus ventriculus sensim distenderetur; monstrâ jecinoris formâ contigisse, ut in sua distensione ventriculus in hanc figuram potissimum mutaretur.

§. VI.

Expedit meditationem super hisce malis ultra producere. Viscera cava, Tumores cystici, Aneurysmata, uno in corpore reperiuntur eo tenuiora, quo expansiora; in alio verò quo ampliora, eo crassiora. An lentâ extensione, cras-

fitudinem; citâ, tunicorum extenuationem referant? id Anatome non ita admittit. In historia *Ill. Mac-neven*, ut sensim mole ventriculus, ita & crevit substantiâ. E contrario scirrhus ingens *Octaviani a Taxis*, Pylorum sensim angustando, in causa quidem fuerat, ut immensum ventriculus distenderetur; haud verò ut augeretur crassitie, cum *Hogstettero* solito tenuatior inventus sit: & licet *Optimi Erndl* ventriculus non nisi lentissimè distentus sit, increassatas tamen tunicas non habuit. In cadavere, cujus Historiam Cap. 3. §. 2. dabo, cupido me invasit capacitatem mensurandi ventriculi, qui lentâ & continuatâ per annos epulatione pedetentim in magnum saccum abiverat. Mensura malè capta fuit, nam antequam Pylorum ligarem, neglexeramus ventriculum a multa copia contentorum, quâ utcunque turgebat, exonerare. Nihilominus quinque mensuras, sive vînginti libras aquæ commodè infudimus, plus infusuri, si ejusdem prope æsophagum tenuitas, quâ illum digitis ad infundendam aquam dilatabamus, profundè dilacerata non fuisset. Ut eo loco, sic ubique membranarum ventriculi tenuitas deprehendebatur.

§. VII.

Differentia igitur magna in ampliato ventriculo, lentè quantumvis distento, observatur. In vesica fellea, & urinaria, pro distensione tenuitas crescere solet. Sed quid demum de utero est?

Galenus L. de uteri Anatome Cap. 8. pag. 280. apud *Charterium* in Tom. 4.
 „ Uterus in principio conceptûs cras-
 „ sus, cum prope tempus pariendi ac-
 „ cedit, magnus quidem sed tenuis:
 „ crassitudo enim in longitudinem ex-
 „ tensa absumitur. Eodemque *Charterii* Tomo pag. 653. *Galenus* idem repetit Lib. 14. Libr. de usu part. Cap. 14. Cum subsequantium sæculorum Autores, & Arabum schola, non nisi in *Galen*i verba jurarent, nec facilis daretur occasio examinis gravidæ uteri, mirari non oportet, quod in postrema usque hæc tempora apud omnes passim Medicos, imo etiam celebres Anatomicos, v. g. *Vesalium*, receptissima sententia hæc fuerit. Contrarium tamen asseruerunt *Du Laurent*, *Riolanus*, *Bartholinus*, *Plazzonius*, *Harvæus*, aliique. Sic demum magna hæc quæstio devolvebatur ad *Moricæum*, qui antequam sua ederet,

jam magnam vitæ partem circa uterum, & in utero triverat. Audacter ille *Galeni* sententiam tuitus est, & putavit meridianâ luce se eam clariorem demonstrasse. Putat *Moricaus*, plures ideo supposuisse non extenuari gravidos uteros, quod viderint crassiores eosdem manere, qua parte placentam habeant, statuerintque ut ibidem, ita se habere ubique; porro id falsum esse, & uterum cæterum pro ratione extensionis tenuiorem fieri. *La Moite*, *Trew*, *Moebius*, pluresque alii, uterum saltem non minui a naturali in non imprægnatis crassitie; *Sylvius*, *Heister*, *Palsinus*, aliique uterum scribunt crassiores naturali reddi.

Incomparabilis *Albinus* hic præprimis laudandus, qui nobis naturali formâ dederit uteri gravidæ figuras egregias, varioque aspectu contemplandas, in quibus uterum cernimus, minimè pro ratione extensionis extenuatum. Egregius, & verè Doctissimus *Noortwik*, in sua uteri gravidæ Anatome in-4° edita 1743. idem in utero, fortè 5. menses gravido, demonstravit. Tandem testis autoptes rem pulcrâ occasione contemplatus sum *Hagæ Batavorum* 26. Maii 1751. Gallicâ feminâ septem mensibus gravidâ, infantis ad finem usque ex-

pertâ motum, phtisi pulmonali mori-
 bundâ jam, Rev. P. Carmelitæ *Cyrilli*
 cura omnis eo tendebat, ut mox ab ejus
 morte tentaretur, an civis Reipublicæ,
 an Ecclesiæ membrum, subitâ sectione
 fervari forte posset. Hinc rogabar, ut
 proximis in ædibus cum Chirurgo, eo
 fine præsentem me sisterem. Unde quo
 momento moriebatur, intrantes exami-
 nabamus, num verè mortua esset? ma-
 ritumque & feminas adstantes rogaba-
 mus, num verè mortuam eam crederent?
 annuentibus cunctis, opus aggressi sumus.
 Uterum dextro in latere incidentes,
 vitaturi placentam, in eandem perveni-
 mus tamen. Hinc frustra copiosum san-
 guinem vi ex vasis, linearum duarum
 lumine, vidimus profiliem. Opposito
 igitur in latere mox fecantes, digiti ubi-
 que crassitudinem uteri offendimus.
 Crassior antea certè fuit, cùm ab ipso
 primo sectionis inceptæ momento riva-
 tim effluens cruor aliquem crassitudinis
 collapsum effecerit oporteat. Membra-
 nis pertusis, vi aqua profiliit, infansque
 facie pronâ coxygem Matris versùs edu-
 cebatur. An id elidit communem sen-
 tentiam infantis se capite deorsum circa
 ultima graviditatis tempora duntaxat
 vertentis? Mortuus jam erat infans. Pla-

centam prudenter ab uteri parte dextra separaturus, hîc facilè, ibi eam non nisi aut ejusdem, aut uteri læsione, solvere potui. In magna plaga facillimè separatâ Placentâ, sinus vidi plures, lacunasve, utero contiguas, cruore plenas, sed uteri in eadem plaga deterfa superficies nihil mihi aperti, nihil ostendit sinuosi. An uteri ibidem sectio primùm facta, mutavit quidquam? Lineas quasdâ albescentes, fibras referentes, vario modo per uteri fundum dispersas vidi; quæ an ipsissimæ illæ sint, quæ *Ruifchio* ideam muscularis ibidem fabricæ dederint ignoro. Sed nihil difficilius fuit separatione Chorii ab utero: quantâcumque enim prudentiâ id separare contende-
 bam, erat cellulositatis & vasorum tantum robur, ut vel uterum lædere, vel membranæ Chorii lacinias deberem relinquere. Amnii a Chorio separatio facillima sinè ullâ læsione. An si peperisset hæc femina, membrana Chorii non mansisset utero affixa? & forsitan Placentæ pars? Confirmabit hanc veritatem Historia uteri, sanie pessimâ dissentissimi, & in sua substantia pollicem crassi, quam Cap. II. §. III. dabo.

Atque hæc de utero dicta sufficiant, ut convicti simus non nisi similium ex-

22 RATIONIS MEDENDI.

perimentorum raritate contigisse, ut uteri gravidæ extenuationum falsò pluri-
mi statuerint; & ab altera parte, ut inventam ejusdem 2. 3. 4. pollicum in fundo crassitudinem ad præternaturalia fortè relegamus.

Solent etiam Tubæ Fallopianæ, Ovaria, Hydatides, Cystici in superficie corporis tumores, eò crassiores habere tunicam, quò plùs extenduntur. Sic habui Tubam Fallopianam hâc hyeme septem librarum; his diebus aliam, quam ob dissectionis distinctioris causam dilacerare ubique debui, adeoque pondere non potui, sed plures certè libras habuissem. *Cyprianus* saccum hydropicum, ex tubâ formatum, & 150 libras aquæ continentem, invenit librarum 3°. pondere. Politi & æquabiles rarò hi sacci sunt, passim aut alterutrâ, aut utrâque superficie inæquales, tuberosi.

§. VIII.

Unde demum patet scirrhus aliosque tumores Mesenterii, Pancreatis, Pylo-
ri Omenti parvi, ac magni, Renis, (quem sex circiter libras pendentem præterito anno publicè demonstravi), varios Ventriculi morbos, ingestorum

que vix mutatorum vomitum generare posse, nec tamen signa pathognomonica adesse, quæ clarè arguant, quænam potissimum pars hic peccet, adeoque sæpe nos ignorare utrùm protopathicus sit, an deuteropathicus Ventriculi morbus.

Equidem Ventriculum circa Pylorum comprimi ex ingestorum ferè immutatorum vomitu concludunt Practici, dum vident cætera viscera inculpate se habere; sed falluntur, dum nonnunquam vitium totum in externis Abdominis partibus modò hæreat, cujus en exempla!

In Tom. 1. Act. Chir. Paris. *Garengeot* descripsit nobis Herniam sub cartilagine ensiformi, a secedentibus binis rectis Abdominis musculis, illudque in spatium prolapsa erat parva Ventriculi plaga. Aliam Herniæ Ventriculi speciem habet, dum pars ejus prolabitur ab utroque latere ejusdem Cartilaginis, in illo triangulari spatio, quod inter illam, & marginem Vaginæ musculorum rectorum intercurrit; quo in loco Vasa ad musculum pectoralem aliasque pectoris externas partes transeunt. Causam esse eam credit, quod solius obliqui externi musculi, (non vero ut alibi, Obliqui interni, Transversique) Apo-

neurosis, hanc formet Vaginam. Post *Camerarii & Renealmi* auctoritatem, laudat etiam Collegas suos, *Petit, Andouillé, & Arnaud*, ut qui similia observassent. Historia adjecta evincit innumeros ferè Medicos in Europa & America, annorum spatio, deceptos fuisse, dum pertinacis morbi causam ad varios affectos locos; & propter ingestorum vix mutatorum ejectionem, Alvumque incredibili temporis spatio pertinaciter semper clausam, ad Pylorum, vel saltem ad proximè adjacentes partes, referrent, intereà dum attentum examen loci demonstraverit veram Ventriculi Herniam in causa esse, quam idonea compressio & ligatura vel curare, vel saltem ut non noceat, palliare potuerit. Ut proinde in causarum vomitûs immutatorum ingestorum recensione, etiam opus sit ad hanc miram attendere causam.

At nihilominus iudicio hîc opus. Quotidie videmus, & prostant adhuc exempla in nosocomio, internas Pectoris suppurationes viam sibi in variis Pectoris plagis quærere, & iisdem omnino locis, quos dixi, formare tumorem. Adeoque non omnis ibidem tumor Hernia Ventriculi est: quam tamen ut talem suspi-
cari

cari quis posset, licet vix vomitus adesset, quandoquidem etiam inguinalis & femoralis Hernia per annos aliquando sine vomitu adsint. Egregius *Foubert*, eodem *Chir. Paris. Tomo primo*, ejusmodi casum describit, quem nonnulli Practici Herniam Ventriculi esse crediderant, quem tamen ex præsentia Phthisis pulmonalis, pressique undulatione tumoris, purulentum pulmonis tuberculum esse asseveravit. Lubenter ut tale aperuisset, nisi oppositæ Medentium sententiæ, & conclamatus ferè ægri status, eum cohibuissent. Inspectione porro Cadaveris intellexit salutarem fortè futuram fuisse aperturam viæ quam pus ex concreto ibidem pulmone sibi quæsiverat.

Sed & hanc aperturam periculum habere suum, *Part. 5. Cap. 6. a pag. 321. ad 326* demonstravi, ubi omnia signa puris ex pulmone eo pergentis aderant, & Aneurysma tamen sub pure latitare deprehensum est.

Tandem ingestorum vomitus inseparabilis causa inventa fuit ab omnibus hucusque recensitis prorsum aliena. Duo exempla notabilia habet *La Motte de Re Obstetr. Lib. 4. Cap. 17. Obs. 375.* alterum matris suæ alterum gravidæ feminæ. His intropressa ensi-

26 RATIONIS MEDENDI.

formis cartilago ventriculum in continuos egit vomitus. Feminis his, thorace in genua reflexo, cartilaginem digitis suis extrorsum duxit, hincque irritatione perpetuâ Ventriculi ablata, curavit Vomitus. Addit casum frequentiore esse, seque plures cujuscumque ætatis & sexus ab indomabili cæterum vomitu sic curavisse.

CAPUT II.

DE VARIO HYDROPE AC TUMORE ABDOMINIS.

§. I. *Tuba Fallopiana sinistra pendens Libr. 7. continens 23. Libr. liquidi. Disquisitio super puris generatione in hac femina. Etiam in Virgine uterinum systema inflammari, ac suppurari potest.* §. II. *Possibilitas demonstratur conceptus & incrementi fœtus in Tuba Fallop.* §. III. *Exemplum notabile extensarum ac materiâ repletarum ambarum tubarum, uteri, ac superioris Vaginæ partis, unâ cum vulgò dictâ Imperforatione, sive Atresia. Digressio occasione Atresiae, ejusque variae species, ac curandi modi. Incurabilitas. Aliud mirum Atresiae exemplum, cum addita cura.* §. IV. *Tumores Ventris*

notabiles ab Hepatis, vel Lienis, vel utriusque, sanissimi, mole duntaxat aucta, juncto illi, aut non juncto, Hydrope. De Incertudine Diagnoscis in cunctis enarratis casibus. §. V. Novum genus tumoris cystici, quem Parisinorum methodo tractare natura ipsa indicabat; quemque incurabilem fuisse Anatome docuit. Novoque exemplo confirmatur id, quod ad §. I. de puris generatione dictum.

QUAMVIS in omnibus ferè hujus operis Tomis de vario Hydrope ac tumore Abdominis egi, abruptam tamen retexere telam cogor novarum observationum multitudine, quæ antedicta partim corrigant, partim augeant, confirmantque.

I. Femina 30. annorum innupta; bonæ famæ, ruricola, elapso abhinc quadriennio quartanâ laboraverat, quam debellare petitis undique, ut ruri potissimum fit, ad id remediis, quocunque modo fategerat, ac debellaverat tandem. Febre libera, menstruis caruit, tumoremque mox in sinistro hypochondrio animadvertit, sensim crescentem, eique

demum universi Abdominis junctum
Asciten.

In *Nosocomio Pasmanniano*, ab optimo ibidem Physico D^{no} *Collin* suscepta, & deobstruentibus atque diureticis ex Arte tractata, a Mense Augusto 1760. multum lucrabatur. Sed anno hoc 1761. ineunte, anxietate victâ Paracentesim subiit, eaque aquosi quidem nihil, liquidi autem gelatinosi Libras 24. Medicas emisit. Detumescente inde ventre eò manifestior, palpabiliorque tumor descriptus percipiebatur. Malorum cumulo pectore tanta subito copia puris erupit, ut suffocaretur, & repleta pure tota trachæa inventa sit. Tumorem hunc unâ cum Utero, Vagina, Recto, excissum, D^{us} *Collin* ad me, publicæ demonstrationis ergo, perhumaniter misit.

Primo totum ponderavimus. Libras Medicas 31. æquabat. Deinde omnibus vero in situ positis, evidenter constitit Tubam Fallopianam sinistram esse, quæ tumorem formabat, adesse ceterum Ovarium, quod naturalem haud multum excederet magnitudinem. Porro ex hac tuba extraximus liquoris purulenti albi 18. libras. Tubæ substantia, seu mem-

brana tumoris hic duas, tres illic, lineas crassa, erat intus a pure erosa, ac lacerata, extus verò vasis quàm plurimis dives; quæ tamen minoris diametri erant, quàm quidem ea aliis occasionibus videram.

Ast tumori huius sic aperto alius reperiiebatur inclusus, membranæ suæ crassitie ut prior, continens liquidi fusci, tenuioris ac turbidi, Libr. 4. Si unica libra addatur, quæ inter examen effluens, capta erat, si dematur pondus uteri & intestini recti, ac vesicæ, Tubæ degeneris pondus septem librarum fuit, & liquidorum Libr. 23.

Ut febres intermittentes sæpe salutares sunt, ita non raro vel per se, vel male curatæ, perniciem inferunt, obstructione pertinaci, & catameniorum defectu. Tuba vitiosa ostendit, quemadmodum ubicunque locorum degenerascere inde corporis partes variæ potuissent, ita nunc se potissimum pati. Undenam vero dum nihil inflammationis in tota anamnesi habetur, dum corpus videtur a diathesi phlogistica prorsus alienum, undenam, inquam, tamen pus in sacco Tubæ? undenam pus in pulmone, tam copiosum, ut ruptis repagulis suis totum spatium aëreum pul-

30 R A T I O N I S M E D E N D I.
monis inundaverit, suffocaritque feminam? Sanè ea nostrorum natura humorum est, ut citra topicas inflammationes, citra phlogisticas febres, diathesin inflammatoriam contrahant, eamque conservent perpetuò. Tomo I. Part 2. Cap. 2. hanc veritatem, nisi me animus fallit, demonstravi, & novis exemplis reliquorum annorum decursu evidenter confirmavi. Imo ex ipsis intermittentibus pus posse generari. *Libro de Febris Cap. ultimo* invictis probavi exemplis. Phlogisticè igitur noster cruor degener, aut naturalibus viis se eliminat, ut v. g. pulmone, rene, intestino; aut novâ sibi viâ factâ effluit, ut naribus, auribus, pudendis; aut format sibi receptacula nova; aut denique vias varias adit. In hac femina, & novum sibi receptaculum fecit, & obruit pulmonem. Et ne quis ob Tubæ hujus degeneracionem feminæ hujus virginitatem suspectam habeat, monere debeo etiam totum genitale systema mulieris æque sedem degenerascentis humoris fieri posse (licet ea innupta, castaque sit) quam aliam quamcunque partem. Analogia utique id docet; plura Sanctimonialium exempla probant, & tertia ordine enarranda historia invictè id demonstrabit.

II. *Cyprianus* ita Tubam descripsit, quæ libras 30. pendebat, & aquæ libras 150. continebat. Dum igitur quis hanc, & præcedentem historiam contemplatur, evidenter intelliget, qui fieri potuerit, ut maturi foetus aut inventi aliquoties in Tubis fuerint, aut vivente matre, sive integri, sive frustulatim, per aperturam umbilici, abdominisve, a natura factam, vel indicatam saltem, educti fuerint. Ipse *Abraham Cyprianus* olim *Leopardiæ*, pluribus & Medicis & Chirurgis præsentibus, eduxit foetum maturum post. 21. menses a conceptu elapsos, ex umbilico: huic quippe con- nata ingens illa Tuba, ibidemque inflammata ac suppurata, iter omnino liberum ad foetum, ope placentæ adhuc cum Tuba sua nexum, concesserat.

III. Tuba ut alterutra, ita utraque potest affici. Longam, sed per omnia notabilem, historiam hic dabo; quæ quamvis plura continet, quàm ad præsentem nostrum scopum faciunt, ad praxin tamen summopere omnia spectant, integra omnino enarranda est.

Virgo 24. annorum, ab octo retro annis, quodvis auxiliorum genus, ad menses provocandos, frustra experta, totum sum Hypogastrium tumidum,

32 RATIONIS MEDENDI.

durumque habebat; quam duritiem durissima sed æquabilis Zona ad umbilicum, per universam Abdominis amplitudinem terminabat. Octo annis miseriarum elapsis, demum ab obstetrice Atresiâ laborare deprehenditur: examine a præstantissimis Medico & Chirurgo repetito id confirmatur.

Unde hi 25 Jan. 1761. operationem instituere. At vero Imperforatio sola hic non aderat, verum etiam tanta partium, situ, figurâ, structurâ, immutatio, ut impossibile planè fuerit operationem debitam perficere. Hymenis quippe lata facta sectione, stylo prius, deinde digito, amplum in cavum penetrantes, concludere debuerunt in vaginam penetrasse se se; conclusionem confirmari merito crediderunt proficientis ilicò nigerimi sanguinis, ex factâ aperturâ, copia. Ita nempe solet res in bonâ operatione se habere. Sed certè ne sic quidem perforatam ullatenus virginem fuisse eventus docuit. Languens a longo tempore virgo triduo post obiit. Optimi illi viri veniam secandi cadaveris sollicitaverunt, eamque adepti, me ad sectionem perhumaniter invitaverunt. Rem igitur sic invenimus.

Uteri stupenda moles, monstrosæque

utrinque Tubæ, tumorem unâ formabant, qui totum hypogastrium explens, superiore sui parte illam Zonam constituebat, quæ in vitâ deprehensa fuerat, totum veluti ventrem intus cingere. Multa copia nigræ turbidæ fætentis aquæ deprehendebatur cavum in ventrem effusa, sed examine constitit ex parvis hinc inde tubarum putridarum aperturis eam profluere. Ruptura sanè hæc videtur mortis causa fuisse. Ovaria vix solitam figuram excedebant.

Ordine sic ad contemplandam vaginam ducebamur. Patuit Hymenis sectionem sufficienter amplam factam esse, ita quidem ut si vagina aliàs se secundum naturam habuisset, hæc eadem sectio Hymenem, adeoque vaginam, egregiè aperuisset. Quoad modum sectionis Hymenis; *Celsus* eam binis se invicem decussantibus incisuris fieri oportere scribit; cui adstipulatur *Benivenius*: *Job van Meckeren* unicâ cæsurâ, sed obliquâ, ut ne lædatur urethra: *Wierus* factâ parvâ aperturâ ope novaculæ superiùs, ne urethram lædat, obtusæ inducit instrumentum obtusum, digitumve, & prudenter tunc hinc & inde ad latera perscindit membranam. Aliàs idem *Wierus* speculum incurvum

34 RATIONIS MEDENDI.

immisit, cujus dens superior urethram, ne læderetur, tegebat. *Aquapendens* unicâ, eâque rectâ sectione operationem perfecit. *Aquapendentem* optimi viri hii secuti, rectâ, eâque unicâ sectione, membranam aperuerunt. Monui antea omnes partes præter naturam se hic habuisse. Igitur sectio eorum in quâ peragendâ urethram evitare studuerunt, nunc inveniebatur per urethram in ipsam penetrasse vesicam; hinc illum omnem nigricantem cruorem factâ sectione profilientem, non nisi ex læsis profiliisse vasis concludebant: adeoque quantumvis evitare urethram studuissent, videbant se ob præternaturalem mox exponendam partium structuram, id præcisè, quod evitare conati erant, effecisse, adeoque concludebant tutius se in posterum non *Aquapendentem*, sed alios, qui obliquam incisuram commendassent, secuturos; cum præternaturalis conditio partium nequeat prævideri.

Igitur Hymene perfecto, ne vestigium quidem Vaginæ adfuit, sed solidum corpus totam vaginam explens, pollicis diametrum in amplitudine, sesqui pollicem in altitudine habens, eoque modo cum vagina unitum, ut propriè loquendo, ipsa vagina videretur

undique incrassata fuisse, & ita in medio vaginæ centro coagmentata, ut non nisi unicum solidum, sine concretionis vestigio, repræsentaret. Porro supra hoc carnosum solidum corpus, cavæ vaginæ erat portio, eaque adeo amplissima, ut caput infantis capere posset, plena sanie fusconigrâ; Tubæ immensæ utrinque molis eâdem materiâ distentæ, licet hinc inde per foraminula multum ejusdem in cavum ventrem, quemadmodum supra jam narraveram, profudissent. Uterus pollicem in substantia crassus, ingenti amplissimoque suo cavo eandem nigram saniem continuit.

Igitur virgo, de cujus virginitate il-libatâ nulla unquam quæstio erit, potest vaginæ, uteri, tubarum ambarum degenerationem tantam pati, quantam unquam gravidæ aut puerperæ; quod supra promiseram demonstrandum.

Singulare certè Atresiae exemplum est, cui simile me legisse, aut audivisse, non memini. Id tamen ex historia Medica concludi oportet, quòd varius omnino sit in hoc vitio naturæ lusus. Primò describitur Atresia cum Hymene integro, eoque vel clauso omnino, vel, (ut *Wolff* apud *Schenckium*, ut *Werus*,

36 RATIONIS MEDENDI.

ut Celeberrimus *Albinus* Exerc. Acad. Lib. 4. Cap. 10.) rotundo foramine perforato; quod vel parvum omnino erat, vel quemadmodum *Fallopianus* viderat, digitum, aut ut *Albinus* in adulta femina detexerat, penem virilem admittebat. Imperforationis, membranâ integrâ, aut leviter modò perforatâ, natæ, videtur meminisse *Hippocrates* Lib. de Sterilibus apud *Charter*. Tom. 7. pag. 851. Libro de natur. Mul. Cap. 68. Lib. de morb. mulierum Cap. 22. pag. 743. ut & *Celsus* Lib. 7. Cap. 28.

2. Imperforatio detecta a *Ruyschio* est Obs. 22. primò ab Hymene, qui perforatus, dein ab alia altiore membrana imperforata. Parturienti huic feminae debuit discindere utramque. Etenim per Hymenis foramen imprægnata erat, viâ inde ad uterum tunc temporis liberâ; post imprægnationem vero videntur laxissima vaginæ latera mutuo se excoriasse affrictu, mutuis coivisse parietibus.

3. *Celsus*, *Aquapendens*, *Ruysch*, a vero vaginæ coalitu solo Atresiam observarunt.

4. Hymenem non connatum, sed vitiosè generatum, *J. N. Pechlinius* in

Observ. Phys. Med. observavit, ab urina nempe acri, vulvam excoriantem puellæ; ita ut a coalitu primo laterum in uno puncto, eorundemque iterum inde recessu, vera formaretur membrana.

5. Vidit idem *Autor* Nymphas & carunculas circa futuros menses ita crescere, ut vulvam, eo, inquit, modo clauderent, quo cor valvulæ tricuspidae; veroque glutine ita coirent, ut femina vi quâdam hoc veluti sepimentum digitis remove, quo sanguis effluere posset, debuerit.

6. Atresia cæterum in vaginæ substantia ex tumoribus natis, viamque proinde plus minus angustantibus; eadem orta a vaginæ tumore, qui ad 2. 6. imo ad 12. libras extra vulvam pendebat; imperforationis denique species ea, quæ ab uteri vaginæque prolapsu, quem tempus induravit, adeoque ineptum reductioni reddidit; abunde describitur, & exemplis confirmatur a *Zauto Lusitano, Ruyschio, Boneto, &c.*

7. Singularitatem habet casus observatus *Simoni Schultzio* apud *Manget. Bibl. Chir. Tom. 4.* Hymen quippe ante urethram erat; ita ut urina parvo tantum foraminulo membranæ stillaret fo-

38 RATIONIS MEDENDI.

ras, pessimis cum symptomatibus. Per-
scindendo omnia curabantur.

Similem sed rariorem casum haud ita
pridem in Nosocomio nostro habuimus.
Juvenula 20. annorum, mensibus ca-
rens, ab anni retro spatio gravibus ven-
tris doloribus corripiebatur. Cepti hi
dolores supra umbilicum, per latera se-
se, indeque ad pudenda diffundebant,
tenesmos recti, vesicæque, excitantes.
Pressis manu in hoc dolore inguinibus,
urina promovebatur in paroxysmo, al-
vus verò sequente modò die demum
sequebatur. Finito paroxysmo, dolore
toto eo die vacua ac sana fuit. Redit
similis exacerbatio die alterâ, rediit
tertiâ, atque ita integro mense.

Advocabatur tunc optimus loci Phy-
sicus Exp. *D. Josephus Schreyer*. Is a
principio ad finem usque prudentis ac
sapientis Medici partes explevit exa-
mussim omnes. Morbi symptomata mi-
tigavit, dies nonnullos doloris expertes
conciliavit, consilio cum Chirurgis inito
Atresiam detexit, ejusque perforationem
consilio Medicorum vicinorum, quod
convocari petebat, voluit proponere.
Parentes autem maluerunt *Viennam* ad-
ducere filiam, ac Medici sui epistolam
afferentes me consuluerunt.

Aug. 19. proximè elapso, puellam examinans, Atresiam vidi. Hymen fuit ferè ad labia vulvæ producta, anteriùs altiùs, ut quid superesset adhuc de vagina inter Hymenem & labia; posteriùs verò ad vaginæ finem erat sic, ut cum labiorum ac fossæ navicularis confunderetur substantiâ. A parte anteriore ultra lineæ, a vagina, distantiam, parvum foramen erat, quo inductus stylus primò difficulter adscendebat; prudenter autem postmodum agitatus, in vesicam urinarium liberè penetrabat. Utrunque ad latus foraminis levior eminentia erat, circa medium Hymenem sensim evanescens. An, quod nullæ Nymphæ repertæ, hæc vestigia Nympharum?

Turgebat porro concavâ superficie hymen, intropressusque pondus incumbentis designabat materiæ. An materies hæc sanguis menstruus collectus? Videbatur sic: nam cum foramen in hymene nullum, nisi quod in urethram continuaretur, sanguis menstruus nullam elabendi viam habuit.

Prognosim dubiam dedi. Brevem spondi, felicemque curam, si hymenis præsentia unicus puellæ defectus esset; difficilem, si vagina, si uterus, si tubæ, si ovaria, notabiliter essent affecta.

ut quidem prægressa symptomata forsitan innuebant ; impossibilem, si casus similis illi, quem supra enarravi, existeret.

Circa sectionis modum cum Chirurgo nostro D^{no} *Leber* conveni, haud esse nobis sectione rectâ *Aquapendentem* sequendum, sed obliquâ *Jobum van Meckeren*, urethræ vitandæ studio. Statim per aperturam prodire sanguinis nigri ac tenacissimi sic, ut vix flueret, unc. xxx. Forceps dein latera incidens cruciatam fecit sectionem *Celsi*, ut ne de novo latera coirent : magnâque turundâ primùm melle rosaceo, deinde digestivo illinitâ, suppurationem membranæ promovit. Cum urinæ exitus hinc impeditur, debuit primâ & alterâ die toties educi, quoties urina urfit, postea verò libere secundùm Turundam effluxit. Emulsio paregorica ilico ab operatione dabatur.

Brevi post operationem vix tumebat venter, sed quærelæ die illo, alteroque, fiebant molesti ardoris ad vaginam, tertio die etiam ad Hypogastrium. Quarto autem die venter totus usque ad summum Epigastrium tendebatur magno cum dolore, frequenti vomitu, & intolerabili plane febre. Ter vena secta;

enemata emollientia & oleosa continuo injecta, cataplasmata admota ventri, decocta emollientia ac leviter subacida, paregorica, haustus oleosi multi, demum effecere, ut 7. die ab operatione, 4. die a nato ventris dolore, Febris illa continua mitesceret, & prodiret urina flava cum multo crasso, gravi, subputrulento, sedimento.

Verum inde non est judicata. Continuae febris successit continua remittens, cum gravi exacerbatione matutina, cum gravissima pomeridiana, & quidem die tertio adeo vehementi, atque diuturna, tantoque cum vomitu, ut, ne hoc in paroxysmo moreretur, metueremus. Unde finito hoc paroxysmo, mox dedimisturam cum unc. ss. extr. cort. peruv. assumendam antequam sequens exacerbatio expectaretur, interea dum reliqua omnia interna continuabantur, externaque auxilia. Sic proseguendo vidimus hanc quoque febrim, hosque vomitus, 7. dierum spatio terminari.

Durante hac febre, urinae semper pauciores quidem, at flavae eadem, & constanter omnes gravi materie alba, puriformi, saturae. Febre absente urinae paulo copiosiores, simili autem materie perpetuo refertae.

42 R A T I O N I S M E D E N D I.

Alvus toto febrium tempore cruda enematibus prodiit ; post corticis usum coctior, febre devictâ, sanorum instar, nisi quod a cortice ferè nigra.

Toto morbi tempore injectio aquæ hordei cum melle rosaceo ter die in vaginam facta, eduxit primò tenacis sanguinis reliquias, deinde sæpiùs quid purulenti.

Quod ad ventris descriptum dolorem, ac tensionem attinet, id memorabile videtur, quod primo die a febre cessante in toto epigastrio dolor ac tensio cessaret, ex eoque tempore vomitus quoque siluerit ; interea dum per universum quidem hypogastrium, maximè verò circa ilium sinistrum, summa, eaque dolentissima tensio observaretur ; quod tertio die & hoc ilium sinistrum mollescere inceperit, dieque sexto nihil ultra aut dolentis, aut tensi exhiberet ; quod etiam deinceps medium hypogastrium & ileum mollius indolentiusque sit, & dum hæc scribo jam ileum dextrum totum concidat.

An spes est materiem morbi continuatis ejusmodi urinis posse solvi ? saltem hucusque omnis urina hanc materiem constanter gerit.

Interim difficultatem explicandi sum-

mam hic casus habet. Fuit olim tumor imo quidem in ventre animadversus, verum quia nil tumidi ac tensi primo post operationem tempore deprehenderimus, verosimiliter idem tumor a vagina, copioso sanguine immensum turgidâ, & uterum atque vesicam sursum trudente, oriundus fuisse videtur; unde etiam evacuatâ vaginâ, hypogastrium totum concidere debuit. Id si ita se habet, cur tertio ab operatione die ardor, quarto tensio ac dolor totius abdominis, cum vehementissima febre? Si liceat per analogiam quid proferre, in sectione calculi vidimus anno 1760. triste exemplum ejus, quod ut periculosissimum Lithotomi adeo formidant, scilicet ventrem ab operatione summè tensum, dolentissimumque, cum febre violenta. Nunquid ergo vulnera nervosarum, adeoque sensibilium admodum partium, ut vesicæ, hymenis &c. inexplicabili modo inflamment universum, aut externum saltem, abdomen?

Condonabitur, opinor, mihi hæc circa Atresiam digressio, quam explicatio, de variis abdominis tumoribus danda, necessariam utique, & inevitabilem reddebat: abruptum retexam filum.

IV. Vir nobilissimus, bellicis indu-

44 RATIONIS MEDENDI.

ratus laboribus, procerus, hilaris, facetus, anno vitæ suæ 38. gravi contumelia afficitur, tacito animo conquenda. Unde in summam, sed sine materie, ut loqui Ars amat, Melancholiam, dilabitur. Quindecim exinde elapsis mensibus, fortuna ridet, honosque ad contumelias prægressas delendas aptissimus, succedit. Sed, o tristes mortalium calamitates! radices adeo altas egerat prior animi affectus, ut corporea organa, viscera, nervos, humores, inficiens, morbum nunc ex spirituali materiale produxisset, verumque generasset Asciten. Nihil ars hic præstitit. *Carolinis* thermis semel in anno, octennii spatio, æger usus, Hydropis quidem experitur imminutionem, at vero duritiem primò sinistro, deinde etiam in dextro abdominis latere, sensim crescentem, animadvertit.

Varietas sententiarum circa naturam morbi ingens fuit, eoque major, quo Abdominis Latex uno tempore copiosior, confusio-rem redderet affectarum contactum partium; alio iterum tempore parcior, contactum præberet liberio-rem. Lien sæpe accusabatur, & his quidem infarctus, aliis verò schirrhosus. Tempus fuit, quo tumor duplex, alter

loco lienis, alter lapideus ferè, ventriculo adhærere quibusdam visus fuerit. Omentum postea accusarunt, Mesenterium dein, tandem tympaniticum Coli tumorem. Biennio ante mortem Ill. *Præses*, egoque, sententiam rogati, respondimus nec quænam potissimum partes, nec quoniam illæ demum modo affectæ essent, determinare certò nos posse. Contigit autem semianno ante mortem, ut illum primùm præsens viderim, examinaverimque; contigit idem aliquoties postmodum; hydrops nonnunquam minor suspicionem mihi Lienis augere potuit, sed firmam sententiam pronunciare, frequens cadaverum, toties illusionem Medicorum manifestantium, recordatio prorsum vetabat.

Extra urbem morienti non adfui, nec corporis aperturæ; sed jecur & splenem corpore exemptum ad me miserunt. In solitæ magnitudinis ac soliditatis ambo hæc viscera, ponderavi; ac jecinoris pondus libras $9\frac{1}{4}$. splenis autem libras $6\frac{1}{2}$. æquare deprehendi, solidum utrumque, sed ne minimè quidem scirrhum. Ergo & qui solum Lienem accusaverant, & qui solum hepar, tum etiam qui scirrhum pronuntiaverant, erraverant. Nescio, quâ fiat ut in corporibus, quæ ce-

46 RATIONIS MEDENDI.

terum emacientur, & tabescant, viscera nonnulla, ac praesertim jecur ac splen, in monstrosam molem, eamque cetera sanam, abeant? Dec. 21 1758. publicè exhibui splenem eadem, qua hepar, magnitudine, $4\frac{1}{2}$. libras æquantem, substantiæ planè bonæ ac sanæ; dum interim corpus a subito profligata intermittente febre obstructum, & asciticum, penitus contabuiisset. Et 2 Jan. 1759. demonstravi in corpore maximè cachectico, & vertebrarum omnium thoracis ac lumborum, ossis sacri, pluriumque costarum, pessima carie demum peremto, Hepar adeo magnum, Lienem ita ingentem, ut nec legerim, nec viderim unquam, hæc bina monstrosiora, doleamque exactum horum pondus in Diariis meis desiderari; ambo hæc viscera ad pelvim usque extendebantur. Cap. 1. §. 5. enorme hepar, non morbosum omnino, in cachectico corpore quoque mirati sumus. Dum viventibus has partes tangimus, vix, quid tangamus pro certo affirmare possumus; Tumores enim Mesenterio enati, Renes monstrosi, Sacci degenerascentium viscerum variorum, ipse Ventriculus, licet vomitu nonnunquam sui affectionem prodiderit, vel in alterutro, vel in utroque abdominis la-

tere, simile quid, quod tale Hepar aut Lien, tactu exhibent. Cum autem, quò plura inciderimus cadavera, eò plures causas detegimus, quæ licet a se mutuò diversissimæ, tamen eundem aut similem contactum explorantibus exhibent, ideo discamus sententiam propriam dubitanter proferre, saltem eam contra alia opinantes non acriter defendere. Si cadaver post mortem incidatur, demonstrabit fortè, quorumcunque erroneas sententias esse, & causam mali aut numquam ad huc observatam aut saltem ab iis Medentium in dato casu alienam, dabit. Et si casu quis rem acu tetigerit, & inde velit magnus videri Apollo, facilè in proximè futuro casu suam inscitiam, & vanitatem, aperto cadavere demonstratam videbit. Ut clarius inde convincamur, perpendamus sequem historiam.

§. V. Dec. 4. anni 1760. puerum decennem suscepimus, cujus en vitæ historiam! Primo vitæ Bienno sat sanè vixisse dixere parentes, facie tamen inflatum perpetuò. Bienni ipsi post clamores nocturnos, crus fuisse veluti contractum, quod frictionibus mater emendasset; idem denuo octenni contigisse, iterumque frictione emendatum. Vario-
lis inter 2. & 3. vitæ annum laborasse;

18 RATIONIS MEDENDI.

& integris sex mensibus exinde pectore anxium fuisse, attamen & medicamentis ad id datis reconvaluisse. Sanum ut-
cunque, præter ea quæ nunc enarrata, infantiam, & pueritiam, hucusque trans-
egisse, at comatosum tamen perpetuò, idque potissimum singulo autumno; fri-
gidum quippe semper, mox ubi hypo-
causti ignis cubiculum calefaceret, vix ab eo removendum fuisse, atque hinc magis somnolentam hyeme vitam egisse, buccisque utrinque pendulis hyeme adhuc plùs apparuisse.

Præprimis autem hic notamus ab au-
tumno 1759. quo & comatosum, & crure sinistro affectum, eum intellexi-
mus, tumorem in sinistro hypogastrio comparuisse, quem Mater diligenti at-
tentione de die in diem profecuta, su-
pra pubem & inguen sinistrum primò, deinde ad cristam Ilei surgentem, sem-
simque ad costas, spinamque Lumbo-
rum adscendentem observasse se ajebat, & spinam dorsii ipsam tunc notabiliter fuisse incurvatam. Tumorem ipsi exami-
nantes, non in hypogastrio, sed supra cristam Ilii, inter costas spurias, spi-
nam, & hanc cristam, locatum depre-
hendimus, eumque durum totum, ex-
ceptâ plagâ ejusdem superiore, & ad
spinam

Spinam proximiorē, quæ manifestam fluctuationem exhibuit. Pectore tussim & ronchum audivimus.

Circa naturam tumoris, dubii fluctuantes, indicationes manifestas ilico sequebamur; expectorationem oxymelle squillitico promovendo, & tumorem cataplasmate ultra emolliendo. Emendata hinc respiratio est, & tumor sui aperturam, vel brevi sponte futuram, vel arte faciendam indicabat.

Die 18 Dec. aperuimus, eduximusque plusquam 4 lib. crassi, flavi, nec foetentis puris. Specillum ad medium abdomen penè intravit. Ex illo tempore aperturam sæpius dilatavimus, ut commodè pus exstillare posset: sanè exstillavit illud ad mortem usque ferè perpetuò, tussis ope multò copiosior. Bis die injectio aquæ hord, cum melle rosaceo facta est, toto morbi tempore; stylus prostremit temporibus, & injectio ipsa, vix cavum ultra dari indicabant. Toto hoc tempore bono nutrimento, frictionibus, remediis primò, attenuantibus, postmodum solventibus, tandem roborantibus, flaccidum corpus emendare conatus; æthiopem lavi. Imo a 15 Feb. 1761. crus sinistrum fungoso tumore ad malleolum primò internum,

50 RATIONIS MEDENDI.

deinde ad externum affectum est ; instar veræ spinæ ventosæ malum, dum tumor externè aperiretur, nuda jam ossa ostendebat.

Aprili finiente, cum magna dorsi apertura, magnaque boni puris effluentis copia, febricitare cepit, & spina lumborum dorfique dolore. Febris exin continua fuit, sæpe cum vespertinis, sæpe cum vagis exacerbationibus, cum dolore spinæ ferè perpetuo ; quam accubitu puris ad illam, natæque inde rosioni, tribuebamus. A medio Majo febris intensior, diarrhæa argillacea, ut sæpe in suppuratis observamus, dysenteria nonnunquam cruenta, & a 22 Maji fungosi tumores ad articulum cubiti sinistri, ad dorsum dextri pedis. Tandem 7 Junii, finis miseriarum, mors.

Ingens Ventriculus, bonum Abdomen, nisi quod hinc inde, idque potissimum in pelvi, pauxillum flocculenti puris inveniretur, præterque illud tres propemodum Lymphæ libræ. Stylus ulceri inductus moderabatur sectionem præcipuam. Hac lege deteximus saccum quemdam, formatum a postica parte Quadrato lumborum, & Psoa magno ; anteriùs Psoa parvo, a majore multum remoto, albido, mucoso, & Peritonæo ;

PARS SEXTA. CAP. II. 51
a latere tandem externo, Transverso
Abdominis.

Porro tria hîc summè notanda erant.
1°. Saccus non descriptus, qui descen-
debat super Iliacum internum, secun-
dum magni Psoæ latus, ejusque tendi-
nem, angusto ductu, eodemque callo-
so, donec cæco fine terminaretur inter
tuber ischii, & trochanterem majorem.
2°. Apertura, quam natura indicaverat,
quamque 18 Dec. anni proximè elapsi
feceramus, eo propriè loco fuit, quo
Transversus Abdominis incepit haud
ultra a Quadrato Lumborum tegi, ea-
dem circiter cum suprema vertebra, lum-
borum altitudine. 3°. In magno sacco
priùs descripto fistula lateralis erat, quæ
stylum nostrum ducebat ad infimam
dorsi vertebra, eamque scabram &
erosam, deinde ascendendo secundum
vertebras, usque ad quintam vertebra
thoracis. Callositas vestiebat utrinque
spinam, vertebræ enumeratæ omnes &
corporibus suis, & processibus, erosæ,
consumtæ, ichore ac pure undique for-
dentes.

Considerando igitur 1°. puero huic;
dudum antequam in Nosocomio suscipe-
retur, spinam dorsi tam extrorsum, quam
leviter introrsum, idque loco affecto

potissimum, incurvatam fuisse. 2°. Tumorem primum non in summo femore, ubi sacci finis erat, sed supra inguen sinistrum adverti incepisse. 3°. Cæcum omnino & callosum fuisse finem in femore sacci. 4°. In sacco Abdominis præter Psoæ parvi flaccitiem nihil degenerascentis repertum fuisse. 5°. Adfuisse lateralem sacci fistulam, quæ cum erosus undique vertebriis communicaret: hæc, inquam, omnia considerando, in eam facile sententiam imus, quod ad hujus cachectici, & cacochymici Pueri, spinam dorsi, morbi origo hæserit; quod morbus inde inchoans, sibi viam inter musculos & peritonæum rodendo paraverit; quod copia ac pondere materiæ sacculus deorsum elongatus fuerit; quod in fistulam oblongam ultra ossis pubis marginem abiverit; sed quod materia minorem resistantiam supra os pubis, quam infra inveniens, in tumorem primum in inguine collecta fuerit, deinde sensim altiora petiverit.

Sed undenam primum quatuor Libræ puris, purisque continuus semi-anni spatio fluxus? Pus sanè paucum intus delituit, nec in pulmone aut reliquo corpore ulla vomica fuit. Ex observationibus toties iteratis patuit ad purulen-

tas excretiones annofas folam fanguinis phlogiftici diathefin requiri; quæ continuò fe inde liberet: adeoque fanguinem facilè a spinæ carie phlogifticam reddi potuiſſe, & hanc eandem phlogifticam materiem circa spinam depoſuiſſe, ſenſimque copia ac pondere ſuo ſaccum deſcriptum formaſſe.

Concluſio hujus capitis eſt, quod inter innumeros Abdominis tumores & hydropes, in variis hujus operis Tomis recensitos, ne bini quidem ſibi ſimiles reperiantur; quodque id omnino certum videatur, quò plura cadavera poſtliminio inciderimus, eo nos plures inter ſe diſſimiles inventuros caſus, quorum diſſimilitudines in vita non potueramus deprehendere. Adeoque repeto quod ſuperiùs §. IV. monui. Concluſio denique eſt complures ſemper fuiſſe caſus, itidemque ſemper futuros, qui Pariſinorum curam (ut Tom. II. Part. 4. Cap 3. expoſita fuit) nunquam admittant; eſſe quoque ejusmodi, in quibus hæc ipſa methodus a natura per continuum puris effluviū indicata, unicè palliet, neutiquam curet, quemadmodum hiſtoria pueri, ultimò enarrata, evincit.

CAPUT III.

DE HYDROPE PECTORIS.

§. I. *Hydrops Abdominis & Pectoris a nimio hæmorrhoidum fluore : Habitus ventris tympaniam mentiens. Pulmones toti degenerascentes & corrupti, itidemque universa pleura, & tamen nullus ullibi eorum coalitus, Anatome ut per omnia notabilis erat, ita notabilior ob defectum sanguinis in toto corpore.* §. II. *Hydrops pectoris per 14 dies præcipuo suo symptomate, signoque carens, sine nota causa. Anatome exhibet ingentem vitalium partium degenerationem, quæ non expectabatur; nulla calculosæ diathesios signa in systemate urinoso, bilioso, pneumonico, quam suspicati haud immeritò fueramus. Respondetur ad quæstionem, cur homo hic præcipuo morbi sui signo aliquando caruerit?* §. III. *Phtisis pulmonalis abscondens notabilem Pectoris Hydropem. Hydrops hic, etsi cognitus debito tempore fuisset, Paracentesi non potuisset sanari. Singularis locus, in quo collecta aqua. Confirmatur ex his omnibus proposita Tomo II. Part. 5. hujus morbi*

PARS SEXTA. CAP. III. 55
*difficilis cognitio, difficillima curatio. Qui
nocturnas anxietates in lecto evitaturi,
in sedili se collocant, hos non semper
easdem evitare, haud infrequens obser-
vatio docet.*

§. I.

TOMO hujus operis II. Part. 5. multus
fui in hoc morbo describendo, ejusque tum
rariore cognitione, tum difficiliore, ne
dicam impossibili curatione, enarran-
dis; quæ recens observata idem argu-
mentum confirment, nunc tradam.

Die 8 Jan. 1761. homo 30 ann.
consilii causâ in Noscomium venit:
triennium elapsum esse aiens, cum me-
lancoliâ ex oppilatis Abdominis vis-
ceribus laborans, Hæmorrhoidas sibi
provocasset: ex eoque tempore easdem
largè fluentes quovis mense habuisse:
nunc vero a 5. septimanarum spatio
tumidas se quidem illas, at planè siccas,
habere. Quatuordecim diebus, ab ul-
timo fluxu hæmorrhoidali elapsis, tussim
sibi natam esse, eamque siccam, & mo-
lestam, vires inde minui, jamque ab
octiduo & ventrem sibi & crura tu-
mere. Debilis totus homo apparuit,
anhelus, macer, fusco-pallidus.

Homo hic, optimi Medici optimo
Civ.

56 RATIONIS MEDENDI:

consilio, fluorem hæmorrhoidalem ante triennium sibi adplicitis provocavit hîrudinibus. Verùm & optima consilia sua incommoda habent. Toties clari viri id notarunt, quod aperta vasa hæmorrhoidalia sæpe non sufficienter postmodum claudantur, hincque nimio fluore hydropem, ac mortem producant. A Galeno in hæc usque tempora id Medicos luxisse, Tractatu de hæmorrhoidibus evici. Hinc infidum aliquando auxilium est. Pœnas certè inde homo noster luit. Cachexia dudum adfuerat, Tussis accessit 14. die ab ultimo fluore, hydropem Pectoris referens, manifestusque apparuit Hydrops Abdominis & Crurum, quo tempore primâ vice deficiebat hic fluxus. Hinc evidentissimum fit, Tussim ac Hydropem non à suppressis, sed à nimis hæmorrhoidibus sumfisse originem.

Datis remediis, potissimum diureticis, hydrops minuebatur, sed sonus Tympaniticorum similis in ventre successit, tumorisque inæqualitas, referens Tympaniam: Diuretica, Purgantia, & Roborantia, aliquo tempore admota, mensis spatio omnem sustulere Hydropem. Sed nullam spem inde concepimus, cum vires decrescerent. 23 Feb. mortuus est.

Nihil tympanitici in abdomine inventum est : sed quod nos deceperat , & tympanitidem erat mentitum omentum fuit , quod in inæqualia oblongaque tubera degenerascens , ac peritonæo horum ope cohærens , ventrem more tympanitico inæqualem repræsentaverat : imminuto quippe plurimum hydrope , non poterat peritonæum sufficienter se ad intestina adplicare , præ tuberibus crassis densis omenti secum connati. Hinc intestina in vacua hæc spatia intrare , aëre sæpe distendi oportuit , adeoque percussum abdomen sonum edere , licet neutiquam in formam tympaniticam perpetuò extensa essent. Jucundum interim videre erat , quàm mire decepti essemus. Omentum enim totum ab inferiore parte intestinorum remotum , atque in se revolutum , ab angulo coli sub hepate , usque ad flexuram ejusdem sub liene , in duram , crassam , ac cartilagineam substantiam , digitum pluribus in locis densam , degeneraverat , ubique cum peritonæo connatum. Hinc anatome difficilis erat , præcipuè cum intestina tenuia , omento non tecta , cum peritonæo levibus vinculis hinc inde cohærerent. Igitur degenerascens omentum , inæqualitate ventris ; intest-

58 R A T I O N I S M E D E N D I.

tina, dum flatibus distenta loca inter tubera omenti vacua occuparent, sonitum tympaniticum in percussione abdominis dabant.

Cæterum, peritonæum totum, omnia intestina, integrum mesenterium, universa pleura, superficiem, substantiamque suam totam, granulofam habuere; granulis albis, multum eminentibus, durisque iisdem, & quàm proximè sibi invicem adpositis. Hepar, Lien, Renes boni. Renibus pinguetudo nulla. Vix libræ tres lymphæ in toto ventre. Flavido hujus lymphæ intensa; num à vehementer transudante vesicula fellea; Biliis cistica profundè flava. Levis utroque pectoris in cavo hydrops, a libra dimidia in singulis aquæ fusco rubræ. Cor in substantia pallidum, in cavis utrisque multo grumoso cruore plenum: ad principia vasorum majorum paucus sanguis sed mox inde complanata aorta, vena cava, vasa iliaca; percissaque eadem, in longitudine, vix guttam sanguinis dabant. Nec putat quis vulneratis aliis id contigisse vasis; nam à principio ad finem usque, Cl. collega *Gasser*, totumque auditorium medicum, siccissimam anatomem mecum mirabantur. Pulmones toti quanti duris erant tuberculis, ad

senfum cartilagineis, pleni; transcissi autem, pus undique inter illa tubercula fuderunt. Quod autem mirum maximè, nullibi cum pleura accreti fuere.

Simulata tympanitide deceptos nos fuisse, supra ostendi: verum an nos quoque non decepit pectoris personatus hydrops? utique a tanta universi pulmonis degeneratione tussis, anxiae respirationis, anhelitusque, verosimilius causa deducitur, quam ab unica libra liquidi in utroque pectoris inventi cavo. Nisi statuere maluerimus, sicut diureticis & hydragogis aquam ventris, ita quoque eam pectoris evacuatam fuisse.

An granulosa tam substantia, quam superficies membranarum, ad vitæ finem generata est a Phlogistico illo, quod toties invenimus transsudasse, & aliàs quâdam seu membranâ, viscera, pleuram, ac peritonæum texisse?

Cur sanissimi pulmones, ut toties vidimus, brevique novis confirmabo exemplis, tam sæpe ita accreti Pleuræ, Diaphragmati, Mediastino, Pericardio, ut nullo in puncto liberi sint; & in hoc homine, in quo corruptissimi erant, ubicumque liberi reperti sunt? Causam non bene capio: Hydropem pectoris fortè olim copiosiore, id non impe-

60 RATIONIS MEDENDI.

divisse, firmus teneo; primò quia concretionem hanc, majorem, minorem, in Hydrope pectoris passim invenimus; secundò quia ab aquis versùs pectoris inferiora locatis, ut in Hydrope pectoris affolet, superna Pulmonum pars versùs jugulum a concretionem cum Pleura prohiberi non potest.

§. II.

Vir idem, cujus capacissimum Ventrìculum pag. 15. descripsi, dat nobis mirabilia observanda. Quippe tribus ille de causis a me aperiebatur Primò quòd calculo laborasset, plurimosque labentibus annis calculos uretrâ reddidisset; jamque ab anni retro spatio ita immunis a calculi vixisset ærumnis, ac si eodem laborasset nunquam. Secundò quod certò creditus pectore hydropicus, signis hujus morbi primariis, quæ nocte potissimùm adfuerant, sub vitæ finem noctibus caruisset. Quod tertio suspicio orta esset, an non Hydrops pectoris, eo quod, cessantibus calculi excretionibus & cruciatibus, natus esset, calculosis fortè in pulmone concretionibus deberetur? Quod ad calculum attinet, id Cap. VII. dabo; impræsentiarum modò

PARS SEXTA. CAP. III. 81
illa, quæ quæstionem de Hydrope pectoris elucident enarrabo.

Annorum hic ultra quadraginta, cùm diem fungeretur, multis ab annis calculo laboraverat, calculos plures urethrâ excreverat, donec demum remedio quopiam sumpto se calculorum exemptum cruciatu gauderet: ex quo autem hac a calculo immunitate fruebatur, pectore angi cepit, cruribus intumescere, ac tussi molesta, levioREQUE cruoris sputo vexari. Crevere hæc symptomata ita, ut post elapsos 3. menses nequiverit, nisi in dextrum latus decumbere; anxietates a primo inito somno experiretur; cruribusque interea ac femoribus vehementer tumesceret: ventre interim multis retro ab annis semper a natura, haud verò a colluvie aquarum, tumidulo. Copiosum Oximel squilliticum cum multis aliis diureticis, Kermes minerale, Gummi ferulacea, interposita Hydragoga, motus, frictiones, nihil profuere.

Sed insolitum quid contigit ultimis 14. vitæ diebus. Consuetas suas noctes calamitosas ne experiebatur quidem ultra, sed tranquillissimo somno, sex, septem, horarum spatium, lætus fruebatur, ita ut primarium illud Hydropis pectoris signum prorsum evanesceret.

62 RATIONIS MEDENDI.

Quod autem mirabile erat, si ad beatum hunc statum continuandum solito diutius decumberet, en sensim, quæ nocturnæ olim fuerant, nunc anxietates fiebant diurnæ; imo eundem sæpius in sedili positum invadebant. Crurum autem tumoris, ac universi corporis debilitatis, insigne fuit incrementum, & post 14. optimas noctes demum 12 Maji, cum levi ac vago delirio, obiit.

Sequenti die Cadaver aperuimus, egregius Medicus Aulicus Nobilis *ab Hentschel*, Chirurgus *Leber*, egoque. Purpureum corpus ac lividum, spatio horarum 36. a morte elapso, ad humeros, Jugulum, Thoracisque tum superiora, tum latera. Venter longè quàm in vita tumidior. Costarum cartilaginee totæ, infimarum exceptis, ossæ. In dextro Thoracis latere octo libræ foetidæ subrubescentisque aquæ, in sinistro vix unciaë paucæ. Cordis bovinæ magnitudinis dexter Ventriculus parietum tenuitate hîc vix lineam, ibi sesqui lineam, crassus, cavitate magnus; sinister autem pollicis crassitie, exiguum valde cavum habuit. Aorta, Carotides, Subclaviæ, substantiâ crassissimæ, amplissimæ diametro. Polyposi quid utroque in cordis cavo. Lividi, flaccidi pul-

mones, quocumque in loco transcinderentur. Hepar lobo sinistro parvum, dextro monstrosum ferè, longum ita, ut cum peritonæo circa cristam Ileï con-
 natum esset. Flava ac multa bilis, nulli calculi biliosi. Ventriculus ingens, ut pag. 23. Cap. I. enarravi. Ren dexter quadruplo majus naturali, mollis, flaccidus, cæterà bonus, sine calculo; ejusdem bonus ureter. Extenuatus ita Ren sinister, ut nec longitudine, nec crassitie, digitum excederet, aliàs nec purulentus, nec calculosus. Naturalis omnino & sine calculo Vesica urinaria. Peritonæum pulvinaris instar tumens, lumbos totos in pelvim usque explebat; eo autem percisso patuit laxam corruptamque cellulositatem esse, quæ tantum utrimque pulvinar componebat. Corrupti ac ferè consumpti Psoæ.

Anatome igitur constitit 1°. indicationem Ilydropis pectoris ritè captam esse. 2°. Nullas calcareas concretiones in pulmonibus esse inventas, ut quidem suspicio ferebat. 3°. Hominem hunc, qui summus olim Nephriticus numerosos calculos sæpius excrevisset, totam Diathesim demum superasse, nec habuisse partium degenerationes, ut vocant, essentielles; cum Renis sinistri cæ-

64 RATIONIS MEDENDI.

terà fani parvitas, mole dextri compen-
saretur.

Verùm cur placidas adeo noctes ul-
timis vitæ 14. diebus egit? Phænomenon hoc mihi vix explicabile. respondeo duntaxat me *Tom. II. Part. 5. hujus Operis* evidenter demonstraſſe ingentem Pectoris Hydropem, in quo nocturnæ anxietates quinque menſibus ſiluerint: tum & alium validiſſimum Hydropem Pectoris, cui anxietas illa nocturna affuerit nunquam: deinde mox daturum me Hydropem Pectoris a morte inventum, unà cum Phthiſi pulmonum, eorundemque peſſima degeneratione, quo in homine Hæmoptoe cum ſputis purulentis, ac febre hec̄tica, veram Phthiſeos pulmonalis ideam exhiberent, nullo verò modo eam Hydropis Pectoris. Hinc quamvis Phænomeni dati cauſam non intelligo, meritò tamen concludere videor id minimè mirum nobis oportere videri, quod 14. diebus in vero Hydrope Pectoris præcipuum ſignum deficiat; ſi quidem idem & longè diutius, & perpetuò deſuiſſe, aperta cadavera demonſtrent.

Quæ ultrà circa calculoſam hujus hominis diatheſin, & cor, notata fuerint, hæc ſuis quæque locis dabo; enar-

PARS SEXTA. CAP. III. 75
fabo modò nunc, quam mox promisi,
historiam.

§. III.

Ineunte Junio proximè elapso cada-
ver aperuimus, Magn. D. *Kessler*, Ex-
pert. *Guarin*, egoque hominis, apud
quem olim ter, quater, fueram in con-
siliū vocatus, & ubi ex copioso Bac-
cho Hæmoptoem, & sputa purulenta,
copiosa, febrimque continuam remit-
tentem, constanter animadvertentes,
Phthisim pulmonalem adesse statueba-
mus; neutiquam verò, cujus nunquam
signa videramus, Hydropem pectoris:
nisi fortè obscura quædam sub ultimis
vitæ diebus adesse suspicari forsitan quis
potuisset. En vero Anatomen! sex li-
bras aquæ abdomen dabat, $7\frac{1}{2}$. libras
dextrum Thoracis cavum, sinistrum
libram unam. Pulmonum cartilaginea
substantia longè durior, & pluribus in
locis ferè ossea; ut portione clam me-
cum lata, publicè demonstravi: Vesi-
cularis autem eorum fabrica plurimis
sebaceis corporibus plenissima. Substan-
tia denique Pulmonum tota ferè diffuens
præ corruptione. Mucosi tumores tre-
muli, gelatinæ instar, membranis, con-

66 RATIONIS MEDENDI.

clusi, magnitudine pugni virilis, supra utrumque Renem inventi. Ventriculus commodè excipiebat libras 12. aquæ. In Vesica fellea tres polygonati calculi.

Sed modus considerandus est, quo hydrops pectoris hic formatus. Non propriè, ut affolet, in cavo pectoris hærebat aqua, verùm Pulmo, inferiore sui parte, ad altitudinem trium digitorum supra locum, quo Diaphragma Thoraci connectitur, Pleuræ, Diaphragmati, Mediastino, intimè connatus; superiore autem parte undequaque latitudine duorum digitorum cum Pleura unitus. Porro intra locum cohæsionis superioris, & inferioris, Pleura nuda erat, & $7\frac{1}{2}$. libræ aquæ ad Pleuram nudam accumbentes, removerant Pulmones, eosque sursum, deorsum, atque ad mediastinum, compresserant, quò sibi spatium compararent. Eratque hoc spatium ad costarum arcus; ita ut Pulmo ad latera sterni, & spinæ dorsi arctissimè cohæreret, in medio verò Thorace circa arcus costarum nihil Pulmonis esset.

Hinc iterum concludo, polymorphum hunc morbum, gravem posse, diuturnumque adesse, quamvis sui vix signa edat. 2°. Confirmari hinc quæ superiore anno super difficillima ejusdem

diagnosi differuerim. 3°. Ex loco, quem hîc aquæ occupaverint, itidem confirmari, quæ de morbi hujus per paracentesim curatione, ut theoreticè potiùs, quàm practicè propositâ, adnotaverim: Quippe loco solito instituta Paracentesis, Pulmonem hunc accretum vulnerasset, nullas eduxisset aquas. Frequentia hujus accretionis, quæ tanta, ut tertiæ, saltem quartæ, mortalium parti contingere *Diemerbroeckio* visa sit, curam hanc, si institueretur, inutilem sæpe ostenderet.

Absoluturus hoc Caput, Lectoribus in memoriam revoco, quod *Tom. II. Part. 5. Cap. 3.* post *Pisonem* notaveram; nempe pectore Hydropicos, cum subita corporis erectione, a nocturnis anxietatibus in primo somno invadentibus, se levare advertissent, voluisse easdem postmodum in sedili, erecto corpore dormiendo, prævenire, sed incassum: cum igitur etiam sic erectos dormientes anxietas invaderet, rationem hujus nocturnæ anxietatis nobis difficiliorem intellectu videri. Sanè *Historia* penultima priores observationes confirmat, in eo adhuc notabilior; quod etiam de die in sedili dormientem anxietas caperet eadem. Non do equi-

68 RATIONIS MEDENDI
dem hanc observationem, ut universalem : dantur fortè, quibus primum somnum in sedili transegisse profuerit ; sed contraria *Pisonis*, meaque, sæpius confirmata observatio, casum saltem haud infrequentem esse demonstrat.

C A P U T IV.

PROBLEMATATA, ET DIFFICULTATES

§. I. *Laus Pathologiæ, & frequens certitudo ; sed simul ejusdem curta sæpenu-merò supellex. Ratio est, quod Pathologia unico duntaxat modo vitam humanam utcumque intelligat, Adorandus verò vitæ Autor, & Fons, vitam humanam posset infinitis condere, & conservare modis. Exemplæ, quæ id evincant.* §. II. *Historia curæ Aneurismatis spurii quæ optimè quidem feliciterque peracta, infelicissima tamen, ignotis de causis, fuit. Plenitudo vasorum cunctis conspicua signis, ad mortem usque ; Vasorum tamen perfecta post mortem vacuitas.* §. III. *Anatome hominis, cui per annum ante mortem pulsus nunquam debilis, sed semper fortis, durusque, usque ad ultimam lucam mortis, in quo, nullâ prægressâ*

PARS SEXTA. CAP. IV. 69

evacuatione, nullus sanguis fluidus, sed exile modò filum polyposum in omnibus, iisque dilatatissimis corporis vasis, inventum est. Quædam horum similia, sed imperfectiora, ex Cl. Lieutaud, §. IV. Casus feminae, quæ nunquam symptomata affecti cordis, majorumque vasorum passa, cor & vasa majora monstrosæ ac vitiosæ magnitudinis, totum ferè thoracem occupantis, habuisse deprehensa fuit. §. V. Anatome portentosi cordis, in cujus substantiâ ossiculum, & cujus valvulæ tricuspidales non modo initia Coronarium nequam tegere potuerunt, verùm etiam Cor digiti amplitudine apertum semper reliquerunt. §. VI. Vita, & respiratio non multùm incommoda, cùm Pleuræ, Diaphragmatis, Mediastini, Pulmonum, Pericardii, Cordis, majorum Vasorum, firmissima inter sese concretio, sic, ut, nonnisi unicam, eademque immobilem prorsus molem, præ se ferret. §. VII. Affecti ossis sterni, mortisque mirabilis historia, in qua nec sufficiens causa morbi in vita, nec vera causa mortis in cadavere, detecta est; & in qua febris hæctica cum omnibus suis signis adfuit, excepto eo, quod & obesum, & torosum, ad

ultimum usque vitæ habitum, corpus perseveraverit. §. VIII. Testis contusio generat horrenda in abdomine; itidem seminis abundantia & corruptio citra contusionem. Stupenda Anatome. Castratio proVectum eousque morbum non tantum non curat, sed mortem accelerat calamitosam. Quædam in hanc rem ex Hildano, aliisque. Consilium præcavendi. §. IX. Tumor in Tibia ex contusione natus, 30 annis inculpate gestatus, tandem malignus factus, curatus enucleando. Recrescens irritamenta patitur, generatque Emprostotonon, & Maxillæ Tetanon. Ablato tumore hæc symptomata perseverant, occidunt. Doctrina magni Hippocratis circa Tetanos. Calor urens in ardente febre vix auctis Thermometri gradibus. Tetanus musculorum & tendinum, diu a morte superstes. §. X. Anatome intricatissima, in qua omnia intestina tenuia, & crassa, a sua externa tunica separata inveniebantur, & ex eadem, tanquam ex vagina, aut theca, evaginabantur illæsa. Demonstratio hinc confirmata 1°. quod intestina suam tunicam extimam a Mesenterio, ac Mesocolo, mutuuntur. 2°. quod ligamenta coli a tunica externa potissi-

PARS SEXTA. CAP. IV. 71
*mum oriantur. Determinatur justa In-
testinorum longitudo. Difficultates circa
veram hujus morbi naturam. §. XI.
Hernia intestinalis, vaginalis, &
causa Ilei morbi vehemens, longis ab
annis in corpore præsentes, sine ul-
lis suis signis aut symptomatibus. Ana-
tome.*

§. I.

PATHOLOGIA nititur quatuor po-
tissimum fundamentis, quorum primum
quidem Anatome est, quæ omnium
humani corporis partium figuram, mo-
lem, situm, variumque cum aliis nexum,
& harmoniam, docet. Alterum est Phy-
siologia, unà cum Mechanice, Hydrau-
lice, ceterisque adscitis Physiologiæ
Disciplinis. Hæc partium per Anatomen
cognitarum destinationem, usumque,
exponit, indeque humanarum functio-
num & actionum exercitium expla-
nat. Tertium ejus fundamentum me-
ritò habetur experientia medica, ea-
que eo quidem tempore potissimum
capta, quo illæ ipsæ functiones, earum-
que instrumenta, aut otiantur, aut læ-
duntur, aut destruuntur. Quartum de-
nique tum omnium in genere Cada-
verum inspectio est, tum præcipuè eo-

rum , quorum morbi , dum viverent ; attentè considerati fuerant , diligenter-
que adnotati.

His innixa Pathologia , sæpius mor-
bos multos a principio ad finem ita
explicat , ut nulla certior evidentior-
que Demonstratio haberi in Physicis
queat. Constatque inde Parthologicum
bonum esse neminem , qui non simul
bonus Anatomicus , qui non accuratus
existat Physiologus. Ut enim linea recta
ad curvæ nos adducit cognitionem ,
ita sani , vegetique hominis , intellecta
Natura , functionumque integritas , nos
in intellectum ducit causarum , quæ ea-
rumdem functionum læsionem , pervers-
ionem , destructionem , soleant pro-
ducere.

Verùm enim verò occurrunt nobis
sæpenuerò morbi , quorum Phæno-
mena laudatis hisce ac necessariis prin-
cipiis haud modò non explicantur , sed
iisdem planè adversantur. Ecqua tandem
hujus causa portenti ? Paucis dicam.
Eorum quæ ad hominem pertinent ,
multa novimus , omnia non novimus ;
& quod res est , vitæ , ut ita dicam ,
ignoramus latitudinem. Perennat si qui-
dem illa quandoque , idque notabiliore
tempore , interea dum otiari videantur ,
imo

imo dum destructa, aut inepta saltem, ea organa, illa vitæ appareant instrumenta, quæ quidem ex veris Artis principiis ad vitam, vitæque functiones, absolutè necessaria statueramus. Velimus, nolimus, hic, hic inquam, curram nostri ingenii supellectilem fateamur oportet : incipimusque sub his Velamentis Illum detegere, quem Fontem Vitæ Sacra vocitent, qui dum secundum nostra Anatomica, Physiologica, Mechanica, Hydrostatica, Hydraulica, Hygraulica principia, vitam conservat Mortalibus, Naturæ se monstrat Autorem; dum verò reclamantibus hisce legibus eandem perpetuat, Omnipotentem sese, infinitarumque, ut ita dicam, Naturarum Creatorem esse, & ut paucis omnia comprehendam, libera Voluntate cuncta se agere, ostendit.

Quum plura observata mea propria argumentum horum, quæ dixi, subministrant, præcipua collegi, & ordine enarrabo.

§. II. PROBLEMA PRIMUM.

Femina 65. ann. optima sanitate semper gavisa, corripitur media nocte 22. Martii 1761. anxia respiratione ac le-

Tom. III. VI. Part.

D

vioire hæmoptoë. Vocatur extemplo, *Ves-*
nam qui fecet, *Balneator*. Is porro in-
strumento suo resiliente arteriam tundit,
ingentique saltu profilientem cruorem
comprimere satagens, nonnisi tertio re-
petito adparatu compescit. Adstantes
Chirurgum exonerant, retrotractum ab
ægra brachium caufati.

Vulnus, ad 12. diem non amoto ap-
paratu, vidimus 18. die ab eodem in-
flucto, deteximusque ingentem in hu-
mero ac brachio a compressione tumo-
rem. Pulsus in carpo fortis, & calor,
vel arteriam haud validè compressam
esse indicabant, vel nunc per laterales
arterias ex humeraria ortas, jamque
dilatatas, sanguinem in laterales arterias,
quæ ex brachiali arteria ante, postque
ejusdem bifurcationem egrediuntur,
nunc retrogrado motu inferri in arteriam
brachialem, aut radiæam atque circuitum
humorum in manu hoc modo resuscitari.

Sphacelus humeri præ foribus ad-
stans, citam operationem poposcit. Per-
fecit eam *D. Leber* Assistentibus Do-
minis Chirurgris *Homburg, Fischer, &*
Reichberger. Methodum comprimentem
intercipienti prætulimus, ob rationes
Tom. 2. Part. 4. Cap. 2. §. 10 laudatas.
Appositâ Machinâ tortili supra arteriam

humerariam, Operator sondam cavam induxit in vulnus cutis, atque cava omnia esse detexit. Integumenta supra sondam cavam transcidit ad digiti longitudinem, eduxitque sanguinis grumosi, nec dum foetentis, libram dimidiam, & prudenti digito quasvis hujus massæ reliquias abstulit: tunc sondam prudenter deorsum in vulnus duxit, ut prius, ita & nunc, cautè evitans vulnus arteriæ, arteriamque ipsam; ac congrumatum ibidem sanguinem, cute ad pollicem latum percissa, eduxit.

His factis relaxavit paulisper comprimens Instrumentum, quo ritè contueremur, Arteriæ vulnus. Horruimus profectò videntes idem quatuor lineas longum, ita ut accusatio retracti sub venæ sectione brachii confirmari videretur. Portio aponeuroticæ expansionis Bicipitis Brachii suo erat loco. Arteria vulnerata Humeraria, fuit ante suam in Radiæam & ulnarem divisionem. Quodque Tom. 2. Part. 4. Cap. 2. de corpore rotundo immobili, ad vulnus Arteriæ notavi, idem hîc quoque invenimus; formatum a vagina cellulosa arteriam, venam, nervosque, hîc loci involvente. Hæc, valida nimirum compressione a Chirurgo facta, cum ipsa Arteria ubique

conglutinantur, coalescitque, eo excepto loco, quo vulnus est. Vis enim sanguinis hanc cellulositatem a se repellit, suoque in illam impulsu tumidam atque rotundam efficit.

Adverteramus porro loco citato, in aliorum nostrisque casibus, Aneurysmata spuria integre curari solâ compressione externâ, quando Vagina hæc sic cum Arteria coit, ut sanguis per vulnus arteriæ in saccum hunc se penetrans, nequeat amplius latera sacci, cum arteria coalita, ab eadem remove: curari verò minimè, si compressione, nec sufficienter, nec tam feliciter factâ, impetus cruoris, in saccum insilientis, latera sacci hinc inde ab arteria removeat, seque hinc furtim per totam diffundat brachii humerique cellulositatem. Atque præsens casus cum sic se haberet, non poterat compressione solâ, sed operatione quâdam institutâ, curari. Porro cum hoc sacco arctè unita Aponeurosis erat, vi compressionis.

Edocti igitur Aneurismata egregiè curari relictis his cunctis concretis portionibus, eluimus primò brachii ac humeri vulnus, Vulneri Aponeuroseos pulverem fungi Agarici inspersimus, totoque sacco: dein Agarici ritè com-

pressi laminas ordine septem, sensim grandiores, imposuimus, & *compressam*, ut vocant, desuper; tandem idoneâ ligaturâ totum firmavimus adparatum. Brachio, humero, manui, fomentum vini, aquâ calidâ, diluti adpositum est.

Conquesta licet ægra dolorem, bene tamen toto eo die habuit se, & usa Emulso cum Diacodio, ac Nitro, bene dormivit. Die sequenti bene habuit, ad Vesperas autem febris magna orta est, cum anhelitu, stupiditate, desipientia levi, pulsuque celeri, forti, duro. Unde ad octavam vespertinam unc. vj. sanguinis sano de brachio eduximus, & misturam Aquæ Hyssopi, Oxym. Squill. ac Stib. Diaph. dedimus. Refrigeratus sanguis rubram insulam bene consistentem, crustamque inflammatoriam densam, hinc albescentem, inde leviter rubentem, formabat. Impetuosius venâ exsilierat. Interim Brachium aneurysmaticum naturaliter calebat, infraque ligaturam pulsabat, circa ligaturam autem anxie circumspicientes, omnia sicca læti deprehendebamus. Ita ut hucusque nullam, hac saltem de causa, inquietudinem animo foveremus. Horâ verò undecimâ adparatus leviter madere, tingique, observabatur. Illico tamen

78 R A T I O N I S M E D E N D I.

hæmorrhagiam hanc incipientem constrictior Machina tortilis compressit. Ægra interea somnolenta fiebat, & ad mediam horam primam pulsus, etiam sub ligatura, fortior deprehensus est. Ad primam nocturnam expiravit, horis 41. ab operatione elapsis.

Ad 8. matutinam brachium examinantes, deprehendimus vix 5. aut 6. uncias sanguinis hæmorrhogiâ illâ exivisse: id enim exactè nos inspectis lintaminibus determinare didicisse Tom. 2. Part. 4. Cap. 6. evici. Ergo non periit hæmorrhogiâ; 1°. quod post cohibitam eandem, inventus sit fortior pulsus. 2°. Quod modica admodum copia effluerit 3°. Quod sanguis, dum paulo ante de Vena educeretur, valido jactu profilierit.

Neque a Gangræna, compressionem validiorem haud rarò sequente, extincta est. Pulsus namque sub eadem semper manifestus ad mortem usque fuit, & manus egregiè semper caluit, imo ipse anatomicus conspectus quamvis gangrænæ suspicionem amovit.

Examinantes deinde operationis apparatus, invenimus illum egregiè adhærere, infimamque agarici lamellam adeo vulnere esse infixam, ut scal-

pello inde amovenda fuerit. Figuram vulneris eidem pulcre impressam, Clar. Professor *Gasser*, qui ipse eam a vulnere vi amoverat, nobis omnibus demonstrabat. Sanguis sub agarico in sacco congrumatus & consolidatus ferè totus. Quamobrem meritò conclusisse videmur levem illam hæmorrhagiam ex laterali vase, alicubi in integumentis non compresso satis, ortam fuisse.

Horum recensione crediderim, quovis æquos rerum estimatores concludere 1°. Operationem egregiè institutam fuisse. 2°. Mortem neque ab Hæmorrhagia, neque a Gangræna, contigisse. Quænam igitur causa Mortis? Prosequamur reliquam Anatomiam.

Viscerum bona conditio. Sed vasa universi corporis, majora, minora, ita & flaccida, & vacua invenimus, ut ficciorem Anatomen nemo viderit. Sanguis unicè inventus est fluidissimus in basi cranii ad unc. ij. copiam effusus, ita ut ibidem videatur vasculum fractum fuisse.

Repetamus igitur Historiam totam: Quinque ante mortem horis pulsus celer, fortis, durus proinde phlogisticus, fuit. Sanguis de vena tusa verè inflammatus prodiit, saltu exsiliens, vi reprimendus;

dum vena clauderetur. Exigua admodum Hæmorrhogia fuit. Post venæ sectionem & Hæmorrhagiam, dimidiâ ante mortem horâ, fortior deprehensus pulsus est tam in affecto, quàm sano brachio. Interim sanguis nullus in arteriis venisque fuit, ne ejusdem quidem illa minima columna, quam a minima arteriæ contractione manere oportere vulgò credimus. Vacuitas perfecta æque in venis, quàm in arteriis.

Itaque mortis causam proximam video a compressione, quam ab effuso intra cranium sanguine Medulla oblongata, Nervorumque origines passi sint; vitam tamen exsanguis corporis, cum signis ad mortem usque plenitudinis vasorum, cum non capio, lubenter aliis, me in arte versatioribus, exponendam relinquo.

§. III. PROBLEMA ALTERUM.

Arthriticus homo, de quo Tom. 2. Part. 5. Cap. 5. pag. 330. & in dissertat. *de Irritab. & sensib.* pag. 54. egi, in omnibus suis calamitatibus, durum fortemque pulsum nunquam non habuit; ut toties mecum per longum ejus morbum Medicinæ Studiosi observarunt

mirabundi. Constanter hic pulsus adfuit, nisi morte jam adstante præforibus. Cum mortuum illum 2. Octobr. 1759. aperiemus, invenimus Aortam universam, Arterias Emulgentes, Iliacas, Femorales, amplas quidem, sed flaccidas, suo in cavo ad crura usque gerentes nihil, quàm filum, sive chordam tenuem, albam polyposam, quæ crassitudine inæqualis, in maxima sua diametro vix sesqui lineam haberet, pluribus in locis lineam vix excederet, dum interea vas columnam digito crassiorē sine ulla extensione continere potuisset. Cor itidem crassum, pallidum, vacuum, habens tantummodo dextra in auricula sinuque quid polyposi, & in sinu sinistro pauculum grumosi cruoris, in subclaviis atque carotidibus arteriis, funis, sive filum polyposum, vix lineæ fuit. Ad venas autem quod attinet, Cava, atque Renales, diametro maximæ, sed vacuæ; excepto filo, illi simili, quod in arteriis inventum, sed hinc inde filo arterioso lineâ crassiore. Aquam multam utrumque pectoris cavum habuit, sanguinem verò nullum; ita ut æque sicca hæc, quàm proximè præcedens Anatome fuerit.

Nullas evacuationes passus hic homo

82 RATIONIS MEDENDI.

est, quia nec habuit sufficientes; cum transpiratio, sudor, alvus, urina, postremis vitæ diebus penitus deficerent; atque a mensis retro spatio parcius debito fluxissent. Quæ ergo vitæ ratio in illo homine fuit? Non sanguis, sed chorda polyposa in vasis fuit, tenuis adeo, ut vasorum parietes ad columnam decuplo crassiorem vix adplicare se se contrahendo potuissent. Interim homo vixit, & perpetuo forti suo, duroque pulsu, in diuturnis suis ærumnis nos omnes in admirationem rapuit. Unde rogo, cum evacuationes non modo non præcesserint, sed quæ necessariae, dudum & imminutæ, & suppressæ fuerint; cum nullus ferè sanguis cunctis fuerit in vasis; cum denique vasa amplissima amplecti filum hoc tenue, si fluidum adhuc in vita fuerit, nequiverint; undenam vita hæc misera tamdiu protracta? & protracta quidem perpetuò, cum duro, fortique pulsu?

Cl. Lieutaud in *Epitome Med. Pract.* 1759. *Parisiis* edita, ubi Anemiam ad classes morborum refert, asseverat vasa sanguinea interdum usque adeo sanguine vacua reperiri, ut caput, pectus & abdomen, tam sicca sint, ut ceram referant, vasa minora tum omni carere sanguine, majora semiplena esse, utrum

que genus aere turgere. In Virgine, cui anni spatium sanguis centies detractus fuerat, subito extincta, cerebri vasa ne vestigium quidem sanguinis ostendisse. Homini ob frequentiores in morbo acuto venæsectiones Leipothymia post mensem, & mors, contingunt. Adverterant tamen paulo ante mortem vires reparari, & pristinum redire homini colorem. In cadavere vasa cerebri penitus sicca, cor sanguine vacuum reperisse se, omnesque sectiones planè siccas fecisse, Vir Clarus testatur. sed evacuationes hinc prægressæ sunt; in casibus vero binis nostris, vel vix notabilis evacuatio, vel nulla, prægressa est, in quam tantæ vacuitatis vasorum causam refundas. Quamquam in *Lieutautii* cadaveribus difficultate non careat, vitam aliquantisper productam fuisse, cum tanta humorum penuria.

§. IV. PROBLEMA TERTIUM.

Femina 37. ann. mense Septembri 1760. in Nosocomio *Pasmanniano* ab Ictero curata, inde exivit, renitente optimo ibidem Physico *Collin*, cui mens erat eam firmioris sanitatis reddere, antequam domum repeteret: auctâ post-

84 R A T I O N I S M E D E N D I.
modum debilitate, & difficili respira-
tione, Nosocomium repetiit, ineunte
Decembri. Licet respiratio nunc diffi-
ciliores esset, tamen nunquam, sive quando
ictero olim laborabat, sive nunc secundo
suscepta, ullum cordis vel dolorem,
vel palpitationem passa, conquestaque
est; nunquam intermittentem, inæqua-
lem, remittentem, pulsum habuit, nisi
ad mortem, quæ a febre, & extrema de-
bilitate contigit 14. Decemb. Cor cum
Pulmonibus exemptum *Cl. Collin.* pro
publica demonstratione ad me misit.

Ut in enarranda hac anatome me ritè
capiant benevoli Lectores, monitos
eosdem volo, in ponderibus numerandis
me ubique pondus commune medicum
12. unc. intelligere; in mensuris autem
capiendis me pedem sumere, pollicem-
que *Viennensem*. Pollex *Viennensis* $\frac{4}{3}$.
lineæ minor est *Parisiensi*; $\frac{4}{3}$. longior
Rhenolando; dimidiâ lineâ longior *Lon-
dinesi*. Captæque fuerunt omnes hæ
mensuræ postquam cor 2 $\frac{1}{2}$. diebus in
spir. vini aquæ misto servatum, adeoque
utcumque contractum esset.

Cor cum radicibus majorum vasorum
elotum, detersum mollique linteamine
probè exsiccatum, pondus librarum dua-
rum æquababat. Magnitudo autem

cordis ; pondusque , maximè a mole Ventriculi sinistri nascebatur. Capacitas Ventriculorum tanta , ut ultra duas libras caperent ambo , sicut exactè captæ mensura docuit. Dexter Ventriculus in longitudine perscissus , & situ naturali in tabella explatatus , sex pollicum , seu semipedis , latitudinem , prope basin cordis habuit ; sinister Ventriculus octo pollicum. Circumferentia basis cordis pedis integri cum $\frac{1}{3}$. pollicis. Ossea Aorta ad basin cordis abscissa 4. pollicum in circumferentia fuit. Cordis sinistri densitas firma , compacta , dura , erat 10. linearum. Dextri autem crassities naturalis. Longitudo dextri ventriculi cum ea sinistri æqualis. Capacissima Aorta ad Cæliacam usque , & in tunicis crassissima. Principiumque Aortæ altitudine hinc 3. illinc 4. linearum ; totoque in ambitu , osseum fuit ; per universum autem ejus decursum insulæ osseæ , a se invicem remotiores , inventæ sunt. Pulmones boni quidem , sed ob cordis molem parvi , & in superiore thorace tantummodo inveniendi.

Si hæc omnes adeo insignes mutationes intra breve spatium prope mortem generari potuissent , in promptu responsum haberetur ad quæsitum , cur femina

nunquam anxietatem ad Vitalia, turbatos nunquam perceperit pulsus? At verò Historia tota innuit a longo retrò tempore enormem hanc Vitalium viscerum degenerationem, sumsisse originem; dum intereâ, quæ eam denotarent, symptomata minimè observarentur. Utique cor ita monstrosum, ut, explens maximam Thoracis capacitatem, pulmones angustum in spatium cogat; Cor idem præ densitate indurata vix contractile; adeo capax, ut ultra duas libras liquidi contineat; Osseus Aortæ annulus; Aorta dilatatissima, atque indurata, pluribusque latis Osseis infulis vitiata; hæc, inquam, omnia cum pulmone vix sanguinem transmittente, vix explicabili, debuerunt necessariò ejusmodi humerum fecisse Circulum, quem Physiologicæ leges explicare nequeunt.

§. V. PROBLEMA QUARTUM.

In consilium vocabar finiente Novembri 1760. ad Viduam quinquagenariam, cum piè defuncto Domino *Erndl*, & egregio Viro, Nosocomii Hispanici Medico, *Hasenohrl*, Autore egregiorum binorum tractatum practicorum.

Erat spasmis illa, anxietatibus, animi affectionibus, maximè iræ, perquàm obnoxia. Paregoricis, ac Neuroticis, hinc olim levata, jam haud levabatur ultra; quin potiùs animo incepit linqui. Judicavimus omnes Vitalia, si non protopathicè, quod verosimile, saltem deuteropathicè, affecta esse. Hydrops pectoris sui quidem suspicionem fecit, verùm palam asseri, præ multorum defectu signorum, non potuit. Die 15. aut 16. exinde elapso, extincta est.

In cadavere hydrops pectoris demonstrabatur. Cor cum vasis exemptum publico examini subjeci. Ambitus vacuati cordis fuit. ad basin 9. poll. 7. lin. Ambitus cordis in medio 9. poll. 5. lin. Altitudo a cuspide ad basin 4. poll. 2. lin. Officulum oblongum in substantia superioris partis sinistri Ventriculi, digitum immissum mox afficiens, & sic se detegens, longitudine octo linearum, in media latitudine trium linearum, durissimum. Auricula sinistra repleta erat materie crassa, sebacea, inæquali, & cum auricula firmissimè accreta: in dextræ auriculæ cornu quoque quid simile fuit.

Valvulæ tricuspidales ad Aortam bonæ quidem figuræ, at durissimæ totæ

que margine ossæ : corpuscula autem eorum rotunda, a *Morgagni* tam bene descripta, tum universa durissima erant, tum unum triplo majus, osseum. Valvulæ Venæ pulmonalis ferè unitæ in unicam, eamque latam Zonam, sed naturali duplo majorem, crassam, inæqualem, duas lineas densam.

Ambitus Aortæ ad basin cordis 4. pollicum; ad curvaturam suam 4. poll. 2. lineis minus; ubi subclaviam generat $3\frac{1}{2}$ poll.; Ambitus Arteriæ pulmonalis 3. poll. 8. lin. Trunci coronariarum semipoll.

Valvulæ ad Aortam tegere, ac claudere Coronarias non poterant, licet easdem tenaculis fortiter attraheremus. Hoc sæpè. Unde *Morgagni* ex 18 cadaveribus invenit 13. esse, in quibus idem observatum.

At non modò Valvulæ non tegebant originem Coronariarum, verùm etiam breves, induratae, contractæ, cùm essent, haud tantum non claudebant aperturam Arteriæ, sed tale, ad minimum, spatium in medio relinquebant, ut Aorta communis magnitudinis per illud commodè transivisset. Jamque dudum id ita fuisse, Valvularum crassitudo & durities, ossiumque in una corpusculum, demonstrabant.

Porro quis circulus, qualifnam sanguinis motus, corde sinistro semper aperto, & aperto ad tantam amplitudinem? certe in Arteriæ sistole, dum ad Arteriarum fines resistentia est, hâc viâ patulâ, multum sanguinis in cor refundi oportuit. Valvulæ enim non obstitere. Proinde debuit cor continuò ex aorta se contrahente sanguinem copiosum recipere. Unaque modò columna a corde per arteriam, nunquam intercepta, semper integra fuit. Nec spatium in hoc ventriculo fuisse videtur ad excipiendum pulmonalium venarum sanguinem. Si nunc consideremus vitium hoc antiquum fuisse, ut ante patuit, quæritur physiologica circulationis in hac femina, quantumvis vitiosa fuerit, expositio, & modus.

§. VI. PROBLEMA QUINTUM.

Revoco huc casum, quem Tom. I. Part. 2. *Rat. med.* cap. 8. dedi, hominis scilicet, qui insolubili, & antiquâ concretionem, connatas mutuò inter sese quascunque Thoracis partes habuit, Pleuram, Mediastinum, integros Pulmones, eosdemque iterum mutuis inter sese lobis, Pericardium, Cor totum;

ut propriè loquendo omnes hæ partes nonnisi idem unicumque viscus referrent. Nec singularis hic casus est, duos similes Pueri & Puellæ Cap. VI. dabit. Quæritur, quis hic vitæ fuerit, circulationisque modus?

§. VII. PROBLEMA SEXTUM.

Puella 14. annorum anxia pectore, difficulterque respirans, cæterà sana fuit. Nata 16. annos, mensium fluxum ter passa est, frequenti verò triennio nunquam. Anno vitæ 18. nascitur ipsi in sterno tumor, materiem fluctuatione designans. Cum hoc tumore, primâ vice ad nos accessit die Decemb. 30. anni 1758. Quia vagæ febres aderant, copiosamque materiem in hoc tumore; interno de pectore ortam, suspicabamur, credidimus vel ab ejusdem resorptu, vel ab ossis carie, has febres nasci. Eâ de causâ aperuimus tumorem, ex eo que pus tum illo tempore, tum deinceps quotidie, vidimus effluere. Binis elapsis exinde mensibus, nempe finiente Februar. 1759. novus apparuit altiore sterni loco fluctuans tumor; qui itidem apertus jugi fluore stillavit. Cortex peruvianus, & lactea diæta, febres egre-

PARS SEXTA. CAP. IV. 91

giè profligarunt. Aprili mense novus tumor cum ossis prominentiâ, sed is sponte recessit. A majo mense ad Novembrem fluentibus jugiter ulceribus, fanissima vixit, res domesticas Parentum in ædibus optimè curavit. Menstruo fluxu Majo, Junio, Julio, Augusto, gaudebat, deinceps verò haud ultra. Nov. 16. eam denuo intra Nosocomium suscepi, eo quod novus tumor in de-pressiore sterni sede appareret. Apertus is, perpetuò deinceps fluxit. Sponte aperiebatur & quartus. Febres denuo continuæ remittentes, vix ultra cortice & lacte moderandæ, fecerunt vehementem materiæ ab osse sterni, vel fortè ex Mediastino resorptæ, suspicionem. Postremoque hoc tempore Tussis accessit, ac puris sputum, tandemque vomitus, singultus, diarrhœa, consuetis immorigera remediis; superstitè nihilominus pulcrâ corporis, faciei que, torositate: ita ut cortex & lac corpus pulcrè viderentur sustinere.

Hâc rerum conditione in consilium vocavi optimos Chirurgos nostros, *Homburg* Chirurgum SS. MM. *Leber* Nosocomii Chirurgum, jamque Chirurgiæ in hac alma Universitate designatum Professore, *Reichberger* optimum ad

S. Marcum Chirurgum, Veteranum Chirurgiæ Doctorem Reutter; quibus sese, præter egregium Medicum Erndl adungere dignatus est Ill. Præses. Quærebatur quæ morbi sedes, quæ ejus natura foret? Equidem sternum quatuor diversis, & manantibus, & inter sese, factâ injectione, communicantibus foraminibus, pertusum erat; per aperturam autem inferiorem specillum ad profunditatem sesqui pollicis immergebatur, sursumque ductum liberali quantisper ambulabat. Idem specillum superiori foramini inductum circa 3. & 4. costam lateraliter pollicis latitudine intrabat; ut communicatio sic esset a sterni ulceribus ad quandam seu fistulam seu cavitatem lateralem. Cavitas autem illa lateralis non videbatur in ipsam pulmonum abire substantiam, sed inter pleuram ac pulmonem; aut potius pleuram inter costasque, & musculos: si quidem aer fortiter inspiratus, & expiratus, admotam candelam minimè movebat. Pronum inde fuit cogitare forsitan in dilatato Mediastino Vomicam latere, quæ sensim sibi viam per exteriora moliretur, & quæ ad superiora sterni lateralem haberet processum. Quærebatur 2° in hoc consilio foretne alia, quam quæ adhibita hucus-

que esset , adhibenda curandi norma ? An perterebratio ossis , ut *Galenus* fecisse se scribit , qui quoque Pericardii portionem , osse terebrato , abstulit ; nudique conspexit cordis motum ? Qualem operationem quoque factam historia famosi *Adæmoni Becker* testatur , qui ipse in opposito ad parietem speculo proprii cordis motus contemplatus fuerat ? Verum ab una parte sternum , inæquale , & gibbosum admodum , Trepanum difficulter admissurum esset ; & suspicio duntaxat , non certitudo , aderat , sub eodem inveniendæ in Mediastino Vomicæ : siquidem non Mediastinum modo , verum etiam quævis partes , tum proximè adjacentes , tum remotiùs sitæ , circa sternum eâ , quâ turgent , materie , evacuare se possint ; unde frustra fortè foret Terebratio. Ab altera parte quatuor diversis aperturis cùm pus manaret , habebat Natura , quò se expurgaret.

Conclusio igitur fuit præsentia symptomata mitigare ; corpus decocto *Barbannæ* , & lacte , implendo , & depurantibus injectionibus hucusque adhibitis substituendo novam , quæ aliquoties mirè profuerit in similibus ; scilicet cocta uncia media *Colcotharis Vitrioli* in

aqua per semihoram , ut libra liquidi superasset : quibus per aliquod tempus continuatis , novum consilium superagendis convocandum esset. Atqui vomitus, singultus, diarrhoea, nulla ratione curabantur, ulcera ficcabantur, vires citò concidebant, octiduo post consilium elapso, moriebatur.

Cadaver pulcrè torosum, pingue, crassum. Crassum omentum, adeo magnum, ut universum abdomen tegeret. Colon appendicibus innumeris pinguis cinctum. Ventriculus, Intestina, Diaphragma, Jecur, Splen, Mediastinum, Cor, Pulmones, qui in dextro cavo thoracis multum, in sinistro parum, cum Pleura cohærebant, optimi, sanissimi.

Cùm igitur omnia Viscera summam spirarent sanitatem, sternum examinandum accuratius fuit. Incrassatum illud, convexum valde, tribus in locis erosine perforatum, pluribus plagis nudum, carie exesum, ab interiore parte saccum gerens, quem pleura a sterno, costisque, recedens, formaverat; nempe ad trium digitorum latitudinem, in tota ferè sterni longitudine, Pleura utrinque recesserat a costarum cartilaginibus, & anteriore parte muscutorum intercostalium

internorum, unà cum sua productione media, quâ Mediastinum format. Pollicis distantia Pleura hîc sterni distabat, non tantum quia retropulsa a contenta materia, sed quia sternum, ut dixi convexum erat. Paucum pus hîc aderat, quia ab octiduo vix quid effluxerat, sed certò certius videtur a pure copiosiore hîc collecto, formatus olim hic faccus, sive hoc puris receptaculum fuisse.

Hoc ipsum receptaculum communicabat cum sinu, seu appendice ejusdem oblongo, cæco utrinque, in Thorace locato, inter pleuram, & musculos intercostales, digiti longitudine. Pus nunc paucum inerat, ita ut vix intra Thoracem hi sinus prominerent. Ossa costæ 3. & 4. numero a superioribus ducto, utroque Thoracis in latere, circa sinus illos exosa, scabra, tamen alba: unicâ in plagâ Musculus intercostalis internus multum, externus parum, exesi erant.

Phænomena morbi mortisque considerando, mortis causam quærendo, hæreo aquâ. Pure copioso olim fluente, sanissima vixit; domesticos alacriter peregit labores. Posthac quamvis pus copiosè manaret, hæcticæ febres, cortice insuperabiles, vomitus, singultus, diarrhoea, vehementer eam affligunt. Tan-

dem siccis ferè ulceribus, vomitu, diarrhoea, singultu, auctis, intra octiduum moritur. Perit quidem hæc Juvencula omnibus quidem symptomatibus hecticis, sed non modò citra hecticam corporis, humorumque consumptionem, verùm etiam cum venusta musculorum torositate, cum totius obesitate corporis. Colliquescens, seu ut in scholis loqui amant, colliquativa diarrhoea Phtisicorum more, vitam extinxit; corporis pulcra torositas, & obesitas, viscerum omnium illibata integritas, colliquescentem morbum planè negant. Neque enim, si sterni territorium cum finibus suis lateralibus excipias, quidquam toto in corpore, quod sanissimum non fuerit, inveneris. Totum vitium ferè extra leges circulationis hæsit.

An pus fundum receptaculi post sternum copiâ, ac pondere suo, in Diaphragma pressit, atque illud convellendo, singultum vomitumque genuit? vix videtur, cum ultimis vitæ diebus sicca ulcera, & saccus ferè vacuus fuerit, interea dum eadem symptomata pergerent.

Nunquid vitium in osse sterni natum priùs fuerit, & quidem a valida Thoraculi in sternum compressione, quam ferò deteximus? An proinde nata sanguinis

guinis phlogistica diathesis ab offe affecto, quæ quotidie per idem os evacuaverit se sic ut corpus maneret sanissimum? An hæc ita aucta postmodum Diathesis, ut licet plurimum ulceribus efflueret, multum tamen sanguini intime commistum hæserit? Nunquid hinc 10. ante mortem septimanis Diarrhæa, vomitus, singultus? Et denique an ultimis vitæ diebus, cum ulcera successerent, sanguis nimiam copiam phlogistici oneratus, adeoque per nimia vascula transfluere ineptus, mortem induxerit?

Si simul corpus dudum extenuatum; & emaciatum fuisset, causam manifestam interitus deprehenderemus; prout *Tom. I. Part. 2. Cap. 2.* & passim in omnibus reliquis partibus, multorum cadaverum sectione demonstrare conatus fui: verum quia viscera omnia sanissima, corpus obesitate ac torositate conspicuum fuerit, explicatio morbi mortisque deficit.

§. VIII. PROBLEMA SEPTIMUM.

Juvenis 25. annor. ad *Fratres Misericordiæ* se contulit, eo quod a contusione ad inguen, testemque dextrum; sibi sexenni factâ, dolorem jam tumo-

Tom. III. VI. Part.

E

remque ingentem perciperet. Contulerat multum augmento hujus, quod Herniam esse quidam rati, Brachierium admovissent. Ventrem universum durum, ac dolentem, Religiosi invenere. Paucorum spatio dierum miseris confectus, periit 7. die 1759.

Cadaveris sectioni interfui; sed cum Anatome quid intricati, & monstri habere videretur, totam abdominis molem, peritonæo maximam partem involutam, in publicum Pathologiæ Collegium afferri curavi. Clarissimo Professore Anatomes *Gasser*, pluribusque Chirurgis assistentibus, en quid invenimus!

Testis dexter molem capitis biennis infantis habens, durus, & dum perfcinderetur, hinc cartilagineus, illinc steatomatosus, scrotum explebat & inguen, haud tamen ultra suo de funiculo pendulus. Testi quippe, toti quanto, informis massa continuabatur, in inguine se dilatans dextrorsum ac sinistrorsum, ita ut expleret universam pelvim & hypogastrium, utrinque ad ilia, & posterius ad lumborum vertebrae. Assurgens a medio lumborum transibat per medium Mesenterium, altiùsque sub Ventriculo progressa, cum degenerascente Pancreate

confundebatur, & dextra portione Hepar tangebatur, in sinistro autem latere haud multò altiùs umbilico affurgens, spatium aliquod concedebat, in quo Ventriculus cum præcipua intestinorum mole, arctè locaretur: Colo intestino interim a latere tumoris, & Recto sub tumore, decurrentibus.

Itaque tumor superascendendo Rectum, illud suo loco reliquerat; at haud ita vesicam urinariam. Urethram quippe, elevando Vesicam, ita prolongaverat, ut ipsam Vesicam in sinistro hypochondrio versùs cristam Ilei, supra molem hanc tumidam inveniremus, quo versùs & uretrem dextrum, obliquè transversim decurrentem, quòque deteximus. Sinistrum uretrem verò, & spermatica vasa, præ summa partium confusione, non vidimus. Testis sinister bonus, nisi quod vaginalis ejusdem tunica ita incrassata esset, ut herniam carnosam referret.

Quid unicus non efficiat testiculus affectus? Quamque insons diu malum, brevi aliquando summum obtineat atrocitatis gradum? At, quod plus est, horrenda mala Testis minimè contusus, sed a causa interna, inflammatione, obstructione, semine retento, depravato, affectus, producit. Cogitabitis fortè ca-

stratione hæc quacunque de causa ortâ præcaveri ; sed ut experientia testatur, Testis extirpatio summa mala præcavet, si funiculus spermaticus adhuc sanus sit ; extirpatio Testis, funiculo affecto, malignitatem exasperat, potiùs, quàm mitigat.

Juvat *Hildanum* legere Cent. 4. N°. 64. ubi de Hernia spuria, carnosâ dicta, agit. Recensitis Veterum placitis, credit ipse Herniam carnosam a semine stagnante, & corrupto oriri. 2°. In dextro potiùs quàm in sinistro reperiri ; saltem se, inter plures casus, semel modò in sinistro vidisse : quemadmodum e contrario Herniam aquosam in sinistro teste frequenter, rarissimè in dextro, vidisset. 3°. Hujusmodi Hernias ut plurimùm in Juvenibus, qui sanguine ac semine abundant, quique in coelibatu vivant, accidere solere. Historias autem horrendas recenset, interque eas unam Sacerdotis, cui dexter non modo testis, sed & vasa spermatica lapideam induissent naturam ; ita ut abdomen manu comprimens, eandem profectò duritiem in dextro hypochondrio deprehenderet. „ Malum autem, ait, ad ipsam usque „ originem Vasorum spermaticorum „ adscendere, dolor ipse, quem e Re-

„ gione Vasorum spermaticorum ad
 „ renem usque dextrum continuò persen-
 „ tiebat, indicabat. Aderat præterea Vo-
 „ mitus, & appetitus prostratio, non
 „ tamen propter Herniam, ut quidam,
 „ qui ipsum ante me inviserat, statuit,
 „ (notavimus eundem errorem in nostro
 „ homine commissum) sed ratione tu-
 „ moris dolorosi, & duri, e regionis
 „ fundi Ventriculi existentis, quique
 „ compresso abdomine tactu facile per-
 „ cipi potuit.

Ulhoorn in notis ad *Heisteri* Chirur-
 giam pag. 937. habet plura similia exem-
 pla, unumque præ cæteris hominis ju-
 nioris, amissa Juvene uxore, dudum
 coelebis, quem similia eorum, quæ *Hil-*
dani Presbitero contigerant, dudum pas-
 sum, tandemque mortuum, aperuerat.
 Invenit a Teste duro, pugnum virilem
 magno, corpus durum oriri, hinc inde
 fungosum, & ad lumbos ichore refer-
 tum; quod umbilico demum altius,
 majorem lobum Hepatis trudebat ex-
 torsum. Similia in praxi vidi.

Contusiones, ut vidimus antea, tre-
 mendum hunc morbum generant; sed
 femine retento, corruptoque, eadem ge-
 nerari, experientia fidem facit. Pluresque
 fortè existunt, quàm quas hucusque re-

censuimus, causæ. Dum a quarta specie
 gonorrhææ virulentæ urethra prope ca-
 put gallinaceum exesa, emunctoria fe-
 minis cicatrice coaluerint, ac sanitas
 postmodum redierit, ejusmodi mala ori-
 ri in proclivi est. Inepti enim, qui se-
 men ejaculent, coacervant illud. Unica
 his medela est sobrietatem per omnia
 colere, ut semen testibus paucum con-
 ficiatur; quodque conficitur, in san-
 guinem redeat, virileque adaugeat ro-
 bur. Quod quòque unicum his consilium
 superest, qui vel in Matrimonio semen
 copiosum emittere soliti, jam uxores
 notabiliore tempore ad conjugium inep-
 tos habeant; vel qui quondam sive
 Onaniâ, sive Scortatione, multum pro-
 fuderint feminis, jamque aut resipiscant,
 aut Religiosum, Ecclesiasticumve sta-
 tum, sint amplexi. Horret animus con-
 siderando impunè alibi libros tolerari,
 qui scelestissimis consiliis scateant. Lu-
 crantur, inquiunt, hoc modo sanitatem,
 non attendentes ad Evangelicam excla-
 mationem Matth. Cap. 16 v. 26. *Quid
 prodest homini, si mundum universum
 lucretur, animæ autem suæ detrimentum
 patiatur? Aut quam dabit homo commu-
 tationem pro Anima sua?* Cura conser-
 vandæ sanitatis in omnes incumbit;

P A R S S E X T A. C A P. IV. 103
sed legitimis conservandæ adminiculis ,
haud verò iis , quæ lex Divina citra
ullam exceptionem condemnat.

Quæritur utrùm a miranda Testis
fabrica , an ab inexplicabili feminis na-
tura fiat , ut prægressis , quas enarravi ,
internis , externisve causis , & Testis
& Funiculus in monstrosam adeo molem
mutentur ? Si a fabrica Testis , cur etiam
totus Funiculus sic fiat , qui non habet
similem fabricam ? si a femine detento ,
corrupto , cur Funiculus horrendiùs
degeneret quàm ipse Testis ? An fortè
materia feminis jam in sanguine Arte-
riæ spermaticæ est , quæ in testem con-
tufum , obstructum , deponi nequeuns ,
sensim ita cellulositatem , arteriis venisque
spermaticis circumfusam , infarciat ? Aut
quæ alia causa ?

§. IX. PROBLEMA OCTAVUM.

Homo 20. annorum contudit dextram
tibiam , quæ inde tumens pugni de-
mum molem æquabat , spatium tamen ,
mirum dictu , 30. annorum indolens.
Dolere tunc demum homo cepit , idque
sponte ; & quinque postea elapsis men-
sibus febre quotidianâ , in tertiam sep-
timanam productâ , laboravit. Sub finem

hujus febris Chirurgus factâ cruciali incisione enucleavit tumorem, optimaque consolidavit cicatrice. Tumorem frustum crudæ carnis retulisse ferunt. In quintum exinde mensem bene habuit; eo verò exacto repullulat malum, ac spatio 6. septimanarum sic augefcit, ut in majore diametro pollices duos, unum in minore æquaret; altitudine depressior, fungum æmulabatur, cujus pedunculus brevis quidem, at pollicem crassus esset. Cysticus ut olim, jam non est, & inferius erofus, apertusque, nihil stillat. Quod porro apertus sit, imprudentiâ contigit Balneatoris, qui homini ruricolæ lapidem infernalem dederat, ut ter de die tumorem inde tangeret. Consumi hinc non videbatur, sed erodi, ac purpurascere. Accessere autem spasmi abdominis, quibus demum respiratio anhelosa successit, maxillaque inferior obriguit.

Hoc misero statu primùm in Nosocomium cum uxore venit, moxque coram me emprostotonos fit, summo cum anhelitu, & Tetano maxillæ; qui Tetanus ad mortem usque plus minùs duravit. Tristi & ipsi, & Auditoribus, facta prognosi, eum in Nosocomium suscepi.

Anxiè admodum in naturam inquisivimus mali horribilis, magis anxiè in medelam. Post facilem 30. annorum tolerantiam (quis homini perpetuam immunitatem non esset facilè pollicitus?) tumor hic quinque mensium spatio dolens, febrimque generans, enucleatus quidem fuit; at verò in osse, periosteove, quid corrupti mansisse, testare videbatur idem tumor post. 5. menses renatus, tantaque malignitate comitatus, ut spasmos tetanosque crearet. Quæstio erat, utrùm ita malignus naturâ existeret, an verò lapidis infernalis irritamento? At lapis externa modò tetigerat, quod etiam alibi haud ita malum. Ulcera, vulnera, tubercula, ejusdem tactum inculpatè ferunt, etiam in locis admodum nervosis; v. g. in glande penis. Hæsimus suspensi, saltem a quacumque causa hæc symptomata oriabantur, erant semper formidolosa, ac periculosissima. Tetano Maxillæ impedita deglutitio per se jungebatur; quæ sanè prognosin funestiores reddidit.

Dixerat *Hippocrates Aphor. 5. - 6.*
 „ Qui a Tetano corripuntur, in quatuor diebus pereunt; si verò hos effugerint, sanescunt. „ Mitigat prognosin hanc *Libr. de Morb. apud Foes.*

pag. 491. » Tertio, aut. 5. aut 7. aut
 » 14. die perit, quos si effugerit, con-
 » valescit. » Et magis adhuc libr. de
 intern. affect. pag. 561. de Opistotono
 agens: » Hic vero morbus, inquit, ut
 » longissimè ad dies 40. detinet, quos
 » si effugerit, convalescit. » Hæc quoad
 prognosin ille.

Diagnosin autem generalem pulcrè
 format. Libr. de dieb. Judic. pag. 51.
 » Maxillæ velut ligna rigescunt, os
 » aperire non potest. Oculi illacryman-
 » tur frequenter, & contrahuntur,
 » dorsum rigidum est, neque crura,
 » neque manus, neque spinam inflec-
 » tere potest. *Cum verò letalis fuerit,*
 » *potus & edulia, quæ priùs devoravit,*
 » *per nares interdum exeunt: In Opisto-*
 » *tono æger in reliquis eodem modo affi-*
 » *citur.* » In laudatis textibus ex libr. 3.
 de morb. & lib. de intern. affect. de
 hisce symptomatibus & præcipue de im-
 potentia Deglutationis, similia refert.
 Porro tribus diversis in locis agit libr.
 de dieb. Judicat. de his nervorum mor-
 bis *ab ulcere externo* ortis: & licet post
 40. diem adhuc mortem homo effugere
 queat, absolutè tamen eum morituum
 pronuntiat, *si potus, cibis, mucus, per*
nares exeunt.

Curam suscepturus *Coüs*, quemadmodum laudatis mox textibus, in unum collectis, patet, dat primò acria quædam devoranda ex *Pipere*, & *Helleboro nigro*. An veluti nos acribus spasmus uno in loco excitamus, quò illum sopiamus in alio? Hæc verò cum nocere per se possent, simul pingua jura superpotanda dedit. Estque hæc cura læsæ Deglutationi anterior, quippe post illam impossibilis. 2°. Sternutamenta adhibet, scopo fortè eodem, quo acres pilulas deglutiendas dederat: haud incongruè sanè; cùm hoc modo spasmos nonnunquam singultusque, ipso illo *Aph. 6. 13.* notante, solvamus. 3°. Partes tetano affectas emollientissimis fovebat, ut pro rigiditate adipiscerentur mollitiem. Sed 4°. emollientibus hisce stimulantia addebat, ut fibræ relaxatæ in naturalem contractionem abirent. 5°. Corpus interim quantum poterat, emollientissimis implebat. 6°. Si Deglutitio cessaret, naribus injici liquorem jubebat, ut, dum rigida maxilla admittere Alimenta ac Medicamenta, eorumque Deglutationem adjuvare, renueret, liquor per nares injectus fauces subiret. Hoc porro ultimum mihi difficultatem parit. Experimentum tentavi in

E vj

me, & compluribus aliis, sine successu. Patitur homo utcumque, si os apertum est, & lingua obsequiosa; at vero quicumque nostrum simulato maxillæ tetano, (sine quo experimentum nihil est) hanc per nares injectionem sive debilius, sive fortius, factam sustinuit, ferè suffocabatur. 7°. Peculiarem curam Tetani habet injectu, affusu, frigida ad corpus aquæ; religiosè tamen casum nostrum ab hac cura excipiendo. „ Est „ vero inquit Aph. 5-21. ubi in Te- „ tano 1°. sine ulcere (noster ulcus ha- „ bebat) juveni bene carnosio (noster „ quinquagenarius est), æstate media „ (nobis inchoabat Aprilis). Frigida „ multæ affusio caloris revocationem „ facit; calor autem hæc solvit. „ Et „ Libr. 3. de Morb. adjungit: „ post affu- „ sam plurimam frigidam, vestimenta te- „ nuia pura superinjicito, tuncque ignem „ ne adhibeto.

Multis exemplis Vir magnus didicisse videtur Tetanos non modò non curari injectu frigida, verùm etiam eosdem, si nondum adsint, generari. Ait enim Aph. 5-22. „ Frigidum mordax ulce- „ ribus..... facit..... spasmos, tetanos „. Unde & vetat Aph. 5-23. affusiones frigidas in ulcere vetusto, in Erysipe-

late ulceroso. Ufu quòque cognovisse videtur Tetanos in remotioribus locis frigidaë aquæ affusione non sanari, nisi affusio illa in ipsum locum fieret, unde Tetani causa; alioqui ulcera sic claudi possent, ut frigida iisdem minimè noceret, interea dum ad Tetanoideam plagam frigidam affunderemus. Vel consideravit, ut Doctiss. De Gorter in hunc Aphorismum advertit, tetanos tum a nimia humorum copia, rarefactione, ac motu, oriundos; tum a prava materia ulcerum: in his nocere affusam aquam frigidam, cum ulcera prava frigore in pejus ruant, adeoque tetanos inde jam genitos, insolubiliores reddant; illis verò prodesse, quia, quamvis contractionem automaticam frigida augeat, minuit tamen contractionem vitalem: at verò casum rariorem esse Tetani ab ac causa orti, frequentiores alium ex prava materie. Hinc concludimus dicente illo: » *Est verò ubi in Tetano*, &c. id perinde esse, ac si diceret: » *Contingit verò nonnunquam in Tetano*. Sicque illud optimi interpretes intellexerunt. Hinc, quia & anceps hæc cura & rara est, & tot exigit cautiones, & casum nostrum penitus excludit, eandem haud instituimus.

110 RATIONIS MEDENDI.

Videbantur autem duo maximè hîc indicari. Primò causam Tetani in ulcere aggredi. Secundò effectus sopire causæ. Certa utique mors erat, si causa in Tibia non mutaretur; nonnulla spes, (pauca tamen ob mali progressum) poterat, causâ ablatâ, concipi. Nervi ob iram, vindictam, zelotypiam, mirificè affecti, ablatâ causâ afficiente, sæpe pacantur; at sæpe minimè, quandò affectus causæ, ablatæ quamvis, tantus fuerit, ut ipse ille nunc sufficiens causa sit perpetuandi motûs. Exemplo viri militaris Cap. 2. N. 3. id patuit. Attamen causâ manente, effectus perennes erunt; ablatâ illâ, spes est aliqua curationis, dummodo effectus causæ jam non fungantur vicè causarum. Igitur auferendum tumorem Tibiæ conclusimus, maximè cùm remedia, demulcentia & paregorica jam frustra a sapiente Medico adhibita essent. At verò quâ methodo auferendum? Enucleatione? jam tumor minimè cysticus adparet. An collum ejus ligando? sed & collum nimis amplum est, & tempus ampli colli ligaturâ solvendi nimis longum, & dolor inde oriundus, novis convulsionibus, tetanisque creandis, aptus natus. Prudenti igitur cultro au-

P A R S S E X T A. C A P. IV. III
ferendus. At verò ingens hæmorrhagia,
quam ante octiduum ulcere prodiisse
narrat, an non contra indicat? Hanc
tortili machinâ arteriæ femorali circum-
ponendâ præventuros nos sperabamus.
Unde 1. Aprilis *D. Leber* tam suspen-
sa manu tumorem excidit, ut id æger
ignoraret, nisi ultimo momento. Ab-
tus tumor partim carnosam, partim adi-
posam, partimque cartilagineam mate-
riem, & multa vasa sanguinea iisdem
intertexta, referebat. Paregorica &
Camphorata Emulsione patiens usus,
tetanodes nihilominus mansit, & inse-
quente nocte factus est emprostotonus.

Sed mox ab operatione loca tetanoi-
dea externis remediis aggressi sumus.
Egregium effectum in juvene, tetanum
maxillæ ex *Lue venerea* habente, vi-
deramus a *Paræi* consilio, finum equi-
num adplicandi. At tentamen hoc ef-
fectu caruit. Inutilia quoque Cata-
plasmata erant, seu emollientia sola,
sive emollientia cum Camphora. Ene-
matibus communibus prægressis, vi-
cissim alia tum nutrientia, tum opia-
ta immissa sunt. Expertus pluries in
spasmo, Deglutitionem integro die
planè impediante, Enematis, un-
ciis 5. 6. Lactis, Laudani gr. 3. 4. pa-

rati, mirandos effectus, idem tentavi; sed frustra. Incassum quòque pluries, injectum in anum oleum. Nec juvere multæ siccae cucurbitæ ad guttur & maxillam pluries, ac numerosæ, admotæ. Acria Cataplasmata, Vesicantia ad eundem locum, ut & alibi adhibita, sinè effectu constante. Imò tumor intra tri-duum avellanæ magnitudine repullulavit; qui, consilio habito, denuo ad periosteum, majore tamen quàm priùs dolore, exscindebatur. Febris verè ardens juncta, post binos a prima operatione dies, fuit, cum pulsu durissimo. Spatio sex dierum durante illâ, sanguis quinquies ad notabilem copiam detractus, semper crustam densissimam gessit, ægerque diu noctuque caloris intolerabilitatem conquestus est; interea dum Thermometrum, bis die octo minutis adhibitum, passim 98. aut 99. gradum, semel modo 100. notaret: ultimis quinque diebus paucæ duntaxat urinæ guttulæ prodierunt: nono die periit.

Anatome notanda hæc dedit. Tribus diebus, minùs sex horis, a morte elapsis, nemo, nisi summam vim adhibendo, maxillam vel leviter diducere potuit. Idem antea observaveram in femina, quæ a Tetano maxillæ, rabidâ irâ sus-

cepto, in Nosocomio obierat. An igitur contractio, eaque tam valida, tanto a morte tempore, in tendinibus ac musculis perennare potuit? Totum palatum fornicatum, Velum pendulum, Uvula, Œsophagus totus, albedinem, non ab adnata crusta, sed ab ipsa sua politissima substantia referebant. Ventriculus nonnihil reservaverat suæ villosæ tunicæ, ut etiam quibusdam in locis intestina; at vero eadem intestina hinc inde magnis inflammata plagis, coloreque purpureo, eandem habere glabritiem. Pinguetudo immensa in toto interno corpore, atque massa ingens pinguedinosa, Ventriculum duos in saccos comprimendo dividens, ut jam Cap. I. N°. 4. notavi, licet homo hic nullam habuisset in vomitus propensionem. Coli Ligamenta tensissima, unde idem contractum valde in longitudine, amplitudine autem expansissimum. Bilis vesica nigerrimæ bilis duas uncias continebat. Vesica urinaria prorsum vacua; unde patebat, quando urina 5. dierum spatium vix paucula excernebatur, defectum secretionis, sive ischuriam spuriam, ante mortem adfuisse. Ad Mediastinum, ac Pericardium, multa vasa, quæ & magna, & turgida. Paries dex-

114 RATIONIS MEDENDI.

tri cordis tenuis admodum, crassa sinistri. Aorta a corde usque ad absolutam suam curvaturam in saccum naturali duplò ampliorem dilatata erat. Polypi crassi in utraque majori arteria ; polypus ex arteria in cor pendulus, bulbi instar, exterius flavus, coagulatus, interiùs autem cavus, ac sanguine purpurascete, omninoque fluido, plenus. Aspera arteria cum pulmonibus bona. Cartilago thyroidea planè ossea. Reliqua viscera, partesque sanissimæ.

Quod jam ad os Tibiæ adtinet, tres supra illud eminentias exiguas, cum periosteo haud cohærentes, sed in cellulositate liberè locatas, deprehendimus : os autem Tibiæ ipsum Tophum pollicis latè magnitudine habuit. Osse ferrâ diviso, bona medulla, bonaque ossis interna superficies.

Nunquid Lapis infernalis afficiundo nervum in tumore, sic alios in corpore nervos affecit, ut, causâ ablatâ, nervi, tendinesque, & muscoli, contractionem suam perpetuarint? Imo ad expletos ferè tres a morte dies in maxilla continuarint? Et postremum hoc, quibus demum Physiologiæ legibus explicabimus?

§. X. PROBLEMA NONUM.

Hujus anni 27. Martii Expertissimus & Eruditissimus Medicus *Guarin* copiam mihi fecit cadaveris juvenis 19. ann. qui elapsis exinde 5. septimanis ad Nosoc. *Fr. Misericordiæ*, cujus vigilantissimus Physicus est, delatus, debilis, vix anteaكتورum memor, sui morbi anamnesim dare non potuit; id unice deplorans, quod præ miserando rerum omnium egestare in has calamitates incidisset. In hac debilitate dextro latere doluit, difficulter animam duxit, tussim frequentem habuit, pulsumque celerem, ac debilem; sitibundus, alvo obstructus. Prudenti remediorum usu, spatio octidui, recreari primò visus, anxietate dein ingenti correptus est, & 12. anxietatis horâ exspiravit.

Aperto abdomine, peritonæum hîc lineam, ibi tres, quatuorve, crassum, cæterum album, granulofum, tuberosum, ubique. Omentum non inveniebamus. An ideo tam crassum peritonæum, quod omentum a nexu suo cum colo & ventriculo solutum, in unam informem membranam cum illo degeneraverit? Quidquam tamen, omento

simile, veluti extensum, atque con-
 natum, cum intestinis, apparuit no-
 bis; verum minime Omentum fuit,
 cum Marsupii instar æque tegeret in-
 testina ad dorsum, quàm ad anteriora,
 arctè cum illis ubique coeuns. Probè
 autem & lentè producto examine, vi-
 dimus clarè externam omnium intesti-
 norum tunicam ab intestinis omnibus
 secessisse, & cum vicini intestini tunica
 secedente coaluisse. Erat autem tunicae
 externae secessus in toto intestini cujus-
 que ambitu. Quando enim uno in lo-
 co percideram hanc extimam tunicam,
 digito sub illa potui perambulare cir-
 cum totum intestinum, ipsiusque intes-
 tini ex hac vagina educti portionem
 adtrahens, evaginavi omnia intestina
 ex sua tunica externa, sinè vel minima
 laceratione. Stupentes omnes hunc mi-
 rum casum, Mesenterium dein & Me-
 socolon contemplabamur: in illis mira-
 bamur nunc laminas utriusque sic abire
 in vaginam hanc, seu tunicam olim
 externam intestinorum, ut nonnisi una
 videretur eademque membrana. Utque
 superficies tunicae intestinalis obsita erat
 innumeris ubique flavis granulis, ita
 & Mesenterium, ac Mesocolon. Verbo
 dixerim nullam differentiam inter Me-

fenterium & Mesocolon ab una parte, & extimam intestinorum tunicam, jam ablatis intestinis adparuisse, præterquam quod laminæ illorum cellulositate unitæ essent, hujus verò a se invicem liberæ. Proinde clarè demonstrabatur id, quod Anatome docet, tunicam externam a Mesenterio & Mesocolo intestinis dari; 2°. Ligamenta Coli ab hac tunica nasci, manserant enim in illâ hæc; evaginato autem colo, levis modò tensio, minorque tantummodo extensibilitas, quo in loco affuerant ligamenta, aderat. Quod porro in principio ideam unitæ membranæ, omenti instar, universam anteriorem intestinorum molem posterioremque tegentis apparuerat, id inde natum esse posthac intelleximus, quod tunica hæc externa, pluribus in locis lacera, cum lacera parte vicinæ intestini tunicæ, coivisset, hincque unicam atque æquabilem membranam repræsentaret. Unde intestina, in parte a Mesenterio aversa, sua hac tunica destituta erant; & prope Mesenterium ab eadem sinè cohæsiōe contegebantur.

Intestinorum longitudinem definire difficile, hincque variare in hac definienda videmus Anatomicos. Si a Me-

fenterio separantur, longiora breviora-
 que erunt, prout plus minus de Me-
 fenterio adhæserit. Estque in homine
 uno præ alio differentia quandoque ma-
 gna. Cæterum vix differret mensura
 multorum; nisi proprio errore nostro
 differentiam mensurarum ingentem sta-
 tueremus. Id ut evitetur, notities re-
 quiratur varietatis ulnarum pedumque
 apud varias gentes. In pedibus paucior
 est diversitas, quàm ut notabilem dif-
 ferentiam in longis corporis mensuran-
 dis inducat, quemadmodum pag. 84.
 ostendi. Hinc quando v. g. *Glissonius*
 tenuibus dat 33. pedes, *Garengotte* 22,
 statuendum est, aut *Glissonii* hominem
 multum ab eo *Garengotti* differre, aut
Glissonium Intestina curatiùs a Me-
 fenterio solvisse. Ubi verò Autores
 longitudinem ulnis definiunt, accura-
 tiùs attendendum est. *Hollandicam* v. g.
 ulnam *Viennensis* $\frac{1}{4}$. excedit; *Parisi-
 Viennensem*. Optimam mensurandi fa-
 cultatem evaginata nostra Intestina da-
 bant: elongatiora quidem extrahendo
 facta, primum ad naturalem amplitudi-
 nem aëre inflabantur. Tenuia æquabant
 12 ulnis *Viennensibus*, crassa sesquiulnæ:
 habebant igitur una sumta 31. pedes
Viennenses. Differentia autem pedis

PARS SEXTA. CAP. IV. 119
Viennensis cum aliis pag. 84. notata
fuit.

Si igitur homo sit 5. pedum, & intestina ejus 31. pedes longa sint, habebitur paulò plus quàm sextupla longitudo intestinorum, quàm quæ est hominis. Porro ipsi homines ratione Intestinorum, inter sese differre queunt, idque naturaliter (neque de monstrosa brevitæ in Chirurgia *Dionis* descripta, aut de similibus, hic fermo est); adeoque quintuplo aut sextuplo Intestinorum longitudo major, quàm corporis, unde desumpta sunt, definita a variis Autoribus, haud multum a nostra observatione differt.

Præcipuè autem hîc quæritur, cujusnam generis hic morbus fuit? quoque nomine appellandus? Quantum mihi nota Historia medica est, similem nondum reperi. Qualisnam Intestinorum maximè crassorum, actio, quâ, datis ad id remediis, pluries sese ante mortem evacuaverint? Quâ de causâ genita hæc universalis intestinorum, ab externa sua tunica, solutio? Cur nulla inde læsio nata, aut affectio observata Intestinorum? Malum enim antiquum fuisse, absoluta omni in loco separatio tunicæ ab intestinis; firma tunicæ externæ, in

locis mutui contactus, cohæsiō talis; ut unam modò membranam referret; abunde evicerunt.

§. XI. PROBLEMA DECIMUM.

Femina Lue Venerea affecta magnum corpus intra dilatatissimam Vaginam, ex eadem vix propendens, gessit. Sex septimanis in *Pasmanniano* Nosocomio fuit, alvum bonam (quod præprimis notandum) semper habuit ibidem, morbi autem gravitate circa medium Januari hujus anni obiit. Uterum, Vaginam, intestina, expertissimus ibidem Physicus *Collin* mihi ad publicam demonstrationem misit.

Ileum intestinum utero arctissimè unitum erat, ope duri tumoris, pugnū virilem magni, in Intestini parte a Mésenterio aversa hærentis, idemque ideo ultra pugni magnitudinem extendentis. Nulla tamen prava symptomata hinc orta fuere; cū Intestini pars, Mésenterio nexa, canale sufficienter amplo transitum Chylo concederet. Fuit hernia intestinalis intra Vaginam, qualem *Garengeotte*, aliique notarunt. Igitur femina hæc cum tumore pugni magnitudinis

gnitudinis in ipso Intestini Ilei cavo, cum hernia intestinali intra Vaginam, sinè ullis letalibus alterutrius morbi symptomatibus, longo admodum tempore vixit.

In Hernia ejusmodi, ubi portio intestini ita intercepta est, ut quæ intra abdomen portio sit, libera maneat, apertamque viam Chylo aut fecibus conciliet, mortem toties, post omnia Herniæ incarceratæ symptomata, ortam vidimus; idque, ut videtur, a producta aut inflammatione, aut spasmo, a parte constricta ad eam quæ libera est. Hic pars Ilei intestini pugni magnitudinis tumorem habuit, cum utero intimè, latèque, concrevit, & ab uteri latere in Vagina pependit. Cur nunquam affecti adeo graviter & monstrosè intestini, cur nunquam Herniæ Vaginalis, symptomata apparuerint? Prævideo, qui problematis solutionem tenere se autument; sed rogatos eosdem volo, an ipsi, si multos casus practicos Ileorum & Herniarum viderint, sibimet tali solutione satisfaciant?

CAPUT V.

DE CALCULO VESICÆ URINARIÆ,
ET LITHOTOMIÆ.

§. I. *Quinam aut nullam, aut notabilem, aut integram quietem, in calculi tormentis, ab Aqua Calcis, & Uva Ursi, adipiscantur. An, qui nullam, his dissuadenda sectio, ob degenerem viscorum suorum conditionem? Comuni modernorum methodo instituta sectio, dissuadenda sanè; quæ verò methodo Fratris Cosmi, suadenda, eo quod non periculosa, & qui post illam moriuntur, non ab illa pereant, sed quod morbus ipsorum jam letalis existat. Unde datâ hâc prognosi videtur posse tutò institui. Occasio cur in Nosocomio hæc celebris fuerit.* §. II. *Prima sectio cum ambigua admodum prognosi instituta; cujus occasione ipsa Methodus exactè enarratur, cum omnibus cautelis in eadem observandis, ratione patientis, operatoris, adjutorum. Mors patientis, & Anatome. Observata necessaria ex cadavere petita in Methodi laudem. Historia secunda fortunatam sectionem habet. Historia tertia*

sequitur, ubi in congenito malo, prognosi ambigua formata, sectio optima fuit; sed puris perenni confectione a degeneratione partium nata, & effluxu, vulnus post se longo tempore apertum reliquit. Historia quarta exhibet sectionem in congenito quoque, ut videtur, malo, quæ post ambiguum prognosin, felicissima fuit. Et quinta historia in connata Lithiasi perfectam sectionem refert. Historia sexta in desperato ferè casu ingens a sectione levamen, non perfectam tamen curam, habet. Historia septima, omni ex parte felicissima, licet morbus congenitus videatur. Historia octava casum refert pueri ante annum communi methodo, hoc ipso anno bis, secundum eam Fr. Cosmi, secti, ubi comparatione factâ inter symptomata, quæ hic puer a sectione modernorum primùm, & nunc ab eadem methodo Fr. Cosmi bis instituta, habuit. Simul hujus præstantia præ illa patet. Historia nona felicem omnino curam refert. Historia decima optimam quoque curationem continet, sed ob quamdam in methodo mutationem, quæ communi modernorum sectioni laterali similis erat, symptomatibus comitatam gravioribus. §. III. Ex om-

nibus antedictis 23. Scholia sequuntur; quæ agunt de variis secandi methodis, deque ea Fr. Cosmi dicta, tum de variis in tota cura observandis, de urina; glutine, pure, calculosorum.

§. I.

DE hoc morbo *Austriæ* Endemio; plebejis tamen, quàm nobilioribus familiariore, ut in omnibus hujus Operis Tomis egi, ita ob experimentorum crebritatem de eodem, hoc Capite, iterum fusè agere decrevi. Ac primo quidem loco, quæ toties antea dixi, repetam: iteratis experimentis liquidò constare 1°. Plures numero homines esse, quibus aut Aqua Calcis cum Sapone, aut Uva Ursi, ejusmodi levamen afferant, ut cum præsentē calculo sint adeo sani, & in functionibus suis, præsertim *Ouro-poieticâ*, adeo valentes, quàm si prorsum liberi a calculo essent. 2°. Dari nonnullos, quos ad tempus quidem, haud verò constanter, levent. 3°. Non paucos quoque reperiri, quibus ne hilum quidem opitulentur. Hos ultimos repetitis experimentis didici nonnullas habere partes, Vesicam, putà, aut Ureteres, aut Renes, aut horum plures

simul, sic a statu sano degeneres, ut restitui nequeant, hincque remedio dato, vel non dato, antiquas ærumnas continuent. Quâ eâdem in causâ, eodem Lithotomiâ sanescere posse nego, quod hæc calculum auferendo, degeneres notabiliter partes non redintegrer.

Hinc igitur sectionem dissuadebimus? Profectò si a sectione multi pereant, ut Diaria sectionum luculenter demonstrant: parvum illud solâmen, quod nonnulli inde percipiunt, ut vitam paulò minùs miseram ad tempus protrahant, mortemque procrastinent, non potest acceleratæ multorum æquiparari pernicipi. At verò si talis sit secandi methodus, ut vix inde, nisi penitus desperati moriantur; si ea sit sectionis fortuna, ut etiam ii, quibus degeneres utcumque hæ partes, vel insigni levamen habeant, vel etiam in integrum restituantur; si denique illud artis emolumentum sit, ut calculum nullo cum vitæ periculo educat; erit sectio ferè omnibus commendanda. Quinimo cum longè tutius est calculi cruciatu liberari, ablato, quàm remanente calculo, erit hæc præstantissima secandi

ars quibuscunque symptomatum curandarum methodis præferenda.

Porro ejusmodi est secandi methodus *Fratri Cosmi*. Quod ne precario asseruisse videar, hujus methodi historiam paucis adornabo.

Aderat hæc hyeme cum *Regia Principe Lotharingia* ejusdem Consiliarius & Chirurgus *Cambon*, vir in omnibus ferè, quæ perfectum Chirurgum formant, instructissimus, scientiâ, peritiâ, dexteritate, probitate. Narrabat mihi se hanc normam secandi primò *Parisiis* sub auspiciis Reverendi Autoris feliciter exercuisse, posteaque alibi frequentius. Exhibebat mihi famosum illum, quem *absconditum* vocant, cultrum Autoris examinandum. Noveram autem contradictiones, quas *Cosmus* a parte haud incelebrium in Arte Magistrorum, ac si ars ejusdem perniciosissima foret, perferendas habuerit. Extat in hanc rem liber: cui titulus: *Recueil de Pieces importantes sur l'Opération de la Taille, faite par le Lithotome caché, Paris, 1751.* in quo de hac re utrinque deceptatur. Porro experimenta, in vivis facta, eo tempore pauciora extabant, quàm ut Autor methodum suam contra

vehementes Adversariorum clamores
sartam tectam præstaret. Verùm curæ,
quas sanè numerosas egregius *Cambon*
feliciter perfecerat, convincebant me de
methodi præstantia. Unde humaniter
ab ipso petivi, ut suam in Nosocomio
nostro dexteritatem vellet exercere; id
quod cùm lubenter annuisset, operam
dedi ut in urbe, in suburbiis, in vici-
nioribus pagis, sufficiens Calculosorum
numerus colligeretur, quorum historiæ
ordine sequuntur. Præsentia suâ opera-
tiones istas cohonestarunt sæpe celebra-
rimi in Arte Viri, Magnificus Rector
de Fetzer, III. Præses *L. B. Van*
Swieten, Spectabilis Decanus *Diet-*
mann, omnes Magnifici Domini Ar-
chiatri, semel quoque SS. MM. Ocu-
lista dexterrimus *Wincel*, ac multi alii
Medici & Chirurgi.

HISTORIA I.

N. Keller, biennis infans, strangu-
riam dudum jam passus, 26. Aug.
1757. ad me adductus est. Cum Do-
mino *Leber* illum examinans asperum
calculum detexi. Dedi Uvam *Ursi* a
granis 4. de die incipiendo, & augendo
sensim ad grana 40, interpositis ob mi-

ferandos infantis ejulatus paregoricis: exiguum initio levamen fuit, deinceps verò insigne; ita ut annos 1758. 1759. tolerabilissimè transegerit, modò remedium aliquando non negligeret. Contigit autem ut Autumno 1760. quotidiana febre, & anxietate pectoris laborans, spatio 10. dierum in Nosocomio detineretur, eoque tempore Uvam Ursi minimè assumens, urinam tamen sanorum more optimè, crebriorem tamen & pauciorè, redderet; idque posthac, parentibus eum repetentibus redditus, integro mensis spatio continuaret. Exinde verò malum remedio haud ultra obedivit. Unde degenerationem partium jam præsentem, & ni caveretur, futuram demum irreparabilem metuens, obtuli hunc puerum, nunc quinquennem, secandum D. *Cambon*, id præfatus, quod metuerem ne forsitan malum jam incurabile esset; quod tamen, cum & tuta adeo & blanda ejus methodus esset, nihil nos periclitaremur, efficiundo, ut minùs miser, tardiusque, puer moreretur.

Igitur purgatione prægressa, & ventre etiam paucis ante operationem horis enemate eluto, D. *Cambon* operationem fecit 15 Dec. 1760. En autem methodum.

Operator in pulvinari mensæ impo-
sito locat puerum, capite paulum elato,
manuum carpis laqueo cifram arabicam
8 referente, cum tibiis molliter ligatis,
& femoribus versùs abdomen, sed ex-
trorsum, utrinque ab apto famulo deten-
tis, sic ut anus tangat marginem tabellæ.
Inducit primò *Itinerarium* dictum, crenâ
in dorso suo excavatum, & adhuc, pro
more, ejusdem apice se facit de calculi
præsentia certiozem. Versùs sinistrum
latus tunc inclinat *Itinerarium*, quasi
tuber ossis ischii sinistri quæsiturus. Dein-
de dat perito *Assistenti* illud sic firma-
tum, & dorso suo ad sinistrum perinæi
latus obliquè appressum, manu firma
tenendum. Notandum tamen os ischii
præter propter tantum dirigere *Itine-
rarium*: nam non diverso modo in sexu,
sed in sexu virili etiam, tuber ischii
nunc remotius, nunc propius, abest a
media pube, vel coxyge.

Rebus sic præparatis digito quærit
locum *Itinerarii*, digitoque supra illud
posito, operator facit cultello communi
aperturam in elevatiore parte, donec cul-
tello suo tangat nudam *Itinerarii* crenam,
& apice cultri in crena firmato, ducit cul-
trum per integumenta per aliquot lineas,
obliquè deorsum, quò viam paret se-
quenti instrumento.

Reposito primo cultro, apprehendit *cultrum*, *lithotomum occultum* vocatum, qui prius adaptatus est ad angustiore, amplioreve sectionem, prout major minorve calculus judicatur, aut junior est, adultiorve is, cui operatio fit. Numeri sunt notati in ambitu hexagoni manubrii illius instrumenti, quod in hoc cultro occulto vice vaginæ fungitur. Numeri hi designant, 5 lineas, 7 lineas, 9 lineas, 11 lineas, 15 lineas longitudinis faciendi vulneris. Manubrium gladioli, in vagina reclusi, tunc adaptatur ad numerum requisitum, & notatum in manubrio instrumenti vaginalis.

Hoc facto, apex *cultri Lithotomi* occulti per factam aperturam adplicatur ad crenam *Itinerarii*. Operator cum *cultro Lithotomo* quærit apicem *Itinerarii*, ubi crena ejus repagulum, sive aggerem habet, impedientem ne *cultri Lithotomi* apex, aut exeat ultra, aut elabatur ex crena. Jam igitur habens suum punctum certitudinis, quod in vesica sit, eoque ejus, quo oportet loco, educit *Itinerarium* ex vesica. Dirigit tunc *cultrum Lithotomum* in vulnere, ut gibbum ejus dorsum ad inferiora spectet, & ut anterior *cultri*, seu potius ejusdem vagi-

PARS SEXTA. CAP. V. 131

næ, pars, suum punctum fixum ad os pubis habeat. Hæcque omnia ita dirigit, ut simul manubrium circiter horizontaliter ponatur. Et ubi primò totum cultrum ita tenet, ut dorsi acuties recta deorsum vertatur, tunc ad lineæ latitudinem circiter leniter inflectit manubrium superiore sua parte introrsum, versùs medium pubis, ut culter scissurus sit in illa obliqua linea, in qua prior sectio viam jam monstrat, quæque sic obliquè versùs tuber Ischii dirigitur. Firmiter tunc manubrium majus seu vaginæ, tenens, premit manubrium gladioli, qui gladiolus, dum operator instrumentum ad se trahit, exactè tot linearum vulnus facit, quàm antea definitum fuerat, scindendo sic ab interioribus extrorsum versùs.

Via igitur ampla jam patet. Per illam forceps inducitur, digito in vulnus misso viam monstrante, vel inducto *Conductore*, & calculus quæritur. A principio operationis, id est, ab inductione *Itinerarii*, tria minuta elapsa erant, quantumque minutum calculi explevisset eductio, ni adeo friabilis is fuisset, ut in grumos facesceret. Hinc grumis quærendis, educendisque, adhuc quatuor minuta præterlabebantur. Cùm vix se

moveret tota operatione, vix clamaret infans, exemplum dedit insensibilitatis in parte sensibilissima, absque conclusione, quod vesica, muscoli, nervi, cutis, non sentiant. Pro more fomentum olei rosacei ventri imponebatur; sed venter unquam nec tumuit, nec doluit. Nulla facta est vulneris deligatio, ut esset liberum stillicidium urinæ, liber exitus relictorum forsitan ramentorum calculi. Suasi aliquoties fieri injectiones olei lini cum aq. hord. quò ea ramenta certius eximerentur. Emulsa paregorica dedi per plures dies. Suasu quoque Operatoris dedi quâvis horâ unc. iij. aq. hord. & omni trihorio totidem juris carnis sinè pane, post diem tertium panadellam. Hæc in omnibus ægris nostris exactè observavimus, cùm optimus Operator sæpe assereret sinè multo admodum potu, & tali diluto nutrimento, non rarò symptomata prava observari, quæ alioqui non observarentur. Si res pro votis cedat, sensim dantur post 8 diem carnes teneriores, & legumina.

Interim febris continua remittens perpetuò aderat; quæ cùm die 10 adhuc continuaret, imò augesceret, communi consilio cortex peruvianus dabatur, cui ob vermium symptomata se-

men fantonici additum est. Et vermes quidem teretes tres excrevit, febrim autem jugiter habuit. Respiratio nunquam ipsi aut ante operationem, nisi ante tres menses in morbo, aut post operationem, impedita fuit; nec ulla unquam tussis. Verum per urethram non minxit unquam, nisi bis pauxillum, ex quo operatio facta fuit. Febre demum totus consumebatur, & quatuor ultimis vitæ diebus respirationem cum roncho habebat, anxius maximè erat, ita ut quovis momento aliud corporis situm quæreret, tandem 60 ab operatione die obiit.

Cum Operatore, Chirurgo nostro, aliisque præsentibus, Anatomen feci. Cicatrix formata vulneris sex septem lineas æquabat: punctulum modò in cicatrice apertum erat, per quod juxta fuerat urinæ stillicidium. Patuit tunc evidenter factam esse sectionem per totum vesicæ collum, ita ut superior ejus pars leviter tangeret vesicæ cavum, inferior pars principium urethræ prope collum. Sit mihi fas nunc in supino cadavere secundum situm naturalem loqui, & inferiorem vocare urethram, superiorem vesicam: quamquam paulò ante inverso ordine has partes nomina-

134 RATIONIS MEDENDI.

verim, dum jacente ægro in mensa, femoribus ad abdomen reflexis, operationem explicarem.

Igitur cultellus ordinarius facit sectionem supra crenam *Itinerarii* in principio urethræ, principioque colli vesicæ. *Culter Lithotomus* in hanc aperturam inductus, perscindit collum totum, & in hoc puero, cum *culter Lithotomus* ad vulnus septem modo linearum adaptatus esset, portionem duntaxat parvam vesicæ. Porro dum idem *culter Lithotomus* in vesica positus, ab interioribus exteriora versùs omnia æquabiliter perscindit, simul æquabilissimè transcindit totam Prostataam.

In vesica porro ne grumulus quidem calculi supererat. Quia vero impossibile fuit in operatione omne grumofum simul & semel cochleari auferre, fateri oportet hanc methodum, quâ post sectionem vulnus sibi dimittatur, ea saltem de causa laudandam esse, quod, libero per vulnus urinæ effluxu, quævis calculi diffracti ramenta, imò & alter, si affuerit, calculus, commodè integrèque, exeant. Eandemque ob causam repetitas in vesicam injectiones utiles esse.

Obliquitas sectionis, prout exposita

PARS SEXTA. CAP. V. 13

est, si in cadavere examinatur, evitat exactè Rectum Intestinum, modò id non turgeat. Hinc rectè cura habenda ante operationem, ut illud purgatione, enematibusque, a fœcibus & flatibus ritè expurgatum, adeoque ut flaccidum sit. Alioqui fatendum est, hâc secandi normâ Rectum rarissimo casu posse lædi. Cùm sæpius ex Nosocomio Civico nobis cadavera compararemus, ut in iisdem hanc methodum exercentes, videremus ejusdem effectus, semel nobis hicce casus contigit. *Franconiana* methodo vesicam supra pubem incidentes, calculum duos pollices in majori, unum in minori diametro habentem, eidem imposuimus, vulnus consuimus. Operationem cultro Lithotomo oculo secundùm exactas regulas perfecimus. Erat corpus adulti, & magnus calculus: hinc gladiolum aptavimus ad 15 lineas. At minus foramen fuit, quàm ut tantæ molis calculus, unâ cum forcipe transfiret. Aperturâ cultello tribus lineis productâ, lapis educebatur. Curatissimè tunc effectum sectionis per omnes discissas partes examinantes, invenimus Rectum, quod antea evacuatum non esset, percissum fuisse. Quare Recti Intestini probè evacuandi cura religiosissimè semper

136 R A T I O N I S M E D E N D I

est observanda. Equidem asseverabat operator id se necdum vidisse unquam, qui hanc operationem tam in mortuis, quam in vivis, octuagesies & quater jam peregisset. Attamen quod nobis in hoc cadavere contigit, contingere pluries potest, si cura evacuandi negligatur.

Iteratis cadaverum experimentis, & tunc, & postea sæpius, didicimus eos, qui in operatione femora dirigant, multum posse ad faciliorem, difficilioremque calculi educationem facere. Si crus sic gubernent, ut genu ducatur multum extrorsum, spatium inter tuber ischii & ossa pubis, angustatur; sin verò genu introrsum magis ducatur, hoc spatium ampliatur. Observatio hæc videtur attentionem in operando mereri.

Vesica urinaria tam parva erat, ut duarum unciarum calculum vix potuisset comprehendere, crassitudinem ceterum trium linearum ferè ubique habebat, unde etiam compactissima fuit. Similes calculosorum vesicas prioribus Tomis plures descripsi. Nunquid dudum tam parva ac crassa vesica fuit? aut demum post operationem sic redita est? Utrique sententiæ militantes rationes. Ita eam dudum fuisse, ut ne-

genus, operatio videtur suadere, in
 qua varia instrumenta vix moveri po-
 tuisse apparet, si adeo & contracta, &
 præ crassitie vix dilatanda vesica fui-
 set. Attamen cum vesica calculum un-
 ciarum duarum ferè potuerit continere,
 parvusque adeo hic calculus fuerit, ut
 omnia collecta ramenta pondus 71 gran.
 non excederent, spatium utique ad ad-
 mittendum *Itinerarium*, & *cultrum Li-*
thotomum, iisque eductis forcipem, qui
 certè leviter modò intravit, adfuisse
 videtur. Potuit ergo vesica fuisse tam
 parva ante operationem; sed reapse
 tam parvam, contractamque eandem
 ante operationem jam fuisse, arguunt
 sequentia. 1°. Quod calculi sectio non
 soleat sic reddere vesicam. 2°. Quod
 vesicas ita contractissimas invenerimus
 in calculosis non sectis. 3°. Quod in
 morbo ante tres menses in Nosocomio
 observato, commodè quidem puer, sed
 exiguâ tamen copiâ, urinam redderet.
 4°. Quod injectio post operationem
 ilico facta, copiae licet paucissimæ, ex
 parvo siphunculo, & tunc, & semper,
 ac tutum exsiliret. Unde si puer in vivis
 mansisset, habuisset profectò semper id
 vitium, ut non diu retinuisset urinam,
 etiamsi externum vulnus probè claudi

potuisset. Sed quoque vesica adeo & contracta, & crassa, inepta videtur fuisse ad bonam cicatricem formandam; unde etiam videtur perpetuò fistulosus futurus fuisse, si vixisset.

Ad reliquam Anatomen quod spectat, erant glandulæ mesenterii numerosissimæ, durissimæ. Ingens Pancreas unus scirrhus. Hepar cum multis tuberculis ficcum ac durum. Parvis scirrhis Lien plenus. Pulmo dexter non nisi unus scirrhus; sinister in quadam mollitudine innumeros scirrhos gessit. Ad Trachææ dichotomiam glandulæ scirrhosæ, castaneæ magnitudinis. Itidem Thymus. Exsangue & macilentissimum corpus universon.

Ut ex Anamnesi constitit, tussi ac febre ante operationem non laboravit; nisi quando per paucos dies ante tres menses ægrotaverat. Inter operationem pueri torositatem omnes mirabamur. Ergo spatio 60 dierum quibus ab operatione vixit, degeneratio hæc videtur probabiliter nata. Utique in sano etiam corpore Febris diuturnior omnia solida fluidaque pervertendo, letales facit obstructions, scirrhos &c. An vesicæ vulnus, ob callositatem in integrum incurabile, ab acrimonia extillantis urinæ

alkalinæ continuò irritatum? imò an acris hæc urina ad cellulosa vulneris labia resorpta, hanc non potuerit generare febrim? maximè primo mense, quando magna erant labia vulneris?

HISTORIA II.

Puer decennis in *Laxemburgo* calculi symptomatibus a quadriennio laboraverat. Præstantissimus *Lauter* loci Medicus, quem optimæ spei virum immatura mors hisce diebus sustulit, *Uvam Ursi* ipsi dedit. Negligentissimè eâ æger usus, vix levamen inde percepit. 22 Dec. 1760. *D. Cambon* sua methodo secuit illum. Tria minuta effluxere a principio, usque ad forcipis inductionem. Verùm calculus tum levis (pondus enim 52 gran. modò fuit) & echinatus, hirtus innumeris pinnis 2. 3. lineas longis, vix forcipe tenendus, undecim minutorum operationem fecit. Ejulavit, & vociferatus est hicce eo vehementiùs, quo minùs prior. Sed & vociferabatur, jam ad inductionem *Itinerarii*, ut vix quatuor hominibus esset continendus. Primis quatuor ab operatione horis dolores acerbos conquerebatur, exinde verò semper se doloris

140 R A T I O N I S M E D E N D I.
cujuscumque expertem esse testabatur.
Venter nunquam intumuit, non induruit,
non doluit. Tota ejus cura fuit, ut prioris.
25 Dec. nonnihil sanguinis vulnere, ure-
thra, & naribus simul effluxit, at brevi si-
luit. Optimè jugiter habuit, optimè dormi-
vit, appetiit, egeffit. Vulnus diu aper-
tum mansit; licet operator a 3 Jan.
1761. suasisset puerum, vulnere ma-
nu clauso ad mingendum per urethram
adjuvare; deinde finiente Jan. & ineunte
Febr. labia vulneris lapide infernali
tangi, puerumque ligatis ad se femori-
bus sedere jussisset. Febr. 6 demum clau-
sum fuit. Toto autem tempore quo
ante & post clausum vulnus minxit,
urinam semper pallidam, ac foetentem,
sæpe opacam, sæpe simul cum glutine
calculosorum onustam, reddidit. Tan-
dem gluten, & foetor urinæ defuit, sed
copiam ejus non nisi unc. j. simul emisit.
Triduo Diarrhœam passus, usu Rhei
cum Myrobalano, & vespertina The-
riaca, convaluit. 21 Febr. perfectè sanus
ac torosus puer domum rediit, & per-
fectè etiamnum valet.

H I S T O R I A I I I.

Ignatius Stigler 10 ann. ex quo me-

minit, semper plus minus in mictu doluit. Septem anni nunc sunt, quod Parentes ad auctos dolores ipsi aquam Petroselini longo tempore bibendam dederint, quod primò aliquid, postmodum nihil attulit opis. Exinde in Orphanotrophio susceptus, integroque inibi moratus quinquennio, delatus est ad Nosocomium *S. Marci*, curandus. Vim uvæ ursi frustra ibidem spatio 9. mensium expertus est. Tandem illum a me petatum, ad nostrum Nosocomium optimus *Reichberger* misit, mox ineunte hoc, quo vivimus, anno.

Secundum hunc *D. Cambon* proposui, curam licet veritus sive incertam, sive inutilem. Quippe augmentum diuturni mali mortem demum illaturum; hinc methodum ejus blandum posse institui, cum ex ejusdem frequenti experientia mortis periculum non augeatur, nisi fortè in rariore casu, quemadmodum ille *Historiæ primæ*; cæterum inde mortem ferè præsentem procrastinari, hominumque tormenta tolli, plurimumve mitigari. Non juvantem autem operationem non methodo, sed de generibus oportere tribui partibus. Annuit igitur ille, & 7 Jan. 1761 illum spatio quatuor minutorum perfectissime

Secuit. Suspicionem majoris calculi *culter Lithotomus* ad vulnus undecim linearum adaptabatur. Verum neque hoc sufficiens, ad 2. 3. lineas inter extractionem calculi ultra dilatatum est. Calculus fuit ponderis unc. 2. & $5\frac{1}{2}$. dragm.

Nullus quidem tumor, aut dolor ventris, sed febris continua mox post operationem adfuit; impedita valde deglutitione comitata, quæ demum die 5. criticè soluta per Diarrhœam. Octiduo integro bene habuit. Sequuta tunc est febris continua remittens, vespere semper ingravescens, quam demum Cortice oportuit moderari. Post 18 ab operatione diem hæc febris cessavit. Cum vulnus crudissimum maneret, continuavi usum Corticis; ea spe ut, quemadmodum alibi, ita quoque hîc, bonam suppurationem in vulnere generaret. At incassum. Nec tamen destiti a Cortice, ne urina putridissima, in plicis labiorum vulneris stagnans, atque resorpta, febrim novam generaret, & ut contra hanc putredinem, sanguinem condirem.

Nihilominus, bene valente puero, vulnus hiavit semper, & fistulam in perinæo produxit; quæ penitus perfecta, mensis dein spatio perfectè curata

PARS SEXTA. CAP. V. 143
est. Superest autem semper parva in
vulnere apertura, per quam urina per-
petuò exstillat. Scarificationes, pulve-
res farcotici, lapis infernalis, fasciis
femora juncta, quæ auxilia in Hist. 2
juverant, hîc frustra fuerunt; tandem
verò ineunte Sept. ulcus claudi cepit,
jamque Septimanâ sextâ, quâ hæc scri-
bo, clausum manet.

HISTORIA IV.

Joannes Georgius Sick 14 annorum;
a Parentibus rescit, se ab incunabulis
minxisse arenas. Ipse quoque ab 8 vel
9 retro annis meminit doloris lumbo-
rum, magnique in meiendo ardoris &
doloris. Calculus detectus est. Jan. 12.
idem Operator eum spatio septem mi-
nutorum calculo secuit. Passim observa-
vimus ad tertium, quartumve minutum
forcipem jam in vesica esse, reliquum
temporis quærendo, tenendoque calcu-
lo, impendi. Calculus parvus, oblon-
gus, asper, granulofus, ponderis gra-
norum 50.

Vix per horam doluit, febre caruit,
ventrem nec durum, nec dolentem un-
quam habuit. Ab ipso die operationis
per urethram minxit, primo libram

44 RATIONIS MEDENDI.

sanguinis, sequentibus diebus sanguinem dilutum, octavo die urinam sine ullo sanguine, cum albo sedimine, & rubrâ, aut flavâ arenâ, nunquam vero mucum calculosorum. Intra 14 dies vulnus clausum fuit. Feb. 7 sanus repetivit domum.

HISTORIA V.

Carolus Heigner 20 annos natus, accessit me 3 Jan. 1761 narrans se ex quo meminerit, cum ardore & dolore minxisse, frequenter veras habuisse strangurias, ab intensiore motu corporis urinas reddidisse rubras, cæterum pallidas, ac glutinosas. Explorando calculum deteximus. Quamvis in morbo ferè congenito vix quid a medicamentis sperarem, animus tamen fuit, quid uva ursi præstaret explorare. Ad irrita 14 dierum conamina, juvenem in Nosocomium demum recepi. Jan. 19 Operator spatio trium minorum integram perfecit operationem. Calculus ovalis fuit, planus, ponderis unc. $1\frac{1}{2}$. dr. $1\frac{1}{2}$. Hæmorrhagia magna successit. Conus ex Agarico formatus vulneri immissus & affixus, opium largiter datum, hæmorrhagiam sensim sic stiterunt, ut
intra

intra 24 horas planè fileret, nec ad remotum post 48 horas apparatus rediret. Die 23 Jan. cum dolore expressit vulnere fragmenta duo, quæ in operatione soluta a calculo fuerant. Minxitque per urethram unc. 2. urinæ, gluten tenacissimum, foetidissimumque habentis. Eodem hoc die, & sequentibus, de molesto admodum in inguine dolore conquæritur, quem quidem ante operationem adfuisse, jam verò multò validiorem esse, testatur. Parva in inguine glandula indurata adparuit. Jan. 25 plura ramenta vulnere emisit, veluti calculi externa putamina, cum dolore, & tantilla hæmorrhagia. Postea pectus tussiculâ cepit quati; sed dato decocto pectorali tussis cessit. Incepit a 29 Jan. libras 2 urinæ per urethram mittere, minùs foetidam, minùs glutinosam. Primâ Febr. tumor ac dolor in inferiore scroti parte, a latere sectionis, alterâ die magna inflammatio. Cataplasma adhibetur. 3 Febr. Abscessus maturus adparet. Aperitur. Effluit pus per decem dies. 14 Febr. totum curatum est. Urina copiosa tunc urethrâ prodiit, vix gluten, nisi diu stetisset, habens. Vulnus ad 20 ab operatione diem clausum fuit. 21

Febr. sanus abivit, seque postea bene valentem aliquoties exhibuit.

H I S T O R I A V I.

Mathias Kolb 57. annor. tutor, primum adiit me 21 Jul. 1760. Stranguriosè minxerat a $2\frac{1}{2}$. annis, subinde sanguinem excreverat, albumque fabulosum, ac tenax admodum sedimentum; quibus tenesmi atque prolapsus intestini adjunxerant se se. Calculum explorando non invenimus. Uva ursi malum tolerabile gessit, usque ad finem Octobris. Ex eo ultra non juvit. Magnum atque scabrum nunc deteximus calculum. Usque ad 7 Jan. 1761. nunc cum levamine, nunc sinè eo, varia assumpsit: Uvam ursi in decocto, in pulvere, Emulsa, Mucagines, Opium. Tunc consilio cujusdam cepit uti semicochleare Raphani hortensis rasi, misti cum oleo oliyarum, quotidie. Triduo hoc usus, convenit me, solamen narraturus. Continuaret, suasi. Binorum mensium spatio tolerabiliter inde se habens, demum in priores incidit miseriae, vires amisit, ac facie ex pallido lividus fiebat. Idem hic vir a 22 retro

annis cæcas ut vocant hemorrhoidas passus, ab ultimo biennio habuit easdem fluentes, hocque jam tempore a continuis vesicæ tenesmis ferè perpetuas. Conclufi ex omnibus, quod toties Auditoribus de eo monueram, systema urinosum pessimè in illo degenerasse a statu sano, & demum lenta morte consumendum videri; unicum, sed anceps admodum, superesse remedium, sectionem. Hanc methodo enarratâ peractam vix quid habere periculi, imò potiùs dare spem palliandi egregiam, quemadmodum casus docuerat. His sub conditionibus operationem *D. Cambon* proposui. 24 Martii calculum extravit 4 minutorum spatio, Lithotomi gladiolo ad 15 gradum adaptato. Calculus, circularis, planus, gibbus ab una parte, ab altera leviter excavatus, ruber, granulofus, pondere unc. j. & scrup. ij. Sub operatione hæmorrhagia, intruso cono Agarici, mox quidem cessavit, sed bi-horio post rediit copiosa. Arteriam intercipere animus erat, at vero invenire eam impossibile fuit. An quod nimis interna? Mictus tum urinæ, tum sanguinis, æque per urethram, quam per vulnus, eo ac sequenti die animadversus, fortè id innueret. Fecimus proinde

148 R A T I O N I S M E D E N D I.
quod potuimus, & tandem intruso, ac
bene affirmato vulnere cono Agarici,
& liberaliter per epicrasim dato opio,
hæmorrhagiam brevi stitimus, eamque
penitus curatam esse, dum quarto die
propter fætorem immanem urinæ appa-
ratus solvebatur, læti vidimus. Verùm
quod dolebamus, jam per vulnus om-
nis, nulla per urethram urina fluxit. Un-
de quoque inflammatio, & continua
excoriatio scroti, interfeminei, narium-
que, quamcunque curam diu noctuque
nos, ægrorumque adhiberent custodes.
Hinc nascentibus ubique gangrænis
oportuit continuò mederi. Diathesis ad
calculum in hoc homine terribilis!
Gluten putridissimum ad plicas angulos-
que vulneris crudi adhærens, ipatio
nocturni in veros abiverat lapillos;
quemadmodum etiam collectum glu-
ten in charta emporetica in crassam
abibat ac calcaream materiem. Cùm
denum averruncandæ Gangrænæ ultra
non essemus, Corticem peruvianum
dedimus, malum superavimus, & diu
post curationem continuavimus, cùm
hoc remedium tam belle ferret, eoque
cacochymiam fædam pulchrè superaret.
Cum cortice fiebant quoque detergentes
in vesicam injectiones, Labiis vulneris

Digestivum, aut Mel rosaceum, cortice peruviano mista, adplicabantur. Præter varia autem unguenta ad vicinarum partium Gangrænam præcavendam, plurimum profuit lotio ex aq. Samb. libr. j. & unâ unciâ aceti Lithargyrii. Tandem post continuas curas & sollicitudines nostras vulnus minui cepit, Urina putridissima per urethram reddi, Maji 4 vulnus coire vesicæ, & paucis postea diebus vulnus integrum. Domum rediit 14 Maji. Sæpius posthæc me convenit, corticem repetiturus, quod inde adeo mirificè se refici & roborari perciperet, sanitatem sat bonam testatus, nisi quod crebro cogeretur mingere. Stranguriam postea conquærenti Uvam ursi dedi.

Palliatio mali sanè tam pulcra est, & fortunata, quàm potuisset unquam expectari. Præcipuè si consideremus etiam fluentes hæmorrhoidas, Rectique prolapsum, nunc quoque non amplius observari.

HISTORIA VII.

Sebastianus Niedermayer, quintum annum agens, die 28 Martii in Nosocomium illatus est. Narraverunt pa-

150 RATIONIS MEDENDI.

rentes hunc suum filium signa in me-
jendo doloris ab ipsa nativitate dedisse;
deinde, biennem illum, pisi magnitu-
dine minxisse calculum; exinde duobus
circiter annis liberum fuisse a quocun-
que symptomate, verum jam ab anni
spatio se tam miserè habere, ut urinam
redderet uno tempore sanguineam, alio
tempore planè glutinosam, ac putridis-
simam, tandemque a continuis mejendi
conatibus, & tenesmis, Intestini Recti
pateretur ab octiduo prolapsum. Exa-
mine constitit calculum adesse.

Cùm optimus *Cambon* abitum medi-
taretur, petivi, ut liceret Chirurgis
nostris, ejusdem sub auspicio, calculum
secare. Quod ille, pro eo, quo est,
candore, mox mihi annuit. *D. Leber*
hunc puerum perfectè secuit, Calculus
quidem magnus erat, sed *pumicosissimus*,
intra forcipem grumescens. Collecta
fragmenta unà cum corpore calculi sep-
tem scrup. pondere æquabant.

Puer a prima hora operationis nec
doluit, nec ægrotavit, optimè appe-
tivit, tota die in lecto lusit, urinam
brevi per urethram misit, quæ primò
glutine multo, eoque foetente, deinde
paucò, prodibat. Vulnus 20 die clau-
sum est. Die 25 sanus suis tradebatur
parentibus.

HISTORIA VIII.

N. Osfeld anno 1760. Maji 26 in nostro Nosocomio feliciter calculum sectus fuerat a *D. Leber*; prout tota sectionis historia Tomo II. Part. 5. pag. 312. ad 317. data est. Abundantia muci & puris perpetua urinarum, Nephritica pueri dispositio, me coegerunt, ut 4 mensibus illi, in Nosocomio servato, Uvam Ursi darem. Tandem cum perfectè ab hisce liber Patri redderetur, adhuc monui, eo medicamento uteretur perpetuò. Hinc per omnia sanus vixit usque ad Martium 1761. quando post neglectum medicamenti hujus denuo pati inciperet, peteretque eosdem sibi pulveres dari. Incassum sumsit. Aprilis 10. cathetere eum explorantes, nihil deteximus præ summâ vesicæ constrictione: Quâ altero die laxatâ, calculum invenimus. Aprilis 13. *D. Homburg* Chirurgus SS. MM. sub auspiciis *D. Cambon* sectionem egregiè fecit. Cicatrix antiqua sponte viam monstrabat. Iterum hic diffiliens calculus cum collectis grumis grana 71. pependit. Puer a fine primi diei optimè se habuit, nullum eorum symptomatum passus, quæ in prima sec-

152 RATIONIS MEDENDI.

tione eum perpeffum effe Tomo II. Part. 5. narravi. Pro more veficam quotidie eluimus. Cùmque jam ab octiduo nihil grumorum ultra exiret, & injectionis materies redeuns puram doceret veficam, tentare Chirurgus voluit, an ficco plumaceolo, emplastroque defuper, claufum curatumque demum vulnus, nos non eximeret ab ærumnis; quas in ægro N°. 2. N°. 3. & maxime N°. 6. ob calculofam diathefin antiquam obfervaveramus. Res pro votis fuffecit. Vulnus 13. die coaluit. Nulla fymptomata fuperfuere.

Notari meretur in priore fectione vulnus ilico claufum fuiſſe plumaceolo & emplastro, & demum 21. die coaluiſſe; nunc verò 5°. die ab impoſito emplastro. Interim curatus denuo lumborum conquæritur dolorem.

Hinc quia metus erat ne brevi novus ex Rene defcenderet calculus, dedi Uvam Urſi, fed menſe Julio rediit ad nos, præſentis in vefica calculi quæſturus fymptomata. Examine facto calculus in vefica deprehenſus eſt 18. Auguſti. Verùm ajebat puer, quod nunquam antea, ſe ab omni prorfum lumborum dolore nunc liberum eſſe. Quia nunc ſpes major integræ curæ aſfulgebat, die Aug. 21. purgante, & 22.

enemate alvus ipsi eluta est, & eodem die Chirurgus noster eum, methodo eadem, calculo liberavit. Trium minorum spatio omnia perfecisset, sed primò retardabat calculi fragmentum cochleari detectum, secundò alter calculus. Unde decem minuta infumta sunt. Via jam bis aperta proderat inventione sua facili, oberat valde duriore cicatrice. Calculus prior rubellus dr. j. & gr. 4. pependit; alter 52. grana.

Per octo horas ab operatione doluit, postea autem nox tranquilla successit. Sequentie die modica febris duntaxat, & quisquam vulneris ardor adfuit, ceterum bene se habuit, & appetitum testatus est. A die tertiâ nulla amplius febris. Die 5. & 6. multa urina per urethram reddita est, quæ glutinis quid perpetuò habebat; tandem verò gluten ferè defecit. Die 8. cum omnia in vesicâ nitida esse injectio testaretur, vulnus emplastro clausum est. Die 12. id consolidatum fuit, & puer domum potuit repetere.

HISTORIA IX.

Franciscus Domijanitsch 9. annos & 4. menses natus, 21. Apr. 1761. allatus est nobis, a biennio stranguriosus, post-

154 R A T I O N I S M E D E N D I.
quam calculum pisi magnitudinis min-
xisset. Calculum eum nunc habere ca-
thetere mox deprehendimus. Cùm *D.*
Cambon cum *Sua Regia Celsitudine* pro-
fectus in *Belgium* esset, *D. Leber* hunc
puerum eadem methodo felicissimè fe-
cuit, spatium 5 minutorum; licet calcu-
lum longitudine primò arreptum, di-
mittere, latitudineque deinde capien-
dum, quærere deberet. Ponderis fuit
unc. $\frac{1}{2}$. & gr. 45 Febricitavit puer pa-
rumper, sudavitque prima die, noctem
optimam habuit, sequenti die poterat
sanus dici, vesicam Chirurgus bis die
probè eluit, & quarto die plumaceolo
sicco & emplastro textit; unde factum
est, ut octavâ post sectionem die pe-
nitùs clausum esset. Pallida quidem toto
eo tempore urina fuit, purulentique
quidquam sæpe habuit, nunquam verò
gluten calculosorum. Intra duas septi-
manas potuit abire.

H I S T O R I A X.

Simon Senis annor 4, totidemque
mensium, 27. Aprilis 1761. adducitur.
Biennium erat, quod cùm dolore min-
gere cepisset; annus, quod tolerabi-
liter habuisset. Quippe anno abhinc

elapso Mater eum ad ædes *D. Leber* adduxerat, qui calculum explorans, invenit illum in vesicæ sphinctere, principioque hærentem urethræ, catheteris autem apice repulit in vesicam. Matri proposuit sectionem, sed cum repulso calculo puer nulla calculi signa ferè unquam haberet, risit Mater posthac Chirurgi consilium. Jam verò 27. Aprilis eum ad Nosocomium duxit, utpote quem ab octiduo antiquæ vexarent ærumnæ.

Calculo invento, 29. April. sectus est consuetâ methodo, eâ tantùm differentiâ, ut primo vulnere factò jam non *culter occultus* adhiberetur, sed prior culter integram perficeret sectionem, perinde atque in communi sectione laterali fit. Calculus granorum 35. spatio septem modò minutorum exsecutus est. Ast plus inde, quàm a cultro occulto, videtur perpeffus. Dolor, inflatum scrotum, inflammatumque, febris magna, valida deinde scroti suppuratio, eum octiduo vexarunt. Eo vero elapso citò convaluit, & vulnus tunc linteo carpto & emplastro, tegi ceptum; quatrIduo postea consolidatum fuit. Pallida quidem sed vix glutinosa urina. Post 3 septimanas abiit.

§. III.

Qui attenta mente considerat enarratas hæc undecim sectiones, is legendo Dissertationem Gallicam supra laudatam, quæ hinc vituperat, illinc laudat, *Fratri Cosmi* methodum, haud ultra, arbitror, hæsitabit, an illam sit laudaturus. Equidem poterat exemplorum raritas ante 10 annos lectores fluctuantes reddere; præsens verò eorundem crebritas, tum egregii *Cambon* experientiâ, tum frequenti nostri Nosocomii exemplo demonstrata, omnem hæsitantem animum firmat, & de præstantia hujus methodi præ omnibus aliis secandi modis, abunde convincit. Si enim sinè præjudicio omnes consideremus effectus aliorum methodorum, adeoque etiam *ultimæ correctæ lateralis*, eosque cum effectibus hujusce conferamus, vix ultra existurum quempiam credimus, qui hanc non præferat illis, qui hanc non semper adhibeat.

1°. Enim præparatio brevis est. Haud infuminus menses ad humores immutandos, ad reparanda solida. Hæc namque vitia, manente causa, non curantur, imò temporis lapsu pejorantur; causâ

autem ablata, vel cessant, si cura integra est, vel saltem mitigantur, si vita brevi alioquin collapsura, nunc prolongetur. Plethora vix unquam hinc venæsectionem suadet, rarò quippe præsens: remedium purgans, & unum, alterumve enema, totam præparationem faciunt.

2°. Breve, quo fit, tempus eam commendat cum maxumè. In quacunque methodo remoratur operationem calculi friabilitas; in omni methodo calculum extrahere difficile est, quando oblongioris figuræ ille, juxta longitudinem arripitur, quando nimia levitate vix uno loco consistit, quando figura hirta ac echinea, ut in Hist. 2, vix se finit capi, quando major est, quàm ut per factum vulnus educatur, quando ad fundum trianguli quem forcipes faciunt, dilabens, prehensusque, apices forficum ita a se mutuo dimoveat, ut educi tanta nequeant latitudine, denique quando hæmorrhagia notabilior contigit. Sed hæc ut communia omnibus methodis, nihil contra nostram faciunt. Unde hisce exceptis, certum est hanc methodum *Itinerario*, *Cultello*, *Lithothomo occulto*, *Conductore*, & *Forcipe*, 3. 4. 5. minorum spatio pas-

158 RATIONIS MEDENDI.
sim absolvi. Quin & ipsa infortunia
nonnisi duplum exegisse spatium enar-
ratae convicere historiae. Certè vel ideo
sua se se brevitate hæc methodus com-
mendat, & ad illam amplectendam co-
git, quia 1°. vitæ, commodique mor-
taliū arbitri non sumus, sed ministri,
& promotores, & conservatores, adeo-
que conscientia & humanitate constri-
ngimur, ad dolores illorum tum miti-
gandos, tum abbreviandos. 2°. Quia
quò & gravius & diutius hi dolent, eò
graviores febres, eò tetriora sympto-
mata, metuenda habemus. Ita ut si hæc
methodus aliis modò par foret, dictas
ob causas ceteris esset præferenda.

3°. Nec in suis *D. Cambon*, nec nos
in nostris, unquam vel minimum ven-
tris dolorem, duritiem, tumorem, in-
venimus; quod tamen adeo frequens
in aliis methodis est, & post inflam-
mationem Vesicæ, Vulneris, Integu-
mentorum, Musculorum, morte haud
rarò terminatur.

4°. Febrim pauci notabilem, aut du-
rabilem, habuere; iique modò, qui
non simpliciter calculo, se degenerate
viscerum fabricâ laborabant. Ceterum
per aliquot horas levissimè duntaxat fe-
bricitarunt.

5°. Bis in hac Methodo hæmorrhagiam habuimus; verùm 1°. nulla methodus est, maximè lateralis, in quæ hæc non contingat aliquando. 2°. Levi negotio eandem stitimus : laudandus iterum hîc Agaricus.

6°. In his qui simpliciter calculo laborarunt, urina citò, copiosèque, per urethram fluxit 1. 2. 3. die, vulnere quamvis aperto.

7°. Methodus vulnus apertum servandi præstantissima videtur, ne quid aut calculosi, aut grumosi sanguinis, remaneat in vesica, quod novo calculo basim præstaret. Juvenis Hist. 5. sic per vices calculi veluti putamina vulnere expulit, alioqui permanfura. Et vesica illius qui N°. 1. sectus, ac mortuus est, tam nitida a morte reperta est, ut quamvis calculus in illa penitus diffractus fuisset, ne minimum tamen ejusdem superesset.

8°. Posse nihilominus vulnus, quando per octiduum vesica quotidie probè eluta est, adeoque ita expurgata, ut heterogenei nihil superesse possit; sicco plumaceolo, & emplastro tegi, tum ut eo citiùs omnis per urethram urina reddatur, tum ut vulnus matu-

rius coëat, hominesque citius conva-
lescant.

9°. Nunquam vidimus cannulâ opus
fuisse, quâ vulnere immisâ urina tran-
siret. Effluxit quippe illa in nostris ju-
giter sinè cannula. Equidem acris admo-
dum urina, assiduòque his effluens glu-
ten, metum quibusdam incutere callo-
rum labiorum possunt; sed an con-
tinua cannulæ frictio idem quoque non
faciat? Urina acris hæmorrhagiæ facit
formidinem; at verò an mechanica can-
nulæ frictio eidem producendæ non est
apta nata? Utique quod in his, quibus
totus morbus calculus esset, nec cal-
lositas, neque post primum diem ani-
madversa hæmorrhagia fuerit, modò
labia vulneris melle rosaceo sæpe inun-
gerentur, cannulâ in illis opus non esse
judicavimus.

10°. Ligatura mollis genuum ne di-
varicent, in omnibus nostris adhibita,
urinæ fluxum, ac ramentorum calculi
exitum, nunquam impedivit: ut meritò
vanus eorum metus sit, qui id ligatis
impediri cruribus suspicati sint.

11°. Non modò instrumentorum pau-
citas, temporisque brevitates, tormenta
operationis abbreviant, sed etiam ea-

dem reddunt longè mitiora. Culter Lithotomus occultus bene inductus, & ad os pubis, ut ad punctum fixum affirmatus, dum uno, eodemque momento incipit perfcindere cervicem vesicæ, vesicæ ipsius partem, prostaticam, musculum transversalem penis, seu transversum Perinæi, pinguedinem, cutem, epidermidem, tam æquabiliter, & haud interruptè, omnia transcindit, ut totum vulnus duo æquabilissima plana habeat, & nullam fibram trahat, dilaceretve. Præstat fanè hac sola de causa omnibus aliis instrumentis, ut ut subtiliter, ingeniosèque, a magnis in arte viris, excogitatis. Præstat experimento in Hist. 10. instituto, ut ibidem patuit. Quippe effectus docent vulnus (ceteris paribus) sufficienter ampliatus, citiùs curari, minùs doloris in operatione, minùs symptomatum post eandem creare, quàm vulnera, quæ quod exiliora sint, magnam extensionem ac dilacerationem pati debent: id quod in *apparatu magno ac laterali* passim observatur, dum calculus utcunque major est. Et licet in *apparatu parvo* idque in pueris, calculus facilè in Perinæo secatur, dum ille digitis in Intestino Recto impositis ad interfemineum adprimitur; tamen quia nonnun-

quam asperior calculus (ut v. g. ille Hist. 2.) inæqualem ac dilacerantem Integumentorum ac Vesicæ sectionem facit, unde prava symptomata nasci debent; quia denique blanda tutaque per sese *Fratri Cosmi Methodus*, hisce exempta incommodis est, erit etiam in pueris præferenda *apparatu parvo* seu *dictæ Celsi methodo*.

12°. Pag. 134. monui rarissimi casus Intestini Recti, Lithotomo occulto transcissi, quo infortunio adversarii hanc methodum criminantur. Verum id nobis in cadavere contingebat, haud elutis primò Intestinis, intrusoque in vesicam supra pubem tantæ molis filice, ut vulnus 15 linearum adhuc dilatandum fuerit. Quoties cunque autem sive in vivis sive in cadaveribus, cum ista præcautione, hanc operationem fecimus, nunquam id contigit nobis. Ut proinde tot experimentis suffulti audacter pronuntiemus inanem eorum formidinem esse, qui instrumento hoc aut non usi, aut perperam usi, illud veluti Rectum facile perscindens, dum hoc probâ elutione flaccescit, criminati sunt.

13°. In moderandis in tabula secandorum cruribus, notabilis observatio, quam in cadaveribus didicimus, pro-

desse potest, prout pag. 136. enarrata habetur. Quod in cadavere, hoc in nobis possumus examinare, dum lecto jacentes, femore in ventrem reflexo, varios edimus motus: experimur mox utcumque angustius esse spatium inter pubem & tuber ischii, genu multum extrorsum flexo; spatium verò mox latescere utcumque, dum genu versum umbilicum ducitur.

14°. Positio horizontalis Calculosorum, cum exiguo tantum sub capite pulvinari, dum secantur, semi-verticali videtur præferenda; quamvis hæc, præsertim in *apparatu magno*, eligitur, & a pluribus in *sectione laterali*, commendatur. Moles intestinorum *magis* in spinam, *minus* in peritonæi expansionem, quæ vesicam tegit, incumbere videtur: quin & splenis, ventriculi, jecorisque pondus, *minus* in intestina premit. Hinc eandem positionem in nostris perpetuò servavimus.

15°. Errorem fateri debeo, in quo olim versabar. Tom. II. Part. 4. Cap. 7. pag. 190. Intestini Recti prolapsus, veluti unam de causis, sectionem procrastinantibus, considerabam, notabam: at verò jam ægrorum frequentia me convicit, etiam graves Intestini prolapsi

164 R A T I O N I S M E D E N D I.

sus tenefmis a calculo excitatis deberi ;
 impedimento in sectione non esse ; educ-
 to autem calculo brevi cessare , & nullo
 ferme auxilio curari , quo tempore ægri
 propter sectionem jacent , & blandè nu-
 triti , alternoque aut tertio die enemate
 expurgati , fœces duras minimè coacer-
 vant.

16°. Nunquam approbare potuimus
 scrupulosam plurimorum tum Auctorum ,
 tum Operatorum timiditatem , quâ , cal-
 culo olim quidem detecto , jam verò ,
 dum *Itinerarium* immittitur , neutiquam
 percepto , operationem conficere no-
 lunt. Si enim ab una parte frequentem
 illam experientiam consideremus , quâ
 uno die invenitur , altero non invenitur ,
 calculus ; si ab altera parte noscamus
 eundem semel bene , manifestòque , re-
 pertum , non posse aut deliquescere , aut
 aliorum aufugere ; non est cur totam
 hanc lugubrem scenam repetere veli-
 mus , ægrum minùs forsitan dispositum ,
 ab subeundam sectionem , postliminio
 inventuri. Profectò semel de eo certi ,
 operationem non distulimus , etiamsi
 illum paulò ante non perciperemus.

Equidem , fateor , contingere nobis
 posset , ut calculus perceptus quidem
 olim , sed vel postica parte in uretere

detentus (ut casus habet *Tom. I. Part. 3. Cap. 4. pag. 351.*) vel ex sacculo privato tantum leviter eminens, suaque mole majore, sic illo in sacco inclusus, ut extrahi inde non posset; qualis viri militaris calculus, de quo *Tom. I. Part. 3.* loco supra citato. Sed quia id antea certò sciri nequit, & quia si calculus in operatione percipitur, operatio semper instituitur, hinc observationes illæ extraordinariæ nihil hic immutare possunt. Frequenti exploratione didicimus esse calculos liberos, qui quotiescumque explorantur, eodem ferè loco perpetuò detegantur; esse alios pariter liberos, qui nunc altius, nunc deprofius locati deprehendantur. Ut postremi hi, ita calculi firmiter adhærentes, in expansiore vesica remotius, in contractione propius, detegantur, sinè ullo signo adhæSIONEM testante. Ergo, ut dixi, regula certa id detegendi non adest, & habet hic casus extraordinarius eandem quâvis in methodo difficultatem.

17°. Urinam Calculosorum pallidam esse passim observavimus. An id ab alcali calculi? Utique urinæ sanæ acida fossilia rubedinem conciliant; sal, aut liquor, alcalinus, pallorem; Dixi sanæ

urinæ : nam si homo prius quædam medicamenta sumferit, potest color ab affusis ad urinam rebus mirè variari. Sed calculo sectione educito, in omnibus nostris urina pallida perpetuò fuit, etiam curato dudum vulnere. An igitur id a glutine, quod in vesica cum calculo copiosum aderat, & adhuc dudum adest? Attamen is qui (*Hist. I.*) a morte examinatus est, & glutinis nihil in vesica habebat, & urinam semper pallidam, foetidamque, reddiderat. Suspiciabitur fortè quisquam a Renum calculis urinas notâ alcalinâ imbui: sed ille idem, de quo nunc sermo est, cum nitida vesica nitidos, liberosque a calculo, aut pure, renes habuit.

18°. Quod *Tom. II. Part. 5.* de Glutine Calculosorum in calcaream abeunte materiem dixi, id hoc anno constanter novis vidi experimentis confirmatum: imo ut ex *Hist. 6. pag. 148.* patuit, in labiis vulneris stagnans gluten, maximè circa labiorum commissuram, in lapillos calcareos abiverat. Quid autem propriè illud gluten est? In Charta Emporetica liquefcit, transitque, ut concreta Calx ferè sola supersit. Si aëri hoc gluten exponatur in vitro, disparet quoque omne humidum sola calce superstite. Ergo non

est de natura mucī, quod colli instar indurefcit. Fors est aliquid, quod ex vesica fecretum se unit cum ramentis terrestribus, quæ a solidis abrafa nostris, urinâ continentur; quodque dein calculo in ambitum adplicatum, putamina illa format, quæ toties calculis humanis, alia aliis incumbentia, circumcreta inveniuntur, quæque etiam toties in sectione calculi ab eodem inter forcipes separantur. An pulveres, qui falsò dictum *Lithontripticon Stepfenianum* ingrediuntur, apti quoque sunt, qui cum humoribus, ipsa in vesica fecretis, in laminas calcareas abeant, calculo accrescant, putaminumque in morem ad uncias & libras excernantur, dum interea ipse calculus persistens ut erat, educendus sectione est? vide Tom. II. Part. 5. Cap. 5. pag. 321. hujus exemplum.

19°. Cur dantur Calculosi, quibus vix ullum adpareat in urina gluten? Videtur hîc impedita humoris de quo N°. 18. in vesica fecretio; ita ut abrafa solidorum ramenta partim cum calculo concrefcant, partim urinis expellantur. Si qua datur in Physicis adtractio, liquor vesicæ fecretus haberet tunc fortem vim hæc ramenta attrahendi, quam

calculus quoque tunc per se haberet: absente illo liquore, Calculus solus attraheret, quantum posset.

An omnium Calculosorum Gluten in calcem abit? Tom. II. Part. 5. non ausus fui id asserere. Hoc anno innumera experimenta mihi constanter hoc phænomenon dedere; uno alterove excepto, ubi parum admodum ejus adfuit. Hinc hucusque respondeo, in multiplicibus meis experimentis omnium calculosorum mucum plus minus calcis exhibuisse; id tamen contingere posse, ut quis multorum experimentorum occasione gaudens, incideret in nonnullos calculosos, quibus hoc phænomenon fortè deesset Experimenta mea multiplicia observationis frequentiam docent, contrariam fortè aliorum observationem non explodunt.

20°. Quàm est observationum fertilis historia calculi? Cernimus ex omnibus antedictis majores calculos nonnunquam sibi viam per urethram pandere, hominemque ad tempus notabile exemptum vivere dolore; minores e contrario in hanc viam nunquam impelli, & perpetuò cruciari. Advertimus exiles admodum calculos tam vehementes, diuturnosque creare dolores, tenesmos,

tenesmos, Recti prolapsus, mucum calcareum, urinam & putridissimam & pallidissimam, summamque vitæ intolerabilitatem, quam unquam producere queunt calculi majores.

21°. Si calculus, ut in *Hist.* 10. ex collo vesicæ intra eandem repulsus, anno integro ita latuit, ut vix ulla sui signa dederit; si idem anno illo elapso, tormenta calculi resuscitet, jam non iterum in collum pulsus, sed manens in vesica; nonne verisimilitudo crescit problematis, quod *Tom. II. Part. 5.* sub ipsum capitis 5. finem, pag. 184. & 185. proposui?

22°. Dictus *Osfeld Hist.* 8. intra septemdecim menses ter calculo a nobis sectus est, & ultima vice gemino calculo. Absentia doloris ad lumbos, qui olim illi familiaris, integram forsitan salutem promittit; fors fallax hæc spes, novos calculos dabit. Eo in casu historiam renovare poterit Mercatoris, qui narrante *Volkammero M. N. C. Dec. 2. Obser. 177.* jam quater peritissimo Lithotomo sectus, singulo anno novum calculum secandum afferret. Porro hoc incommodum est cuique Methodo commune. Nos saltem certi sumus, enarrato hoc nostro agendi modo, nihil in

vesicâ restitare posse calculosi; adeoque
 si novus iterum adsit, eum vel novam
 planè creaturam esse, vel ex renibus
 fuisse delapsum. Hinc non mirarer,
 quod decies & ultra idem homo indi-
 geret sectione. Simile quid subolfaciens
Aretæus Lib. 2. Cur. Chron. Cap. 3.
 » Calculorum, inquit, procreationem
 » e foecunda sterilem reddere nemo po-
 » test: ἥϊτερον μὲν γὰρ μίτριν ἀτοκὸν
 » γινεσθαι, ἢ νεφρὸς λιθιῶντας ἀλίθους. Fa-
 » cilius est enim uterum sterilem efficere,
 » quàm calculiferos renes ita disponere,
 » ut eosdem haud generent ultra». Igi-
 tur ter quaterque beatum genus huma-
 num, quod nunc, quotiescumque opus
 fuerit, adeo facilè eo hoste queat libe-
 rari!

CAPUT VI.

DE CRANII USTIONE IN
PERTINACIORIBUS CAPITIS
VITIIS.

§. I. Diversus quidem modus admo-
vendi ferri candentis, tam veterum,
quàm posteriorum; universorum tamen
calculo expers periculo creditus. §. II.
Experimentum primum hujus infeli-
cissimè in Nosocomio institutum. Mors
inopina inde. Respirationis modus juxta
communes humani corporis leges vix
explicandus. Exemplum inflammati &
gangrænosi ad majorem partem ventri-
culi, sine febre, sine dolore, & cum bono
appetitu. Examen Anatomicum nullas
in Cranio, Oculisve, Amauroseos cau-
sas detexit. §. III. Alter infaustissi-
mus Cauterii Cranii effectus. Historia
morbi antecedentis datur, ideo nota-
bilis, quod plurima, & exquisita re-
media, ordine adhibita, effectum planè
caruerint. Conamina nostra, ad immi-
nens a Cauterio discrimen Trepano
averruncandum, enarrantur, & inutilia
demonstrantur. Hydrops Ventriculi su-
terioris cerebri. Portentosum infundi-

172 RATIONIS MEDENDI:

bulum, ejusque mira ægritudo, ut causa inventa Guttæ serenæ. Respirandi modus, æque parum, quàm in priore Historia intelligendus. §. IV. Experimenta multa, in Craniis facta, enarrantur, quæ hanc operationem nunquam, nisi cum summo vitæ discrimine, institui posse evidenter arguant. §. V. Ex omnibus hisce Ratiocinium medicum, & seria formatur conclusio. §. VI. Quædam de Trepano in Epilepsia, Cephalæa, &c. admovendo.

§. I.

AB ipso *Hippocrate*, in hodiernum usque diem, *Cauterii* actualis in arte dicti applicatio ad Cranium, ita omnium ore laudatur, ut nesciam ullum esse Artis auxilium, quod plurimorum suffragiis fulciatur. Si enim *Zecchium*, & qui *Zecchii* autoritate permotus fuit, *Sennertum*, paucissimosque fortè alios exceperitis, uno omnes ore hanc operationem commendant.

Haud idem tamen cunctis inurendi modus. Quantum ex *Hippocratis* Textibus concludere licet, *Libr. 2. de morbis*, & *libr. de locis in hom.* Ferrum quidem candens capitis pluribus,

imo octo diversis locis, sed ad integumenta duntaxat, admovit: nihilominus vim ustionis ad ossa penetrasse credibile fit, quia quam ustionem juxta nasum, in cantho oculi interno, ita fieri jubet, ut crusta ibidem inuratur, ea sanè sine ossis ustione vix peragi posse videtur. Quin & ubi sic loca circa aures inuri præcipit, ut desinant a pulsando Arteriæ, profundè satis videtur ussisse.

Aretæus Cappadox non explicat libr. I. de cura Chron. Cap. 4. de *Epileps.* quo velit uri modo, paucis tantum „ opus est, ait, etiam ignem capiti in- „ ferre; proficit enim.

Cælius Aurelianus Libr. I. Chron. Cap. 4. refert, „ *Themisonem* consuluisse „ cutis capitis usturam, quâ testa squam- „ mulis despumatur.

Celsus Libr. 7. Cap. 7. §. 15. in oculorum pituita: „ Quidam atramento duas „ lineas duxerunt a media aure, ad me- „ diam alteram aurem, deinde a naribus „ ad verticem; tum ubi lineæ commit- „ tebantur, scalpello inciderunt, & post „ sanguinem effusum os ibidem adusse- „ runt. Nihilominus autem & in tem- „ poribus, & inter frontem, atque ver- „ ticem, eminentibus venis idem fer- „ rum candens admoverunt. Frequens

174 R A T I O N I S M E D E N D I :

» curatio est venas in temporibus adu-
 » rere. .... valentior tamen Medicina
 » est. .... venas incidere, & sanguinem
 » mittere : ubi satis fluxit, tenuibus
 » ferramentis adurere. Contra tempora
 » quidem timidè, ne subjecti muscoli,
 » qui maxillas tenent, sentiant : inter
 » frontem verò & verticem vehementer
 » sic, ut squama ab osse recedat. Effi-
 » caciter tamen etiamnum est Afrorum
 » curatio, qui verticem usque ad os
 » adurunt sic, ut squamam remittat.

Traditionem omnium sæculorum de
 hujus curæ præstantia collegit nobis
M. A. Severinus, in suis libris *de efficaci*
Medicina, Pyrotechn. Chir. Lib. 2.
 pag. 1. testimoniis *Pauli Æginetæ*, *Aëtii*,
Actuarii, *Mesues*, *Rhases*, *Albucasis*,
Arnoldi Villanovani, *Andræ Cæsal-*
pini, *Petri Salii*, *Paræi*, *Gualtheri*
Bruelis, *Theodorici*, *Fumanelli*, *Ronde-*
letii, *L. Mercati*, *Lanfranci*, *Jacobi*
Sylvii, *Nicolai Pisonis*, *Garioponti*,
Bertrucii Bononiensis, *Cæsaris Machæ*,
Joannis Heurnii, *Epiphanii Fernandez*,
Fontani, *J. B. Theodosii*. Ipseque ille
Severinus maximus extitit hujus curæ
 promotor.

Si ordine laudatos omnes hos Scri-
 ptores evolvimus, patet nonnullos qui-

dem prope futuras, plerosque verò in
 ipsis futuris, & maximè in commissura
 Sagittalis cum Coronali, candens fer-
 rum imposuisse; plures insuper monuisse,
 ut ustio deberet ad ipsam penetrare di-
 ploën; omnes autem curas admirandas
 planè & stupendas inde a se se perpe-
 tratas gloriari. Ex multis pauca attu-
 lisse sufficiat. „ Quod meo quidem ex-
 „ perimento, inquit *Severinus*, confir-
 „ mare possum. Suturae sagittalis, co-
 „ ronalisque confinio perusto, *Francis-*
 „ *cus ab Angelo; Castrinovens*, ab in-
 „ genti cephalæa liberatus est.

Et *Epiphanius* : „ Mirum est, ait;
 „ quàm his Cauteriis refrigeretur cere-
 „ brum, & pravi, tetricque vapores
 „ dissipentur: & licet primis diebus so-
 „ leant concitare aliquem gradum ca-
 „ loris, tamen majus est emolumentum,
 „ quod postmodum inde sequitur, quàm
 „ pusillum aliquod damnum, ex impresso
 „ igne. Nos quoque quinque, quando-
 „ que septem Cauteria, amentibus ad-
 „ movemus, qui fuere curati, maximè
 „ ubi non viget capitis tanta caliditas;
 „ ob quam quidem in hac muliere (cu-
 „ jus historiam dederat) tantum unum
 „ fieri curavimus. Est & e novissimis
 „ *Cæsar Macha*, Principum subalpino-

176 RATIONIS MEDENDI.

„ rum Medicus, qui consil. 140. femi-
„ nam inde restitutam testatur, septem
„ jam menses infanientem.

Idem *Fernandez Hist. Medicinal. 47.*
„ Testor Deum Cauteriis in Capite
„ quandoque tribus, quandoque qua-
„ tuor & quinque factis, ad loca futu-
„ rarum, curasse annis elapsis focrum
„ *Magistri Gentilis*, cui jam erat me-
„ moria abolita, & duos alios stolidos
„ & infanientes juvenes.

J. Heurnius, primus Med. Pract.
Professor, in condita anno 1575. Uni-
versitate Lugduno-Batava, ait Chirur-
gum Ultrajectinum a se curatum Cau-
terio ab immedicabili cephalæa, in de-
terminata capitis plaga sæviente. Et in
Aphor. 2. Sect. 7. „ Vir, cui erat ca-
„ put totum tuberosum, Cauterio id ad
„ os usque aperuimus; quod exesum
„ erat fere usque ad Diploën, abrafi-
„ mus sensim, iterumque aliam partem
„ aperiebamus ad os, ita sensim totum
„ ferè caput abrasimus. Evasit.

Platerus Libr. 1. pag. 61. „ Quo
„ pacto modo natis *Florentiæ*, ut fer-
„ tur, verticem perurentes, Epilepsiam;
„ quæ iis in locis infantibus consueta
„ est, solent avertere. Quibus de causis,
„ & experienciâ moti, ferro candenti

ustionem moliri . . . non inconsul-
tum esse putamus. » Scilicet ut ante
monuerat , » si pertinacis mali causa in
capite lateat.

Hier. Fabr. ab Aquapendente pro inu-
rendo Fonticulo in futura Coronali ;
peculiare Cauterium excogitavit ; quod
apud ipsum , & apud *Scultetum* , qui
hanc methodum quoque laudat , videas.

Hollerius in scholio ad suum primum
caput *de morb. intern.* » Applicatur ,
» inquit , Cauterium actuale in media
» parte capitis prope futuras . » *Duretus*
in suâ in hunc *Hollerii* textum enar-
ratione , etiam candens ferrum com-
mendat.

Fallopium de Cauteriis , pag. 340. ip-
sis quidem in futuris non suadet , » cæte-
» rum , ait , capiti Cauterium tutè im-
» ponere possumus.

Riverius Cap. de Mania pag. 227.
» Denique Cauterium futuræ coronali
» adplicatum maximè probatur a *Gor-*
» donio , ejusque utilitatem confirmat
» Historia cujusdam Maniaci , cui cum
» esset vulnus inflictum capiti , cum
» cranii fractura , quamdiu vulnus aper-
» tum , tamdiu bene habuit ; vulnere
» curato , reversa est Mania » . Et Cap.
de dol. cap. pag. 236. » Cauterium fu-

» turæ coronali admotum, dolorem ca-
 » pitis contumacem aliquando radicitus
 » abstulit. Multò majoris est efficaciam,
 » si temporibus admoveatur, de qua
 » vide *Poterium* Obs. cent. 3. Cap. 8.
 » & Observationes nostras publico com-
 » municatas ». Porro in Obs. cent. 2.
 N°. 93. idem *Riverius*. » Ad puerum
 » epilepticum vocatus, præscribo apo-
 » zema ex Cephalicis, & Epilepsiæ
 » specificis, cum purgantibus ad qua-
 » tuor doses. Deinde inuritur Causticum
 » futuræ coronali. Et his duobus reme-
 » diis a morbo liberatus est.

Lambswerde in Tom. 2. *Sculzeti* Obs.
 9. Cephalæam veneream curat cauterio
 actuali in futura Coronali. & Obs. 11.
 Epilepticam puellam curavit cute pri-
 mum transversim sectâ, actuali cauterio
 futurarum coronalis & sagittalis con-
 cursum, *satis profunde* inurendo.

Nuckius Operat. & ex. chir. N°. 1.
 » Facili, inquit, negotio operatio hæc
 » sequenti instituitur modo: inuratur
 » loco modò notato per fila in medio
 » capite se decussantia (ut ante ex *Celso*
 » vidimus) profundum satis foramen
 » cauterio quodam actuali.

Fred. Deckers, Exercit. pract. p. 109.
 Puellæ cæcæ historiam refert, cui Chi-

turgus fonticulum in futura coronali & sagittali inussit, ad primam calvariae laminam usque urendo, quod cum instabile daret levamen, alius Chirurgus inussit ad diploen usque, unde magna, rotunda portio separata fuit; separatam hanc portionem figurâ exhibet auctor, habentem diametrum decem linearum: imò cum auxilium esset inconstans, tertium cauterium sustinuit, & tunc rectè vidit. Etiam Guttam serenam & Epilepsiam, sic curatas se vidisse affirmat.

Clariss. *Viennensis* Professor P. de *Sorbait*, Prax. pag. 286. Cap. de Cataracta & Amaur. » Setaceum quoque » multis fuit auxilio: loco cujus in » Delicatulis (videtur tamen operatio » longè crudelior setaceo) subrogari » potest. Cauterium, quod non tantum » Nuchæ, sed etiam futuræ Coronali » impositum plurimos juvit ». Et pag. 598. 599. » Cauteria adplicanda sunt... » in capite supra futuram coronalem, » longitudine digiti extensi supra nasum, » contra Phthisim. Cauterium autem » quo magis est candens, eo minorem » affert dolorem.

Cl. *Hoffmannus*, Tom. 4. Part. 4.
Med. Syst. Rat. pag. 118. Edit. in-4.
de Amaurosi: » Magnum profectò præ-

» fidium est in cauterio actuali, syncipiti
 » vel Nuchæ inusto.

M. G. Purmann, famosus multos per annos apud *Breslavienses* Chirurgus primarius, in *curiosis observationibus In-* victiss. Imp. *Josepho* dicatis, historiam puellæ *Breslaviensis* refert, quam invincibili cæterùm Epilepsiâ curavit, cauterio actuali, in confinio toties dictarum futurarum; quorum commissuram statuit contra omnes qui id negent, constanter reperiri in puncto, quo fila, *Celsi* modo ducta, decussant se se. Videturque sæpius eandem operationem peregisse, cùm asserat ustionem eo in puncto se semper fecisse. Et in scholio suo. » Der Wund-artz
 » hat auch keine gefahr zu scheuen;
 » und der *patient* stehet dieses gern, und
 » noch ein mehreres aus. Und wer
 » wolte dis nicht auch gerne thun, um
 » der grossen, und der bösen krank-
 » heit wegen, und um der grossen hof-
 » nung, daß man solche *miserable* plage
 » verlihet? wäre auch zu wünschen,
 » daß dieses edle hilfs-mittel mehr in
 » usu wäre, als es jetzo ist, und diese
 » krankheit leider! in unseren Hospita-
 » lern so einreist, daß es zu erbarmen.

Quadraginta igitur & ultra Autores
 tum Medici, tum Chirurghi, eosque

inter plurimi sua in arte celebres, & famosi, hanc operationem & suaferunt, & exemplis utilissimam demonstrarunt, nullius unquam infortunii meminerunt; quidam audacter omnis dixerunt periculi expertem: operationem porro laudavere sic, ut vel integumenta simul cum osse adurerentur, vel integumentis, ac pericranio primùm perscissis, separatique, os solum adureretur, idque aut prope futuras, quod quibusdam placuit, aut in ipso suturarum contactu, quod plerisque visum: hancque sic institutam operationem planè innocuam esse plurimi asseverarunt.

Proinde cùm nullum existeret sive Medicinæ, sive Chirurgiæ caput, quod gravioribus autoritatibus ac testimoniis fulciretur, piaculum fore credidi in difficilioribus ac incurabilibus casibus idem omittere. Tres porro morbi videbantur mihi præcipuè hanc curam poscere; Cephalæa pertinax cum Hermicrania; inemendabilis Epilepsia, Gutta serena. Erantque nobis tales ægri præsentēs, in quibus curam horum morborum hac lege exerceremus. Sed præcipuè nos miserebat duorum, quos Gutta serena ad Mercurium, ad Corticem, ad Machinam electricam, ad cujuscunque ge-

neris Evacuante, ad varia Capitis Epithemata, ad Vesicantia, ad Setacea, &c. omnino rebellis & pertinax, miserè affligebat.

§. II.

Igitur 3. Junii proximè elapsi, operationem fecimus in Adolescente 12. annorum, rustico, robusto, toto quadrato, quem Amaurosis affligebat, probabiliter nata ex contuso capite, postquam sex mensium spatio in periodicos vomitus, quos cephalæa semper pronuntiabat, inciderat. Amaurosis porro ejusmodi erat, ut noctem inter diemque nihil distingueret, summam tamen, agilemque pupillæ utriusque constrictionem, & dilatationem ad majus, minusve lumen haberet. Unde contra Eruditissimi *Halleri* opinionem sensilitas pupillæ demonstrari videtur; Retinam enim planè inertem fuisse, perfectissima cæcitas evicit.

Quia & finè Integumentorum incisione, & cum eadem, hæc operatio fit, ultimum modum prætulit D. *Leber*; cum eandem didicisset, fortunatoque adplicitam a suo Magistro, dexterrimo, dum viveret, Chirurgo *Laudes*, vidisset; qui idem Magister Discipulos, adstantesque

Chirurgos, ferio hortatus erat hanc simplici uestioni semper præferrent, metu convulsionum, quas uestio sine sectione generare statuebat.

Integumentorum hæc separatio, validum dolorem excitabat; leviolem, pericranii abrasio; maximum vero, uestio; quam valide urentem agebat, licet nihil eorum, quæ circum se gerebantur, sciret. Examinabam, an vagina, intra quam Cauterium, ne labiis percussis noceat, capiti imponitur, a Cauterio candesceret, & uestionis dolor potius ab integumentis uestis, quàm a perusto cranio gigneretur; verum vaginam illam ego, adstantesque tangentes, vix calentem deprehendimus.

Dolor primis horis magnus, postea modicus, bonus appetitus, semel modo levis vomitus, qui cæterum ipsi consuetus, observabatur. Utebatur jure carni, aquâ hordei mellitâ, & emulso leviter paregorico. Altero die optimè habuit. Die tertio, fumo aromatico prunis ardentibus injecto, ac capiti admoto, apparatus examinavimus, lintea carpta sanguine imbuta amovimus, insperfoque vulnere pulvere Mastiches, labia suis singula locis adposuimus. Bona hæc, sed contracta ita, ut inustum ossi

locum exactè liberum & nudum fervarent. Tenaci Emplastro ea ad se mutuò jungebamus; omnia deligabamus ficcè, ac rarò deligandum locum postmodum esse, *Cæsariis Magati* consilio decernebamus. Nox optima, alvus ab Enemate bona. Die 6. Junii, scilicet ab operatione quarto, pulsus sanus, naturalis, bonus appetitus, nullus capitis, nisi ab ejusdem motitatione, dolor. Horâ octavâ vespertinâ cum illo locutus sum, affirmantemque palam audivi, se nullibi in toto corpore, imo ne in capite quidem, dolere, suumque jus eâdem vespertinâ egregiè sibi sapuisse. Tandem bonam illi noctem apprecatus, pulsum adhuc tetigi scrupulosè, eumque tam bonum inveni, quàm unquam sanus homo habere potest. Idem testati mihi sunt Medicinæ & Chirurgiæ Assistentes, qui post me pulsum examinarunt. Interim visus emendationem observare se nullam æger conquærebatur. Solabamur illum ea spe, quam optimæ operationis tolerantia meritò dabat. Sed, o spem fallacem! mox a media nocte vomere cepit; quod quia ipsi familiare, custos neglexit primò, verùm ronchum in respiratione advertens, Assistentes Nosocomii vocavit. Qui morientem viderunt horâ secundâ prope finem diei quarti.

Quod me, nosque omnes, nec opinatus casus perculerit, & attonitos reddiderit, nemo dubitavit. Nec reticebo me suspicantem, ne fortè vomitus violentiâ in syncopen lapsus esset, curavisse; ut pectus ipsi valide agitaretur, & bis injecto Enemate Fumi Tabaci intestina irritarentur. Sed mortuus erat hac vice non resurrecturus.

Cadaver examinantes, nihil mali externo in cranio deteximus. Labia quippe vulneris bona, suppurantia, se jam cum pericranio unire ceperant in loco ab inuisione remotiore. Ollâ cranii ablata, videbamus cranium adeo leviter igne tactum fuisse, ut factâ usti abrasione; vix quid de osseâ periisse videretur substantiâ.

Igitur ustio non erat aut profunda; aut etiam ad usque diploën producta, quemadmodum Autores jubent; sed vix tangens, adeoque insufficiens. Attamen quis credat! Dura mater inustæ plagæ subjecta, jam ab externa sui parte, quâ os tangit, suppurari leviter inceperat; Arachnoidæa videbatur ibidem loci cum pia matre corrugata: cerebrum autem integerrimum. Cæterùm per universum cranium ambæ Meninges admodum inflammatae.

Igitur, quod hîc præprimis notandum; ustio vix leviter externum cranium tetigerat, & nihilominus effectum in omnibus ediderat cerebri membranis. Et quidni? Cranium internum ipsum ad distantiam duarum linearum a loco ustio leviter fissum fuit. Tantane vis ignis, effectusque leviori tactu? Quid si ad diploën penetraffet? Præstitit sanè nos in urendo meticulosiores fuisse, cum hocce cranium, crassi licet rustici, adeo tenue & transparens esset, ut vix mediam solitæ crassitudinis partem haberet.

Præter hæc nullum in cranio vitium; ne in opticis quidem nervis, cui Guttæ ferenæ adscriberemus causam.

Dum vomitus a semianno periodicus fuerat, operæ pretium erat causas indagare. Ventriculus ore superiore suo, initioque Œsophagi, solito multò amplior, ita sanguine omnibus suis in vasis turgens, ut hæc in nonnullis locis duarum, in aliis trium linearum diametrum haberent; purpureus cæterùm toto fundo suo, binisque in plagis tam internè, quam externè, gangrænosus; circa Pylorum bonus.

Universi Pulmones lateribus undique, Mediastino, Diaphragmati, Peri-

cardio, Spinæ dorsi lateri, Jugulo, quolibet in puncto adeo indissolubiliter accreti erant, ut finè alterutrius destructione impossibile esset eisdem solvere; utque ubique, potissimum verò in toto dextro latere, lacerati pulmonis reliquæ thoracem investirent. Quemadmodum porro Pulmonès cum vicinis partibus, ita quoque mutuis inter se se lobis coalescebant.

Quod autem maximè mirabile, Adolescens nunquam in nostro Nosocomio difficilem aut læsam Respirationem ostendit, neque hujus quidpiam Matris habuit Anamnesis. Unicè affirmare possumus, sesquihorâ modò ante mortem, Respirationis, pulsusque, vitia adparuisse.

Nec minus mirabilis Ventriculi & obstructi, & perquam inflammati, & gangrænosi, contemplatio, ubi ad mortem ferè usque nec signa febris, aut gangrænæ in pulsu, nec signa doloris in hoc viscere, nec signa alicujus in ejusdem functione defectus, apparuerunt. Igitur obstructio adeo notabilis, inflammatio adeo sæva, gangræna adeo vehemens, ut penetret totam ventriculi substantiam, citra dolorem, citraque febrem, contingunt? bono cum

188 R A T I O N I S M E D E N D I.
appetitu formantur? cum integrâ vis-
ceris perficiuntur functione? Neque enim
fore crediderim, qui statuat, omnia hæc
sesqui horæ spatio nata & perfecta fuisse.
Nunquid etiam illæsam semper Respi-
rationem facile intelligimus cum uni-
versali adeo, cum indissolubili concre-
tione Pulmonum? Cordisque expediti
motum perennem, cujus pericardium
dictis de causis immobile fuisse videat-
ur? Meritò videor hunc casum ad
Cap. 4. de Problematibus referre, adeo-
que ut *Problema* undecimum illum ad-
jungere.

Sed ut e bivio in viam; futuros præ-
video, qui ex integra hac historia con-
cludant, levem hanc uestionem causam
mortis neutiquam extitisse, sed in cor-
pore adeo vitioso mortem aliunde du-
xisse originem. Hos obsecro velint se-
quentem perpendere casum.

§. III.

Die 4. Junii Cauterium eodem modo
juvenculæ 20. annorum admovimus, al-
terâ scilicet die ab eodem adplicato Ado-
lescenti. Hæc Guttâ serenâ laboraverat
a fine anni 1759. post vomitum spon-
taneum 14. dierum, postque trimestrem

defectum catameniorum. Datis purgantibus, vomitus cessaverat, redierant menses, visusque. Toto anno optimè valuit. Sub finem anni 1760. menses deficiunt, vomitus redit, perit visus. Eo in statu nostrum Nosocomium infertur. Video Amaurosin, quæ cum immobili utrâque pupillâ, inter diem noctemque, imo posthac de die album inter nigrumque, distingueret: contra quàm in Adolescente, cui cum mobilissimis a luce pupillis perfectissima cæcitas fuerit. Cùm anno elapso purgantibus sanitatem & visionem recuperasset, eadem ipsi, sed jam incassum, præscripsi. Cùmque demum purgantibus opio interposito vomitum superassem, menses & visus deficere pergebant. Amaurosis jam bis vomitum diuturnum, eumque violentum; vomitus jam bis retardatos insequiebatur menses: unde in mensium defectum, si non omnis, saltem aliqua causa vomitus videretur refundenda. Quare postquam appetitus bonus cessante vomitu rediisset, methodica ad menses revocandos cura exactissimè; eâque non juvante, quævis empyrica, prudenter adhibita fuit. Cùm demum nihil juvaret, nisi quod semel iterumque leve quoddam initium mensium videre-

190 RATIONIS MEDENDI.
tur conspici, tandem quod *Tract. de*
Hæmorrhoidibus pag. 73. ex *Anglicis*
Observ. laudavi auxilium, Machinæ tor-
tilis ad arterias crurales admotæ, post
Aloëticum purgans, Balneaque Vapo-
ris; hoc, inquam auxilium ad tres va-
rias usque vices adhibui, circa id tem-
pus, quo menses, ni turbatus naturæ
ordo fuisset, redire debuissent. Sed &
hoc frustra fuit. Diu demum post men-
ses rediere, sed irregulariter semper;
vomitus non nisi rarò rediit, passim
adhuc bonus appetitus, bona digestio,
egestio commoda, virium, torositatis-
que incrementum. Ast vero omnia hæc
cum perseverante Amaurosi, & conti-
nuò repetentibus capitis, atque oculo-
rum, doloribus.

Videbatur ex hisce concludi oportere,
quod visus olim rediisset ad Cata-
meniorum restitutionem, quia necdum
quid notabiliter aut læsi, aut impacti,
obstructique, in Encephalo erat; jam
verò ex vomituum tum repetitione,
tum diuturnitate, vitium topicum in
cranio foret, propter quod Gutta serena
ad restitutos menses perennasset: quod-
que proinde occasio opportuna adesset
ejus curam Cauterio tendandi; id quod
tutum, quod securum, quod nunquam

PARS SEXTA. CAP. VI. 191
noxium, sæpe verò efficacissimum, huc
usque credideramus.

Alterâ ergò die, ut monui, quâ in
puero, operationem eodem modo in
hac puella fecimus. Symptomata dolo-
rum ad varias operationis partes, con-
fusè primò; sedatis verò doloribus, eo-
dem se percepisse modo, quo Adolef-
cens narraverat, declaravit. Appetitu
gaudentem eodem, quo puerum, modo
sustentavimus. Primâ nocte vix dormi-
vit, & dolorem in utroque cervicis la-
tere conquesta est; alterâ die melius;
tertiâ die bene se habuit, exceptâ fe-
briculâ; quartâ die pejus. Sanguinem
tunc misimus, qui pessimè phlogisticus.
Jamque vox deficere incepit, & caput
hebes fieri.

Igitur inopinâ morte pueri perculsi;
mortem puellæ tristes quoque prævidi-
mus. De *Trepano* interea cogitatum. Ne
verò illud frustra periclitaremur, plura
crania primùm cauterio inuissimus, tre-
panumque adhibuimus; & primò qui-
dem ipso ustionis loco. Sed mox stylus
Trepani in adusto fundo vacillabat;
deinde plùs adhuc stylus Trepani maris;
ita ut vestigium sufficiens haud potuerit
imprimi, quo Trepanum femina dictum
tutò ageret. Quapropter idem eo tenta-

vimus loco, qui ad unctionem proximus, ut circulus Trepani eam unà tangeret, eoque modo ad affectum in Cranio locum quoque deveniremus. Etenim tam proximè ad uestam plagam Trepanum adhibendum esse suadebat hâc ipsâ horâ facta pueri Anatome, quæ ambas meningas ibidem affectas ostendebat. Verum & hoc impossibile. Dum enim in pertenui Cranio (quod ad tutius experimentum eligebamus) corona Trepani partem Cranii non uestam vix tetigerat, profundius jam adustam partem penetrabat; & bis, ter adhuc, licet prudentissimè, suspensissimèque, modiolum agitando, ossis festucæ, ab unctione fragiliores, in cerebri membranas infigebantur, interea dum diu adhuc pterebranda ea esset portio ossis, quæ adusta non fuerat, ut totum frustulum eximi posset: unde conclusimus evidens mortis periculum periculosissimâ & incertissimâ operatione averti non oportere. Medio die quinto periit, cum leviori faciei convulsione.

In externo cranio omnia ut in bono vulnere. Ossa cranii resecta unctionem non modò multum non penetrasse, sed crassum hoc cranium vix attigisse patebat; parte enim adustâ, abrasâ, vix de

P A R S S E X T A. C A P. VI. 193

de offis substantia quidquam ablatum apparebat. Nihilominus sub hoc crasso, vixque ab igne tacto cranio, dura mater suppurata inventa est, ac totum finistrum cerebri hemisphærium, in quo (ut mox patebit) ustio erat, magna copia puris inter utramque meningem scatebat. Et, ut in priore, in utroque cerebri latere utraque Meninx vehementer inflammata erat. Aër autem copiosus, ubique se movens, separatim a sanguine in harum membranarum vasis sanguineis, potissimum in hemisphærio sinistro, miro sanè spectaculo, inventus est. Ventriculus superior in sinistro latere Hydropicus tria plena cochlearia lymphæ gessit, dexter solitam copiam. Cerebrum ponè locum ustionis flavum, & solitò mollius, ac ferè liquidum.

Notabile autem maximè Infundibulum. 1°. Maximum fuit, octo vel novem linearum diametrum habens. 2°. Repletum fuit materiâ griseâ, quæ partim pultacea, partim calcarea fuit. 3°. Concretum erat cum pia matre Opticos involvente. 4°. Insidebat, premebatque ipsum Opticorum coalitum; non quidem ita, ut Optici nervi post coalitum marcescerent, sed saltem sic, ut vide-

retur illorum actio interturbata fuisse; puellaque cæca fuisse manfura, etiam si malè haud successisset operatio.

Pulmones, ut in puero præcedente; ubique, ne minimâ quidem plagâ exceptâ, indissolubiliter cum omnibus in Thorace partibus, mutuisque inter se lobis, connati erant. Œsophagus, & Orificium superioris ventriculi, duplo, quàm solent, ampliores; Pylorus tam arctus, ut calamum scriptorium haud admitteret, in crastinam autem demonstrationem reservatus, hâc constrictione, an spasmo evanido? caruit. Ex præcedentibus quippe patuit spasmos a morte non rarò superesse.

§. I V.

Hic ita enarratis, seria & tranquilla mente examen doctrinæ de adurendo cranio instituendum est. Collato lugubri utroque hoc casu, cum allatâ 40. & ultra Doctorum doctrinâ, dico 1°. minimè verum esse, quod operatio hæc quovis periculo vacet. Et periculosissimam esse, & utrisque nostris letalem fuisse, Historia utraque palam facit.

2°. Cauterium in nostris levissimè modò crania tetigit, letum induxit:

quid non sequatur, necesse est, si uratur profundius?

3°. Si cauterium jussu Autorum, tam profundè adactum fuisset, ut probabiliter ad Diploen penetraffet, ipsum cerebrum immediatè adustum fuisset; nam eximiæ tenuitatis cranium fuit. An non ea de causa plures, hâc ita institutâ operatione, perierint citò, necesse est?

Sed 4°. Etiam levissimo cauterii attractu validissima, nocentissimaque ustio fit. In primo nostro casu levior; gravior longè in secundo, suppuratio inventa est, in utrisque universi capitis inflammatio, tum & aëris perceptibilis intra vasa sanguinea collectio magna, varia, in omni loco membranarum, ut ignis in liquoribus aërem antea non ut talem, jam verò ut aerem existentem, bullisque manifestantem se se, gignere solet. Hoc experti nos a leviuscula adustione, quid illi a penetrantiore experti non fuerint?

5°. Crania quævis, gravissima æque quam tenuissima, suspenso tacta cauterio, intus ardent sic, ut digitus suppositus uratur, & ni retraxeris, ejusdem solvatur cuticula. Hoc experimentum pluries in publico Collegio iteravi, ut plusquam 20. homines digitum suppo-

nentes, ilico eundem retrahere deberent. Eum in finem sumsi varias veteres calvas, tenuiores, crassiores, interque easdem unam, cujus Bregmatum crassities lineas quatuor æquabat. Vix per tres minuti horæ secundas candens ferrum os tetigerat, quin chirurgus digitum, eo tempore admotum, in bullas elevatum doleret. Ergo dura mater, & reliquæ subjectæ partes, plus minus adurantur, necesse est. Igiturne adeo mirum fuit, quod ambo nostri ad ustionem vix tenuem ossis superficiem consumentem, se aduri lamentarentur, licet nec ignem videre possent, nec ejusdem adplicandi moniti essent?

6°. Omnes postmodum experimentorum occasiones captantes, in quovis recenter oblato cranio varia exploravimus. Ubi vix tangit cauterium os, jam ab interna parte bullæ nascuntur fervidæ, veluti quid ebulliret. Ergo in quacumque etiam levissima adustione ingens fervor ad interiora percipiatur oportet.

7°. Et maximus, & perniciosissimus ille caloris gradus est, qui ab ebulliente oleo, quod fervente aquâ ferè triplo calidius est, gignitur. Varium experimentum id nos docuit. In homine recenter mortuo quatuor diversis in pla-

gis cranium cauterio leviter tetigimus. Inversâ tunc ollâ cranii flava macula in his ipsis quatuor locis inusta erat. Inuissimus idem alio loco $\frac{1}{3}$ minuti, id est 20. secundarum spatium : vix os externum ustum erat, quin interiora bullis flavis, foetidisque, excoquerentur, & digitus suppositus validè exureretur.

8°. Si ad Diploen inurere usque, ut plures Autores jubent, oportet, indigebat ferrum candens tribus, imò pluribus horæ minutis, pro diversa craniorum crassitudine; prout in recentioribus craniis deprehendebamus, loca adusta postmodum abradendo. At verò in vivis ab ustione in uno cranio unius minuti, sesqui minuti in altero, transsudans fervidum oleum ussit jam, corrugavitque omnes meningas, & albam cæterâ cerebri medullam in flavam convertit. Monitos autem eos velim, qui hæc mea experimenta repetituri sint, ut sumant consuetum Artificum Cauterium, ut *Aquapendens*, *Paræus*, *Hildanus*, *Scul-tetus* &c. describunt; alioqui nollem de experimenti effectu respondere, si v. g. clavo, vel alio ferro candefacto, vel si non penitus ignito, cranium inurerent.

9°. Inconstantius quoque nihil de-

curfu futurarum. Sumimus plura vetera, plura deinde ad singulas oblatas occasiones crania recentia, & numerosa inter illa deprehendimus, in quibus futura coronalis pollice inferior ad frontem, vel superior versùs futuram Lambdoidem inveniebatur. Intra hoc pollicis spatium futuræ coronales inter se se $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$. altitudinis differunt. Neque constanti lege Sagittalis futura in medio est. In puero mortuo os parietale sinistrum longè amplius dextro. Unde cùm ipsi in media linea uestio facta esset, invenimus illam $\frac{1}{4}$. pollicis a futura sagittali distantem. Nonnullis futuræ omnes, vel quædam defunt, imperfectève adsunt. In puella mortua totum os frontis, & parietale dextrum; nonnisi unicum solidum os fuit, sinè vel minimo futuræ vestigio. Quare quod plurimi disertis verbis sic rem constanter se habere affirmant, operationemque oportere semper in ipso decussantium se se filorum puncto fieri, ut in futurarum commissuram cadat, inania verba sunt, experientiæ contraria. Equidem posse quemquam in decem ac plures incidere calvas, quarum ejusmodi commissura sit futurarum, inficias haud ivero, sed concedere demum mihi debebit, quo plures Calvarias exa-

minaverit, eo numerosiores inter illas se invenire dissimilitudines.

10°. Fateri oportet laudatorum Scriptorum hinc inde unum reperiri, qui operationem quidem commendans, eandem tamen remotius a futuris esse velit; ita quippe *Fallopianus*: vel alium æque meticulosum, qui futuras quidem, sed non confinium ipsum binarum futurarum, suaserit aduri. Sed priori satisfacimus in puero, in quo uestigio ab utraque futura multum distabat: alteri casu auscultavimus in puella, ubi uestigio fuit pollice altiùs futurâ coronali. Et nihilominus utrisque hisce meticulosus casu satisfaciens, ægros utroque morte amisimus.

§. V.

Candidè ergo omnibus sic expositis; quid demum consequitur? 1°. Veterum recentiorumque complures haud ea, quæ viderint, expertique fuerint, verum ea duntaxat, quæ alibi audiverint, legerintve, scripsisse; Artem proinde istos non experienciâ, sed onerosis auxisse voluminibus.

2°. Fuisse dubio procul, qui fortè semel operationem viderint, eamque (sive quod inflammatio Meningum re-

soluta fuerit, five quod meticulosior Artifex aut non petitus candefecerit ferrum, aut cranium vix tetigerit,) letiferam non fuisse; imò, quod fonticulus inde excitatus morbum levaverit, profuisse observaverint: pessimè verò ex rariore observatione generalissimas regulas posteris tradidisse.

3°. Qui verò pluries hanc cranii adustionem perfecerint, & non nisi faustissimam descripserint eandem, hos suos paucos fortunatos casus enarrasse modò, plures reticuisse infaustos. Eundem quippe ignem, qui nobis est, ipsis fuisse; eadem ipsis, quæ nobis, crania: effectus proinde ejusdem ignis, in consimilia crania, fuisse consimiles. Cùm igitur demonstratum sit a mitiore, quàm jusserint illi, inustione mortem contigisse; quid non sæpiùs illos letiferi observasse necesse est, qui adusserint altiùs?

4°. Hoc præprimis culpandos esse; fraudisque notandos, eo quod infortunia sua celaverint, suppresserint, conticuerint. Dum enim nihil nisi fausta cecinerint, alios ad imitandum audaces suo reddidere exemplo, eosdemque, ut nos, serò imprudentis imitationis poenitentes.

5°. Solam proinde ac genuinam Ar-

tis promovendæ eam esse normam, quâ solius amore veritatis, quâ unico opitulandi studio, summo cum candore, & Christianâ simplicitate, sic facta enarentur, ut non minùs infausta, quàm fausta, innotescant. Quo demum efficitur id, ut, qui hos Autores consulant, maturiùs & secum, & cum aliis, deliberent, incertamque forment Prognosim, antequam necessitas forsitan cogeret ad similes operationes, curasve, confugere.

6°. Quam triste est mores Circumforaneorum & Agyrtarum lucripetos, vaniloquos, ambitiosos, adeo multis Medicorum atque Chirurgorum inhærere animis, ut id, quod haud verbis modò, sed etiam factis vilipendunt, detestanturque, nonnunquam tamen nimio systematis ardore excæcati, turpissimè imitentur! Profectò non possumus sufficienter nobis invigilare, ne proprio præoccupati amore, aut vanâ illecti gloriolâ & coævis imponamus, & posteris. Ad pondus Sanctuarii omnes in Medicina & Chirurgia appendendæ sunt observationes, priusquam in lucem prodeant, ut ars inde capiat augmentum. Etenim dicente veridico *Hippocrate*:
 „ Vita brevis, ars longa, occasio ce-

» leris, experimentum periculofum, judicium difficile ». Hinc utimur verè demonstratis aliorum; ut tempori parcamus, hisque instructi, ad ulteriora invenienda, & demonstranda annitamur. Et hisce nostris suffulti, Nepotes nova adjicient. At verò si non artis amore, se potius turpis lucri, immeritæ famæ, detestabilis in bonos invidiæ, studio ducimur; si Peregrinatorum complurium similes, mirandarum rerum magis, quam verarum, cupimus scriptores esse; turpiter incautos decipimus in detrimentum Artis, in damnum, perniciemque mortalium, cautos verò animabimus, ut malam nostram fidem orbi patefaciant; quod antequam iteratis experimentis effecerint, millenos errores ii committent, qui nobis, ut candidis veritatis præconibus, fidem adhibuerint.

§. VI.

Igiturne hæc operatio ex arte procribenda? Et in desperatis, aut difficilissimis morbis, quorum causa probabiliter in capite hæret, an nihil ultra tentandum est?

Ad primum respondeo, quia operatio multò levius instituta in nostris

binis ægris, quàm Autores jubent, mortem utrique intulit; quia experimenta in cadaveribus, & in separatis craniis evicere, nunquam finè ingenti discrimine vitæ eam institui posse, ac debere id, quod sit ex Arte proscribenda. Et enim rarior operationis hujus felicitas plurimorum interitum non compensat.

Ad alterum dico *Trepanon* in hisce superesse casibus. Est equidem & illud, quod ultro fatendum est, anceps sæpe auxilium; eo quod Cephalearum, Epilepsiarumque causas, nonnisi conjecturemus in capite præsentis esse, vel in eâ, quam suspicamur, capitis plagâ. At tamen incertitudinis factâ prognosi, si ægri velint extrema tentari, novimus per certa experimenta *Trepanon*, eruditâ manu adplicatum, per se letale nunquam esse; etiamsi primâ terebratione irritâ, alterâ vice, pluribusve, ad aliam cranii plagam adplicetur. Hinc, quia non solâ Autorum fide, sed quotidianâ, in contusis, ac vulneratis, experientiâ discimus non esse per se periculosum *Trepanum*, sponte admittimus, quæ *Bal-lonius Paradig. N°. 19.* quæ *Hollerius Libro Observ. quæ Duretus in Anotatione ad suam enarrationem in Cap. 2. Holl. de morbis internis pag. 27.* quæ

204 RATIONIS MEDENDI.
Rhodius Cent. 1. Observ. 69. quæ *P. Forestus*, Libr. 9. Cap. 2. in Scholio, alii-
que, tum docuerunt, tum exemplis
confirmarunt. Quare perperam *Willisius*
de An. Brut. Lib. 2. Cap. 2. pag. 75.
Edit. in fol. ait. „Laudari aperturam
„capitis a multis, sed a nemine, quod
„sciam tentatam. Ingentem *Harvæum*
„Nobili feminae ob invincibilem Ce-
„phalæam proposuisse, & spem exinde
„fecisse, sed neminem facere operatio-
„nem voluisse „. Utique ex allatis
Scriptoribus patet sæpius fuisse eandem
summo cum effectu institutam.

CAPUT VII.

DE PECULIARI QUORUNDAM
MEDICAMENTORUM VIRTUTE.

§. I. Ratio cur hoc anno minora numero
experimenta circa Aquam Calcis, &
Uvam Ursinam, describantur. §. II.
Examen an Ononis profit calculosis?
Anatome. Eadem questio de Raphano
hortensi. §. III. Laus Verbenæ: ead-
que occasione enarratio diræ cephalææ,
ad quam curandam frustra Artis ferè
omnis exhausta supellex. §. IV. Præ-
stantia Foliorum Aurantiorum in Pul-
vere, & in Decocto. Admonitio de
Prudentia quæ in Viribus Medicamen-
torum detegendis, determinandis, li-
mitandisque, necessariò adhibenda sit.
§. V. De communibus dictis Anti-
Epilepticiis.

§. I.

DE Aquæ Calcis, & Uvæ Ursi vi-
ribus, minus hoc anno dicendum habeo;
1°. quia hominum calculo Laborantium
numerus longè minor ad Nosocomium
accessit. 2°, Quia ad facilem secandi
methodum demonstrandam, & ampli-

ficandam, plures eorum, quibus ceteroqui alterutrum horum dedissem, calculo secari curavi. 3°. Quoniam in his morbis etiam aliorum simplicium vires explorare animus fuit. Cæterum plures eorum, quorum, his remediis curatorum, historiam partibus præcedentibus dedi, denuo videre contigit, & perfectè sanos, omnibusque calculi symptomatibus liberos esse, constitit. Inutilia quoque hæc remedia esse, in quibus degeneres admodum systematis ouropæi partes erant, novis constitit observatis; attamen educto calculo iisdem levamen hinc multum sæpe contingere.

§. II.

Casu historiam notabilem didici effectus *Ononidis*, dictæ C. B. P. *Restæ Bovis*; quam Autores Medico-Botanici ab omni tempore in variis obstructionibus, & calculo, laudarunt. Senator ille, (quem antea Cap. 3. §. 2. Hydrope pectoris extinctum consideravimus,) longis ab annis calculi martyr, & plures minores aliquando excernens, demum a Peregrino Patre *Franciscano* id consilii accepit, ut pugillum herbæ *Ononidis*, cum semilibra aquæ pauxillum

coctum, quovis mane biberet; ac primo quidem spatio longiore; deinde, levamine insigni inde percepto, repeteret quater in anno idem remedium, spatium 14. dierum. Consilio parens, levamen primò incredibile habuit, deinde liber ab omni calculi symptomate, per aliquot ante mortem annos, sic fuit, ac si eodem laborasset nunquam; nisi semel iterumque, repetitionem remedii aut neglectu, aut studio, procrastinando.

Inspiciendi hujus cadaveris facultatem, ut Cap. 3. jam monui, omni modo quærebam. 1°. Ob dubia quæpiam, quæ in Hydrope pectoris ejus occurrebant, ut Cap. 3. §. 2. monui. 2°. Ob vires indagandas *Ononidis*, utrùm nempe egisset modò, ut *Uva Ursi*, symptomata auferendo, an verò tollendo ipsam *Diatthesin*. 3°. An, quia cessantibus calculi doloribus, pulmo ægrotare cepit, calculosa *Diatthesis* pulmonem obsideret, ibidemque primò *Asthma*, deinde *Hydropem* pectoris, creavisset. Eximius Medicus Aulicus Nobilis ab *Hentschel*, qui tantâ cum laude inclytæ Facultatis Decanatu integro triennio functus est, & quorum aliquoties super hoc morbo in consilium vocatus fueram, venam incidendi procuravit.

Ad prima dubia circa Hydropem pectoris respondi cap. 3.

Quoad alterum, nihil aut calculosi, aut degeneris, in toto systemate urinario invenimus; id modò notabamus, quod Ren dexter quadruplo major, cum naturali uretere, sinister Ren quadruplo minor mole esset. Ad tertium dubium quod spectat, pulmones flaccidi quidem, lividique erant; at verò quâcumque in plagâ examinati, nihil gerebant calculosi, aut calcarei; neque unquam in vita quid simile sputis reddiderat.

An ergo *Ononis* Diathesin calculosam, expulsis jam antea, qui aderant, calculis, penitus emendavit? sustulit? Nunquid repullulantem eandem Diathesin ad remedii neglectum, idem mox suppressit? Multiplico experimenta, sed nondum certi quidquam determinare possum.

Raphani hortensis succum cum oleo sumtum pag. 205. vidimus bimestre tempus tolerabile reddidisse calculoso, Erit & hoc in aliis tentandum.

§. III.

Laudanda hic *Verbena* venit, seu *Verbenaga* dicta, *Verbena communis*

PARS SEXTA. CAP. VII. 209
flore ceruleo, *Verbena recta* C. B. P.
246.

Galenus de comp. med. sec. loc. Libr.
2. Cap. 2. „ Omnium porro maximè dif-
„ cutit, & perfectè roborat, *Verbena*
„ *Recta* περιστερών ὁ ὄρθος, maximè viri-
„ dis, imo & arida, cum Radicibus, &
„ simul cum serpillo oleo incocto. . . .
„ quin & ipsam per se *Verbenacam*,
„ si oleo incoxeris, caputque inde riga-
„ veris, omni capitis dolori antiquo,
„ ex frigidityte, aut ex crassis humori-
„ bus oborto medeberis.

Archigenes inter περιάπτα hanc her-
bam recensuit, quod & posteriores;
Galenus verò improbavit id. „ Liberat,
„ ait, a capitis dolore, dicit *Archigenes*,
„ *Verbenaca herba*, quam aliqui *sacram*
„ vocant, tum coronæ modò circum-
„ posita, tum illita ex Rosaceo & ace-
„ to : hoc auxilium oportebat eum non
„ nunc inter Amuleta, sed priùs inter
„ medicamenta referre; siquidem revera
„ ei confidit, per longam experientiam
„ cognito & probato.

Dioscorides Libr. 4. Cap. 50. 51.
Herbam sacram quam Amuleti vice ad-
hibent, aliam *Verbenacam*, sive περιστε-
ρών intelligit, non illam *Rectam*.

Cæterùm *Dodonæus* *Verbenam* sive

210 RATIONIS MEDENDI.

Verbenacam Rectam statuit illam esse;
quæ capiti applicata, ejusdem medeatur
doloribus.

Platerus Libr. 2. Cap. 3. pag. 243.
edit. in-4°. eodem modo quo *Dodonæus*
loquitur.

Forestus L. 9. in Schol. ad Obs. 52.
» Famulus quidam capite supra modum
» dolebat. Cùm nulla remedia juvarent,
» tandem ad collum *Verbenam* viridem
» aliquo modo tritam, ut ab adstanti-
» bus non cognosceretur, appendebam,
» idque nocte, dormienti, & inscio,
» antequam malum invaderet: & ad-
» stantibus mandabam, ne æger, a som-
» no solutus, herbam collo suspensam
» dimoveret: quâ hujus herbæ folius
» suspensione, miraculi instar hic æger
» curatus est. *Verbena* a collo suspensa
» amoveri non debet, nisi exsiccata
» tandem per se cadat.

Et in prax. Chymiatri. *Joan. Hart-*
mannus. » In omni dolore capitis tan-
» quam Arcanum appropriatum, Aqua
» *Verbenæ* destillata commendatur,
» sæpe assumpta ad unc. iv. cum gutt.
» iv. Spir. Vitriol. Juvat etiam *Verbena*
» tota contusa, & capiti imposita.

J. B. Montagnanus Consil. 20. *Ver-*
benam quoque inter cephalica laudat.

Cùm hæc de *Verbena* invenissem, applicui eandem juvenculæ, cujus casus paulò altiùs repetendus est, ut medicamenti hujus pateat efficacia.

Hæc femina 25. annos nata, venit ad me 2. Julii 1760. præ diuturno & intolerabili capitis dolore petitura consilium. Mater narrabat, hanc suam filiam ex brachio ancillæ cecidisse, capite in terram alliso; natum inde apostema, & copiosum pus auribus effluxisse. Deinde sexto vitæ anno variolis eam decubuisse adeo malignis, ut tota ferè cutis capillata capitis suppurando secesserit. Non rectè memoria suggerit matri, utrùm lapsui memorato, an remedio ignoto, quo citò caput infantis suppurans post variolas exsiccaverit, causam originemque cephalææ tribuere debeat; cùm infantes minùs soleant conqueri, & an tunc aliquando puella conquere retur, penitùs oblita sit. Cæterùm, post variolas meminit mater, post suum decimum annum meminit juvencula, dolores capitis frequentes dirosque adfuisse, verùm usque ad 19. ætatis annum eodem tantùm unico sæviisse die, nocte siluisse, diebusque insequentibus pluribus, numero incertis; eodemque annorum spatio frequentissimos vomitus

ac narium hæmorrhagias, capitis doloribus junctas fuisse, eâdem forsan de causâ brevioribus, rarioribus. Ab anno verò ætatis 19. graviores capitis dolores diuturnioresque sæviisse, cum longè rariore vomitu ac hæmorrhagia. Ab elapso biennio incepisse vomitus fieri violentos, æruginosos, quos emetico ac purgantibus & tunc sustulerit, & semianno deinde, cùm rediissent. Modus porro doloris sic se habebat nunc: Cephalæa totum quidem caput obsidebat; sinistro verò in latere vehementiùs; cum auditu gravi, & tinnitu auris sinistræ, cum colli dolentis, pulsantisque, Emprostotono, quando erecta est capite, haud ita quando decumbit. Tussim quoque siccam conquerebatur, cor palpitans, insomnes præ doloribus noctes, in quartum & quintum diem retardantem alvum; menses a 19. anno ætatis regulares quidem passim, spatioque 6. 7. 8. dierum fluentes, at paucos eosdem, pallidosque; cæterùm non dolentes ferè; quamvis caput sub idem temps graviùs doleret. Post ultimos æruginosos vomitus a mense Novemb. 1759. ad Apr. 1760. lecto hæsit, acerbitate dolorum, affixa. Paulò ante quam ad me accederet, dolores vehementer post venæ sectionem increverant.

Hâc Anamnesi sic adornatâ, & tempore meo elapso, dedi ipsi purgans, quo præ alvo obstructissimâ egebat, & jussi posthac rediret, ut adæquatam si fieri posset, indicationem formarem.

Non rediit porro, nisi quatuor elapsis integris postliminio mensibus, eo quod præ doloris perseverantiâ domo exire haud potuisset. Hinc eam de salute desperabundam blandè erexi, in Nosocomio servavi, ejusque occasione Dissertationem coram Medicinæ Studiofis feci, in qua a nata Medicina, in nostra usque tempora, hujus morbi causas, Symptomata, Diagnosin, Prognosin & Curationem, expiscatus, prosequutusque sum; & circa quam ab ipso Januario usque ad Ferias majores iidem Domini Studiofi hebdomadali Disputatione inter se se disceptarunt.

Applicatis quibuscumque causis morbi, quas Anatome unquam, observatioque detexit, ad casum datum, conclusimus Cephalæam protopathicam esse, eandemque vel ex Encephali suppuratione post lapsum, vel ex maturiore capitis post cutem capillatam suppurando ablatam exsiccatione, trahere originem. Equidem in Ventrículum nonnulla, fa-

teor suspicio cadebat, quia toties vomitus contigerat, isque post emetica cephalæam sæpius sedasse visus erat; verum contra ventriculus insons ab Encephalo affecto in consensum rapitur; docentibus id manifestò capitis contusionibus, & vulneribus. Præterquam quod haud rarò contingat, ut causâ in capite hærente proritetur ventriculus in vomitus bilis flavæ, portacæ, isatodis, æruginosæ, (quemadmodum etiam nostra ægra aliquoties vomitu reddiderat) a quâ, inter plicas residuâ, ventriculus posthac leviter expurgandus sit, ni velimus eum ægrotare.

Prognosin ambiguam feci, ob morbi diuturnitatem, atque altius irradiatam ejus causam. Quum tamen Artis industria ejusmodi desperatas ferè cephalæas aut egregiè mitigatas, aut etiam penitus curatas fuisse constabat, varia auxilia vario ordine admovi.

Ac primo quidem arridebat Setaceum ad Nucham, quo quandam revulsionem procuraremus; eundemque in finem data sunt purgantia Hydragoga bis in septimana, dum interea Spir. Frumenti cum sublimato, & larga Bardanæ decocta cum lacte, ad humores veteres emendandos, novosque regenerandos, per-

petuò darentur. Primis 20. diebus, nihil inde, postmodum verò tantopere lucrata est, ut primò integro, dein binis, ternis, pluribusve diebus, cephalæa vacaret, ac tandem integris 5. septimanis prorsum libera, ac sanissima esset. Petiuit dimitti, & remedia sibi dari, quibus domi continuatis, corpus contra recidivam muniret. Jussa igitur eadem continuare, & bonam fetacei curam habere, 24 Jan. 1761. dimissa est.

Domi sana, horum usu, sex septimanis vixit, sed dein in cephalæam di-
ram remittentem quidem, sed nunquam intermittentem, relapsa, ad 3. Martii denuò intra Nosocomium recepta est. Cum antiquis remediis minùs feliciter continuantes, cetera Artis auxilia ordine admovimus.

Ac primò quidem Hirudines plures ad tempora frontemque adhiberi curavi, quæ cruoris quidem sufficientem copiam, iterato ad 4. usque diem in pleno Auditorio experimento, eduxere, haud jurarunt tamen. Unde 2°. Cucurbitas tum ficas, tum scarificatas, adposui, fronti, vertici, temporibus; idque ad tres vices, cum debita cruoris evacuatione. Nihil inde opis. Igitur 3°. auxilium a Vena jugulari secta expetivimus.

Etiam hinc spe frustratus 4°. caput rasum emolliente Cataplasmate totum fovi quatrduo; quod practici jubent eo consilio, ut ajunt, ut apertis futurarum poris via panderetur, quâ prava de Encephalo exhalarent. Arteriotomen non feci, quia ea & per Hirudines, & scarificatas Cucurbitas, sufficienter facta erat. 5°. Empl. de Meliloto cum $\frac{1}{4}$ Empl. Vesic. mistum universo capiti octiduo spatio admotum est; quo inde madente, ac stillante, pauxillum principio, nihil levaminis postliminio, percepit. 6°. *Bartholini* consilii memor, qui in *Anglia* didicerat antiquas cephalæas curari, datis quotidie aliquot guttis liquoris, qui adultâ hyeme de vulnerata radice arboris *Juglandis* exstillans, appensâ excipitur lagenâ, etiam hunc succum Puellæ non ad guttulas, sed ad duas de die uncias spatio 14. dierum, dedi.

Nihil ergo tot tandisque proficiens, tandem *Verbenam* adhibui. Hæc 13. Aprilis sicca appensa collo est, & a 25. Aprilis recens collecta; tum & aqua ejusdem stillatitia ad unc. IV. de die cum gutt. IV. Spir. Vitrioli, data est. Subitum fanè inde levamen habuit, subitoque integram doloris absentiam, sine

finè ulla vel unius diei recidiva, spatio primùm duorum mensium. Tumque ipsi, indicanti mihi, quòd semper ad finistram oculum punctum dolens superesset, quem olim Spir. Frumenti cum sublimato sublatum meminisset, internum Verbenæ usum detraxi, spiritumque hunc substitui. Continuavit domi suæ Spiritum, & Verbenæ Amuletum, ad diem 6. Julii, quo cephalæa rediit, dirâ adjunctâ Cardialgiâ, & vomitu frequenti, cum brachiorum introtorsione inter vomendum. Purgantibus, scuto stomachico, paregorico, nervinis, roborantibus, & Verbenâ capiti adpensâ, integre convaluit sub finem Julii, & bene hucusque habet.

§. IV.

Aurantiorum folia usum in Medicina pulchrum habent. Eximius Medicus, vetus meus candidissimusque amicus, *Haganus Poliater*, *Abr. Weserhoff*, plusquam elapso abhinc anno, coactus fuerat splendidarum personarum hortatu, remedium quoddam arcanum suscipere, eâ onerosâ lege, ut quid esset, id, nisi consentiente Auto-

Tom. III. VI. Part. K

re, nemini patefaceret Cùm Amicorum omnia communia sint, mihi aliquam ejusdem copiam fecit, ut datâ oportunitate in morbis convulsivis, in quibus non semper, sed sæpe, mirificè prodest, nocet verò nunquam, ut expertus testabatur, vim ejusdem explorarem. Offerebat sese mense Januario curentis anni apta occasio. Puella 18. ann. quam Materna AUGUSTISSIMÆ liberalitas, ut multos alios centenos pueros, puellasque, clam alit, convulsiones patiebatur adeo miras, adeo horrendas, ut rarissimi sanè exempli essent, utque nullum genus convulsionum notum sit, quod hîc non adesset: nulla pars corporis libera mansit, & nova atque insueta Symptomata scenam hanc terribilem ferè quotidie mutabant: projectumque in altum corpus fuit sic, ac si fortissimi viri illud in sublime projicerent. Spatio 3. septimanarum quidquid Artis, quidquid experientiæ esset, indefessâ operâ adplicaverat Veteranus Medicus, expertissimus Practicus, Dominus *ab Hentschel*, sed frustra. Cùm, AUGUSTISSIMÆ mandato, optimo huic viro jungerer, totamque pene Artem ex-

haustam frustra cernerem, subit ilico Arcani memoria. Collegæ narro innocuum per se, at stupendum quandoque medicamentum. Annuit. Damus. Quid plura? Scrupuli unius dosi cum potu Chocoladæ mistâ primo die, quæ 12. horis integris perseveraverant convulsiones, trihorio finiuntur; altero die semihorâ, tertio vix umbra levis malorum, prætereaque nihil; citò autem vires rediere, corpori sua menti-que alacritas. Scrupulum tamen pulveris quotidie dedi ad 14. diem usque. Exinde semper sana fuit.

Industriâ ac dexteritate suâ celebrer, Ocularius *Wincel*, dum hâc hyeme suam cataractas extrahendi artem, tanta cum laude *Viennæ* exerceret, ajebat Arcanum illud *Haganum* nonnisi folia *Aurantiorum* continere, & decocti quidem formâ ad Chocoladam componendam adhiberi, at verò pulverem e foliis hisce paratum quoque simili potui admisceri posse, ac prodesse. Cum id tot rationibus asseveraret, curavit Ill. D. *Præses* magnam copiam foliorum ubique colligi, & ad omnia Nosocomia, Orphanotrophia, Gerotrophia, Ptochotrophia mitti, ad

experimenta capienda. Dedi pulverem desperato Epileptico ultra mensis spatium, sed incassum. Itidem puellæ, choreæ S. *Viti* reliquiis adhuc laboranti, pulverem hunc frustra longo tempore dedi; posthac verò, cùm *Hagani* pulveris decem superstites scrupulos eidem decem diebus dedissem, penitus convaluit. An ergo in *Hagano* pulvere quid admistum aliud? Nunquid ex tot *Aurantiorum* speciebus determinatam speciem *Haganus* habet, quæ veluti præ reliquis *Aurantiis* specifica esset? An verò, si idem sit, hîc contigit, quod sæpe, ut principio vix quid Medicina præstet, in fine autem juvet egregiè? Usus docebit.

Decoctum illud, unde Chocolada paratur, dictante nobis egregio *Win- cel*, sic & fit, & datur. Fol. 30. 36. *Aurantiorum* cum libra aquæ coquuntur ad $\frac{1}{3}$. consumptionem, potumque Chocoladam inde formatum ægri bibunt, repetendo post 4. aut. 5. dies idem. Præparata autem corpora volunt, triduo usu aquæ mellitæ, & dein purgante: alterâ tunc die post purgans exhibent hoc medicamentum. Alii descripti decocti tertiam partem

PARS SEXTA. CAP. VII. 221

tribus subsequētibz diebus dant cum Chocolada, quam sinē adjunctis calidis esse jubent. Suadentque illi in lecto hunc potum sumere, & bihorio deinde quiescere. Porro & ternos hos potus matutinos, & prævias purgationes, toties esse repetendas, quoties id exigit pertinacia morbi.

Optimus Medicus, integerrimus Amicus, Senator & Poliater *Haganus C. H. Velse*, communicavit mecum hanc Decocti formam. ℞. Fol. Aurantior. N°. 120, (id est circiter unc. j. & dr. vj.) in Aq. pluv. unc. xx. decoque spatio 2. vel 3. horarum, vase clauso; colato adde vini rubr. unc. x. Sacchar. cononid. q. s. ad gratiam. Sumat æger bis, ter, quater, prout necessitas jubet, unc. iij. iv. quotidie, aut solas, aut mistas cum levi Chocolada. Testatur idem hocce remedium mirè reficere, & roborare ægros; egregiè aliquando *Colicam Pictonum* mitigare; Colicæ hujus sedare vomitus; & quæ Purgantia, atque Opiata hætenus operata non essent, ope decocti nunc operari. In Hystericis Convulsionibus necdum multa experimenta se habere, reticere se ta-

men non posse Notabilem casum bien-
 nis Infantis , fatui , ut videbatur , fu-
 turi : qui anni ab illinc spatio leviori-
 bus Convulsionibus quotidie vexatus ,
 a semianno clamoribus convulsivis ,
 nonnunquam Epilepsiæ , quandoque
 Catalepticos , contortus symptomati-
 bus ; sumserat ter die quid hujus De-
 cocti spatio 20. dierum citra levamen
 notabile , posthac verò eo cum ef-
 fectu , ut elapso demum mense ne
 umbram quidem morbi amplius habe-
 ter , hilarisque idem , atque ingenuus ,
 adpareret.

Profectò hujus efficaciam decocti mi-
 rificam , & ego expertus fui in viro
 quinquagenario , qui post hemicra-
 niam in horridas faciei convulsiones
 20. 30. unâ die repetentes , inciderat.
 Junxeratque se se ea memoriæ labes , ut
 noscens , qui accederent , omnes , nos-
 cens omnia , quæ videret , tangeretque ;
 tamen nomina indere propria ipsis non
 posset , passimque per omnia balbuti-
 ret : & quamvis gallicè , aut italicè ;
 interrogatus , si quid utcumque intel-
 ligibile responderet , id germanicè dun-
 taxat , præter omnem sanè morem ,
 fuit. Unc. ij. quovis bihorio decocti

datæ, sensim notabiliter mutarunt, tandem spatio sex dierum integrè sustulerunt hunc morbum, cum omnibus suis stupendis symptomatibus, omnesque restituerunt functiones.

Puella 16. annorum febre scarlatinâ correpta mense Septembri anno 1760., dein convulsione 7. Octobr. latere dextro paralytica facta est, & perfectè aphona. Cùm nihil consueta Artis auxilia juvarent, misit eam Ill. Præses ad meam Machinam electream. Pauxillum quidem spatio 6. mensium lucrabatur, ut articulare voces quædam potuerit, ut etiam paralyfis minueretur; verùm pauca illa emendatio cùm non augeretur, dedi tria decocta Aurantiorum, posteaque pulveres, interea dum ad Machinam diligenter quotidie accederet. Mensis spatio sic pergens, lucratur voce incredibiliter, ut nunc spes sit ejusdem restituendæ, & paralyseos penitus curandæ. Observatio hæc incitavit me, ut cunctis, quibus vim electrinam nunc adplico, simul pulveres fol. aurant. darem, visurus an plura exempla colligere queam felicioris successus vis electrinæ ope horum.

224 RATIONIS MEDENDI.

In Epilepticis nec decocto, nec pulvere foliorum, aliquid hucusque profeci; datâ tamen occasione repetam experimentum, cùm audio id aliis succedere. In tremore post terrorem superstitie videbar primò victor morbi futurus, deinceps verò minimè, tandem verò iterum multùm. Vidi a laudatissimo Physico Nosocomii civici *Schreibers* homini, choream *S. Viti* ab annis pessimè habenti, idem ultra mensis spatium dari cum aliqua duntaxat emendatione in principio, ita ut levior illa emendatio non augeretur, licet idem decoctum longo temporis spatio continuaretur: fatendum est tamen inceptam illam emendationem constanter permanere.

Porro indigebit remedium istud, ut & *Verbena*, pluraque alia, maturiore ac diuturniore examine, priusquam quid certi circa idem concludatur. Nunquam enim in similibus tentandis, evulgandisque, sufficienter cauti esse possumus. Coævis scribimus, & posteris. Hi, institutis iisdem experimentis, aut eadem, quæ nos; aut aliter, quàm nos; aut nihil omnino, quod nos; videbunt. Si nos ritè, castèque & pru-

dentur, nostra notaverimus, tam fausta
quàm adversa quàm inutilia, quàm
imperfecta; profectò dum Coætanei,
ferique Nepotes, eâdem prudentiâ
experimenta nostra repetiverent, idem,
quod nos, semper adnotabunt.

Hoc demum modo Canones forma-
buntur practici, qui limitent morbos,
gradusque morborum, in quibus pro-
fit, non profit, noceatve, medicamen-
tum. Sin verò aut perfunctoriè, aut
nimis glorianter, aut immeritæ cupi-
dine famæ, experimenta evulgaveri-
mus consequetur necessariò id, ut nos,
& præsens ætas, & posteritas, jure
condemnent. Remedium sustulisse mor-
bum videri potest, nec fortè sustulit:
ut si alia simul data fuerint, quæ
emendare morbum potuerint; aut si pe-
riodici morbi sint, ut plures Cardial-
giæ, Cephalææ, Hemicraniæ, Arthri-
tides, Rheumatismi, &c. qui vel spon-
te, vel mutatis aëre, vitæ genere,
alimentis, vel naturæ operâ, aut mi-
tigentur, aut fileant, aut penitùs sæpe fu-
perentur. Securos quoque nos esse oport-
et, quod ægri summâ accuratione re-
medium adhibuerint; quodque non
clam alia aut prætulerint, aut inter-

miscuerint saltem, & tamen ne fortè irascamur, neve illi careant nostrâ amicitîâ, gratiâ, patrocínio, tribuant nobis gloriam curæ. Hæc ut mihi contingere, contingunt & cæteris.

Hinc monitos lectores meos volo; ut quæ observata communico, ea novis dignentur experimentis urgere, si-que forsitan violasse hinc inde prudentiæ regulas videar, ut id publico, meo etiam expresso nomine, palam faciant. Erit profectò unde gratias illis perpetuas agam. DEO vivimus & proximo; vivimus veritati, non patri fallaciæ & mendacii, diabolo.

§ V.

Quæ priscis Anti-Epileptica dicta *Pæonia mas*, *Valeriana Sylvestris*, *Viscus quercinum*, pluribus experimentis etiam hoc anno factis, verè Anti-Epileptica esse novi, docui, demonstravi; at verò aut modicæ, aut nullius omnino efficaciac esse, in multis, imò fortè crebrioribus in casibus, quoque expertus dolui. Hi tamen casus non derogant illis, modò suos intra limites singuli coerceantur. *Valerianæ*

Sylvestris in *Fabio* efficacia effecit for-
 sitan , ut debito celebrior illa inclares-
 ceret ; utque fallax sæpius , vilesceret
 multis. Mansit tamen , æternumque
 Anti-Epileptica Planta manebit , suis
 determinatis in casibus. Suspikor simile
 quid fore de *Aurantiorum* foliis,

Finis Sextæ Partis,

ANTONII

ANTONII DE HAEN,

CONSILIARII ET ARCHIATRI

S. C. R. A. MAJESTATIS,

NEC NON MEDICINÆ PRACTICÆ

IN UNIVERSITATE VINDOBONENSI

PROFESSORIS PRIMARII,

RATIO MEDENDI

IN NOSOCOMIO PRACTICO.

PARS SEPTIMA.

PARISIIS,

Apud P. F. DIDOT, Juniores, Bibliopolam, ad
Ripam Augustinianorum, propè Pontem Sancti
Michaelis, sub Signo Sancti Augustini.

M. DCC. LXIV.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

311 EAST 5TH STREET, CHICAGO, ILL.

RECEIVED

APR 11 1912

FROM

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

APR 11 1912

FROM

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

APR 11 1912

FROM

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

APR 11 1912

FROM

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

AUGUSTISSIMÆ

ROMANORUM IMPERATRICI,

MARIÆ THERESIÆ,

Dominae suæ Clementissimæ
ANTONIUS DE HAEN.

Pro innumeris beneficiis, quibus Majestati tuæ placuit me in nonum jam annum, potissimumque hoc ultimo elapso, gratiosissime cumulare, cum, quod rependam, non habeam, id, præter metipsum tibi dicatum totum, habeo, gratus rependo, deponendo ad pedes Throni tui septimum annui laboris Tomum; qui, quantos ad excolendam, ditandamque, cum Medicinam, tum Chirurgiam, animos adhibuerim, addiscendique utramque Medicinæ studiosis copiam longe uberrimam fecerim, sponte patefacturus est. Tua ejus-

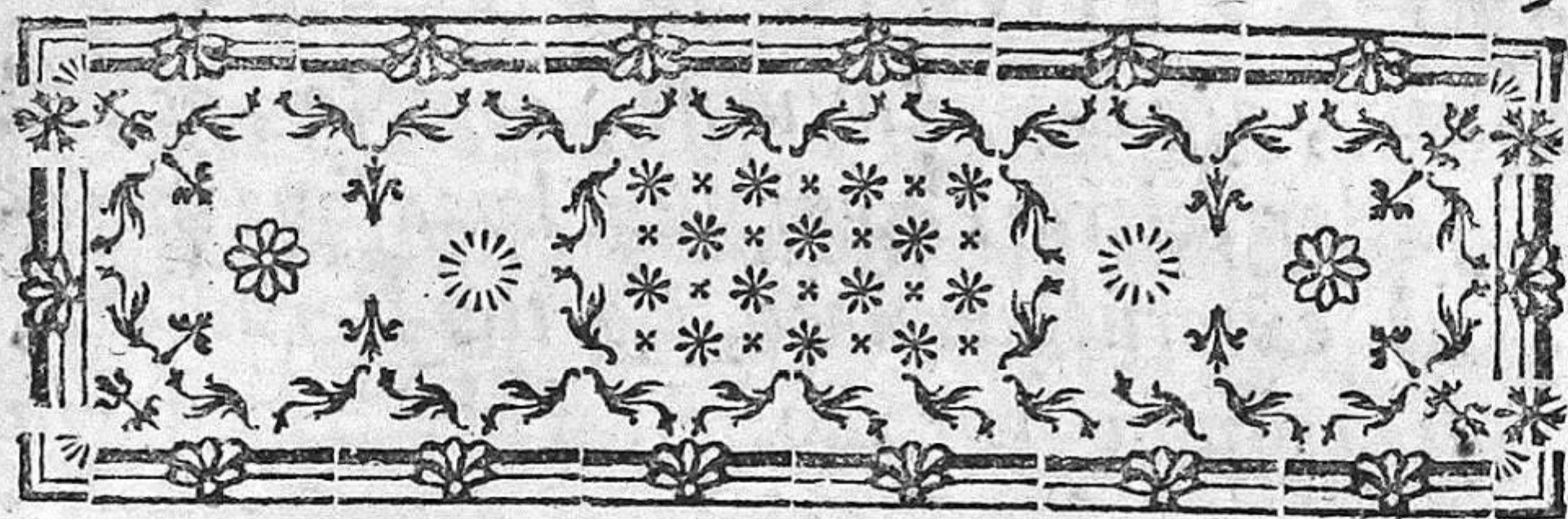

*dem, AUGUSTISSIMA IMPERA-
TRIX, approbatio efficiet, ut
in posterum eandem adhuc, si ta-
men id possibile sit, merear auc-
torem.*

Dabam 9. Novembris
1762.

ANTONII

A N T O N I I
D E H A E N
R A T I O M E D E N D I
P A R S S E P T I M A.
C A P U T I.

D E A N E V R Y S M A T E E X T E R N O,
S P U R I O.

§. I. *Aneurysma spurium in Brachio, à Missione sanguinis natum, Compressione curatum. Biga observationum adjungitur, quæ quantumvis per se simplices, & cuique obviæ censerî possint, ob frequentem nihilominus earundem in Clinicis neglectum, novâ commendatione indigent.* §. II. *Aneurysmatis Spurii Trunci ipsius Arteriæ Femoralis, inflicto vulnere nati, Interceptio. Gangrænæ & Spha.*
Tom. III. VII. Part. L

celi, assiduo, diuturno, copioso, ac, ni fallor, citra Exemplum hucusque internè, externèque dato, Cortice Peruviano, felicissima curatio. §. III. Apologia Corticis adversus ejusdem detractatores, audaciorisque nostræ eundem exhibendidosis. §. IV. In Urinam plurimo curæ tempore à nostro vulnerato redditam, quædam observationes, ea intentione collectæ, ut constaret, an in Diagnosti ac Prognosi quid lucis afferrent, nec ne? §. V. Disquisitio num Fungi Agarici ad arteriæ vulnus non modò lamellazim facta adplicatio, verùm etiam ejusdem pulveris per totum vulnus conspersio, laudanda sit?

§. I.

Periculosissimi hujus, frequentisque Chirurgici morbi, plura exempla dedi in hujus Operis Tomo II. Part. IV. cap. 2. Part. V. cap. 6. & Tomo III. Part. VI. cap. 4. Fausta que simul & infasta nostra conamina communicavi. Septimam hanc Partem ab eodem argumento, quod Annus Academicus nova eidem agumenta suppeditarit, auspicator.

Anno 1761. Nov. 10. Instrumento

resiliante Balneator Pictori 25. annorum, pectoris ardorem & raucedinem conquerenti, venam tudit; mirante ægro quod momento temporis tria vasa replerentur, vimque proficientis cruoris Chirurgus ægrè retunderet. Tumens porro præ validiore compressione brachium, spiritu quopiam fricare ille iussit, effecitque inde ut artum, a tribus retro septimanis immobilem, fauciatus iterum flectere, artemque pictoriam, quamvis non expeditè, tamen exercere posset. Quem interea Balneator solabatur integræ spe curæ, quidquid supererat impedimenti a Lympha duntaxat, quæ ad Venæ, Cutisque vulnus afflueret, oriri ratus.

At verò contrarium expertus est homo infelix, tumore intra 7. aut 8. septimanarum spatium ovum gallinaceum mole referente. De eventu sollicitus, adiit 5. Jan. hujus, quem vivimus, anni, Exp. D. *Reutter*, Chiurgiæ Doctorem, Virum curis experienciæque clarum; qui postquam in decimum diem Machinam comprimentem externam frustra adplicuisset, hominem demum meis curis commendavit.

Origo mali, ac progrediendi modus, Aneurysma spurium esse declara-

bant. Carebat tamen pulsatione, nec non motu illo tremulo, de quo Tomo II. Part. IV. egi: verum nos, ab effuso cruore, eodemque coagulato, per brachii cellulositatem, pulsum perceptionem, tremulumque motum, suffocari conjecimus.

Die Jan. 16. dexterrimus Chirurgiæ Professor *Leber*, operationem pergit; præsentibus Magnifico Domino Archiatro, & inclytæ Facultatis Medicæ Vice-Præside *Kestler*, egregio Medico, & solertissimo Nosocomii Civici Physico, *Schreibers*, Chirurgo S. S. M. M. *ab Hombourg*, Chirurgiæ Doctore *Keutter*, Aulico Chirurgo *Fischer*, Doctissimo, ac plurimæ spei Chirurgo, *Scherer*, aliisque pluribus Medicinæ, Chirurgiæque cultoribus.

Dilatato fursum, deorsumque vulnere, globosum corpus apparuit, ambiguum utrùm tendo Bicipitis brachii esset, an membrana fortis, quam validior brachii compressio ex membrana cellulosa formasset? Non esse tendinem, sed compressione natam membranam, plura mox evincebant. 1º. Tendo si fuisset, oportuisset illum a cohæsione suâ naturali cum cute, ope cellulositatis genitâ solvere: verum

stylus liberè intrabat sursum, deorsumque. 2°. Amotis integumentis, debuisset brachium extensum quoque tendinis extensi rigiditatem ostendere; verum id neutiquam. 3°. Amotis integumentis figura rotunda erat, hemisphærii, extrorsum versi, instar, atque ad superiorem partem subito declivis: ut evidenter adpareret de tendinea expansione nihil superesse. 4°. Si tendo fuisset cruori coagulato superextensus, tumorem utique, dum brachium extendebamus, comprimere debuisset; at verò tumor æque globosus esse perseveravit. 5°. Factâ levi tumoris incisione, & vulnere dilatato in longitudine necessum fuisset ut porrecto in longitudinem brachio apertura clauderetur; verum ea mansit æque aperta. 6°. Educto cruore, nulla tensio partis aderat, dum arteriam vulneratam quærentes, brachium vario modo extendebamus: porro si Aponeurosis inclusisset tumorem, aperturam longitudinalem a nobis factam, extenso brachio, claudere debuisset.

Igitur tumor ipse cum sua membrana exactè sic se habuit, quemadmodum *Rat. Med. Tom. II. Part. IV. pag. 42. 43. exposui.* Nempe sanguis arterio-

fus in cellulositatem illam , quæ Ar-
 teriam , Venam , Nervumque , laxè
 colligit , effusus , eandem dilatat , ex-
 tendit , expandit , in crassiore com-
 pingit membranam ; eoque faciliùs , quo
 Chirurgus tum diutius , tum fortiùs ,
 brachium compresserit. Scilicet vis
 cruoris , arteriæ vulnere pulsæ , locum
 foramini proximum ampliat , cellulosi-
 tatem removendo , & cavum quod-
 dam format , quod ideo hemisphærium
 refert , quia cellulositas in extremo cir-
 culo tumoris ad arteriam arctè ad-
 pressa & agglutinata , coïvit cum ea-
 dem. Saccus proinde sic producitur
 clausus. Si vis sanguinis non solvat
 hanc in ambitu cohæsionem , durum
 trumbum formare cogitur , arteriæ fo-
 ramen ita demum obturantem , ut ef-
 fluere queat nihil. Atque ita sola com-
 pressio externa , citra ullam loci aper-
 turam factam , perfectè Aneurysma cu-
 rat , ut *Tomo II. Part. IV. pag. 40.*
 & 41. exemplis demonstravi. Sin verò
 profiliensis de vulnere sanguinis vis
 tanta est , ut facci cellulosi , per am-
 bitum cum arteria accreti , plagam
 fortè debiliorem solvat , aut laceret ,
 sanguis effunditur per adiposam mem-
 branam , inter , sub , supraque muscu-
 los , cutem elevat , citòque ita putref-

cit sæpe, ut brachium, imò aliquando totus homo, sphacelo pereat. Undè citâ operatione tunc opus esse intelligitur. Ita femina *Tomo II. Part. IV. pag. 32.*, ut & *Tomo II. Part. V. pag. 327.*, sic etiam pictor noster.

Igitur incisâ globosæ hujus massæ membranâ, prodiit sanguis congruatus, isque haud de sacco duntaxat, verùm ex lacerato ambitu sacci versùs brachium superiùs & inferiùs olim effusus.

Eluto vulnere, & laxatâ tortili machinâ, videbamus videre Arteriam mox supra bifurcationem fauciatam, & quidem ab interno suo latere. Uti-que Resiliante Chirurgorum instrumento vas sic vulnerari potest.

Videbamus, inquam, videre; nam cum arteria & ante bifurcationem suam, & post eandem, emittat ramos plures, decipere nos posset ramus oriundus ex Arteria cubitæa, si ille fortè adparet solito amplior. Hinc in Aneurysmate cum plurimo sanguine effuso, ubi longiore incisione opus, accuratius rem hanc definimus, minùs accuratè in incisione breviorè; ut in casu præsentì: quatuor enim pondere uncias eductus non superabat cruor. Fatendum tamen est a magnitudine arteriarum, trunco

236 R A T I O N I S M E D E N D I
quodam prodeuntium , conjecturam
probabiliorem sæpius reddi.

Laterale arteriæ vulnus suspensos tenuit animos , utrùm Agarico , & Compressione artificiosâ , in vasis latus fortè minùs premente , hâc comprimendi methodo uteremur : an verò tutiùs Interceptione ? Attamen mira Agarici virtus , qui etiam in pulverem versus applicari ubique possit , atque cum vase veluti conglutinetur, vota Adstantium in consuetam compressionem nostram vertit : eâ tamen lege , ut filo munitæ acus perpetuò ad manus forent , ad arteriæ interceptionem , minùs prosperante compressione , faciendam.

Chirurgus igitur parvâ , eâdemque rite complanatâ Agarici lamellâ , vulneri impositâ , me suadente , vicina per ambitum loca ejusdem pulvere contexit , nec non etiam vulneris ambitum omnis ; siquidem aliàs ea vasa , quæ ex Arteria , vulneri superiore , nascuntur , hæmorrhagiâ haud rarò turbant , labefactantque apparatus. Postmodum stratum , ut ajunt , super stratum , ampliores sensim Agarici lamellas imposuit , donec , quæ imposita duodecima erat , debitam monstraret altitudinem , quam deinde plumaceolis ficcis compressisque admotis , idonea ligatura firmabat.

Manus friguerat sub operatione : at verò illa post operationem mox fota calido vino & aquâ , intra horam calere cepit. Bihorio elapso testabatur æger admodum leve sibi toto in brachio esse , doloremque perquam tolerabilem. Caluit bene manus , pulsusque percipi in carpo ceptus. Nemo sanè horum , quos in nosocomio similes curavi , tolerabilius ab ac operatione habuit ; nunquam inquietus , vix unquam febricitans , noctibus gavifus tranquillis , adpetitu pollens , contentum perpetuò & tranquillum testatus animum.

Ad 5. diem , (hyems quippe erat ,) prima deligatio facta est. Sanguis ex ambitu vulneris transsudans , adparatum parumper maculaverat , & etiamnum , amotis plumaceolis , effluebat aliquantillum : Agaricus verò suo fixus in loco inventus est. Hinc vulnus , ut prius , deligavimus. Excoriatio tamen cum exulceratione nata à tortili machina , solvere hanc , prospicere illi , aliamque machinam admoveere , suadebat. Quo in opere læti deprehendebamus quod ablato per aliquot minuta toto hoc vinculo , vulneri ita inhæreret Agaricus , ut nihil de vulnere effluxisse apparatus doceret.

Die ab operatione octavo altera, die undecimo tertia deligatio facta, Fungi optimam adhæſionem, laxatâ etiam machinâ tortili, ostendit.

Die 15. incipiente, nempe 30. Jan. in quarta deligatione totus cecidit Agarici acervus, laxatâque machinâ nihil de vulnere exiit. Novas tamen lamellas eidem, majoris securitatis gratiâ, imposuimus.

Biduo exinde elapso novus excidit de vulnere Agaricus. Vulnus optimum undecumque. Agaricus alius impositus. Laxatâ machinâ tortili ne gutta sanguinis effluxisse vifa. Exin quovis die deligatio. Agarico jam tertium elapso, novum non substituimus; inchoantem undique incarnationem, ita dictam, impediturum rati. Ineunte Martio optima Cicatrix. Martio circiter medio domum sanus repetiit, seriò monitus ne integro biennio hoc brachium ad gravius aliquod onus tollendum, labores ve validiores perferendos, adhiberet; prætereaque quovis 14. die conveniret examinandi causâ. Redeuntem sæpius in sanitate perseverantem deprehendimus.

Observationem practicam hîc oportet geminam adjungere. 1°. Licet, qui

hanc operationem subierent, longiore tempore lecto affixi, alvum .vix egerant, non est tamen, quod nos sollicitos reddat; eo quod solo jure carniū cum optimo pane nutriti vix sibi coacervent fæces. Fracto crure citra detrimentum homines mensis, & ultra, spatio, alvo inculpatè carent. Imò præstat raram habere eandem, ne frequentiore corporis ad egerendum motu solvatur adparatus, artusque flectatur. Uti-que noster homo, ad 13. diem usque, nec naturâ ad alvum sollicitatus, nec per artem admotus fuit. Cùm autem ad 13. diem nonnulla desidendi conamina adverteret, suppositorio immisso posuit alvum ficcā, copiosā; non in excipulum, fellamve perforatā, sed in supposita linteamina, ne motu facto deligatio brachii quid pateretur. Alteram alvum septimo postea die, suppositorio iterum adjutus, reddidit; ex quo verò plenius nutriebatur, sponte & quotidie.

Altera observatio practica circa cautelam versatur, quæ in ægris, diuturniore tempore lecto affixis, excoriationem, gangrænam, & sphacelum averruncet; cautelam, quam hinc inde observo in ægrorum damna haud satis

240 R A T I O N I S M E D E N D I.
adhiberi. Toto Octennio, & quod
plus est, ex quo ægrorum publicam
gessi in Nosocomio curam, nulla un-
quam visa est partium excoriatio; eo
quod maturè cunctis decumbentibus, siue
Acuto morbo, siue Chronico, siue
Vulnere detentis, tota corporis, quâ
incumbunt, pars, bis die, unguen-
to molli lavetur; composito ex albu-
mine binorum ovorum, quod primò
bene conquassatum, dein modico igni,
quo leviter incalescat, impositum,
continuòque motum, sensim, ac gut-
tatim fere, cum unciis vj. spir. vini
commiscetur. Prudentes ægrorum nos-
trorum Custodes norunt etiam his, qui
citra piaculum verti in latera ne-
queunt, postica corporis innocuè inun-
gere.

§. II.

Ordine secundus, qui sequitur æger,
multam suppeditat tum medicam doc-
trinam, tum chirurgicam: ac præterea
docet quantumcumque veteranos prac-
ticos discendi occasionem quotidie nan-
cisci.

Juvenis 24. annorum, procerus,
robustus, braxator, anno 1761.
Nov. 15. in femoris sinistri media,

eademque interiore plaga, vulnus accipit valde profundum quidem, sed angustum admodum, plurimum sanguinis principio fundens, intra octiduum autem sponte coalescens. Deinde ambitus cicatriculæ tumere cepit, posthac autem totum femur, quin & integrum crus œdematosum frigidumque redditum fuit; ut 27. post acceptum vulnus die, ad nos delatus, exhibuit. Horrebamus collapsam hominis pallidamque faciem, febrim cum debili pulsu, tussiculam continuam, pectoris anxietudinem. Adornando anamnesin, intelleximus Chirurgum bis venam tussisse, ut sanguinis arteriosi impetum compesceret; Aneurysma pronuntiasse; verum nec per se, nec per alios, quod saltem debuisset, si aptus ipse non esset, requisita auxilia adhibuisse. Cum vel forti suæ, adeoque certæ morti, homo miserrimè emaciatus ac debilitatus, committendus esset, vel anceps auxilium ilico tentandum, operationem sequenti die, scilicet 12. Dec. sequenti modo instituimus.

Admoto primùm tortili instrumento, vulnus per longitudinem sursum, deorsumque dilatatum est, eoque eductæ ferme quinque libræ grumosi cruoris,

Ipsa Cruralis (Femoralis dicenda potius) Arteria perfoſſa deprehendebatur ; id quod profiliens , laxatâ machinâ , ſanguis demonſtrabat evidenter. Cùm vulnus quatuor & ultra pollicum profunditatem haberet , dilatandum ſuſum ac deorſum ultra fuit , ut in fundo operaremur ; tumque tandem arteriam ipſam maſſâ partim fibroſâ , partim calloſâ , informi , digitum hinc inde craſſâ , circumvolutam , ac connatam , deprehendimus. Si locus compreſſioni , priore in homine inſtitutæ , aptus fuiſſet , minùs de hoc alieno corpore ſolliciti fuiſſemus , utpote illi ejus loco , unde cruor exſiliret , admoturi Agaricum , vimque compreſſionis maximam ; jam verò ad ingentem adeo Arteriam , ad profundiffimam adeo plagam , tantæque magnitudinis vulnus , veriti ut firmus , ut in latera haud vacillans , vix figeretur Agaricus , compreſſionem ſolitam periclitari auſi non fuimus , ſed interceptionem prætulimus .

Equidem , fateor , Cl. Vir *L. Heisterus* , curam felicem ſolâ comprimenti methodo perfecit arteriæ femoralis , at verò ille hominem mox a vulnere ſuſcepto , hominem cæterà ſanum ac vegetum ; nos autem ſemimortuum ,

a 27. retro diebus neglectum, in quo nil liceret periclitari, sed omnium tutissimum illico adhibendum foret, in cura suscepimus, Vid. *Disput. Chirurg.* ab eximio *Hall. coll. Tom. 5. N°. 132.*

Tentata igitur Interceptio fuit. Sed in eadem facienda jubet Ars Nervum separare, ne comprehensus ille atque constrictus, convulsiones, tetanos, mortemque producat. Id verò hîc visum impossibile, cum neque circumcretam massam, supra descriptam, ab arteria solvere, neque in eadem massa confusa, callosa, informi tota, nervum invenire possemus. Cum tamen necessaria omnino interceptio visa esset, tria nos utcumque consolabantur. Ac 1°. quidem quod Nervus, si arteriæ propinquus, unàque cum illa in massa informi involutus, cum arteria ligaretur, minùs ob eandem hanc massam a filo constringeretur, ideoque tantas haud generaret convulsiones. 2°. Quod Nervus subito cum Arteria ligatus haud in singulis operationibus convulsiones faceret; experienciâ illorum, qui Nervum numquam separent, id confirmante. 3°. Cum aliquando Nervos majores, digiti, imò pollicis, latitudine ab arteria femorali in cadaveri-

bus deprehendissemus remotos, spes blandiebatur fore, ut hîc quoque remotior locaretur. Vid. *Disp. Chir. Hall. Tom. 5. N°. 140.*, in qua cautela hæc à *Dionis* aliisque adeo inculcata, minùs necessaria esse judicatur. Saltem hic adhiberi non poterat.

Eloto igitur probè vulnere Cl. Chir. Professor acu longissimâ atque incurvâ, filis pluribus bene ceratis instructâ, arteriam subiit, tenaculo acum, post arteriam positam, indeque leviter emergentem ad se adduxit, atque ita arteriam, interposito spleniolo, ne ligando perscinderetur, interceptit, confrixit. Laxatâ machinâ tortili, vulnus vasis egregiè clausum esse apparuit, sanguine non nisi lateralibus de vasis saltu profluente; unde vulnus linteo carpto oppletum, factaque ligatura est.

His peractis multorum animos dubitatio subiit, an ligatâ arteriâ tantâ, crus inevitabili gangrænâ haud periret, adeoque & homo totus? Et num propterea amputatio, cujus apparatus omnis ad manum erat, non esset instituenda? Sed ad eadem omnino dehortabar validas, ni fallor, ob causas. Primò, quod hujus Arteriæ interceptionem *primi* non tentaremus. Secun-

dò, quod Anatome abunde nos convin-
cat pluribus in locis, ligatâ Arteriâ,
superioribus, laterales arterias dari,
quæ *anastomizando*, cum arteriis late-
ralibus, infra ligatam arteriam oriun-
dis, ita sensim cum illis dilatantur,
ut defectum intercepti trunci suppleant
abunde, quemadmodum sola contem-
platio Tab. 23. *Eustachii* docet. Tan-
dem, quod in ægro hoc amputatio
non nisi summo in femore institui pos-
set, ubi passim letalis; eoque magis
hîc, quod quatuor septimanarum spa-
tio res neglecta vires ægri, sangui-
nemque, dilapidasset; ut haud inanis
ille metus esset ne inevitabili inter
amputandum hæmorrhagiâ, nostris sub
manibus expiraret. Amputationem au-
tem rebar, si reparatis viribus propter
enarratam causam adhuc indicaretur,
tutiùs deinceps posse institui.

Sed alter scrupulus mentes aliorum
invasit, scilicet ne sanguis, qui inter
operandum multus effluerat, adeoque
in tam magno vulnere, inter muscu-
los, dudum ante a se mutuo disjunc-
tos, copiosus hærebat, nec propter
hominis sub operatione ferè deficientis,
languorem, eximi vix poterat, ne, in-
quam, ille putrefactionem summam

excitaret, resorptusque mortem; dum non nisi pluribus posthac diebus prima deligatio fieret; adeoque prudentiæ esse, ut quiete aliquot horarum concessâ, vulnus circumspectè aperiretur, & grumofus educeretur cruor. Nimis fortè facilis, concessi. Verùm enormis adeo hæmorrhagia aderat, ut veritine, non modò ex lateralibus vasis discissis, sed etiam fortè ex vasis lateralibus integris, communicantibus anastomosi cum trunco sub ejusdem ligaturâ, de vulnere arteriæ efflueret, (neque enim ligaturam, nisi supra ejusdem vulnus unicam, fecerant,) ut, inquam, binas Agarici lamellas vulneratæ arteriæ adplicuerimus, linteo carpto cuncta repleverimus, & firmissimâ ligaturâ muniverimus universam plagam.

Facilè hanc historiam; quippe ad rem ipsam nihil facientem, omisisse potuissem, ni nonnullæ rationes candidam ejusdem relationem postulassent. 1°. Ut pateat in morbis Indicantia & Contra-indicantia nonnunquam ita urgere utrinque, ut, utra sequaris, planè ambigas. 2°. Ut maturè examinemus an illorum methodus, qui tam infra, quàm supra vulnus, arteriam

intercipiunt, præ simplici ligaturâ non præstet: ne id, quod nostro in casu verebatur, aliis in casibus revera contingens, operationem redderet infelicem; cum vel hinc, vel tam forti e contrario arteriæ constrictione, ut gangrena inferiorum sequeretur, homo periret?

Atque hæc de ipsa operatione dicta sunt. Emulsionis Libræ 4. cum unc. ij Syr. Diac. dabantur spatio 24. horarum, intermedioque tempore sæpius juris carnis pauxillum. Integro hoc die pectoris anxietas, tussis, sitis, parvus idemque frequens pulsus, agrypnia, observabantur; & ut pridie operationis, ita jam, prodiit urina jumentosa, nisi quod exactis 24. horis nonnihil deponeret incrassamenti.

Cruri porro universo œdematoso eidem ac frigido, mox ab operatione calidum fomentum circumdedimus, compositum ex Scordio, Absinthio, Alliaria, Abrotano, floribus Chamæm. & Samb. aquâ, vinoque incoctis, quâvis horâ, &, si opus, quâvis dimidiâ horâ renovandum: cum autem ad frigidiores partem fomenta mox frigeant, calefactum eidem ex Lana Stragulum circumvolvimus. Effectum hinc, ut

femur, crus, ac pes, modicè calerent perpetuò.

Dec. 13. Sudor mane, pleniore paulò cum pulsu. Jus, & Emulsio, ut die primâ. Aqua hordei sitim sedavit. Jus ipsi placuit præprimis. Lingua humida & alba. Urina post meridiem naturalis. Post sudorem pulsus melior, anxietas tolerabilior. Nunquid secundum egregium *La Motte* post puerperium, nunquid post magnas cruoris evacuationes, sudor laudandus? Laudandusque veluti indicium retusi ad apertas arterias impetus sanguinis, ejusdemque ad Cutem derivati?

Dec. 14. ab hora post mediam noctem tertia, ad decimam breves habuit, bonosque somnos. Pes probè calet, etiamsi fomentum ad horam renovetur duntaxat, ubi heri vix suffecerat ejusdem ad mediam horam renovatio. Pauca febris, exigua anxietas, pulsus non parvus, appetitus. Fœtor ad vulneris adparatum multus, cui fortè symbolam contulit sanguis, qui brevi post deligationem transsudando universum maculaverat adparatum.

Dec. 15. somni mediæ horæ iique frequentes, ad fuere, dummodo Machina tortilis pauxillum relaxaretur.

Appetitus. Deligatio prima, aut si māvis altera, facta est; eā tamen cautione, ut & lintea carpta versūs arteriam, & Agaricus, loco linquerentur suo. Planta pedis, quod fomento esset corrugata, magno gaudio nostro dolebat.

Dec. 16. in deligatione ob fœtorem iteratā, pus comparuit. Somni meliores. Pedis naturalis calor.

Dec. 17. fœtor immanis matutinam suavit, vespertinamque deligationem. Vespere quid sanguinis prodiit, binæque cecidere Agarici lamellæ. Fluor autem cruoris lentus erat, isque omni vulneris in ambitu. Qui porro, sive venosus, sive etiam arteriosus, sufficienter docuit ab instrumento tortili haud ita comprimi arteriam, quin transitus sanguini concederetur. Docuit præterea anastomoses a longo forte tempore, (dum & copioso, eoque coagulato cruore, & valido Balneatoris apparatu, compressa arteria esset,) fieri cœptas, officio jam fungi suo: vel si quis id eo tempore necdum concedere vellet, saltem sanguinem ad femur advehi per alias arterias, quàm quæ ab intercepta, interceptæve ramis: *Eustach, Alb. Tab. 24. Lit. A. D. E.*

Dolor cum in pede, tum in vulnere; in vulnere autem nunc magis. Hâc vespérâ primam alvum reddidit sponte. Nocte utcumque dormivit.

Decembris 18. deligatio utraque quid sanguinis ostendit, per lintea carpta transsudantis, nonnihilque puris. Vix ultra febrilis pulsus, ac cæterâ bonus. Hucusque Urinæ, unicâ eâ 13. Dec. exceptâ, vel jumentosæ redditæ, vel, quæ limpidæ redditæ, hæ tum rubicundiores fuere, tum citò factæ jumentosæ. Sedimen porrò posuere tardè, imò sæpe altero modò die.

Dec. 19. omnia ut heri, sed sordidius vulnus.

Dec. 20. universa vulneris facies gangrænosa. Unde ad externum Corticis Peruviani usum, internumque deventum est. Assumfit quotidie Extr. Cort. unciam mediam, mistam cum. unc. iv. Aq. Samb. & unc. ij. Mellis. Fomentum parabatur ex unc. iv. pulv. Cort. bihorio cum aqua coctis, ita ut superessent modò Libræ duæ. Hinc involvebatur femur universum, interea dum crus & pes solito tegerentur fomento. Decoctum idem corticis, cui inditum tantillùm spiritus

Thereb., vulnere imponebatur pluma-
ceolis exceptum. Sensim hinc omne
gangrænolum, factis hinc inde scari-
ficationibus levioribus, separabatur,
partim emendabatur, mutabaturque in
sanum.

Urinas ad usque nonum diem de-
scripsi; ab illo verò die hæ minùs
jumentosæ prodire, citiusque deponen-
tes, omnes verò naturali rubicundio-
res. Neque febrilis pulsus ab 8. vel 9.
die observatus amplius est. Emulsio
cum cortice, de nocte potissimum;
semper assumpta est. Spiritum Thereb.
nunc parcio-rem Fomento, nunc copio-
siorem addidimus, prout major, minorve
esset gangrænæ metus, aut prout non-
nulla vulneris vascula plus minus san-
guinis funderent. Resistit enim poten-
ter hic spiritus putredini, & oscula
vasorum constringit. Cùm dosis corti-
cis extracti sufficere non videbatur;
cùmque aliàs experientia nos docuerat
ejusmodi dari hominum, morborum-
que naturas, quibus ille in decocto;
quàm in extracto aut pulvere, effi-
cacior esset, curavi ejusdem triti uncias
ij. bihorio cum aqua coqui, atque co-
lati liquidi libris duabus uncias mellis

tres admisceri, singuloque absumi nycthemeri spatium.

Atque sic fat prosperè peracta res est ad usque 26. Decembris. Hoc verò die æger denuo conquestus est anxietates, postratum penitus appetitum; vehementem a cortice horrorem. Vultus quod purum esset, corticis usui 24. horis supersedi. Inde nunc minui anxietates, reddique sibi appetitum testabatur æger. Monitus autem, convictus immò de corticis peruviani necessitate, denuo assumpsit illum, vique se cogens, eidem assumendo assuevit tandem.

28. Dec. moderatior hucusque tussis, atque notabilem tenacis glutinis copiam quotidie ejiciens, nunc laboriosior fiebat, acriorque. Lenivit autem eandem oleosus, idemque pargoricus, linctus. Digitos pedis belle movit.

1762. Jan. 2. & 3. urinæ naturales; at verò Jan. 4. 5. 6. 7. eadem quæ priores, pag. 251. descriptæ. Ab 8. Jan. rubicundiores cum crasso, eodemque subalbido, citoque ad parente, sedimento; cum tenuioribus per universam urinam furfuribus ad superficiem

ficiem usque dispersis, cumque pellicula in superficie, ad certos luminis aspectus varios referente colores, & pingui quidem adparente, sed examine instituto pingui non repertâ. Microscopio enim pellicula hæc exhibebat nihil, nisi opacam hinc inde, informemque massam, nullibi pellucidam, nulla spicula salina gerentem. Combusta verò in carbonem mutabatur, qui microscopio conspectus longa gerebat, eademque alba, atque splendentia corpuscula: hæc examine chemico ulterius explorare me tunc neglexisse, est quod nunc doleam. Singulo biduo, triduoque, alvus commodè soluta est.

Pus interim ad singulam duodecimam deligationis horam bonum quidem, at verò superans vulneris rationem. Tandem II. Jan. comperimus, ad variam partium pressionem pus foetidum, & a profundiore plaga ea, in qua filum hærebat & ab inferiore vulneris angulo, in cavum vulnus effluere; specillo interim magnam utriusque hujus loci altitudinem non monstrante. Posthac pressum internum externumque femur vulneris cavum pure replevit, quod sanguine mistum perquam foetebat. Neque id mirabamur

valdopere: etenim ingens effusi, ejusdemque congrumati sanguinis, copia, longiore ante operationem tempore, varios inter musculos sibi sinus foderat; unde a semiconsumta cellulositate, ipsoque corrupto cruore, pus hoc faniosum, ac foetidum oriri necessum fuit.

Notandum est urinas mox descriptas, cum puris primo copiosioris, deinde faniosi, in vulnus affluxu, unâ comparuisse. An ab ejusdem portione intra sanguinem resorptâ?

His igitur ita visis, vulnus perlucimus, & in omnes ejusdem sinus, anfractusque, injecimus decoctum saturatum corticis spiritu therebinthinæ mistum.

Jan. 15. & 16. pure & modico, & vix foetido, in vulnus affluente, urinæ vix ultra id crassum sedimen habuere, vix in superficie pellem, vix præternaturalem ultra colorem.

Necdum ligatæ filum arteriæ vacillat, licet jam sit dies ab operatione peracta quintus & trigesimus. Egregius *Monro* Tom. 2. *Act. Edimb.* narrat in Arteriæ Brachialis interceptione, post elapsos demum binos cum dimidio menses, filum cecidisse: in nostro

igitur homine , considerato crasso illo , quod involvit Arteriam , corpore , tarditatem solutionis fili non mirabamur.

Feliciter aliquantisper progressi , 8. Febr. iterum vidimus quid in vulnere subnasci gangrænosi , indiesque idem augeri , nec non vagam oriri febriculam , cum horrore ingenti. Patiens percepit horrorem febrilem de ipso vulneris suboriri cavo , inde ad dorsum , universumque tandem corpus invadere ; durare autem illum uno tempore per bihorium , per horam alio , nonnumquam mediâ horâ , vel & horæ quadrante , aut & minùs. Longiores principio horrores insequutus calor est horrores verò illi , qui multò breviores , nec cavo de vulnere oriebantur , nec excipientem se se habuere calorem.

Cortex igitur hucusque quamvis maximè indicatus , scopo non satisfaciebat tamen : dosi proinde , eâdem indicatione non manente duntaxat , sed multùm auctâ , augendus erat. Dedimus quotidie decoctum 3. unciarum ejusdem , triduoque post unc. 4. idque , ut patebit , tempore longissimo.

Urinas durante gangrænâ denuo tum crassas vidimus , sive jumentosas ,

tum oleosâ tectas crassâque pelle, tum tandem crassum sedimen ponentes.

Ad 16. Febr. liquefacto omni gangrænoso, vulnus adparuit triplo amplius. In eoque sinum versûs locum susceptionis ampliorem deprehendentes, & exactè ibidem omnia perquirentes, anſam fili deteximus laxam circum arteriam, mobilemque, ac proinde inutilem; imò mole & irritatione noxiam. Docebatque amplitudo anſæ consumtum jam esse, quod arteriæ circumcretum fuerat, corpus informe; nec non arteriam ipsam dudum in ligamentum conversam esse, cùm alioqui hæmorrhagiæ exortæ fuissent: confirmabat idem defectus eo in loco pulsationis, confirmabat etiam Machinæ tortilis citra vel minimam sanguinis guttulam integra relaxatio. Filum igitur hoc crassum, quippe octuplex, pure putrido turgens, ob idque noxium, abscidimus.

Ab hoc die observata multa emendatio est. Febr. 17. vagi horrores cessarunt, gangrænaque victa sic, ut ad 21. Februar. vix superesset quidquam. Cessante gangrænâ, Urinæ per aliquot horas jumentosæ brevi crassum deposuere ac farinaceum sedimen, cum pel-

licula leviores, vixque pingui visa: a 25. verò Febr. colore naturales vix ultra sedimen ponebant. Purum jam vulnus, superstitè tamen sinu, quo in loco filum hæserat, cujus in fundum styly ad $\frac{2}{3}$ pollicis intrabat: cæterum bonus appetitus, somnus, alvus. Aeger in lecto sæpius sedet.

28. Febr. vespertinâ septimâ horruit valdè, ac desuper incaluit; Martii 1. ad 8. matutinam pariter. In vulnere tamen eousque nil observabamus sinistri. Horâ nonâ febris cum horrore modico. Siccius vespere vulnus, novusque horror. Vulneris majores de nocte dolores. Martii 2. bis & horruit, & caluit. Crassa est, urina, & cum pellis variegato, ut olim, colore.

Die demum 3. Martii gangræna iterum in vulnere visa. Die 4. magis, & quidem sic, ut undique stigmata nigra conspicerentur, ut fundus versùs arteriam totus esset, profundèque sphacelatus, & ut sanies foetida cavum repleret universum. Inutilisne hinc cortex? An copiosior dandus? Utique ejusdem indicatio, si unquam, si ullibi, hîc saltem maxima. Igitur cum decoc. Cort. unc. iv. quotidie evacuando unciam pulveris ejusdem commiscui; sex-

toque exin die uncias pulveris duas. Etiam digestivo plurimum spiritus The-
rebinthinæ adjectum est.

Mirabamur toto Octiduo hoc uri-
nas, non ut olim, sed naturales præ-
ter propter prodire. Copiosiorne cor-
ticis hîc quid contulit usus?

Interim superandæ gangrænæ non
eramus pares. Doctiss. Schreibers narrabat
egregios in bello se vidisse effectus in
similibus a Theriaca Andromachi, cum
æquali copiâ spiritustherebintinæ mixtâ.
Quo remedio non, nisi in principio,
satisfaciente, imposuit Cl. Chirurgiæ
Professor Unguentum de stirace cum $\frac{1}{4}$
ung. ægyptiaci. Juvante neque illo,
imò sequente deligatione cuncta spha-
celata exhibente, suasi corticem peruv.
primùm toti inspergere vulnere, deinde
cum digestivo eundem misceri; hinc
tridui spatium elapso mirum quàm purum
vulnus adpareret.

Oportet autem exactè nihil non no-
tare. Cùm æger a vulneris mundatione
doleret, solatio ipsi magno fuit pus,
vel saniem, siphonis ope educi. Gan-
grænâ igitur toties redeunte subdubi-
tare cepimus an suctio siphonis, au-
ferendo toties ac validè atmosphæ-
ræ compressionem, has carnes fungio-

fiores non rederet, adeoque in gangrænam proniores? Imò, quandoquidem adversis in rebus undecumque petatur nocumentorum suspicio, etiam ab injectione ad vulneris depurationem, siphone faciendâ, abstinendum esse decrevimus, ne aër cum injecta materie ad nudas has fungosasque ac semimortuas carnes vi repetitâ adpressus, noceret iisdem. Saltem ex quo ad 22. Martii plumaceolæ mollissimæ vulnus expurgarunt, similesque injectionis materiâ madentes cuncta perluere, gangræna fisti, pedetentimque minui visa est, ampliùs non reditura.

Quo toto porro tempore cum eadem hucusque pugnaveramus, urinæ ferè naturales fuere, unico eo ab ea sanorum discrepantes, quod nubeculam paululo crassiorem, ac veluti farinâ crassiusculâ refertam, gererent: ex quo verò malum superari ceptum, urinæ tum parciore fuere, tum fuscorubræ, tum etiam per integras 12. horas aliquoties jumentosæ, idque crassiore, partim *Oroboidæo*, partim furfureo cum sedimento. Horrores autem cum, vel absque, insequente calore, quales ante anteriores gangrænas, æger ante hanc postremam,

eamque vehementem, perpeffus non est. An quod plus nunc assumferit Corticis?

Hâc igitur methodo Corticem tum assumendi, tum adplicandi, citrà vel minimam adverfitatem, Aprilem, Majumque menfem, tranfegit æger. Majo finiente vulnus penitùs claufum fuit, vires auctæ, cruris immanis tumor fenfim concidit, ejufdemque fic eft reftitutus ufus, ut binis primò fcipionibus, postmodum unico, demum finè ullius ope, ambulare difceret. Cum verò toto flaccefferet corpore; ac crure penitùs non detumefceret, Corticis ufum fenfim quidem parciorem, integrum autem non detraxi, nifi Augufto mense finiente; crure interea probè frictò, & genu curvi immobilitate unguentis molliffimis, frictionibusque emendata.

Sumptuum, quos Nofocomium pro homine, feptem cum dimidio menfium fpatio, profudit, rationem ineuntes, comperiimus eum affumiffie in Extracto uncias Corticis 7. in pulvere Libras $6\frac{1}{2}$ in Decoctis Libras 34 præter Libras 11. in fomentis. Ita ut folvere debuerimus, pro Libris Corticis 52. & 7. unc. Extracti

eiusdem, Aureos præterpropter quadraginta.

Rariora exempla, arbitror, sunt dati, adplicitique, enormi hâc quantitate, Corticis; unde expediet super eodem paucis differere: sepositis tamen, & intactis perpetuò iis observationibus, quas a *Revelatione* habemus, in tot SS. Scripturarum locis docente DEUM, quas sive nutritias vires, sive medicatas, creatis inleverit rebus, sæpe easdem illis auferre, & e contrario ipsas illas vires hisce infundere, quæ prius inde destituerentur. Hisce, inquam, sepositis, sic ratiocinor: Corticem peruvianum, ut anti-gangrænosum, practici multis ab annis, quidquid contra mustitarent nonnulli, salutarunt. Haud rarò tamen aut vis morbi superior, aut alia causa quæcumque, omnem ejusdem elusit efficaciam. Sed hoc etiam quævis cum Specifica habent, tum Methodica remedia. Hinc faustorum eventuum inquirendæ nobis sunt, infaustorumque causæ.

Harum prima in ipso remedio invenitur, quod circumscriptum limitibus est, quo ultra citraque progredi nefas.

Secundo, in corpore assumentis latere illa potest. Ut ab una parte Alimenta, instituto CREATORIS, corpora nutriunt, longosque sustentant in annos; utque ab altera parte ejusmodi homines dari advertimus, qui sive a morbo noto, sive a nulla nobis manifesta causa, minimè inde nutriantur, imò debitâ cum alimentorum copiâ decrescant, contabescantque, & pereant; ita Medicamenta sæpius quidem organa corporis assumentis apta inveniunt, a quibus per quoscumque corporis anfractus, per genus humorum omne, adeoque per locos quoscumque, ubi latet origo mali, circumferantur, viresque sic suas exercent. Attamen diffiteri non possumus selectissima Medicamina aliquando ejusmodi adplicari corporibus, quorum organicæ partes prorsum ineptæ sint, quæ illud circumducant, præparent, subigant, causisque admoveant morbosis. Itaque iners hac lege cum sit, ut in nutritione inepta alimenta considerabamus, morbus pergit, donec vita in auras fatiscat.

Tertiò erit & aliunde derivanda causa. Potest ad agendum quàm optimum cum Alimentum, tum Medi-

camentum esse; potest etiam ad circumferendum, ad subigendum, ad applicandum, corpus Assumentis validum esse; dum interea nec illo corpus reficiatur, neque hoc tollatur morbus. Cuivis id manifestum puto. Quicumque Medici Legis Hippocraticæ de nutriendis ægris ignari, diætam tenuissimam a primordiis, perque omnem decursum Acutorum, observant, neque ferè mutant reconvalescentibus, hi neque morbum integrè debellant, nec firmam revocant sanitatem: nocentque eo magis, quo plenior diætâ homo usus in sanitate fuerat.

Ut hîc alimentâ, ita sæpe se medicamenta habent. Bona hæc quidem, & selecta, haud magis emendabunt morbum, debito parciùs si exhibueris, quàm alimentâ partiùs data non restitunt vires reconvalescentium: tum quod ad morbi magnitudinem, ac violentiam, exhibendi auxilii juxta requiratur proportio, tum quod medicamentorum multorum ea sæpe natura sit, ut parciùs data plùs noceant, quàm profint. Nonne purgans pharmacum, perparcè datum, sæpe torminum atque anxietatum autor, cum alvo clausa? Et restrictiùs exhibita Nepenthe, an

264 RATIONIS MEDENDI.

non sæpe infomnia pro somnis, pro dolorum lenimine anxietates, calorefque conciliet? Nunquid? *Sydenhamo* autore, præstat quibusdam sanguinem non, quàm haud sufficienter, misisse?

Tandem quartò, inertiae sive alimenti, sive medelæ, ea meritò causa est, quod, viribus illa mutandi dudum dilapidatis, exhibeantur, provecto scilicet sic morbo, ut homo certâ & inevitabili lege in mortem tendat.

Porro si quatuor has considerationes ad energiam Medicamentorum applicuerimus, &, de quo potissimùm agitur, ad Corticem peruvianum, mox manifestam, cur sæpe hîc nil operetur, rationem capiemus. Ponatur ille, ubi non indicetur, datus, frustra expectabitur ab eo morbi sanatio. Datur ritè indicatus, sed inepto ad cooperandum corpori, sed ægro irreparabiliter exhausto, neque vires exferet suas. Dederis optimâ cum indicatione corpori aptissimo, haud id, quod intenderis, obtinebis, aptâ ni dederis dosi. At verò aptam quam demum vocabimus dosin? Qui ritè indicatum Corticem noverit, ritè inventurus dosin ejusdem est, prudenter augendo s donec cernat agentem. Neque pondu

hic quidquam aut mensura, determinat, sed morbi levamen. Nunquid eandem observationem alia quaecumque medicamenta non demonstrent? Corpora dantur, quæ alvo purgare difficillimum; ne dicam impossibile: purgans sextuplo fortius solito, sed formâ liquidâ, sed per epicrasin datum donec operetur, optatum ferit scopum. Admirandus per omnia Sydenham inanem excussit nobis de Opio formidinem, tum universis in morbis, tum in Variolis. An non auctâ vehementer opii dosi letalem alioqui Ileum solutum vidimus, *Rat. Med. Tom. I. Part. III. pag. 305. 306.* ? Quindecim fortè anni sunt, cum feminæ, intolerabilibus uterini canceri doloribus desperabundæ ac furibundæ, unicum possem ab opio afferre solamen. Granis paucioribus delusus, adscendi sensim, donec septuaginta ac duobus granis spatio 24. hor. datis, sedamen dolorum, virium refectionem, citra vel minimum tamen somnum, aliquot horarum spatio, cernerem.

Quæ si ita se habent, nonne audacioris dosis Corticis adornata Apologia est? Effectusque egregius, ab interno ejusdem externoque usu obser-

vatus, an hanc non approbet, non tueatur, non laudet audaciam? Nunquid etiam tum hoc notabile exemplum, tum complura alia, non demonstrent inanem eorum metum prorsum ridiculum esse, qui vel a mediocri Corticis usu meticulosi, vel cum purgantibus illum sociant, vel purgantia exhibeant post eundem; quibus demum innocui remedii imaginariam malignitatem, obstructionum genitricem, se eliminare arbitrentur?

Novi equidem, audioque, optimos hos viros ad experientiam provocare, quâ a peruviano Cortice Lienis, Hepatis, Mesenterii, &c. obstructiones, & cum maxime Hydropem ac Scorbutum, innuente jam dudum Sydenhamo, productos fuisse, evincere conentur. Sed pace horum, quos veneror, Virorum, parumper subdubitare fas sit, an experientia decantata illa ritè capta, adeoque an valida sit? Quid enim? Febres intermittentes, dimissæ sibi, generant obstructiones Viscerum, & Icterus, & Cachexiam, & Scorbutum, & Hydropa: quique letalis per se morbus non est, hoc demum modo homini letalis fit. Fiunt porro hæc Febre penitus sibi,

PARS SEPTIMA. CAP. I. 267
etiam citra ullam medicinam, dimissâ;
omnium sæculorum experientiam, id
testantem, magno Boerhaavio colligente
& describente *Cap. de Febr. in gen. &
de Febr. Interm.*

Si proinde ejusmodi esse queat fe-
brium sibi dimissarum funestus effectus,
quo demum jure effectus dicatur Cor-
ticis? Opponentes quidem expecto
autoritatem Sydenhami, Boerhaavii,
Illustrissimique nostris Præsidis B. van
Swieten, uno id ore affirmantium;
fateorque lubens tres hosce Celeberri-
mos Autores ita scripsisse; verum si-
mul reperio ita mitigatam a posteriore
priorum binorum sententiam fuisse, ut
deesse non potuerit quin *Comm. Tom.*
III. pag. 599. hæc scriberet: „ An-
„ tea . . . . . notatum fuit quod post has
„ (intermittentes) Febres, imprimis
„ si diuturnæ & validæ fuerint, hu-
„ mores crassi & acres reddantur, si-
„ mulque solidæ partes corporis debi-
„ litentur; unde ob laxa vasa, & li-
„ quida crassa, atque acria simul,
„ Febres intermittentes aliquando ter-
„ minarentur in Scorbutum, & alios
„ morbos Chronicos. *Ubi autem pertina-*
„ *cibus talibus Febribus curandis adhibetur*
„ *Cortex Peruvianus, tunc mutationes*

» humorum & solidarum partium corporis, per ipsam Febrim prægressam
 » factæ, malè adscribuntur usui Corticis
 » Peruviani.

Et quantum ad nostros ægros, qui per octo annos in Nosocomio nostro copiosissimo usi Cortice fuerint, nondum ulla Chronica inde mala notare potuimus: neque in Viro, quo de agitur, nulla scorbuti signa nobis aut oculi exhibent, aut gingivæ, aut artus; imò cachecticum habitum, inchoantemque hidropem, largo Corticis usu sublatum esse læti conspiciamus. Ut proinde rariores videantur, qui id innuant, arguantve, casus.

Imò si vera promere datur, Chronica mala inde orta experti in Nosocomio fuimus, quod vel meticulosiores Medici, vel præparci, aut egeni ægri, Corticem nec sat magnâ dosi, nec sufficiente post morbum devictum tempore, assumerent. Unde nos neutiquam contenti quod ægri quovis 14. die a curata Febre dosin Corticis fumerent, semper binarum, trium, pluriumque septimanarum spatio, continuavimus ejusdem usum, donec integram restitutam cerneremus stabilemque sanitatem.

Interim vix possibile creditu, quantum detrimenti humano generi afferat præjudicata hæc opinio. Utique centenos ægros perdit quotannis. Neque juvat quidquam aliorum experimentis convinci, siquidem præjudicium, altâ mente repositum, contraria experimenta admittit quidem, laudatque, non sequitur tamen. Clarorum Viro-
rum Epistolas possideo, qui ad lecta mea opuscula me laudibus accumulantes, curam Februm malignarum abundantiore Cortice peractam, vehementer quidem admirabantur, atque laudabant, at vero nunquam imitatu-
ros sese profitebantur, eo quod Hydropem, aliaque infortunia, a Corticis liberaliore exhibitione observasse se autumarent. Feminam a frequentiore abortu, atque enormibus Hæmorrhagiis ferme enecatam, frequentiore Corticis usu reviviscentem salutaveram; at verò brevi in veteres erumnas relapsam dolui, postquam cum medentium, tum matronarum turba, lamentabili voce perniciosos diuturnioris Corticis peruviani effectus enarrarent, auribusque ejusdem tandiu obstreperent, ut tandem ipsis infelix auscultaret.

Verum demus tandem id contingere

nonnunquam, quod magni in Arte viri tantopere formidarint, ego verò necdum potuerim observare. An ergo, quod Scorbutus, quod Hydrops, quod Obstructiones, liberaliori Corticis dosi nascantur nonnunquam, eo demum adigere nos debeat, ut miseros Mortales, aut sinè Cortice, aut sinè eodem copiosissimo, certissimè perituros, cumque eodem largissimo servandos, iniquæ ipsorum forti dimittamus potius, quàm ut concedamus illos in vitam Cortice revocatos discrimen subire Scorbuti, Hydropis, aliufve cujuscumque morbi chronici? Profecto aut nihil in Medicis intelligo, aut sententia hæc mea veris ac genuinis Artis præceptis innititur, quâ statuo vitali indicatione meritò nos urgeri, ut vitam servemus præprimis, prospecturi postliminio symptomatibus pravis, hîc, ut creditur, inevitabilibus, mox ubi vel levissima eorumdem primordia adverteremus.

Atque hæc de Cortice dicta sunt. Verbo nunc urinas commemorem, quarum varia phænomena in universo morbi decursu exactè, sæpiusque de die, in chartas conjeci. Crassas eas, inque crassitudine perseverantes, &

pridie operationis, & spatio 10. dierum post illam, conspeximus. Dein a principio dati, dosi moderatâ, Corticis, minus jumentosas, citiùsque deponentes, quasvis autem naturali urinâ tinctiores.

Januarii 2. & 3. rebus bene satis se habentibus urinæ ferè naturales; quatuor verò deinde subsequis diebus, prioribus iterum similes. Demum verò ab 8. Jan. rubicundiores cum crasso, subalbido, eoque cito apparente, sedimento, cum furfuribus tenuioribus, ad superficiem usque dispersis, cumque pelliculâ pingui, eâdemque crassâ, in superficie, ad varios luminis adspectus rubellis, flavis, purpureis, viridibus, donatâ coloribus. Quo porro tempore ejusmodi urina erat, pus ratione vulneris copiosius fuit, simulque quod in sinubus delitefcebat, foetidum. Januarii 14. & 15. pure modico iterum, vixque foetido, urina pariter vix ultra sedimen habuit, vix pelliculam, vix alium a naturali colorem. Gangrenâ post hac adparente cum Febris horrificis, crassæ iterum urinæ, jumentosæ, eâdem, qua antea pelle tectæ, crassum, postquam diutiùs stetissent, deponentes sedimen: Gangrænâ devictâ,

jumentosæ quidem, ast brevi subsidentes, pelle tenuiore vix tectæ, tandem ferè naturales. Febre vagâ horrificâ magnam gangrænam 28. Febr. denunciante, urinæ crassæ iterum ac turbatæ, furfuræ, pelle eâdem, quâ olim, tectæ. Sub hac gangræna, quâ cum diu incassum luctabamur, auctâ multum Corticis dosi, mirabamur urinas prope naturales esse, exceptis toto hoc 3. septimanarum tempore binis tantummodo vicibus. Prope naturales eas ideo voco, quia eo solo a naturalibus differebant, quod nubeculam paulò crassiorem, in eaque pauxillum crassioris gererent farinæ.

Sphacelo stante, imminuente, superato, urinæ tum parciore fuerunt, tum fusco rubræ, per semidiem nonnunquam turbatæ, cum sedimine partim furfureo, partim oroboïdeo. Tandem post superatum morbum coëunte sensim vulnere, varietatem multam exhibuerunt, aliquando penitùs naturales, alio tempore ferè naturales, haud rarò etiam cum oroboïdeo, crassoque sedimento.

Doctrina implicata fatis de urinis num forsan hinc illustraretur, hujus excursionis causa est. Sed quàm ob-

scura sæpe, quàm abdita, quàm inexplicabilis illa ! Ordinem servabant urinæ aliquem, ad explicationem aptum, usque ad posterioris gangrænæ finem; nullum verò observarunt postea. Corticis ope videbantur in prioribus gangrænis in melius mutatæ; post gangrænam ultimam, Corticis dosi eâdem datâ, miras continuò exhibuere varietates. Et cur urinæ hîc toties turbatæ ac jumentosæ ? In Acutis adparentes notant pertinacem ferè cruditatem cum inchoante, sed inani ad coctionem nisu; hîc verò gangrænam imò sphacelum: » pellicula, qualis hîc, notat » in morbis Acutis abundantiam terræ » & salis hebetioris in sanguine, hinc » scorbuti, calculique præfagæ; hi morbi post curam observati non sunt, & pellis hæc comitata perpetuò gangrænam fuit. Habuimus sæpius urinas ferè rubras, cum sedimine aut ruffo, aut furfuraceo, aut orobo tosto, tritoque simili, aut squamoso: designat illa » 1°. antegressum esse motum at- » tritus vehementem. 2°. Vasa laxa. » 3°. Cruorem acrem, salinum, solutum, nutritioni ineptum. 4°. Febres » intermittentes valido paroxismo de- » functas. 5°. In oris septentrionali-

„ bus his scorbutum. Præfagit 1°. lon-
 „ gitudinem morbi. 2°. Vasculorum at-
 „ tritionem, debilitationem, destructio-
 „ nem. 3°. Sudores, urinas, salivam,
 „ diarrhœas colliquativas. 4°. Atro-
 „ phiam. 5°. Hydropes, quoscumque.
 Ita magnus *Boerhaave* in incompara-
 bili capite de *Urinis*. Attamen urinæ
 ejusmodi neque in Diagnosi, neque in
 Prognosi, horum vix quidquam ha-
 buere, quin contraria potius. Quid
 enim attritui valido magis contrarium
 languore perpetuo?

Non eâ porro mente hæc scribo,
 ut doctrinæ de urinis detraham quid-
 quam. Magnifacio quippe eandem,
 & in Nosocomio, ad Diagnosin atque
 Prognosin instruendam, opportunam
 judico, doceoque. Nihilominus hanc
 ipsam doctrinam necdum esse ad per-
 fectionem deductam, tum me præsens
 casus, tum aliæ multæ observationes,
 convincunt. Interim hæc nos, quò
 certiore illam reddamus, potenter
 exstimulant.

Super Fungo Agarici questionem
 proponendo, hoc caput terminabo.
Rat. Med. Tom. II. Part. IV. pag. 38.
 39. & in præsentis capitis casu priore,
 enarravi nos & Agarici lamellas vul-

neri folius Arteriæ, & pulverem ejusdem toti quanto vulnere admovisse; hosque tres homines, SUMMO NUMINE AUSPICANTE, integræ reddidisse sanitati. At verò cùm idem fecerimus in homine de quo *Tom. II. Part. IV.* & in femina, de qua *Tom. III. Part. VI. pag. 76. 77.* eosque morte amiserimus ambos; quæritur, laudandane sit Agarici pulveris inspersio, an vituperanda?

Respondeo 1°. Hominem *Tom. II. Part. IV.* hemorrhagiâ haud compescendâ post crus amputatum periisse, mortis proinde causam citra Agaricum manifestam esse.

2°. Feminae, de qua *Tom. III. Part. VI. pag. 76. 77.* adeo esse miram historiam, adeo quasvis Physiologiæ regulas excedentem, ut plane inexplicabilis cunctis suis in partibus adpareat, utque hinc examen Agarici pulveris faciat nihil.

3°. Tres nostras fortunatas curas id manifestò docuisse, quod aut vulnere, aut vulneratis, sinistri nihil inde contigerit: imò in duobus viris, toto curæ tempore, sanitatem ejusmodi adfuisse, ut, nisi oculis contuiti, vix credere potuissemus.

4°. Neque me capere, cur noceret,

causam. Ignoramus fortè veram ejusdem agendi rationem : sed sive agat vulnus arteriæ constingendo ; sive cruorem de vulnere profilientem mox condensando , solidumque in trumbum , qui vasis aperturam indissolubiliter consolidet , coagmentetque , cogendo ; sive denique utroque modo ; utique alios ab his effectus in aperta reliquorum vasorum oscula , inque illum , qui vel in his vasis continetur , vel ex vasis profluit , sanguinem , non producet. Hoc si verum , tunc hæmorrhagiam impediet cunctorum in toto vulnere vasorum ; quæ alioquin vasa ipsa , quandiu Machina tortilis aliquem admittit , quem admittere debet , circum sanguinis , fundere cruorem possunt , effuso cruore Agaricum ab arteriæ vulnere solvere , generare in vulnere putredinem , purisque impedire generationem. Unde jure concludere videor hanc pulveris insersionem omnibus de causis utilem , necessariumque esse.

At verò resorbeaturne Agaricus ? Resorptusque sitne sanguini , ceterisque Venenum humoribus ?

Qualitatem venenatam Agaricum ? quâ Agaricum , possidere , necdum demonstratum

monstratum est : nihilominus mechanice id fortè verum erit , quod tenuis ejusdem pulvis , quâ pulvis , resorptus , cum humoribus circumductus , minimisque vasis impulsus , generare obstructions possit , easdemque in Corticis cerebri , cerebellique vasis perniciosas & letales. Quæritur proinde num resorbetur ? Minimè , neque etiam resorberi videtur posse. Constringendo enim coagulandoque , prohibet , toto vulneris in ambitu , resorptionem ; id quod cum ceteris tum adstringentibus , tum coagulantibus , commune habet. Quid enim ? An pulveres ad hæmorrhagias sive compescendas , sive averruncandas ; pulveres , inquam , rebus compositis ejusmodi , quæ tam qualitate propriâ , quàm mechanicâ rigiditate , venena sunt , vulneribus inculpatè non insperguntur ? Vitriola putà , Alumen , Æruginem Æris ? An decoctum Colcotharis Vitrioli , quod , quamvis colatum , milenas in se continet venenatas particulas , tutò non applicatur crudis tum vulneribus , tum ulceribus ? Et spiritum Terebinthinæ , præsentaneum , si humoribus nostris admisceatur , venenum , nonne citra metum resorptionis adpli-

camus audacter? Quantumne emolumentum vulnere & ulcera ab unguento ægyptiaco non capiunt, quod ejusmodi tamen continet, quæ mista humoribus, veneno sint? Unde in femoris gangræna ac sphacelo, prout in hac ipsa morbi historia patuit, sine ullo resorptionis metu tum spiritum Terebinthinæ, tum unguentum ægyptiacum, Chirurgi adplicuerunt.

C A P U T II.

D E A N E V R I S M A T E V E R O.

§. I. *Resumitur Historia mulieris data Tomo II. Part. V. pag. 321. eo quod nunc cadavere suo præteriti nostri erroris nos convicerit. Conjectura super causis, quæ Anevrysmatis veri ideam nobis olim creaverant, & Confirmatio repetitæ toties difficultatis dijudicandorum Anevrysmatum.* §. II. *Anevryisma spatium 40 annorum citra noxam, citraque incrementum, gestatum.* §. III. *Anevrysmatis veri, nec non Asthmatis, ceterorumque Chronicorum pectoris morborum, Apoplexiæ præterea, ac variarum capitis ægritudinum, causas sufficientes, eas-*

demque superabundantes, in se homo, dum viveret, gessit, citra effectum, inde physicè expectandum. §. IV. Alia Historia priori perquam similis. §. V. Digressio occasione hæc facta, circa causam morborum petendam, aut non petendam a pulmonum cum vicinis sibi partibus coalitu.

§. I.

DE ANEVRYSMATE interno novæ, quas adjiciam, observationes habeo. Feminae binæ, de quibus *Tom. II. Part. V, & Tom. III. Part. VI.* eadem methodo, quam ibidem descripsi, vitam miseram pergunt tolerabiliter agere, licet in unâ Anevryfma supra claviculam jam extet binorum pollicum diametro, quod ipsum fortè non nisi continuatio sit illius, quod dudum intra pectus gessit. Verùm ea femina, cujus ampla historia data est *Tom. II. Part. V. pag. 321. §. 2.* post abscessum in externo pectore apertum anevrysmatica visa nobis, sic quidem ut internum pectoris anevryfma nunc inter cartilagines costarum extrorsum verti crederetur, hæc, inquam, femina, cum morte sua veram mali naturam

exibuerit nobis , Lectorum poscit attentionem.

Miseranda hæc femina , postquam ea contigerant , quæ relata *Tom. II. Part. V.* , vitam perpetuò ærumnosam duxit , tum Anevrysmatis , tum pulmonis partim obstructi , partimque nonnihil suppurati , symptomatibus ; sic nihilominus , ut alio atque alio tempore tolerabiliora hæcce , vehementiorave , essent. Qui in pectore apertus a nobis tumor fuerat , vehementerque pulsans in fundo suo tuberculum exhibuerat , ad finem Octobris 1760. haud pulsavit ampliùs ; at verò ejusdem viciniae toto in ambitu pulsatio talis , ut viderentur inde attolli costæ. Ineunte Decembri ne vestigium quidem tumoris superfuit , at verò toto scrobis cordis in ambitu perennis pulsatio ; quo autem loco infederat tumor , perpetuum observabatur Lymphæ stillicidium , consolidationem aperturæ prohibens ; nec exsiccatum , nisi cùm Hydrops intercus ante mortem medio præter-propter anno , corpore inferiore oboriretur. Sputa pauca eiecit mucosa , aut purulenta , aut sanguine tincta , purum imò sanguinem nonnunquam. Quæ aberat nunquam anxietas , sic demum crevit , ut tri-

bus ultimis vitæ mensibus sedere erecta dies debuerit noctesque, idque in fedili duntaxat, pendulis perpetuò cruribus, ob idque etiam indies tumidioribus. Decimo quarto die ante mortem, crura sponte aperta copioso sero fluxere, nec finè ingenti labore, saturatoque Corticis Peruviani fomento, præservari a Sphacelo potuere. Animi deliquia leviora a dimidio ante mortem anno pati ceperat; pulsationes autem consueto in loco per totum id tempus nullas, sed internas tam validas, ut haud ipsa tantummodo, verùm & adstantes easdem oculis, auribusque perciperent. Ita demum 23. Febr. 1762. vitâ miserrimâ functa est.

In Cadaveris lustratione prima nostra sollicitudo erat illius plagæ in thorace examinandæ, quam olim abscessum, postmodum anevryisma, idque evanidum tandem, arbitrati eramus. Rimati hunc locum, & supra costas, & post illas, intraque easdem, Anevrysmatis, aliussve tumoris vestigium, frustra quæсивimus. Unde ad alia conversi, Pericardium universum tenue quidem vidimus, at versùs basim Cordis præ tenuitate omnino pellucidum. Cor totum tactu durum, ac dextrum

quidem cum duritie depresso, finiftrum autem rotundius. Auricula dextra cum sinu distentissima erat à polyposo corpore, quod ultra duos in diametro pollices habens, constansque idem externâ albâ, neutiquam vasculosâ, membranâ, internè copioso coagulato sanguine, tandem utroque suo latere quædam veluti ligamenta crassa albaque emittebat, quibuscum sese columnis plicisque auriculæ, ut & inter columnas, affigebat. Erant porro columnæ ac plicæ auriculæ hujus eadem proportionem quoad molem auctæ, quâ moles totius aucta auriculæ esset. Polyposo hoc corpore in sinum dextrum maximè extenso sinus hic amplissimus ita replebatur, ut sanguis non nisi furtim post polypum in cor dextrum potuerit illabi. Arteria pulmonalis longum habuit fortemque polypum, accretum uni semilunarium valvularum. Cor dextrum consuetæ quidem in pariete crassitudinis fuit, columnas musculosas autem tum numerosas valde, tum crassas adeo durasque, ut nulla earum carnem, verum omnes cartilaginem, referrent. Adeo ampla hujus cavitas, ut junctos meos tres digitos commodè caperet. Lævus verò Ventriculus &

durus erat, & digitum pariete crassus, angustus autem ita, ut indicem digitum meum vix locaret, paucissimis demum columnis instructus, hisque non liberis, sed ipso cum pariete intimè nexis. Liberi in thorace pulmones, exceptâ levi cum jugulo, & utrinque cum diaphragmate cohæsione, pleni utrique plurimis, iisdemque duris, ac sanioso pure refertis, tuberculis. Tuberculorumque diversa moles: sic, ut majora semicochleare puris containerent. In Abdomine nihil inventum, quod ad morbum referri posset. Coli enim ac ventriculi forma, & decursus præternaturales hujus subfellii non sunt, sed ad alia reservandi.

Sub Anatome, postque eandem, alii alios intuebamur, hæsitabundi quærebamus num olim decepti essemus? Et si decepti, quamnam ob causam? Equidem Anevryfma verum adesse posse, idemque manifestò deprehensum esse, posteaque prorsum evanuisse, notabili exemplo in *Tomo II. Part. IV. Cap. 2. pag. 12. & 19.* constiterat. Verumtamen id ipsum Anevryfma a costis quidem, quas inter se penetraverat olim, remotiùs, & ad costas superiores nunc proximiùs, nihilominus a

morte inveniebatur, loco mutatum duntaxat; hîc verò nullum Anevrysmatis totâ in Viciniâ vestigium. Undenam ergo perceptio manifestissima pulsantis tumoris? Eaque integro percepta biennio? Deinde tumor cur evanidus? Et cui causæ adscribenda est totius circa scrobem cordis plagæ pulsatio? Quid, quod internæ pulsationis violentia tanta fuerit, ut visu, audituque etiam ab Adstantibus perciperetur?

Tuberculorum pulmonis signa, ordine priora, Historia morbi notavit, & signa Anevrysmatis illis posteriora. Igitur a natis, sensimque crescentibus, hisce tuberculis, capimus facile cordi dextro nasci demum resistantiam, augerique, quo suum sanguinem difficiliùs transmittere potuerit per pulmonem. Utique subito hujus resistantiæ incremento cor brevi suffocatum, enectaque femina fuisset; sed malorum lento adeo, ut vix advertatur, incremento, Vitalia assuescere, ex tot exemplis in variis partibus *Rat. Med.* allatis conclusimus, ut hîc faciles idem admittamus. Cor igitur dextrum totâ fabricâ suâ, cum sinu atque auriculâ extensum, columnis crassioribus, durioribus, numero-

fioribusque instructum; cor sinistrum, fortè quod minùs sanguinis a pulmone reciperet, angustum, liberis columnis musculosis destitutum, in parietibus vehementer incrassatum, rigidumque, nec ultra ferè contractile; cor, inquam, hoc non nisi vitiosissimas actiones edere debuit, & basi suâ, auriculâ, sinuque vario tempore variis impleri, deplerique, modis. Adeone ineptè suspicaremur hoc mirabile cor degenerascentes suas, extensasque partes, certo quodam tempore ad costas ac latera sterni admovisse, alioque tempore ab illis removisse, quemadmodum *Tom II. Part. IV. pag. 12. & 19.* totum Anevryfma & costis admovebat sese, & removerat?

Hæc porro si probabilia videantur, ponatur tandem, quo tempore hoc cor cum suis tumidis appendicibus hærebat costis proximius, ponatur, inquam, a communi quâcumque aliâ causâ tumorum, natus hoc eodem loquo tumor quisquam, qui primò durus, dein pro parte purulentus, effusque pure fundum adhuc durum, suppurari necdum aptum, habens; numquid ille a pulsu vehementi cartilaginum costarum etiam pulsare non

debuerit? & si sub illo tumore veluti centrum pulsationis hujus degenerascentis, costisque admoti cordis fuit, an similitudo cum vero Anevrysmate magna non fuerit?

Interim jure meritò videor jam toties monuisse quàm incerta sæpe erroneave sit vera Anevrysmatum Diagnofis! Quàmque ridiculum fit in hisce incertitudinibus, & errorum discrimine, Medicorum ac Chirurgorum chorum inter sese mutuò altercari; dum sæpe Anatome neminem rem acu tetigisse, manifestat! Juvat proinde nosse varios Naturæ errores, ut sæpius, quid esse dato in casu possit, quàm quid sit, sententiam super eo rogati, respondere queamus. Quæ sequuntur proximè, hoc meum monitum confirmabunt.

§. II.

Quantumvis periculo plena res Anevryisma, inculpate potest 30. 40. annorum spatio Anevryisma externum geri. Femina quadragenaria habet a quo tempore meminit, & ut putat a natiuitate, parvum Anevryisma ad superiorem, eamque lateralem cartilaginis Thyroideæ partem dextram, pisi ma-

gnitudine, nec majus unquam, nec minus; nunc magis conspicuum, quod ex biennio, cum primum me adiret, a diuturniore lactatione vehementer emacruerit. Videtur Anevryfma Carotidis externæ rami primi; quem *Winslow* anteriorem, five internum Carotidis externæ ramum, vocat.

§. III.

Dantur in corpore humano causæ Anevryfmatum validæ, imò Anevrysmata ipsa interna valida, citra sui indicia, alios potius morbos, quàm hæc, mentita.

Homo ille, qui *Tom. III. Part. VI. cap. ult.* foliis Aurantiorum a terrificis suis convulsionibus liberatus, ac sanescere inde visus erat, perfectam non recuperavit sanitatem, aut saltem non constantem, ex quo ejus historiam dedi. Cum sanitatem anni abhinc spatium recuperasse videbatur, servavit semper pulsum, qui ipsi a triennio perpetuus fuerat, tum naturali omnium hominum pulsu, tum suo ipsius pristino, celeriore, fortiore; & quotiescumque per diem explorabatur, semper miram exhibentem in ipsa illa

celeritate, ac fortitudine varietatem; imò remissiones quandoque & duritiem. Hic, inquam, pulsus, ipsi a triennio ante morbum familiaris, eundem a morbo perpetuò concomitatus est. Deinde quæ a biennio eum vexaverat molesta tussis, a morbo rediit, sputa educens aut serosa, aut glutinosa, nunquam verò, nisi sub vitæ finem, idque tum rarò, tum parcè, purulenta. Hæc igitur bina, quorum alterum a triennio, alterum a biennio, affuerat, sanus nunc iterum visus æger, pati de novo cepit.

Resolventia, attenuantia, humectantia, emollientia, cujusvis generis longo tempore ipsi præscripta sunt, non-nihilque profuerunt: at verò sive morbus arte superior, sive negligentia in assumendo, sive notabiles in usu sex rer. non nat. excessus, emendationem nec notabilem ægro produxerunt, nec constantem.

Sensim symptomata accessere, quæ vias dictas primas affectas esse innuerent. Flatuum quippe incredibile prorsum quantam vim maximè ore, non-nunquam etiam ano, redderet. Vix nunquam simile vidi. Equidem ipsi id fuerat ab adolescentia familiare, ut si quis ipsi, scienti quantumvis, ac vi-

hænti, manum brachiumve rudius attingebat, copiosos mox ore dimitteret flatus; ita ut miris nervorum affectionibus obnoxius jam tum haberetur: at verò nunc citra ejusmodi causas, flatus aut erupere, aut si non erumperent, continuo anxietates in ventre vel ad præcordia, ipsosve colicos generarunt dolores; evanida mox iterum symptomata, dum frequentes, fortes, ac sonori ructus, flatusque, explodebantur.

Docebant hæc, inquam, primarum viarum affectionem. Verùm a quibusnam effectis partibus? Sanè totius abdominis externè tacti naturalis molli-tudo, optima alvus, bilis præsentia laudabilis, appetitus egregius, summa viarum primarum, dum flatus non urgerent, libertas atque integritas, notabile viarum primarum, vitium non admittebant.

Historia morbi, præcedenti parte relata, verosimile id ponebat, quod convulsionum sedes in capite esset. Dolor siquidem capitis supra oculum fixus, vertigo, tinnitus aurium, sæpius longè ante convulsiones, interque easdem percepti, id insinuabant: at verò ne illis viæ primæ symbolam

conferrent, flatus post singulam convulsionem emissi, eandemque terminantes, haud levem dabant suspicionem.

Quin & aliud quid confusionem formandæ diagnoseos peperit. Febris ante natas convulsiones *Tomo III. Part. VI.* descriptas, quatuor mensium spatio ægrum tenuerat. Eodemque tempore pulsus de die fortis, ac frequens, sæpiusque durus, observabatur ad vespas debilis, ac celer; cum frigore non horrifico, trihorii aut quadrihorii spatio, durante: Aegro interim nec sitiante vesperè, nec lectum petente, imò exeunte, spectaculis se recreante, hominumque domi, forisque, frequentante societatem. Convulsionibus porro curatis, continuatoque post easdem curatas Aurantiorum foliorum ultra mensem decocto, exulavit penitus hæc Febris, nec nisi ultimo vitæ mense post quartam pomeridianam frigore ac calore conspicua, 10. 12. horarum spatio ægrum vexavit: sed de iis, quæ prope mortem contingere, mox acturus, ea, quæ diu antea observata, modò prosequar.

Igitur dum tussis pluribus filebat horis, dum incommodo flatus non

erant, dum Febris vel penitus aberat, vel vespere vexabat duntaxat, dum denique frequens, ac fortis, sæpeque durus pulsus, in cæteris hominibus febrilis vocandus, homini perseverabat; nemo fanè, qui multi affuere, Medicorum toto ejus in corpore accusare aut culpæ quidquam potuit. Caput serenum; Respiratio, etiam valido in motu, fortis, constans, profunda; validus appetitus; naturalis, debitoque tempore reddita alvus; lingua perpetuò pura; molle abdomen; videbantur iterum omnem viarum primarum affectarum, affectorum primariò Thoracis viscerum, suspicionem abigere.

Hæc cum sic se haberent, frequenter convocata Medicorum consilia non nisi palliative, ut vocant, agendum esse concluderunt; notabile quid latere sese constanter fassi. Remedia igitur hoc scopo data, etiam posthac sumta, quàm olim, accuratiùs, nunquam emendationem genuere constantem. Quæ glutini ac tussi dicata, nullius erant frugis. Quæ ad flatum dissipandos laudamus, apta, multa, ac varia, & efficacissima, usu passim cassæ fuere. Ipseque Peruvianus Cortex imminuit qui-

dem, sed non sustulit Febrem : isque alias & debilioris pulsus animator, & frequentioris moderator, nullam unquam in consueto ægri pulsu mutationem produxit. Egregius *Boerhaave* conſebat in ejusmodi pulsu Acre adesse, quod moveret validiùs, & crassum quod minora vasa obstrueret. Acrimoniae singularis species nullis unquam signis determinanda fuit, sed suspicionem ejusdem latentis nonnulli tum juvenilis vitæ, tum virilis, formabant errores. Verùm nec Mercurius, nec saturata Sarsæ - parillæ decocta, quidquam profuerunt.

Atque ita ad vitæ terminum properabatur. Crurum tumor sensim adgenua, femoraque conscendens, prioribus se junxit ærumnis. Sponte sæpe suâ, Medicorum hortatu nonnunquam, Sedlicensibus aquis abundanter se purgantibus, depellere has aquas, sed frustra, annisus est. Demum ultimo vitæ mense anxietates, interno in pectore dolores, respiratio nonnihil debilis, appetitus prostratus, explosio flatuum continua, dolor brachiorum vagus, ac tumor, tussis per semihoram & ultra continuans, cum sputis aut serosis, aut mucosis, aut, quod rariùs tamen,

purulentis, decumbendi impossibilitas, insomnia, vitam ferè intolerabilem reddiderunt, metumque, ne forsitan Hydrops pectoris, aut tetrius quid in thorace generaretur, incusserunt. Gravis per ultimum octiduum Peripneumonia densum ac phlogisticum sanguinem iteratò pertusa vena ostendit. Tandem anxietatibus auctis, jamque perpetuis, expiravit.

Invenimus in Cadavere cranium crassum cum copiosa diploë; finum longitudinalem vacuum ferè; in cranio, supra orbitam dextram, plagam denarii magnitudine cariosam, cui meninges accretæ ipsumque eodem in loco cerebrum leviter inde mutatum. Sub pia Matre toto quidem in cerebro, sed in sinistro hemisphærio plus, effusum serum. Piæ Matris vasa turgidiora sanguine, in hemisphærio dextro. Ventriculi superiores ferè vacui; plexus choroidæi exsanguis, ac veluti repleti muco. Aëris nonnihil cum paucò admodum cruore in Arteria Cervicali *Willisii*. Et quos in ventriculo quarto plexus choroidæos solemus invenire, horum hîc ne reliquias quidem. Nervos opticos ante coalitum quidem æquales, post eundem verò ita inæ-

294 RATIONIS MEDENDI.
quales reperiimus, ut sinister ab ipso
coalitu, ad usque orbitam, crassitudine
dextrum longè superaret. In thorace
nullus hydrops, neque pus; pulmo-
nes obscurè rubri, hinc inde lividi,
flaccidi ita, ut hinc inde inter attac-
tum diffuerent ferè, at verò nihil om-
nino purulenti. Asperæ arteriæ annuli
cartilaginei planè ossei erant, ossei &
illi Bronchiorum; horum priores ad
Bronchiorum initia divisionesque suâ
osseâ extremitate, sed internâ Bron-
chiorum membranâ tectâ, intra cavum
aereum, idque pluribus in locis, utrin-
que prominebant. Cor magnum, sed
flaccidum, coagulato cruore utroque
in cavo plenum, parietibus suis, ac
potissimùm sinistris, extenuatum val-
de, columnis carneis in utraque ca-
vitate instructum exilibus debili-
busque. Valvularum mitralium margi-
nes sinistri cordis duræ, ferèque osseæ,
ex sese genuerunt quandam penitus
osseam substantiam, oblongamque ean-
dem, & phalangi primæ digiti mini-
mi magnitudine parem, in cor ipsum
suâ pendulam gravitate. In Abdomine
Ventriculus decem librarum, captâ
mensurâ, capax, non crassus. Magnum
Omentum. Jecur, Splen, Pancreas,

Renes, maximè dexter, debito longè flaccidiores. Copiosa, fusco-flava, Bilis. Ad Genitalia nihil repertum vitiosi.

Ostendit hæc, ni fallor, Historia anatomica abunde id, quod dixeram, posse scilicet esse præsentem in corpore Anevrysmatum causas, citra eorundem symptomata. Cor utroque in cavo flaccidum, extenuatum, extenuatius in sinistro, oportuisset anevrysmaticum fieri. Corpus osseum mole adeo magnum ad mitrales Venæ pulmonalis valvulas intimè, latâque basi, nexum, cum sanguine a pulmonibus omni momento in sinistrum cor pulsum, ac proinde hoc cor præternaturaliter irritans, vicissimque contrahente se corde ad valvulas repulsum; corpus, inquam, hoc & cor & venam pulmonalem, perpetuò irritans, sanguinisque transitum turbans, debuisset necessariò hoc cor extenuatum reddere anevrysmaticum, & Venarum pulmonalium communem alveum vehementer varicosum.

Ut causa Anevrysmatis sinè effectu, ita Asthmatis, Dyspnœæ, Orthopnœæ, manifestissimas causas, citra horum morborum in vita præsentiam in cadavere experti sumus. Non enim anuli Asperæ arteriæ tantummodo, ve-

296 R A T I O N I S M E D E N D I
rùm & Bronchiorum, vel, si mavis;
intimorum Bronchiorum frustra car-
tilaginea, planè ossea erant, quæ ad
majorum Bronchiorum divisiones intra
cavum aëreum notabiliter prominu-
la, cum inspirato, tum expirato aëri,
impedimento & offendiculo esse emi-
nentiâ suâ, & cavi coarctatione, de-
buerunt. Attamen non nisi brevi ante
mortem, ab hisce causis, quas longa
modo dies generat, quidquam Asth-
mati, affinibusque illi symptomatibus
simile pertulit æger. Interim non adver-
timus in quinquagenario homine car-
tilagineorum horum annulorum natu-
ram in osseam mutari, sed solummo-
do & nonnunquam in decrepito senio;
ut bene notat incomparabilis *Morgagni*
lib. 2. Epist. Anat. Med. 15. Artic.
18. pag. 133. Nihilominus observa-
vimus in ægro nostro Respirationem
illibatam, profundam, fortem, lentam,
non mutatam a motu & loquelâ, con-
stantem, verbo talem, quâ meliorem
habere nemo mortalium possit. Ergone
ossea hæc degeneratio solius invinci-
bilis tussis, non aliorum morborum
causa fuit? in hoc homine sic videtur
sal m.

Verùm & Apoplexiæ variorumque

capitis morborum causas idem gessit, quos habuit nunquam. Pauculum feri supra cerebrum effusum, quod integris ejus membranis & crassum esse, & pelluciditate vitreum, videtur; quodque perfectis membranis, tenuis modò lymphæ est; Apoplexiam, Mortes subitaneas, Paralyfes, Convulsiones, sæpe producit, ut me toties Anotome docuit, ut casuum anatomicorum Collectores referunt, ut evidentissimis exemplis, tum *Valsalvæ*, tum suis, *Morgagni* demonstravit, *Lib. 1. Epist. Anat. Med. 4.* Equidem affuere ex hisce Convulsiones; sed an hæ inde? Dubitatum fuisse, innui supra, num a viis primis haud oriundæ, quod flatu, ore pulsi, harum paroxysmos constanti lege terminarent. Sed demus neque hinc easdem ortas esse; demus a causis in Encephalo agentibus, id quod tam sæpe observamus, Ventriculum fuisse spasmodicè affectum; nonne ex Anotome constitit binas notabiles causas, convulsionibus generandis aptas, in cranio repertas esse? Serum scilicet effusum pauculum, & caries cranii cum concretionem membranarum, & cerebri degeneratione, ad locum

cariosum : quarum posterior ad id longè potentior priore adparet.

Interim utraque harum ortas convulsiones credideris , mirari mecum debebis , quod causæ hæ mechanicæ ultimis octo vitæ mensibus integrè fluierint. Nunquid vis Foliorum Aurantiorum adeo energica , ut causas tales mechanicas liget , ne queant ultra affectus producere suos?

Quàm ardua aliquando res , morborum diagnosis ! Quàm indignum honori artis , velle in ejusmodi consultationibus ob fallaces similitudines aliquid ita propugnare , ut haud ita sentientium famæ inde detrahatur ! Mortui sæpe veriora , quàm vivi , loquuntur.

§. IV.

Sed en haud absimilem casum ! Juvenis 28. annorum sicci & , ut videbatur , spasmodici Asthmatis , paroxysmis a biennio affligebatur , causæ , præter nimias fortè lucubrationes , ignarus. Consuluerat me morbum per annum passus , dein alios , tandem me convenit iterum die 17. Septembris proximè elapsi. Contigit porro ut eo

tempore coram me, pluribusque Studiosis, paroxysmo invaderetur. Sederet suasi, renuit, mitius sibi esse, citiusque stanti paroxysmum terminari, ratus. Respiratio anhelosa, cita, brevis; nisi ipso eam ita cohibente, & retinente, ut cuncti horreremus. Unicum in respiratione cohibenda solatium situm esse testabatur. Pulsus eodem tempore parvus, tempore rythmoque inæqualis. Spatio 5. aut 6. minutorum terminabatur accessus; post quem ritè valentem se semper agebat. Quandoquidem selectissimis remediis a variis Medicis præscriptis tanto tempore frustra usus esset, autor fui ut quovis trihorio aut etiam bihorio fumeret guttulas 5. 6. 7. cum aqua spiritus salis ammon. cui ad perfectam saturationem additus esset sal succini volatilis; fumeret autem spiritum hunc sinè calce viva paratum, siquidem paratus cum illa, non effervesceret, adeoque perfectum non indicaret saturationis punctum; notante ita in Chemia sua *Hofmanno*. Bene inde habuit, usque ad 21. Sept. cum perfectè sanum se perhibens, circa horam 10. vespertinam paroxysmo correptus, ad horam dimidiam post mediam noctem expiraret.

Die 24. Sept. Anatomen feci, præfente Viro illustrissimo *Mac-neven* & *Kelli*, inclytæ Facultatis Medicæ *Pra-genfis* Directore per universum *Bohemiae* Regnum ac Professore, Clarissimo Domino *Pachner*, *Fundationis Windhagianæ* Physico laudatissimo, & circumstante magnâ Studioforum coronâ

Pulmo dexter universus pleuræ, diaphragmati, ac jugulo accretus; anteriùs ad Sternum quidem leviùs, ad posteriorem autem inferioremque thoracis partem firmiùs, indissolubiliter verò ad jugulum; quin & ipsi inter se mutuò coaluerant lobi. Notabamus autem quâ parte lobus superior jugulo cohærebat, inæqualem duritiem, ac tubercula ferè cartilaginea, continentia partim pus saniosum, partim durum ac fermè caseosam materiem. Pulmo sinister perfectè sanus, undique liber.

Annuli asperæ arteriæ, Bronchiorumque tum annuli tum frusta cartilaginea, rigiditate osseam æmulabantur naturam; ut mecum clari, qui adstabant, Viri, studiosorumque seniores, judicabant.

Cor magnum valde. In pericardio
aqua

aqua modica. In corde utroque, inque vasis majoribus, imò & perfcissis multis minoribus, fluidissimus, absque vel minimâ alicubi concretionē polyposâ, sanguis; contra quam in iteratis toties luctis, & animæ retentionibus, expectari poterat. Cor dextrum tenue valde in parietibus, sinistrum valde crassum, durum, ac rigidum. Capax satis cor dextrum, ut tres digitos junctos, eosdemque ferè medios, capere posset; capacissimum adeo sinistrum, ut totus pugnus in eo absconderetur, vertereturque. Copia in utroque fluidi sanguinis, in dextro major.

Aorta arteria ampla valde a basi cordis usque ultra suum ita vocatum angulum; inde parum angustior, sensim denuo dilatabatur in amplitudinem duplo majorem, ad iliacas ferè usque; ita quidem, ut ibidem primò longitudine sex latorum digitorum dilatata, tandem solitam capacitatem, Iliacas datura, affectaret.

Ventriculus magnus, altitudinis quidem solitæ, sed duplo majoris latitudinis. Ingens hepar, ponderosum, compactum, lobo sinistro suo magnam sinistri Epigastrii plagam explens. In vesicula fellea bilis tenuissima, colore

ichoris, aut loturæ carniū rubicundioris. Splen durus admodum, figuræ triangularis, angulo acutiore ventriculum contegens. Colon totum contractissimum & vacuum.

Igitur cor dextrum, ratione sinistri; parvum, ac debile; cor sinistrum duritie ac densitate non modò robustum, sed non sufficienter flexile atque obsequiosum, capacitate autem anevrysmaticum. Anevrysmatica magnâ sui portione Aorta. Pulmo in toto latere dextro vicinis partibus concretus, in lobo superiore intimè connatus, & tuberculis durissimis ultra medium obfusus. Hæc, inquam, & multa, & capitalia, vitia deteximus, interea dum nulla in vita signa Anevrysmatis sive cordis, sive Aortæ: nulla signa affecti primariò a cohæsione, a corruptione, ab annulorum cartilagineorum rigiditate, pulmonis, comparerent. Et cum causis adeo valentibus morborum tum gravissimorum, tum perpetuorum, non adfuit integro biennio nisi periodicus morbus cum intermedia sanitate, qui similitudinem gessit affectionis spasmodicæ mesochondriacorum fortè musculorum; quam detento, dilatato, calefacto, rarefactoque aëre, solvere conabatur.

§. V.

Terminarem hanc historiam ; nisi obviam eundum foret iis , qui fortè mirabuntur , minùs versati in Anatomicis , quod inter causas majorum morborum hîc videar pulmonum cohæsionem cum pleura collocare. Imitatus fui varios *Sepulcreti anatomici* , ac *Medicinæ septentrionalis* Autores ; imitatus etiam *Boerhaviûm Instit.* §. 835. Sano autem sensu hæc intelligenda sunt.

In cadaveribus secandis raròprehendimus liberos ab omni cohæsione pulmones ; ut haud ineptè *Diemerbroeckius* tertiam aut quartam mortalium partem , hac cohæsione minore majoreve laborantem , suspicatus fuerit ; idque sæpenumero sic , ut nulla ejusdem in vita signa , aut suspicio , affuerint. E contrario , in gravissimis ; iisdemque annosis pectoris , pulmonisque morbis , nullam , aut vix memorabilem adhæsionem detegimus , ut hoc ipso capite binâ observatione constitit. An nihilominus his positis nulli ab hac causa aut possibiles morbi , aut inevitabiles ? Difficiliùs admittunt , qui pulmones pleuræ perpetuò contiguos

304 RATIONIS MEDENDI
esse statuunt. Demus autem verius hoc
systema esse eo, quod id neget, an
ideo cohæsiō hęc nunquam morbifica
est? An sufficienter considerant illi,
quanta intersit differentia inter pulmo-
nes pleuræ, exhalante rore intermedio;
semper admotos, liberos tamen sanos-
que; & pulmones sive totos, sive me-
dios, cum pleura unitos, & non rarò,
eodem rore deficiente, induratos?
Equidem ad experimentum provocant,
quo toties a morte inventa cohæsiō
integra, sinè ejusdem in vita notato
indicio. Sed quærant primò hi dili-
gentiùs apud casuum collectores num-
verat narrent? Examinent, num fre-
quentes sint casus connatorum undi-
que pulmonum, cum respiratione in
viventibus illibatâ? Afferere ausim vix
paucos inveniendos fore. Hinc 2°. di-
co unico pulmone connato, altero
libero, vel datis minoribus utriusque,
alterutriusve pulmonis adhæsiōnibus,
videri nonnunquam sic assuescere na-
turam, ut homines quidem initio malè
habeant, quales utique novi, deinceps
verò assuescant, nec multo ante obi-
tum tempore notas ejusdem exhibeant.
Verùm an ideo nulli, qui inde malè
habeant? Et cognovisse me tales pu-

to ; & descriptos ab observatoribus ejusmodi casus lego , qui nullam aliam notam læsæ respirationis causam , præter hanc , notent ; & magnum *Boerhaavium* hanc etiam morbi recensentem causam deprehendo. Sed tertio , demus tandem inventos in cadaveribus pulmones undique connatos utroque , respiratione in vita neutiquam læsâ , qualem unum , alterumve casum ipse descripsi , an ideo integra hæc concretio ex morborum erit expungenda causis ? Anatome detexit cerebrum cum membranis suis æque exactè implere calvariam , quàm pulmones , secundum multorum sententiam , exactè semper repleant thoracem : Ergone connata pia meninx cum dura , arctiùsque hæc cum illa concreta , nunquam venient inter causas recensendæ morborum ? Præsertim cum ex Anatomicis constet hæc sic gesta in vita fuisse , nullis comparentibus signis ? Certè & inculpatè hæc tolerata fuisse novi ; sed simul , aut Apoplexiæ , aut Epilepsiæ , aut Convulsionis , aut Maniæ , aliorumve Capitis Nervorumque morborum , unicam extitisse detexi a morte causam. Pericardium secundum *Halleri* in *Addendis ad Tom. I. Elem. Phys.*

sententiam, exactè tegitur perpetuò a superficie cordis, ∞ nisi quantum tenuis aquula intercedat α ; an ideo pericardium cum corde concretum nunquam extiterit cordis palpitantis, aliorumve morborum, origo? Experimentiâ meâ in cadaveribus propriâ, notisque a Scriptoribus casibus, novi & inculpate quandoque hunc cordis cum pericardio coalitum toleratum, at sæpius non, nisi cum vitâ penitus miserandâ, gestum.

Si tamen quis a me petierit quid causæ credam, cur hos pulmonum, cerebri meningum, pericardii, coalitus, hi inculpate ferant, graviter illi? Respondeo quidem in genere, ut supra, videri nonnullos sic ærumnarum assuescere causis, ut validis vitæ viribus easdem superent: alios verò esse, quibus vita imbecilior nequeat earundem causarum suffocare activitatem; attamen insufficientem ad plures casus solvendo hanc responsionem esse facile quisque perspicit, qui mecum considerat Historias ab Autoribus, & etiam a me *Tom. I. Part. II. & Tom. III. Part. VI.* hujus operis, communicatas, quæ pro omni responsione doceant nostram crassam vitæ humanæ,

eiusdemque latitudinis , ignorantiam. Videantur in hanc rem *Vindiciæ* meæ contra *Hallerum* , a pag. 232. ad 236.

Tandem ex hisce & innumeris tum in Tomis prioribus , tum a casuum Collectoribus recensitis , sectionibus anatomicis , evidenter capimus causas mechanicas , fixas , validas , diuturnas , perennium morborum , in corpore humano latere , quæ vel nunquam in actum ducantur , vel per paroxismos duntaxat , vel etiam perpetuos generent morbos : unde qui malo non perpetuo perpetuas negaret causas , sæpe vehementer falleretur. Causæ hæ perpetuæ , si morbum continuant , proægumenæ simul & procatarcticæ causæ vicem gerunt ; sin vero intermittentem , videntur proægumenæ præsentibus sæpe carere procatarcticis. Cur autem causæ completæ & proximæ , verè existentes , morbum non generent , ad hoc supra respondi.

CAPUT III.

DE HYDROPE CYSTICO,
ET HYDATIDIBUS.

§. I. Repetitur mirus feminae morbus, qui longè latèque descriptus Tomo II. Part. IV. cap. 3. pag. 54. & Tomo II. Part. V. cap. 2. §. 4. ac tandem ejusdem additur per mortem finis. Stupenda Anatome, doctrinam illustrans de Hydatidibus. Quæstio de usu ac natura Ventriculorum superiorum Cerebri.

§. II. Jecur scirrhosum in vita visum, a morte inventum est mirificè hydaticum.

§. III. Binæ Hydatides Mammarum, quas scirrhi in cancrum vergentis larvâ nobis imposuisse, ipsa chirurgica enucleatio nos docuit.

§. IV. Glandula ingens Thyroidæa, præter quodcumque ferè genus tumorum, exhibuit nobis quoque ingentes Hydatidas, aquosas, ichorosas, saniosas, sanguineas.

§. V. Induratos glandularum, partiumque glandulosarum, tumores, haud rarò mentiri naturam scrophulosam, scirrhosamve, variis exemplis, tum a Clarissimo Morgagni, tum a propria experientia petitis, demonstra-

PARS SEPTIMA. CAP. III. 309
tur. §. VI. *Miranda origo Hydati-*
dum in Viro , quæ specie Herniæ in-
guinalis incompletæ , scirrhorumve
in ventre tumorum , nos luserat , Ana-
tome detecta. §. VII. *Examen uni-*
versæ de Hydatidibus doctrinæ , quæ
tandem apparet potiùs quid non sit
Hydatis , quàm quid sit , exposuisse.
§. VIII. *Cuduntur ex cunctis hucus-*
que enarratis Theoremata decem pa-
thologica , & practica.

§. I.

IN variis hujus operis *Partibus* mul-
tus fui , longusque , in hoc articulo ;
talis denuo futurus , eo quod similibus
observationum finis nunquam detur.

Inchoabo a retexendo filo , quod
abruptum fuit *Tomo II. Part. V. cap.*
2. §. 4. quandoquidem *feminæ hujus*
calamitatibus mors finem imposuit ,
adeoque causas morbi obscurioris ri-
mandi fecit copiam.

Anni 1760 autumnum , maximam-
que hyemis partem , incommodè ac
miserè citra auxilium transegit , quia
auxilium noluit. Anno 1761. Feb. 3.
me iterum convenit , monstroso planè ,
ac veluti in acumen prominulo ven-

tre, citra vel minimam, exceptâ exiguâ sinistri Epigastrii plagâ, fluctuationem.

Tertiam Paracentesin petivit. Diu super illa inter nos deliberantes, dubii pependimus. Constabat enim ex prioribus & Abdominis laborare, & Cystidis hydrope. Hydrops Abdominis autem nunc, ut dixi, fluctuatione vix percipiendus erat. Interim urfit adeo vitalis indicatio, adeo proximè suffocanda mulier nobis visa est, adeo anxietates arcebant somnum, ut integris septem septimanis oculis non vidisset illum, adeo denique citam operationem a nobis per DEUM flagitabat, ut paracentesin demum eo epigastrii a latere umbilici loco, in quo levem fluctuationem nos percepisse supra monui, instituerimus; eâ videlicet spe, ut aquæ hydropicæ abdominis certo quodam corporis positu, lenique abdominis ab inferioribus eò ductâ directâque pressione, hinc totæ effluerent.

Spes autem hæc fefellit nos. Qui locus fluctuare nobis visus, is verus sacculus fuit, plenus humore glutinoso, tres polices profundus, nec ferè quidquam, præ tenacitate effundens.

Porro infelix nostrum conamen incussit nobis metum, ne ad aperturam, id quod in similibus solemne, Gangræna fieret. Hinc tussi quidem mistura cum Oxym. squill. prospexi, Gangrænæ autem Cortice peruv. Unde sola Gangræna averruncabatur, cetera verò symptomata increvere, nausæque ac vomitus frequentissimi pertinacissimique, unâ cum deletō penitus appetitu, se prioribus adjunxerunt.

Quod hanc calamitatem unicè moderabatur, vinum fuit. Unde per aliquot dies nihil ipsi dedi, quàm ovorum vitellos cum vino & aquâ conquassatos, pauxilloque tosti panis. Præterea Enema injectum quotidie est. Mirum sanè quantopere hinc recoillaretur mulier, quàm blando somno inde recrearetur, quàmque bonum appetitum, ac digestionem etiam aliorum ciborum inde nancisceretur! Unde lares suos repetere avida, nosocomio dimitti petivit. Abiit 5. Martii.

Tandem, ultimoque, ad 10. Junii reducebatur, ventre tumidissimo, cum ejusdem leviori fluctuantis liquidi verisimilitudine, cum vaginæ prolapsu, oculis ac facie collapsis, pulsu vix

percipiundo, jamque in tertium diem continuato vomitu. Vomitu ad sextum diem superato, calamitates reliquæ auctæ sunt; ipsaque infomnis, delira, & integro triduo cum morte luctata, expiravit Junii 17.

Factu difficilis anatome fuit, eademque adhuc difficilior explicatu. Ita ut qui præsens eandem non viderit, ejusdem legitimam ideam vix formare sibi possit.

Ut in vita, ita in cadavere nihil non extenuatissimum, solo ventre excepto. Animus erat, ablatis integumentis ac musculis, Peritonæum prudentissimè aperire; quo in situ immutato & accuminatum tumorem, & totum contemplaremur abdomen. Conamen verò hoc nostrum elusit idem Peritonæum, indissolubiliter, ac frequentissimè, cum contentis in ventre partibus, connatum. Pertundendum ergo ubique fuit, eoque facto Gelatum flavum, separatis in loculis inclusum, prodiit undecumque. Digitus singulos intrusus in loculos, aliorum loculorum sepimenta detexit; e quibus pertusis, pressisque, liquor priori similis, prætenacitate vix fluens, prodiit.

Lento demum, ac tædiofo, fordi-

doque planè examine, constitit degenerascentem uterum non esse, qui corpus adeo prominens in abdomine produceret, ut fortè suspicati *Tom. II. Part. V. pag. 250.* eramus. Uterum enim invenimus mole naturali minorem, vaginam autem ejus elongatam & productam ad altitudinem illam, quæ quatuor digitis latis altior pelvi esset. In latere sinistro Ovarium durius quidem, sed mole non majus, parvaque cum tuba. Uterus apertus facultatem dabat stylo prudenter subeundi orificium Tubæ dextræ, atque ita docuit hanc tubam, ad latum ab utero digitum mox abire in saccum ingentem sic, ut totum hoc monstrosum abdomen tam in sinistro hypogastrio, ac ventre, quàm in dextro, expleret. Crassus præterea hic saccus erat, informis, interne politus, ac glutinosissima sanie repletus.

Deprehendebatur autem idem duos includere tumores; alterum suo in fundo prope uterum, ovalem, depressum, palmæ manûs magnitudine parem, politâ membranâ vestitum, aut loculis simili glutinosâ sanie refertis divisum; alterum in suo dextro latere;

314 R A T I O N I S M E D E N D I:
rotundum, rubrum, tuberosum, bien-
nis pueri pugnum æquantem.

Cùm Ovarium dextrum non inve-
niremus, alterutrum horum tumorum
susplicabamur Ovarium esse, verosi-
miliùs autem eum, qui utero propior;
idque ita contigisse, ut tuba primò
Ovario extenso accrevisset, ac postmo-
dum inferiora Ovarii præternaturaliter
circumplexa, idem demum intra suum
cavum locasset.

Atque hi quidem tumores ii erant,
qui in cavo sacco prominebant. Ce-
terùm plures cernere erat, minores,
maiores, unum pugno majorem, intra
crassam sacci substantiam locatos, ob
idque internam ejusdem externamque
superficiem inæqualem admodum ac tu-
berosam efficientes. Erant & hi, haud
secus, quàm priores, sanioso glutine
repleti.

Porro in Epigastrio erat sacci fun-
dus. Dixeram saccum replere cum
dextrum sinistrumque hypogastrium,
tum ventrem: non replebat tamen
spatium antè circa umbilicum, in-
fraque eundem; spatium, inquam, il-
lud, in quo venter quondam adparens
acuminatus, graviditatem mentitus

erat, ut *pag. 250. Tom. II. Part. V.* relatum est. Erat igitur in spatio descripto alius peculiaris tumor, magno sacco anteriùs adnatus, capitis humani magnitudinem æquans, posteriùs planus, anteriùs protuberans, compositus quoque numerosissimis Hydatidibus, per sua latera mutuò accretis, hincque referens totidem separatos loculos, hîc tenues, ibi densos, membranis tuberosos, omnes autem tenacissimo glutine, in alio fuscescente, in alio flavescente, alio iterum viridescente, repletos.

Jamque Peritonæum aliud spectaculum dabat. Concreverat siquidem id cum sacco magno, in toto ejusdem ambitu, quo contiguum illi erat; verùm ita, ut peritonæum esse crederet nemo nostrum. Etenim, & quâ parte saccum magnum contingebat, & quâ reliquum cingebat abdomen, & quâ viscera abdominis includebat, gerebat ubique tubercula plurima, quæ in loculos divisa, eandem glutinosam materiem continebant; eorundemque loculorum ope etiam Hydatidibus cum magno illo ac glomerato ad umbilicum tumore intimè & commistum, & confusum,prehendimus.

316 RATIONIS MEDENDI.

Vix Intestina cognovimus. Ea quippe, tam crassa, quàm tenuia, adeo inter sese commista erant, adeo concreta & connata, ut primo intuitu nihil minùs quàm intestina referrent. Vera horum ratio erat quod Hydatides in universo Intestinorum ambitu, & in utraque Mesenterii ac Mesocoli superficie excrevissent, inter sese coivissent, ob idque ita omnia intestina inter se mutuò adunassent, conglomerassent, contraxissentque, ut nihil intestinis simile referrent. Sed & Hydatidas easdem glutinosissimus ichor, saniesve, expleverat. Interea mirabamur vesicam urinariam loco locatam suo, ita ut a peritonæo suo in loco servata illa, vagina & sursum excrevisset, uti antea dictum, & deorsum relaxata esset, cùm prolapsum formasset, suo tamen cum vesica nexu mansisset immobilis. Forte pondus incumbentis facci impedivit vesicam sursum pergere, & vaginam sequi: dum e contrario in historia relata *Tom. III. Part. VI. cap. 4. pag. 99.* degenerascens testiculus dexter, recto intestino immoto, vesicam urinariam viri in cristam Ilei sinistri usque dimovisset, adeoque urethram elongasset.

Thoracis angusta valde capacitas. In dextra Camera Gibbum Diaphragmatis distabat a summo jugulo digitis latis quatuor, quinque digitis in sinistra. Pulmones nec mali, nec compacti, nec ullibi pleuræ, nisi versùs jugulum, accreti. Cor in dextro ventriculo Polypum gerebat magnum, atque album, adscendentem in Arteriam Pulmonalem; in sinistro suo ventriculo duplo minorem, eumque cum alio, qui in Auricula, polypo, connatum.

Vasa Piæ-matris sanguine turgida. Ventriculi laterales, sive superiores cerebri, vix guttulas lymphæ paucas gerebant; egregiè licet distenti, magni, fornicati. Quid causæ, cur, ubi omnia in cranio tam plena, ut mox a compressione externa ablata cerebrum excrescat in fungos, tamen vacuos toties a nobis repertos hos ventriculos non comprimant, non deleant, vis reliqua molis cerebri, sanguinisque appellentis? Cur in vacuis ventriculis Plexus Choroidæus non perpetuò anevrismaticus, varicosus, hydaticus?

Si totam anatomen respiciamus, quid monstri Mortales sæpe sinu alunt suo! Quàm frequens mutatio exiguæ tubæ

Fallopianæ in massam enormem, informem, ac prope incognitam! Sed causa, origoque, tot millenarum in quovis viscere, in quavis membranacea parte, Hydatidum, quæ assignanda demum? Confer cum hisce Historiam Hydatidum in ventre feminae, *Tom. II. Part. IV. cap. 3. pag. 78.* Obscuram totam hanc Medicinæ partem esse sequentes confirmabunt Historiæ.

§. II.

Eruditissimus Medicus, Nosocomii Hispanici vigilantissimus Physicus, *Hazenohrl*, ejusque solertissimus Assistent *Lascowitz*, 14. Feb. hujus anni, copiam mihi fecere hepatis hominis, pridie ibidem denati, unà cum morbi historia.

Juvenis 24. annorum, tumido Epigastrio quidem toto, in medio autem ac dextro longè tumidiore, a quadrienio laboraverat. Impedimento id tamen non erat, quo minùs Chirurgiam addisceret, jamque in Nosocomio Hispanico Assistentis Chirurgiæ munere fungeretur, donec 4. Feb. acutè decumbere ceperit. Die febris quinto delirare cepit, inque nonum delirans, obiit.

Nihil lymphæ in tumido ventre, sed jecur monstrosæ molis, ac pluribus veluti scirrhis videbatur obfessum. Horum unum Vir præstantissimus cum suo Assistente aperuerat, cùmque insoliti quid ibidem detegeret, Hepar cum reliquis tumoribus intactum ad me mittere decrevit. Igitur ille aperto isto tumore magno, in visceris hujus Lobi dextri anteriore parte, ut-cumque versum lobum minorem sito, mox erumpentem, inque sese insilientem Lympham ad plures, ut putat, mensuras, (inopinato quippe in casu vas ad manum haud erat) stupens vidit. Elapsâ autem Lymphâ, invenit membranam albam, crassam, multis in plagis diaphanam, excavatum in jecinore locum exactè quidem contingentem, verùm nullibi adhærentem illi, cum eove connexam. Hanc loco repositam, unâ cum Hepate toto ad me misit.

Membranam dixi, quod, quâ aliâ eam voce nominem, non habeo; verùm quo sensu aliàs membranam vocamus, eo sanè membrana vocanda non erat. Alba quidem crassaque erat, sed sive bono nudoque oculo, sive microscopio intuebaris, nullis omnino sive vasis, sive fibræ apparebat com-

posita ; ovi albumini ad latam patenam effuso , atque coagulato , quàm simillima ; lacerabilis ita , ac si cultro quis eam percidisset. Erat etiam lævis , politissimaque excavati jecoris superficies.

Jamque alterum eodem in lobo tumorem aperiens , deprehendi Hydatidas , non , ut in priore , quæ totum cavum exactè expleret , unicam , sed numerosas , liberè fluctuantes , citrà vel minimam alicubi adhæSIONem , citrà ullius pedunculi vestigia , ejus molis inter sese differentiæ , ut minimæ vix lineam in diametro haberent , deinde crescente ordine majores pollicis essent , imò & sesquipollicis diametri.

Cavum tertium in lobo sinistro similes omnino Hydatidas gerebat.

Deinde quartò similes reperii non in cavo hepatis , sed in magno eoque oblongo corpore , quod ad lateris extremi sinistri lobi superiora accretum , figurâ Lienem referret , quodque tamen Lien non esset ; eo quod is , in cadavere , separatus ab illo tumore , inventus fuisset. Aquam continuit cum omnis generis Hydatidibus.

Quintus locus erat a latere dextro prioris maximique cavi , hepar tam

profundè excavans, ut pugnus in eo locari posset; isque non, quemadmodum omnes præcedentes, aquâ limpida, verùm amurcâ nigrâ, tactuque arenaceâ, repletus: membrana porro unica, explens totum cavum, hanc amurcam continebat, lacera hinc inde ac complicata, & ab asperâ amurcâ adhærente valde indurata.

Pars dextra superiorque lobi dextri continebat *Sextum* cavum priore, majus, biloculare, crassâ itidem ac pingui amurcâ plenum.

Vesicula fellea paucam quidem, at tamen flavam bilem habuit. Pararuntne Hepatis non excavati portiones hanc bilem? An verò ipsius Cystidis felleæ parata fabrica fuit?

In altero tertioque, ac quarto cavo, multas hydatidas confractas reperire fuit, unde fortè aqua illa, in qua reliquæ integræ liberè fluctuarunt. In quinto & sexto nulla aqua, sed amurca.

§. III.

Scirrhum in Cancrum vergentem olim cum dexterrimo Chirurgo in *Hollandia* enucleaturus, obstupui, ablaris integumentis, inchoatoque enucleationis opere, tumorem subito frangi, &

effluente aquâ copiosâ, totam concidere mammam. Curato vulnere recrevit tumor, qui magnos excitans dolores, ablatus non fuit; femina, nescio a quo morbo, brevi extincta.

Contigit mihi idem *Viennæ*. Doctissimus Chirurgiæ Professor *Leber*, egoque certò statuebamus verum in Mamma scirrhum adesse, liberumque eundem, & enucleandum. Sub operatione constitit pugni magnitudinis Hydatida esse, quæ a circumcretâ, compressuque induratâ cellulositate inæquali, scirrhi inæqualitatem referret. Habebat pellem externam albam crassam, lacerabilem, nihil omnino aut fibrosam, aut vasculosam, ea de causa non fractam duntaxat, quantumvis debilem, quod ab integumentis & circumcretâ induratâque cellulositate æqualiter premeretur. Præter Lympham, quâ turgibat, continuit quatuor exiguas hydatidas, liberrimas, pedunculi vestigio omnino carentes.

§. IV.

Glandulam Thyroidæam tumentem nonnulli *Austriacorum* habent, plus *Styri*, his magis *Carinthe*, omnium autem minimè *Tyrolenses*, amplissimæ

PARS SEPTIMA. CAP. III. 323
salubrisque Provinciæ incolæ ; quibus
tamen ab Autoribus familiarissima di-
ci solet : hos , inquam , omnium mi-
nimè eidem obnoxios esse , bis beatam
hanc provinciam peragratus , attentus
in rem , expertus sum.

In cadavere horrendam mole Thy-
roidæam glandulam nactus , publicè dis-
secui. Mecum Auditores mirabantur
nullum ferè genus tumorum dari , quin
in hac sola Thyroidæa inveniretur.
Hic enim Steatoma , ibi Atheroma ,
alio in loco Purulentus tumor , in alio
Hydaticus , in alio erat coagulatus san-
guis , fluidus ferè in alio , imò hinc
glutine locus plenus erat , alibi calce
cum sebo mistâ , &c. Hæc autem
omnia in una eademque Thyroidæa
glandula.

§. V.

Anno 1757. in *Tomo I. Part. II.*
Rat. Med. cap. II. varia exempla at-
tuli similium tumorum , maximè in
cadavere pueri decennis *pag. ibid. 110.*
-- 112. addidique *pag. 210. & 218.*
quosdam similium tumorum planè in-
curabiles esse ; alios curari quidem ,
sed redire ; non nullos verò perfectè
curari , non redituros. Curabiliores pro-

fectò hydatikos tumores pronuntiabimus, cùm fractâ aut consumptâ pelliculâ resorberi lymphâ possit, & membrana hydatica fundi, indurataque cellulofitas inflammando, suppurandoque consumi. Sed & omnis forbilis materia, ut putâ sanguis, ichor, pus, fœcies, aqua, serum, cùm forberi a massa humorum possit, collabentes suos tumores exhibere sæpe debet. Unde hi vel sponte, vel post data remedia non rarò evanescunt, iterum, vel minimè, redituri.

Uxori optimi *Morgagni Epist. 50.* tumor nuci avellanæ par, formâ, duritie, magnitudine, subitò de nocte evanescit; redit; repente iterum dispareret, non rediturus.

Et ejusd. *Epist. n. 27.* » Ipsam ve-
 » rò glandulam, Febri nullâ præviâ;
 » sensim intumescere, & duram fieri,
 » non secus ac alias in collo subjectas,
 » cùm in strumas grandescunt, nimis
 » omnibus notum est, quibus magnum
 » plerumque negotium faceffunt, Me-
 » dicis & Chirurgis. Nonnunquam ta-
 » men longè faciliùs quàm sperari
 » posset resolvuntur. Sic in septenni
 » Puella *Veneta* Parotidem memini du-
 » ram factam, ac valde tumentem,
 » nec

» mentem , nec finè dolore jam tan-
 » gendam , omni quæ subſtiterat , pau-
 » latim quidem , ſed penitùs , diſcuſſâ
 » materie , ad naturæ modum rediſſe ,
 » uno , ut vidi , inunctionis ex Oleo
 » *Philophorum* auxilio.

Pergit ille porro : » De Strumis
 » autem *Valiſnerium* noſtrum audi-
 » haud ſemel testantem , cùm ruſti-
 » ca mulier filiolarum ad ipſum adduxiſ-
 » ſet ſtrumofam , ipſe autem ut pau-
 » perculæ , & puellulæ , nihil niſi vinum
 » tenue ſumendum imperaſſet , in quo
 » infecta , quæ *Aſellos* vocant , eſſent
 » macerata , mulierque ex iſdem vel
 » plura , quam ipſe dixerat , in vinum ſem-
 » per inieciſſet , plurimasque urinas ſic
 » moviſſet , exacto menſe cum filiâ rediſ-
 » ſe , non finè ſui admiratione perſanatâ.

Idem *Morgagni Epist. 50. a. n. 31.*
ad 36. plura exempla habet durorum
 tumorum , a ſola materie liquida eoſ-
 dem extendente. Omnium verò no-
 tabiliſſimum *Epist. 29. n. 12.*

Similem & nos , hoc ipſo ineunte
 anno , in Noſocomio habuimus. Mulier
 quadragenaria , biennio antea enixa ,
 ſuum primò infantem , deinde cum eo-
 dem & alium lactat. Viſa aliquantiſ-
 ſimè per id ferre inculpate , demum medio

Martio 1761. dolore lateris affici cepit; idque in æstatem usque. Ablactato tunc infante utroque, venâque tufâ, sensim quidem lateris dolorem abivisse ajebat, ambas verò mammas in tumores duros, a se mutuò separatos, mammamque vehementer extendentes, ac valide demum dolentes, permutatas esse.

Consilium empiricum adplicandi ad dorsum Nucistæ folia, eâ spe, fore ut inde mammæ emollescere, scrupulosè sequitur; ita ut trium septimanarum spatio, quinquies die, integrum horum foliorum manipulum dorso admoveat. Cessanti demum ab hac adplicatione, tumor in dorso observatur Avellanæ magnitudine, quo mole sensim aucto, dolentes tumidæque mammæ pedetentim minuebantur; dorsique tumore, binos viriles pugnos exsuperante, ita concidisse mammas, ut quæ torosas easdem, formosasque habere solebat, vix nunc earum exhibere nobis reliquias posset.

Pauperrima cùm esset, & publicæ instructioni apta censeretur, a Viro Exp. & Practico felicissimo J. Schreibers ad Nosocomium nostrum missa est, 9. Jan. hujus quem vivimus anni. Accesserat prioribus ærumnis, quod a 14.

diebus singultu, tussi, ac meri cruoris sputo frequenter laboraret. Igitur capitis instar tumorem video, eumque a metastatica mammarum materie natum ratus, fluctuantemque in eo deprehendens materiem, pertundi curavi. Copioso pure cum sanguine effluente, vix immunita apparebat tumoris moles. Plurima cellulositas semilacera indies magnis solvebatur laciniis, concidebatque sic demum tumor, ut sesquimensis spatio curaretur.

Quæstio est utrùm sponte Naturæ facta sit materiæ ad dorsum transmigratio, an vi foliorum Nucistæ? Vis aromatica, ac proinde stimulans, his foliis inest: vim solventem, dissipantem, roborantem, legimus iisdem adscriptam esse. Et egregius *Fr. Hoffmann* laudat oleum Nucistæ ut paregoricum; & *Essentiam Nucistæ*, cum eâ *Croci*, & *Aquâ Anhaltinâ*, pro linimento loci spasmò affecti.

Experimentis iteratis quæstio hæc determinanda est. Interim quod supra relatum, & a *Morgagni* observatum, denuo hic confirmatur: materiem liquidam duras reddentem tumidasque partes, posse vel integrè, vel pro parte, ad tempus, vel perpetuò, deferere has

partes, & vel novas sibi vias tumoresve formare, vel consuetis corporis viis eliminari.

§. V I.

Anno 1744. ineunte, Vir procerus; eufarcos, tenebricosâ nocte cadit de Promontorio *Delphensi* in flumen præceps, undâque ægrè ereptus, & per summa frigora iter plurium dierum, publicus Reipublicæ Nuntius, prosequutus, tumorem percepit in inguine lævo: quem, quod molestus non esset, celavit integro anni spatio. Anno 1745. inchoante, tumor pollices ferè quatuor in majore diametro, duos in minore, habens, levem sinistri cruris cum stuporem creare, tum dolorem, cepit. Cùmque jam prava, ut mox patebit, symptomata se jungerent, me cum binis Chirurgis in Consilium vocavit. Tumor ipse inveniebatur durus, inæqualis, indolens, sub expansione Aponevrotica obliqui externi musculi, veluti ex Abdomine natus, ac partim sursum, partimque deorsum sese extendens. Attactu tumoris vix doluit homo, sed vagas imo in ventre anxietates, (sic enim agebat) passus sæpius est, easque nocte

adeo molestas, ut lectum relinquere pluries cogeretur: Alvus vix, nisi vi, mota unquam, urina parca, nausea frequens, vomitus sed parvus idem rarusque; unà cum cruris sinistri œdemate Ambigua primùm Herniæ femoralis signa, ambigua deinde signa tumoris scirrhusæ prope duritie; tumoris, qui longâ radice intra pelvim productus, Intestinum Rectum, & Vesicam urinarum premere videbatur, animos nostros in varia auxilia frustra convertisse facile quisque per se videt. Levia denique animi deliquia accessere, quæ ægrum 25. die, ex quo affueram ipsi, sustulerunt.

In Cadavere invenimus tumorem illum intus cavum, plenum ichore, muco, & puriformi quâdam materiâ, ex inguine continuatum per sinistram pelvis partem, rectumque inter ac vesicam interponentem se; &, ut in inguine, ita quoque in pelvi, tumoribus cavis muco, ichore, pure, repletis, constantem. Hydatides præterea duas in sinistro, eodemque admodum magno, Rene, alteram diametri semipollicis, alteram pollicis integri; ambas autem non ad Renem, sed intra ipsius magni Renis

330 R A T I O N I S M E D E N D I.
corticalem substantiam reconditas. Cæ-
tera omnia in corpore bona.

Igitur terror, violentia præcipitis ca-
sus, frigusque & tunc, & in itinere
deinceps perceptum, Hydatidas in
Peritonæo generarunt, quæ sensim du-
rioribus callosisque involucris instructæ,
nervos, & inguinalia vasa, intestinum
rectum, vesicam, suis in functionibus
turbarunt; quæque, lege consuetâ,
anxietates, nauseas, vomitus, vigilias,
leipothymias, ipsamque mortem, de-
mum genuerunt.

Multis igitur observationibus sic col-
lectis atque enarratis, operæ pretium
fore videtur in naturam tumorum Cys-
ticorum, præprimis autem Hydatidum,
pathologicè inquirere.

§. VII.

De Hydatidum, non quo sensu *Hip-
pocrates* veterumque plures, sed quo nos
eas intelligimus, origine, fabricâ, pro-
gressu, fuit dudum ab Anatomicis,
Medicisque disceptatum; certi tamen
quid nunquam adhuc prolatum. Scrip-
tere de Hydatide in *Sepulcreti* Tom. II.
Spigelius, *Th. Bartholinus*, *Diemer-*

hroeck, *Etmuller*: in *Actis Acad. Reg. Sc. Paris*. Viri egregii *Maloet*, & *Morand*; in *Actis Edimb.* egregius *Monroo*; *Comment. Litteraria Norimbergensia*; & sparsim plures, ut *Warthon*, peculiari tractatu *Bidloo*, *Hofmannus* quoque, & egregius *Boerhaave* in *Epist. de Glandulis* ad *Ruischium*, ut etiam dissertatione peculiari doctissimus *Grashuis*: præterquam quod nonnulli Græcorum Medicinæ parentum earundem meminerint.

Collectis horum omnium sententiis; fuere I^o, qui a degenerascentibus ipsis glandulis Hydatidum deduxerint originem Non sufficienter hæc sententia experimentis fulcitur. Dum in glandulosa fabrica humor contentus est, degenerem fabricam glandulæ detegimus, & in cadavere maximè: in plerisque autem Hydatidibus, quarum data historia a nobis fuit, nihil similis fabricæ detectum est, imò prorsus contrarium. Id porro huic sententiæ concedemus, quod glandulæ sæpius inventæ fuerunt a materia aquosa, ichorosa, sanguinea, purulenta, saniosa, distentæ, atque induratæ; haud verò id, quod omnis tumor, quem aqua, aliufve enarratorum humorum implet, distenditque, glandula sit.

332. RATIONIS MEDENDI.

2ª Sententia illorum est, qui nasci Hydatidas in vasis Lymphaticis credant sic generari, ut tale vas inter singulas quasque, quibus scatet, valvulas, in globum extendatur; dum nempe ab obstaculo quocumque Lympha opposito motu remeat, sicque ipsa sibi viam claudit. Censeo hoc modo non nisi unicam posse Hydatidem nasci, & non ingentes illos, sive Hydatidum racemos, quales uterus non rarò format, emittitque, sive innumeras illas solitarias Hydatidas. Etenim reflua contrario sensu Lympha, dum unam erigit valvulam, simul sibi viam ad reliquas valvulas præcludit.

3ª Sententia Vermes ad Hydatidas fabricandas necessarios credit. Verminosa Pathologia, luxuriantis ingenii fætus, Hypothesibus innumeris nixa, probata nunquam, nisi paucis experimentis, quæ, ut rectè monet *Morgagni*, ad casus peculiare, haud verò ad universam Pathologiam spectent; hæc, inquam, toties resuscitata, & sponte corruens, etiam hîc ejusmodi sortem nata est, ut ferè nemo posthac fuerit, qui Hypothesin hanc, de origine Hydatidum ab uno, alterove aut fictam, aut resuscitatam, tueri ausus fuerit.

4ª Sententia fert valvulas Lymphaticorum vasorum, dum Lympha contrario nisu per illa fluere cogitur, impleri ab eadem, & turgere: Lympham hanc stagnantem lentiores, tenacioresque partes, a suo centro ad circumferentiam pellere; nasci sic membranam externam illam: præterea verò ab intestino motu ejusdem Lymphæ, in hoc semel formato cavo, produci a loco quopiam, seu centro, quemdam motum, qui motus, dum ab illo, ceu centro ducit crassiora, simul ad aliquam ab illo centro distantiam format novam rotundamque pellem; adeoque sic rationem se dare credunt Hydatidum minorum, in majore liberè fluctuantium.

Ingeniosè fanè hi: utinam tam verè! Ac primò quidem tria, quatuorve, simul supponunt, absque ullo argumento, quo vel unum suppositum firment. Deinde Hydatidas credunt inter quasque Lymphaticorum vasorum valvulas, eo quo explicuere modo, formari. Ergo haberent semper degenerascentem membranam, in eaque fibras, vasaque, pro extremo involucro. Cur ergo toties & liberè fluctuantes Hydatidas, & Hydatidas majores, in quibus cæteræ innatent, invenimus haud alio

334 R A T I O N I S M E D E N D I.
involucro donatas, quam illi simili;
quod a coagulante se ovi albumine,
album, scissile, minimè vasculosum,
fibrosumve, formatur? Si hoc pro se
assumserint, asseruerintque id inde pro-
bari, quod supra de generatione mira
involucrorum Hydatidum dixerant;
unicum modò, quod regeram, habeo:
Demus paulisper illis hanc involucri
nativitatem; vel ipsum vas lymphati-
cum, in quo hydatidis eo modo forma-
tur, constanti lege involucrum hydati-
cum circumdabit; vel hydatidis formata
findet suum vas lymphaticum, & cadet:
Si hoc ultimum statuunt, rogo 1°. cur
nunquam ibidem, ubi hydatides in vis-
cere excavato invenimus, simul inve-
nimus, vasorum Lymphaticorum, præ-
ternaturaliter & extensorum, & diffrac-
torum, exuvias? reliquias? vestigia
aliqua? Rogo 2°. si hydatidis frangendo
vas suum lymphaticum se liberat, quo-
modo demum millenos hydatidum ex-
plicabunt racemos? Et tandem quod
ad 2am. sententiam dixi, id hîc conve-
nit: si a retrogrado Lymphæ motu,
preffâque valvulâ, hydatidis fit, non fiet
unquam in toto illo vase nisi unica,
viâ ad cæteras valvulas præclusâ, erectâ
unâ.

5^a. Sententia, ob ineluctabiles priorum sententiarum difficultates, in cellulis membranæ adiposæ aut cellulose hydatidum ponit originem. Et graves quidem in arte Viri hanc sententiam amplectuntur. Tum quod cellulositas major minorve ubique reperitur, ubi inventæ hydatides. Tum quod videantur in cellulosa substantia nonnunquam cellulæ, quarum aliæ pus, aliæ aquam, aliæ sebum, gelatum, &c. gerunt, sicque hydatidum intellectum facilitare videntur. Tum denique, quod cellulæ adiposæ videantur habere in sese minores cellulas, ac veluti sepimenta, ad explicandas hydatidas, in hydatide inventas, apta nata.

Verum & maximis hæc sententia est implicita difficultatibus. Sumamus generata in hac membrana Hordeola dicta, sumamus Atheromata, Steatomata, Melicerides, &c. an unquam quis vidit involucra horum, quemadmodum ea, quæ descripsi, Hydatidum, cocto albumini ovi similia colore, consistentiâ, crassitie, dilacerabilitate facili & abruptâ?

Quamvis igitur a sex mille ferme annis occasiones videndi Hydatidas Mortales habuerint; & quidem primò

in pecore, quod ab origine mundi Deo offerendum primo, num quid morboſi non haberet, luſtrandum eſſet; deinde tum in pecore ad uſus philoſophicos adhibito; tum in hominibus, qui vel ad durabilem condituram poſt mortem præbarabantur, vel ad uſus anatomicos, pathologicosque luſtrabantur: quamvis, inquam gens humana per numeroſa adeo ſæcula Hydatidas frequentiſſimas viderit, nihil tamen certi, quàm certas obſervationes, habet; meliùſque, quid non ſint, quàm quid ſint, docere non poteſt. Ita ut in Theoretica contemplatione Hydatidum nos doctiores non reperiamus, quàm ante mille pluresque præterea centenos annos ſe fatebatur *Aretæus Cappadox Lib. 2. de cauſ. diut. morb. Cap. 1.* ubi hiſtoria Hydatidum in abdomine repertarum relata. » Unde, inquit, id genus veſiculæ eruperint, via haud facile reperitur . . . & qualis ſit ipſarum generationis modus, quid dicam, nihil certi habeo ».

§. VIII.

Nihilominus ea quæ certa obſervando novimus, hæc Pathologicos in uſus nos multa docent.

Ac 1°. quidem Hydatidas plerumque ab ejusmodi continente materiâ formari, quæ ni undique partibus sive solidis, sive fluidis, fulciretur æqualiter, dissiliret, contentumque effunderet humorem.

2°. Generari sic in corpore humano corpora organica morbosa, quæ sive fibrosæ, sive vasculosæ naturæ, ne vel minimam quidem umbram habent. Bis modo *Morgagni* vasa videre sibi visus est; rarò & in paucis, vasa detexi ego: in centenis millenisque nulla vidi. Vicina cellulositas degenerascens, atque adhærens, imponere potest, ut falsò habeatur pro vero Hydatidis involucro.

3°. Non semper pellucidam in hydatide inveniri materiem, sed quoque haud rarò glutinosam, vix fluidam, vix ductilem, deinde ichorosam, faniosam, purulentam, imò terrestrem, ut continentem suam tunicam incrustet, induret; colore denique albam aut flavam, aut fuscam, aut planè viridem, aut etiam nigram.

4°. Hydatidas vel racematim inter sese, divisim tamen, cohærere, pedunculo pendulas, haud rarò oblongas, atque pyriformes; vel solitarias, liberæque hærentes, sive in majori Hy-

datide in viscere aliquo, five in cavo abdominis; vel denique complures Hydatidas mutuis concrefcere lateribus, ut favo apum, quàm Hydatidibus, fimiliores fint.

5°. Inertem bullam aquofam, levi digiti attactu destruendam, ejus effe potentiæ, ut, crefcendo, a feſe removeat compactam viſcerum maſſam, & quidem duram adeo, ut illa Hepatis eſt. An pro dilatatrice cauſa neceſſariam fingemus animam, quemadmodum eam neceſſariam eſſe, ut uterus, ovulo in eodem hærente, diſtendatur, *Stahlianorum* quibuſdam placuit? Utrique noſtro in caſu petulans hæc anima condemnanda valde, & caſtiganda foret. Sufficiat nobis obſervata phyſica alia haberi, quæ a *Mariotte*, *Boerhaave*, *S' Graveſande*, *Muſſchenbroek*, exculta, a nonnullis verò malè intellecta, pejùſque adplicata, egregiam ſuppeditent hujus phænomeni explicationem.

6°. Nullam omnino noſtro in corpore partem, plagamve, dari, quæ ab hoc morbo immunis præſtari queat. in Utero, in Ovario, in Tuba, in Intestiſtis, in Hepate, in Renibus, in Peritonæo, in Omento, in Pulmonibus, in Plexu Choroideo, in Mam-

mis, in Genu, in Glandula thyroidæa, in Glandulis colli, vidi ipse: in longè numerosioribus partibus, imò in ipsa cordis substantia, optimus vidit *Morgagni*.

7°. Non modo in partibus cæterùm naturaliter constitutis, verùm etiam ita degenerascentibus, ut monstra potiùs, quàm partem corporis referant, Hydatidas inveniri, ut abunde docuit hujus capitis §. I.

8°. Sponte sæpe easdem rumpi, ruptasque demum in viscerum superficie cicatricem adeo naturalem relinquere, ut quisque facilè juraret vulnere olim ibidem inflicto natam hanc cicatricem esse: quemadmodum in cadaveribus rem invenit *Morgagni*. Unde seriò animadvertit in Medicos & Chirurgos, qui, inventâ cicatriculâ, publicè testati sint cor gravi vulnere quondam laborasse, aut Uterum, aut Jecur, &c. Hinc prudentiæ esse, si quis simile quidpiam in *contenta* parte deprehendat, ut simul cicatricis vestigia quærat in parte *continente*, antequam contentam illam partem vulnere quondam affectam fuisse asseveret.

9°. Cùm similitudo tanta sit inter Hydatidas, Atheromata, Steatomata, Scirrhos, & Cancros, tum quod duri-

ties sæpe æqualis sit, tum quod degenerascens cellulofitas inæqualitate & duri-
 te tumores duros & inæquales, & as-
 peros referat, qui tamen minimè fcirhofi
 fint tum denique quod tumor quiscum-
 que, premendo nervos, dolores excitet :
 hinc ab una parte prudenter & cautè
 procedendum esse in definienda, deter-
 minandaque natura tumoris, ab altera
 parte nihil certius esse, quàm quod vel
 errantem nostram vel dubiam senten-
 tiam, dies corrigat, vivo adhuc homine,
 qui tumorem habet, aut denato saltem.

10° Hydropas, cum multis hydati-
 dibus junctos, si ex casuum, morte
 aliàs detectorum, similitudine, suspi-
 camur adesse, nec remediis internis,
 nec paracentesi, curabiles esse; excepto
 fortè uno alterove, qui narratur, casu :
 hinc cùm vitalis indicatio præprimis
 hinc urgeat, cavendum esse a remediis
 drafticis, ne vires concidant; & eva-
 cuantibus paucis, maximèque Regi-
 mine roborante vitam quoad ejus fieri
 possit, protrahendam esse. Hinc fortè
 haud penitùs ineptam hanc Regulam
 esse: » Is Hydrops omnium maximè
 curabilis est, qui omnibus suis signis
 manifestus ab *Hippocrate Libro 2. Pro-
 rhetic. Edit. Foës. pag. 89.* describitur;

signis, inquam, perfectæ atque illibatæ sanitatis, excepto solo Hydrope. Novi equidem durum, quinimo ridiculum nonnullis videri *Hippocratem*, sibi tot illæfas functiones reservantem, ad bonam formandam in Hydrope prognosin, ut rari profectò dentur, de quibus bene augurari liceret, Hydropici: neque me latet vel ideo pluribus *Hippocratem* vituperari, quod ipsi horum complures vel tutò, jucundè, brevique, vel etiam nonnullos laboriosè, ab hoc morbo restituerint, quibus vix media affuisset pars earum, quas requisiverat *Cous*, conditionum: novi, inquam, hæc omnia; nihilominus velint, nolintque illi, tandem mecum fateantur necesse est, nunquam ferè turpiùs auguria nostra ab eventu derideri, quàm in Hydrope: adeoque nihil eo esse certius, quàm Hydropicos eo esse curabiliore, quo pluribus functionibus gaudeant illibatis; & vice versâ, eosdem eo plus subire discriminis, quo illarum plures læsas habeant. Atque hoc totum, hoc unicum, quod magnus sibi voluerit *Hippocrates*. Quapropter si Hydrops hominem multùm lædat; si neque remediis, neque auxilio paracenteseos obaudiat; si redeat, curatus quantumvis visus; si

post punctiōnem æger ventrem tumidulum fervet, idque maximè inæqualiter; si vires haud constanter emendantur &c. justus Medicorum metus est, ne palliativa tota fuerit, quæ facta sit, cura; ne viscera sive valdopere, sive irreparabiliter obstructa, indurata, scirrhusave sint; ne faccati tumores, ne præprimis legio adsit Hydatidum. Cumque in his omnibus aut magnum in curando laborem in nonnullis, aut curam absolutam in pluribus nullam, Medici experiantur, jure utique merito *Hippocrates*, quò fausta caneret, tot requisivit conditiones.

Proderit profectò hæc nobis observatio, ut haud illos imitemur, qui continuò in Hydrope pertinaciorè nihil non tentantes, debiles aliunde ægrorum vires ultra projiciant, atque eosdem, ut ita dicam, ante fata necent; sed meliora ab *Hippocrate*, Virisque *Hippocraticis*, edocti, eam in dandis, adplicandisque auxiliis prudentiam adhibeamus, quâ viribus, præprimisque vitalibus, religiosissimè parcamus.

CAPUT IV.

DE INTESTINO IN INGUINE PERFORATO,
ET EXCREMENTIS INDE
FORAS EXPULSIS.

§. I. *Vulnera aut Sphaceli Intestinorum tam simplicia, quàm cum jactura substantiæ, sæpe letalia, non rarò curabilia, sive cum labefactata deinceps sanitate, sive cum eadem praterpropter integra. Casus enarratur feminae, quæ inflammatione, dein Sphacelo Inguinis laborans, omnia Ilei morbi symptomata patitur; apertoque deinde Inguine fæces ac semicocta alimenta, inde emisit. Circa trihorium a comestione elapsum, solidiora alimenta colore ac consistentiâ suâ ad ulcus manifestant se. Ipsum intestinum Ileum apertum esse verosimile est. Demonstratur Ileum ad magnam a Colo distantiam stercora gerere, ita quidem, ut Libram Mercurii vivi, pridie ëpoti, stercorum sustineat obstaculo. Vis valvulæ Tulpianæ aboletur nonnunquam sic, ut stercora & clysmata ore expellantur, & ut nihilominus in vivis maneat homo, integrèque convalescat.*

344 RATIONIS MEDENDI.

Diagnosis morbi. Prognosis sequitur ; sed ad eandem formandam Hippocrates consulitur. Ad Hippocratis sententiam eximinandam, in opem vocatur experientia Medicorum. §. II. Unde primùm referuntur ex Vatero tres casus, quorum unum Coli, duos Ilei esse, suspicio est, integrâ tribus redeunte sanitate. §. III. deinde casus Faschii apud Juch in Colo obtinens, cum curatione imperfecta. §. IV. Malavallus binos refert casus, alterum affecti intestini tenuis, alterum crassi, cum perfecta cura : meminitque audacis Agyrtæ, ad faciliorem herniæ introductionem intestina incidentis. §. V. Seidelius a Schenckio laudatur, ut morbi similis, Ileum fortè occupantis, curam integram referens. §. VI. Ramdohr apud Heisterum hominem integrè curat, latam portionem Gangrænosi Intestini abscindendo, & abscissas utrimque oras ad se mutuo adducendo, uniendoque. §. VII. Albin miles 20. annis a vulnerato Colo elapsis, apertum id in Epigastrio sinistro exhibet. §. VIII. Idemque monstrat miles Bouchardi, tertio anno a suscepto vulnere. §. IX. Kalschmidii homo a gangræna Ilei

curatur cum ano adscititia. §. X. Notabilis per omnia casus Pfaffii, cum integra cura, quamvis Ileum variis vicibus pessimè affectum visum. §. XI. Maichanquez singulari arte curat Ilei vulnus. §. XII. Mangetus integram curam describit Intestini sclopeti majoris globo perfossi. §. XIII. Idem N. C. referunt a globis tribus. §. XIV. Mangetus narrat ex Ileo hernioso, pro Bubonocèle aperto, alterum periisse, alterum integrè curatum fuisse. §. XV. Wagnerus quadruplicem curam refert, Ileo intestino in 2. vel 3. vulnerato viso §. XVI. Sporing similiter. §. XVII. In Acad. Reg. Sc. Par. integra cura fit, partim excisso, partim a natura separato Intestino tenui, ad octo latos digitos. §. XVIII. Mira historia separatæ magnæ Coli portionis, valetudine integrâ succedente, Autore Magnifico Kesteler. §. XIX. Ex neglecta Hernia inguinali perforatio, & transsudatio fæcalis, vitâ salvâ, sed imperfectâ. §. XX. Modus exponitur, quo ejusmodi aperturæ solent in inguine nasci. §. XXI. Dilata hucusque prognosis ægræ nostræ tandem fit, & Hippocrates vindicatur. §. XXII. Indicatio, & cura

§. XXIII. *Mira circa tussim.* §.
XXIV. *Multi agri in Nosocomio pin-*
guescunt.

§. I.

Vulnera Intestinorum simplicia per-
sæpe letalia esse, certissimis constat
omnium sæculorum testimoniis: at verò
eadem hæc, simplicia non modò, ve-
rùm etiam cum notabiliore eorundem
portionis jacturâ, sive integrè curabilia
esse, sive cum labefactata plus minùs
sanitate, experimentis comperimus.

Latus differendi se hîc nobis aperit,
spatiosusque campus! Porro ut com-
modè atque utiliter spatiemur, duce
utamur notabili casu, quem nostrum
nobis Nosocomium suppeditavit.

Femina 37. annorum, rarioribus;
hisque levioribus, hystericeis passioni-
bus exceptis, illibatâ valetudine per-
petuò usâ, beato partu ter felix, & a
quinquennio, ex quo non peperit, ritè
menstruans, secundo die Februarii,
ultimò elapsi, enarrando nunc morbo
corripitur.

Scilicet sana surrexit, elapsâ autem
unâ alterâve horâ subito Hypogastrii
dolore corripitur; cujus causam errore
quopiam se posuisse negat: neque enim

suillas carnes, pridie moderatè captas, unà cum sale conditis Rapis, edulii genus utique haud infuetum sibi, tanti causam doloris credere se posse. Dolori se calor junxit, clausaque integro quadriduo alvus. Quarto morbi die vomitus; isque assumptorum, accessit. Vocatus tunc demum Medicus, venam illico jubet in pede tundi, potumque purgantem, tribus vicibus exhauriendum, præscripsit: at verò hunc revomuit actutum; moxque dein stercorea vomuit. Interim cum tempus menstruum adesset, menses suos solitis suis sex diebus hoc tempore passa est.

Vomitum stercoris detestabilem, tumore percepit continuò ægra, tum horruit in excipulo sæpius evacuando maritus. Porro nunc primùm advertit parvum inguinis dextri tumorem.

Febr. 8. alvus pauca, exhibito pulvere, successit; & bis iterum sectâ venâ, auctus in inguine tumor est, quem herniam esse Medicus censet. Vocati autem duo Balneatores herniam esse negant, sed alius, incerti scilicet generis tumorem declarantes, emolliens cataplasma, sæpe renovandum, suadent.

Cùm a secundo cataplasmate, nimium calente, inguen veluti ureretur

credit in pejus actum cum tumore esse. Saltem pergentibus cunctis symptomatibus, ipsique vomitu stercoreo, tumor inguinis 14. Febr. nocte ruptus est, fuditque primò oleum lini, quod enemate injectum ad unc. iv. fuerat, deinde materiem fæture stercoream. Atque ab hoc tempore vomitus penitus cessavit. Conati sunt injectis enematibus materiem tam stercoream, quàm semicoctam, alimentosamque, ad alvum determinare, sed incasso sæpe labore. Tandem 25. Febr. alvus sponte prodiit quemadmodum & 26. & 28. Febr.

Hucusque res, me incio, perrexit; quando egregius Medicus *Schreibers* miserrimam hunc primùm invisens, ejusdemque misertus, tum & de publica Studioforum utilitate sollicitus, me convenerit, num intra Nosocomium suscipere illam vellem, proponens? Extemplo afferendam jussi; ita ut 28. Febr. ante vespertas allatam jam examinarem, deprehenderemque viribus ac pulsu debilem, cæterà bene valentem, & appetitu gaudentem. Aderantque ad vulneris labia cibi semicocti. Digiti porro a vulnere spatium, vulvam versus, aliud vulnus detego, quod ipsa
mulier

mulier ignorabat adesse. Explorando detego hoc vulnus sub musculis communicare cum vulnere primario, haud verò in cavum se penetrare abdominis: vulnus autem primarium, externè pollicis latitudine, oblongum, sensim brevius, angustiusque, in cavum Intestini penetrare; stylumque ab ejusdem externo latere, longitudine digiti, & ultra, ad extremam ossis Ilei cristam pergere, ita ut inter expansionem tendineam, & peritonæum fistula ibidem formata esset.

Vidimus I. Martii, trihorio postquam jus cum farinaceis coctum comedisset, totam vulneris aperturam oppleam his farinaceis; ita tamen, ut pars hæc esset assumptorum exigua, & alvus prodiret naturalis, bene compacta, fæcalis, colore utcumque griseâ.

2. Martii dura copiosaque alvus. Quæ brevi post undecimam comesta Brassica fuerat, in vulnere primùm adparuit ad horam pomeridianam secundam. Ita & radices Dauci 3. Martii. Defuit hoc die alvus. Ad 4. Martii immixtum enema, incredibilem produxit copiam fæcum, colore griseam, partim pultis instar, partim ingentes compactam in massas. Martii 5. & 7. alvus

dem, ut integram Mercurii vivi libram, pridie haustam, exactè sustineret.

Si quis opponat verosimile non videri, ut nostræ feminæ in casu, quæ fæcalis materies in Ileo adfuisse supponitur, copiosum vomitum stercoreum per integros novem dies continuasset; tum quod stercoris in Ileo præsentia rarior sit, tum quod inveniatur, si adsit, parcius: respondeo primò ad casum præsentem exponendum sufficere, ut ejusmodi materies nonnunquam in Ileo adsit; secundò ignorare nos quamnam fæcum copiam Ileum quandoque possit continere. Inveni aliquoties scybala pauca, aliâ vice stercus liquidum copiosius: *Kalchmidius* verò ad ulnæ a colo distantiam usque repletum Ileum; quæ profectò quantitas vomitum fæcalem pluribus continuare diebus posset.

Sed contra; si cum quantitate & diuturnitate vomitus stercoracei, jungamus olei Lini enemate injecti, per Vulnus exitum, videmur vix posse, nisi in Colo, vulnus locare.

Imò videmur posse Demonstravi enim *Tom. I. Part. II. III. Tom. II. Part. IV.* in morbis Iliacis Coli valvulam enormi Intestini dilatatione sic aboleri, ut vix reliquias sui supersti-

tes exhibeat; quemadmodum in conservatis Tympanitici intestinis sæpe soleo Medicinæ Studiosis demonstrare. Hinc si habeamus exempla deletæ ita valvulæ, ut è Colo patula in Ileum via sit; si deinde habeamus exempla restitutæ sanitatis etiam post certissimum argumentum deletæ vis valvulæ, quemadmodum Historia pueri *Tom. I. Part. III.* suppeditat, nulla est in casu præsentis explicando difficultas, si statuamus inchoante morbo viam hanc præternaturaliter patulam fuisse, per eandemque oleum Lini vulnere effluxisse.

DIAGNOSIS proinde patet. Inflammatio valida Intestini Ileii, Peritonæi, Aponevroseos Musculorum obliqui interni, obliqui externi, forsitan etiam Transversalis, pessimum Ileum genuit; Inflammatione autem in sphaecelum versâ portio intestini Ileii, Peritonæi, Aponevroseos, Integumentorum, corrupta excidit, reliquitque hoc foramen.

Dubia PROGNOSIS, imò valde prava; tum propter gravissimam in Medicina auctoritatem, tum propter evidentissimam experientiam.

Ac primùm quidem magni Hippo-
Q iij

cratis autoritas prognosin admodum pravam dare jubet. Sed mitigant hanc Autores quamplurimi, eosque inter haud pauci, qui *Hippocratem* hîc, si ullibi, insimulent falsi. Neque defendam *Hippocratem* ego, neque condemnabo. Historia medica candidè tradita num forsitan quod in illo obscurum, quod dubium, quod contrarium, adparet, illustratura sit, legitimumque conversura in sensum, sequentia docebunt.

Hippocratis igitur *Aphorismus* 18. & 21. Sect. 6 habent: » Cui perfecta est » Vesica, aut Cerebrum, aut Cor, » aut Septum transversum, aut aliquod » ex Intestinis tenuibus, aut Ventri- » culus, aut Hepar, letale. Si ex In- » testinis tenuibus aliquod dissectum » fuerit, non coalescit.

Lindenianam interpretationem sequutus, monendum habeo *Perfectionem*; *Διακοπήν*, hîc *Hippocrati* significare; interprete in hunc locum *Galeno*, Intestini tenuis magnum vulnus, id ad extrema usque dividens, abscindens, integram ejusdem continuitatis solutionem faciens, ἐς τὸ πέρας, ad extremum usque: & quemadmodum *Philothæus*, autor, ut *Lindanus* censet, secundi sæculi, in

Comm. ad hunc locum δια βάθος τομήν, sectionem ad profunda, aut per fundum, penetrantem. 2°. Θανατώδες, & θανάσιμον, haud innuere semper absolutam morbi, vulnerisque, letalitatem, sed etiam non rarò eorum aut pravitatem, aut majus minusve periculum. Confer *Aph.* 4. *N.* 16, cum 5. *N.* 1. & 4. & 2. *N.* 1. cum 4. *N.* 67. Cui lubet multos Aphorismos conferre cum variis *Coacarum*, *Prorrheticorum*, *Epidemicorum*, aliorumque *Hippocratis* operum textibus, is de eo quod hîc assero, brevi convincetur.

Ne longus sim, ob idque tædiosus, referendis iis, quæ multi Interpretes, alios alii transcribentes, in hos textus commentati sunt, facta producam duntaxat, quæ Prognosin longè firmiorem formabunt, quàm omnia illa Opiniorum commenta; quæque forsan veritatem, *Hippocratis* stantem a parte, demonstrabunt. Nec referam, quippe ad rem nihil facientes, quæ multiplices enarrantur, *Cultrivorum*, *Insec-tivororum*que historias; cùm suspecta sit fides multarum: uti neque casus illos, qui numerosi & apud Autores extant, & quotidianâ experienciâ confirmantur, mortis post vulnerata intestina,

356 RATIONIS MEDENDI.
maximè tenuia, observatæ; siquidem
id genus vulnera periculi plena esse
apud omnes in confesso est.

§. II.

Eximius *Vaterus*, meritò ab incomparabili *Morgagni* in hanc rem laudatus, refert 28. annorum hominem, qui & multa sæpe devorasset, & æstuante corpore gelidam bibere copiosam solitus esset, inguinis tumorem advertisse, quem Medicus & Chirurgus Herniam rati, Brachierio atque Emplastris curare anniterentur. Aucto cum pessimis Ilei symptomatibus tumore, *Vaterus*, in opem vocatus, abscessum deprehendit, qui, adhibitis biduo maturantibus, ruptus, primò copiosum pus ingenti cum levamine fudit, sequentibus verò diebus cubitum longos lumbricos, & semicocta alimenta. Spem tamen haud abjiciens *Vaterus*, datis remediis traumaticis, balsamicis, ac roborantibus, vidit demum hominem integræ redditum, constantique sanitati.

Ob rationes antea datas Intestinum Ileum apertum fuisse fit verisimile, addit *Vaterus* integrè a se curatam mulierem, cui Colon in inguine apertum

esse arbitrabatur : itidem sanatum virum a se fuisse, cui Hernia suppurata, extrorsumque rupta esset.

§. III.

In Dissertatione, quâ D. *Juch* hæc *Vateri* observationes propugnavit, observatio ex *Cl. Faschio* habetur hominis, qui, in Bubonoccele sphacelata, excrementa alvina, unâ cum intestini Coli portione, per inguen excrevit, in vivisque, licet imperfectiùs, mansit. An cum Ano factitia?

§. IV.

Dissertationum inauguralium de Chirurgia, a solertissimo *Hallero* collectarum, Tomo V. ea *Adriani Malaval* ob binos est memoranda casus.

1°. Feminae, in Bubonocelles operatione, Intestinum tenue de Gangræna suspectum, vino ejusque spiritu calefactis irroratur, reponitur. Primò sedantur, tandem silent prorsum prava quæque symptoma, proditque alvus. Decimo verò die, inguine rupto, exeunt continuis 6 vel 7 septimanis excrementa. Attamen consolidatum vul-

358 RATIONIS MEDENDI.
nus est, postque menses binos sat firma restituta valetudo.

2°. Mulieri in eadem operatione, eodem cum felici in principio eventu, rumpitur ad 7. diem Intestinum foras, & continuis 15. diebus stercora fudit. Die 20. alvus prodiit, & Octidui spatio consolidata apertura sanitatem optimam adduxit. Cum nulla ante diem 20. alvus, totoque illo tempore excrementa inguine proflua, perforatum videtur Colon fuisse.

Ad confirmandam ejusmodi vulneris letalitatis negationem, herniaria methodus cujusquam *Circulatoris* enarratur, quâ ille ad faciliorem Intestini elapsi introductionem, illud largâ incisione aperire solebat.

§. V.

Affertur etiam ex *Schenckii* Libro tertio *Seidelius*, feminam producens, quæ octavo tumoris inguinalis die primum potum, idque intra horæ spatium ab eodem assumto; deinde etiam porciones carnum, ac panis, aliasque alimenti solidioris reliquias, aperto de inguine misit: assumtis autem medicamentis adstringentibus, consolidantibus

que , nec non adhibitis vulneri Sarcoticis , primo cibos , tandem & potus , retinuit , *sexque hebdomadum spatio elapso* penitus consolidatâ aperturâ , convaluit. *Ileum* penetratum fuisse videtur.

§. VI.

Celeberrimus *Heisterus* , ut rem certissimam , narrat in Chirurgiæ Cap. 116. *Guelpherbyti* contigisse , ut in incarcerata Hernia Chirurgus Ducalis *Ramdohr* partem notabilem Gangrænosæ Intestini excinderet , utraque extrema ad se adduceret , quo exciperent se mutuò , eaque tunc leviter circumligaret : effectum hinc , ut bina hæc extrema coërent alvufque deinceps naturaliter semper flueret.

§. VII.

Celeberrimi ac nobilissimi *Albini* miles , *Adn. Acad. Libr. 2. cap. 8. pag. 31.* cui Colon in prælio *Ramliensi* vulneratum , mansit quidem vivus , verum elapsis deinceps 20. annis *Albino* adhuc ostendit in sinistra Epigastrii Regione suam factitiâ alvum , cum tunicæ villosæ prolapsu tam superioris quam inferioris vulnerati Intestini portionis.

§. VIII.

Similem prorsus Historiam *Mangetus* in *Bibl. Med. Tom. II. pag. 1156.* ex *Bouchardo* refert, eâ differentiâ, ut post tres annos ab inflicto vulnere suum virum is viderit; suum verò militem post 20. annos *Albinus*.

§. IX.

Doctissimus *Kalschmidius* in *Act. N. C. Vol. 9. N. 4.* Vetulam profert, quæ antiquæ Herniæ incarcerationem passa, ejusdem operationem octavo demum die subiret; Intestino, (& ut ipse dicit, Ileo,) ita corrupto, ut intolerabili cum foetore profilirent fæces. Ubi alvus diu nunc podice, nunc inguine prodiisset, demum post bimestre spatium elapsum, tantummodo quid sanguinis ulcere exivisse; at verò utrùm perfectè consolidatum inguen fuerit; an manserit in inguine anus, ex enarratione colligi certò non potest.

§. X.

Doctissimus *Pfaffius* *Nov. Act. N.*

PARS SEPTIMA. CAP. IV. 361
C. Vol. 2. Obs 12. hunc notabilem
casum refert. Homo 28. annorum bien-
nis herniæ oscheoceles incarcerationem
præ nimio messis labore patitur. Bino-
rum Balneatorum laboribus Hernia,
quo die morbi non additur, reponitur
quidem, verum non cessant Ilei morbi
symptomata, atque tunc primùm acce-
dens Autor, stercorea reperit vomentem.
Petitis auxiliis undecumque, mitigat
quidem symptomata, alvumque copio-
sam solvit, verum adeo non tollit mor-
bum, ut tumor, dolorque scroti, &
redeuns intolerabilis abdominis crucia-
tus, quo morbi die non adjungit, oria-
tur. Gangrænâ natâ, jubet, aperiant
tumidum scrotum; e quo mox flatus &
excrementa prorumpunt. Balneator al-
tera die plura in parte foraminula per
sondam explorans, invenit in Intestino
prope testem nucleos Cerasorum, quo-
rum quadraginta eduxit, sequenti au-
tem die multò plures. Notat porro
Historia ægrum, reposita primùm her-
nia, copiosa Cerasa unâ cum nucleis
deglutiisse; notat quoque violentam
adeo tussim adfuisse, ut prodirent cruen-
ta sputa. Cognito Intestini vulnere,
enemata ultra non injecit, omnibus
Chirurgis, ut ipse putat, ea tunc con-

362 R A T I O N I S M E D E N D I.
demnantibus, sed Suppositorium im-
misit, advertitque crassiora alvo, ingui-
ne verò tenuiora, prodire. Jamque,
nescimus quo die, novus in inguine
tumor natus, suppuratus, & arte aper-
tus, tum pus dedit, tum fæces liqui-
diores: inguine nunc hæc ejiciente,
scroti apertura sensim coivit. Novus
tandem, isque priore altior, abscessus
in inguine observatur, qui apertus,
pus, non fæces, fudit: tandem & hoc,
& illo, sensim consolidatis, sanitas
completa successit.

§. XI.

Apud *Mangetum Bibl. Med. Tom.*
II. pag. 524. 525. D. Maichanquez
narrat ex vulnere angustiore, quod
uxori inflixerat maritus, demum excre-
menta prodiisse » dilatato parumper
» vulnere adparet *Intestinum Ileum læ-*
» *sum.* (Digito fortè explorando de-
prehendere potuit canalem angustiore,
Cellulis carentem,) Placuit in casu
» desperato periculum facere, nec ægra
» 25. annorum dolores recusabat, modò
» vitâ donaretur. Intestinum cautè acu
» alligari curo cuti, recentisque lari-
» di lamellâ interpositâ ut fæcibus al-

» vinis pateret transitus, cutem jungere
» jubeo; quod & factum; potiones
» præscribo vulnerarias, quibus ad flu-
» pore curata est, binosque enixa est
» liberos annis sequentibus.

§. XII.

Mangetus ibid. pag. 523. ex *Caro-*
lo Patino refert fuisse hominem, cui
globo sclopeti majoris abdomine per-
fosso, prope umbilicum, demum die
quinto globus ano ejectus fuerit, &
perfecta cura, *exaëto mensis spatio*, suc-
cesserit.

§. XIII.

N. C. Decad. 3. ann. 4. referunt
curam similem globis tribus ano ejec-
tis; aliamque Rustici, postquam una
cum fæcibus nucleos Cerasorum fora-
mine inguinis, sponte aperto, ejecisset

§. XIV.

Et de duobus, quibus Chirurgi pro
Bubone aperuerant ipsam Bubonocel-
lem, unus quidem intra paucos dies
obiit, alter autem, cui per 14. dies
extrementa exierant, *sex septimanarum*

spatio integram vulneris consolidationem nactus est : tandemque & tertius, cui ex *cæso punctum Ileo* chylus effluerat, curatus integrè fuit ; referente *Hardero* apud *Mang.* *ibid.*

§. XV.

Idemque pag. 530. ex *Wagnero*, qui ex variis id refert autoribus, narrat *Ileum transversim perscissum*, & extra vulnus prolapsum, futurâ cum vulnere intercedente, penitus coivisse : in alio integram curam observatam esse, post aperturam vermibus erodentibus factam ; tandem *Hafniæ* quemdam, erosione etiam a vermibus factâ, integrè esse curatum ; alterumque cui ex *sphacelata hernia umbilicali*. nuclei prunorum jam cariosi exivissent.

§. XVI.

In *Actis Suecicis Stockh. an. 1746.* notissima mulieris historia est, cui venter rodente & erumpente *Teniâ* sæpius apertus, iterumque ad tempus consolidatus fuerit.

§. XVII.

In Hist. Acad. Reg. Sc. Par. anni 1723. ex suppurata Hernia Chirurgus suscepit ossa pedis ovilli N°. 16. exciditque gangrænosi intestini portionem latorum quatuor digitorum; similemque circiter portionem, posthac a natura separatam, invenit. Expectabat porro, ni moreretur homo, anum factitiam; verumtamen observans lensim minùs inde exire, dedit ipsi alimenta solidiora, & vidit *spatio* 33. dierum inguen clausum.

§. XVIII.

Et quid demum de casu cogitandum; observato a Magnifico Archiatro *de Kestler*, anno hujus sæculi 1729. feminae scilicet, cui in incarcerata Hernia visa esset periisse integra portio, semipedem longa, Intestini Coli: claudente nihilominus accuratè se aperturâ, alvoque totis, quibus deinceps vixit, annis naturaliter fluente? Profectò totam a sphacelo separatam Coli portionem, cum exsiccatam eandem, intusque linteo carpto infarctam, solli-

366 R A T I O N I S M E D E N D I.
citè Vir magnificus reservasset, ad me
examinandi, ac Studiosis demonstrandi
causâ miserat. Ipsum Colon esse, &
tota ejusdem substantia, & Ligamenti
vestigia, saltem illius Tertii, a *Mor-*
gagni & Winslow descripti, Mesocolo
tecti, & quæ aderat adhuc Mesocoli
portio, evidenter docebant. Igitur sol-
licitè scrutabamur quâ demum lege no-
tabilis adeo Intestini portio sphacelo
solvi, apertoque excidere inguine po-
tuisset, intereaque temporis, non ad-
ductis ad se mutuò, ut alibi factum
notavimus, utrisque extremis, excre-
menta a Cœco sic pervenissent ad anum,
ut neque anus nasceretur in inguine,
neque intra cavum abdomen decideret
quidquam?

Res sanè nobis incomprehensibilis
visa est, nisi concederetur, quæ ex-
ciderit, Intestini partem, ejusdem vel
tunicam externam esse, remanente in-
ternâ; vel tunicam esse internam, su-
perstite externâ: ut sic, reservatâ quâ-
dam tubi continuitate, excrementa tutò
versus anum devolverentur. Verùm
mox hujus Dilemmatis falsitas appare-
bat, cum sola interna pars Intestini
non habeat ad se accreta ligamenta,
nec connatum Mesocolon; cumque ex-

terna Intestini portio integra solvi minimè potuisset, manente continuitate Coli ope tunicae internæ: neque enim portio hæc separata, lata & per medium fissa membrana erat, sed clausum intestinum; quod utique hæc formâ minimè separari potuisset, continuitate tubi intestinalis permanente ope tunicae internæ.

Tandem veram totius phenomèni rationem & causam sic videbamus intelligere: Intestinum inflammatum, quâ parte Mesocolo hæret, accubuit Peritonæo in inguine, eidemque accrevit: gangrænâ incipiente, tunicae Intestini variæ a se mutuò dissolvebantur: gangrænâ pergente, lata in inguine facta apertura est: ita soluta interna pars intestini, cum *totius* intestini anterioris parte, cum peritonæo, cum expansione tendinea, & integumentis, foras prolapsa est. Habet ergo prolapsa portio cavum integrum, a cujus anteriore parte hæret Mesocolon, ligamentum tertium, omniumque Intestini tunicarum portio, & cujus reliqua pars interioribus Intestini tunicis tantummodo componitur.

Sed statuimus antea tempore inflammationis diræ Intestinum Colon, quâ

368 RATIONIS MEDENDI.
parte Mesocolon habet, accubuisse
& latè concrevisse cum peritonæo.
Necesse igitur fuit ut, prolabente ex-
tra inguen internâ Intestini parte, cum
omnibus concretis partibus a facie ejus-
dem anteriore, ut, inquam, Colon
externâ suâ parte in ventre integrum,
firmiter suæ aperturæ oris cum pe-
ritonæo cohæserit, ita ut nihil in ca-
vum ventrem dilabi potuerit eorum,
quæ a Cæci sacco aut Intestinis tenui-
bus deorsum, anum versùs, descen-
dunt.

§. XIX.

Sub finem anni 1745. negligens her-
niam femina, incidit in symptomata
morbi Ilei, quæ demum apertâ alvo
brevi evanuerunt. Attamen dum mor-
bum curasse videbamur, aperuit se in-
guen, fuditque paucam, ferosam, fla-
vam, ac subinde verè stercoream ma-
teriam. Capto Clariss. *Albini* consilio,
laboravi cum Chirurgo novem men-
sium spatio antequam locus clausus esset;
optimâ interea vigente sanitate. Locus
molliore quidem, sed apto admodum
Brachierio firmabatur, ne rediret ma-
lum. Attamen sex cum dimidio elapsis
annis, denuo aperitur, citra sympto-

mata ulla prava, citra stercoream materiem. Nescio, quem finem res habuerit, quum ad ultimam aperturam, illam, cum Patria, reliquerim.

§. XX.

Docent omnia hæc exempla ficcatis ab inflammatione partibus alterius cum altera cohæsionem fieri, antequam inguen aperiatur: sic quidem sæpe ut nihil in cavum ventrem, sed per inguinis aperturam, eâve clausâ, per podicem, cuncta exeant.

Haud tamen eodem ubique modo. Vulnera instrumento in Abdomen inflicta, plus periculi habent effundendi cavum in ventrem stercoris, & semicocti chyli. Docet id notabile exemplum a *Mangeto*, ut teste autopte, relatum hominis, qui sic triangulari instrumento fauciatus, ut vermes excrementaque sinistro inguine exirent, sexto demum post decimum die moriebatur; idque exhibebat præprimis memorandum, quod Intestini Coli labia jam tum undique, firmiterque, & exactè, cum vulneris labiis coïvissent: unde mors unicè inde ipsi contigerat, quod fæces intra ventrem pulsæ essent, prius-

370 R A T I O N I S M E D E N D I.
quam perficeretur expositus mox coali-
tus, sæpe fat citò, ut datis exemplis
constitit, contingens.

§. XXI.

Atque ita Prognosis, paginâ 353.
petita, & dilata hucusque, formari de-
mum potuit.

Prognosis igitur primò fert summo
semper in periculo eos versari, quibus
intestina, potissimùmque tenuia, aut
vulnerentur, aut gangrænâ aperiantur:
cùm, vel integrâ aperti Intestini cohæ-
sione cum Peritonæo nondum factâ,
fæces, crudusve chylus, intra cavum
abdomen dilabi, certumque proinde
efficere interitum queant; vel etiam,
fæcibus quidem extra Inguinis apertu-
ram prorumpentibus, gangrænâ verò
in sphacelum jam conversâ, latè nimis
diffusa per Intestinum corruptio sit.
Hâcque lege veridicus agnoscitur *Hip-
pocrates*, qui morbum non indiscrimi-
natim Intestini cujusque, sed Intestini
tenuis, ut determinatè utroque in Apho-
rismo loquitur, *ἰσχυρὸν*, vel *ἰσχυρῶ-
ς*, appellans, eum valde periculo-
sum esse indicavit. Confirmant hanc
strages, quas adeo multiplices omni

tempore solet descriptus hucusque morbus edere. Et si per Διακοπήν intelligere debemus vulnus usque ad fundum omnia penetrans, & dividens, ut supra constitit, etiam verè pronuntiavit Intestinum ipsum post Διακοπήν non coalescere libero, ut antea, modo; cùm illud facie anteriore uniri cum Peritonæo, & reliquis læsis in vulnere partibus, iisdemque firmari, obturari, supplerique, ex observatis chirurgicis & anatomicis constet. Ut profectò iniquè admodum in *Hippocratem* ii Auctores declamarint, qui numerosi, illum hâc assertione vehementer errasse, asseverarint.

2°. Eorum, qui inde non pereunt, multos dari, quibus sanitas omnino integra non redeat, aperta manente inguinis, ventrisve, alicubi apertura, per quam, ceu anum, natura suas spurcities, foetore abominabiles, hominemque per omnem vitam humana societate ferè privantes, de corpore eliminat.

3°. Horum nonnullis alvum nunquam ultra per anum emitti, imò in Intestinum Rectum & Colum, utpote collapsum, enemata immitti amplius non posse; ut *Vaterus*, *Blegny*, &c.

habent: nonnullis verò manere aliquam
sive fœcum, sive materiæ mucosæ, te-
nacifve, per Intestinum Rectum excre-
tionem; ut *Acad. Reg. Sc. anni 1710.*
Platerus, Hildanus, Blegny, Palfinus,
Cheseldenus, Albinus, viderunt.

4°. Reperiri etiam, quos Artifices
peritissimi, adductis ad aperturam vul-
neris ambabus separati Intestini oris,
invicemque unitis, atque ad vulnus
alligatis, ita percurarunt ut continua-
retur canalis intestinalis a summis ad
infirma usque, & alvus lege naturali
deinceps semper processerit

5°. Passim his, qui integrè curati,
adeoque ad perfectam sanitatem rediisse
perhibentur, Intestinum manere loco
læsionis angustius, prætereaque ad lo-
cum vulneris adfixum & connatum,
ob idque causam pravorum quandoque
symptomatum, imò leti ipsius existere:
constare quippe ex *Historia Medica*,
& confirmari notabilissimis exemplis,
anatomie demonstratis, ab egregio *De*
la Peyronie Tom. I. Act. Acad. Chir.
Par. truculentissimos dolores Colicos
hinc nasci, dum Intestina materie aut
flatibus nimium turgeant, spasmisque
torqueantur: imò vi spasmorum, aut
impletione nimia rerum indigestilium,
Intestinum

Intestinum ad locum adhæſionis dilacerari, & abdomen fæcum impletione letali turgere. Accretionem hanc Intestini cum abdominis partibus confirmatam *Heister* vidit, in femina eadem, quæ integrè sana ab operatione *Ramdhorii*, (vid. §. VI.) anno post-hac pleuritide occubuit. Unde id hominum genus semper de hisce præmonendum est. Atque hisce omnibus ita consideratis, clarè patebat in femina nostra Prognosis. Vel enim morituram gangrænâ partis affectæ; vel gangrænâ abdominis, si fortè intestinum in toto vulneris ambitu necdum hæreret exactè cum Peritonæo, ita ut in cavum ventrem fœces a superioribus descendentes, facile & subdolè dilaberentur: vel victuram quidem, sed cum molesta in inguine ano; vel curandam integrè quidem, attamen cum prægumena permanente causa variorum morborum, ni caveret sibi, imò & mortis. Videatur super his omnibus Ill. Præses, *Cap. de Vuln. Abd.*

§. XXII.

Indicatio fuit vires conservare, auferre impedimenta consolidationis, vul-

nus purum, atque ab aëre tutum, molle & humidum conservando, alimenta eligendo ea, quæ quotidiana experientia docebat omnium minimè per aperturam exire, & alvum propterea liberam clysmatum ope perpetuò servare. Enemata enim formidanda, ut supra vidimus, quando Colum apertum, necdum agglutinatum est, ne in cavum abdominis cadant: hîc tutò injecimus, eo, quod Ileum læsum crederemus.

Vidimus his scopis conferre alimenta facilis digestionis, & cum consuetudine plebejorum convenientia. Jus carniū præprimis indicatum, omnium maximè vulnere difflebat; uti &, quæ siti fedandæ necessaria, aqua. Hinc Cerealìa ac Farinacea varia incocta juribus proderant, & aquæ potus ita moderatus, ut parva admodum copia sumeretur, & sitis potiùs emulsis sedaretur spissioribus. Usus demum docuit alimenta solidiora, paucâ quidem copiâ simul, sed repetita, omnium maximè ad consolidationem facere; præsertim si jaceret mulier totâ ferè die in lecto. Ulcus interea tectum primò fuit Cataplasmate emolliente; deinde Emplastro Diachyli cum gummi, superposito Cataplasmate,

postea Emplastro defensivo rubro, tandem eo, quod dicitur *Fernelii ad rupturas*. Tertio mense potuit sine nocumento aliquantum sedere, tandem & surgere, ambulare, operari, sine incommodo. Advertimus porro haud simul & semel ulcus clausum; sed ita, ut primo per 1. 2. dies, dein per 4. vel 7. clausum esse videretur, ac posthac denuo aliquot extillantibus guttulis humesceret. Contigit sic, ut mulier hæc intra binos menses curata dici potuerit, excepto hoc repetente aliquoties stillicidio; curata verò integrè perhiberi non potuerit nisi mense inchoante sexto, quando levis hæc ulceris veluti sudatiuncula cessavit, non reditura. Juvit ad integram consolidationem vinum marte & cortice peruviano medicatum.

§. XXIII.

Symptomata aliena nulla se junxerunt morbo, toto curæ tempore, nisi tussis, cujus nulla indagari causa potuit, morigera tamen demulcentibus ac paregoricis. In homine *Pfaffii* §. X. notavimus tussim molestatam atque violentam. Et *Albini* miles §. VII. tussi vexabatur, quotiescum-

que aërem frigidiusculum ad nudum Intestinum admisisset, nec antequam recaluisse sedanda. Observando potius hæc discimus, quàm Physiologicè explicamus. Neque Intestina, Mesenterium, ac variæ abdominis partes duntaxat, hanc observationem suppeditant, verùm & aliæ plures. Ventriculi morbi dantur, quos pertinax tussis comitetur; mox his curatis evanida. Et quisnam subinde, meatum auditorium scalpendo, haud tussiat? Acriorem, pertinacior, & ad omnia rebellior tussim observavi nunquam, quàm in Puerpera olim; attamen, ejecto pudendis corpore oblongo, calloso, veluti incantamento curatam. In diagnosi, prognosi, ac curâ morborum, observationes ejusmodi usum habent. Bis diarrhæam passa est, Rheo, & Lysimachiâ victam.

§. XXIV.

Egressa demum nosocomio est, pinguis & torosa; id quod in ægris nostris toties observantes, minùs remediorum vi tribuimus quàm vitæ, ab omni cura & sollicitudine vacuæ, somno pleniori, quieti, optimo alimento.

CAPUT V.

V A R I A.

- §. I. *Puelle, Atresia laborantis, de qua anno 1761. Tom. III. Part. VI. a pag. 38. ad 43. Historia completa.*
 §. II. *Quædam de utero gravido.* §. III. *De Calorem generantibus causis aliis præter attritum, imò absente attritu.*
 §. IV. *De observationibus Clinicis Nosocomii.* §. V. *De Febre Hæmorrhoidali, deque Observationibus Nosocomii circa Hæmorrhoidas.* §. VI. *Ad Quæstionem de Bezoardicis remediis, toties a gravissimis Practicis explosam, jamque nihilominus renovatam, Responsio.* §. VII. *Nonnulla de Mistura Viennensibus dicta Hoffmanniana.* §. VIII. *Quædam, quæ ad C. II. §. V. omissa fuere.* §. IX. *In quosdam Criticos.*

§. I.

QUæ *Atresia* laboraverat puellæ Historia anno superiore data est, sed incompleta, felici exitu terminata fuit. Tumores in abdomine varii, copiosa-

378 R A T I O N I S M E D E N D I.

que in Vagina callositas, methodo internâ, externâque ibidem enarratâ, atque ad Octobris circiter exitum continuatâ, sensim fusa sunt, mensesque ritè fluere interea ceperunt: ita ut perfectè sana die 5. Nov. 1761. domum perrexerit, & hoc mense Septembri proximè elapso ob ventriculi vitium me conveniens, testata sit menses sibi copîâ ac tempore debitos adesse, nullosque aut in ventre tumores, aut nullam ad pudenda superesse callositatem. Novo fanè argumento Corticis peruviani præstantiæ; licet enim alia remedia præter hunc dederimus, prout superiore tomo descripsi, tamen justo cuique rerum æstimatori evidenter adparebit Cortici potissimum abscribendam victoriam esse.

§. II.

Cùm anno superiore de Viscerum cavorum dilatatione agerem, eademque nunc incrassari, nunc extenuari, nunc ejusdem manere crassitie in dilatatione, ostenderem, evitari non poterat quin sermo incideret in uterum, veluti cavorum viscerum ferè principem, propriâque observatione typis necdum editâ, quod de eo demonstratum esset,

confirmantem. Addam propterea, quam præfens annus academicus suppeditarit, novam confirmationem.

In tertium mensem gravida vapulat a marito, pedibusque ad hypogastrium conculcatur. Venter posthac ratione graviditatis crevit quidem, sed admodum inæqualiter: ita ut dextro hypogastrio ille sensim tumidior, ac tandem sub menses ultimos admodum turgens observaretur, suspicioque Gemellorum, quorum in medio alter alter sinistrorsum, locatus esset, animis innasceretur Obstetricantium. Denique 31. Jan. hujus, quem vivimus, anni, partus ingruere dolores. Rectè tum uterum situm, tum foetum, arbitrata obstetrix, prægnans ferio cooperaretur, adhortata est. Cum autem minimè promoveretur partus, alia obstetrix, & tertia, & quarta, atque ordine hoc & octava vocatæ, socordem esse, quod cum naturâ foetumque haud cooperaretur, parturientem clamarent. Unde tandem inhumanus maritus, duplex, ut patebit, homicida, verberibus illam, quò cooperaretur, adegit. Illucescente inanium partus dolorum septimo, eidemque fatali die, optimæ spei Studiosus, inque arte obstetricia magnæ dexteritatis D. Hopf,

invenit in ore uteri humerum infantis, & fecus illum funiculi partem, portionemque placentæ. Cum educturus infantem, hæc omnia loco movere deberet, ac ferme removisset, subita ingensque hæmorrhagia feminam sustulit.

Adductum mox ad me uterum examinavi. Facie anteriore sectus ille, infantem eximendi gratiâ; distentus mansit, ubique ferè pollicis habens crassitiem. In percissâ transversim hæc crassa substantia vasa inventa numerosa sunt, angustiora, ampliora, & quæ calamum scriptorium facile caperent nonnulla, omnia autem ferè vacua. Necesse porro fuit ut hæc ipsa vacuitas, & tempestatis frigus ingens, horum vasorum lumen, uterique crassitudinem, multum imminuerint. Quo loco placenta fuerat, cernere erat vestigia multa lacunarum. Idque notabile præprimis, quod uterus in ambitu placentæ fibras musculares referret bene multas; cujusmodi fibræ *Ruischio* ideam muscoli fætum pellentis placentamve, generare quondam potuere. Portionem crassi hujus uteri, demonstrationis ergo, servo in liquore.

Quod verò partum adeo difficilem reddiderat, ac crudele mariti facinus

arguebat, erat uteri substantia, dexterâ
sui parte abeuns in Steatoma figuræ
ferè rotundæ, pendenſque pondere me-
dico libras tredecim & quatuor uncias.
Ovarium utrumque naturaliter ſeſe, unâ
cum tubis, habebat. Præ enormi igitur
hoc Steatomate neceſſe eſt uterus &
rigidus, & pro parte repletus fuerit,
adeoque dolores partus in foetum directè
agere non valuerint; imò potiùs ipſum
Steatoma, urgentibus hiſce doloribus,
corpus infantis compreſſerit, neve ritè
exiret, impediverit.

§. III.

Observationes Thermometricas noſ-
tras, circa varium gradum Caloris,
in varia ſanorum ægrorumque corpo-
rum conditione, ac ſtatu nec non circa
ipſarum calorem gignentium cauſarum
diverſitatem, multis hujus anni acade-
mici experimentis ita reperiimus con-
firmatas, ut data dudum de iis ſenten-
tia undique ſarta teſtaque videatur.
Inter multas obſervationes, cum prio-
ribus noſtris eaſdem, referenda hiſtoria
videtur, quæ hâc æſtate, in Acutis
morbis publicè tractandis, obſervata
eſt.

382 RATIONIS MEDENDI.

Femina 37. annorum Febre continuâ putridâ laborans; (quæ nobis observata immortalis Cœi de fallacia judiciorum in diebus non bonis, cum materia haud ritè cocta, veridica omnino esse, usque in quartam hebdomadam, demonstravit,) die morbi 4. 5. & 6. perpetuò conquerebatur de interno calore urente, caloremque 6. 8. 10. 12. gradibus naturali intensiorem in Thermometro notabat; interea dum ego, dum nonnulli Medici adstantes, dum tota Studioforum cohors, vix unquam in pulsu motum febrilem notabilem palpabilemve, imò potius pulsum bonum, plenum, æquabilem, deprenderimus; dein die 7. 8. 9. 10. & Thermometrum, & sensus ægræ, & attactus noster, & febrilis admodum pulsus, calorem magnum unâ demonstrarunt. Ut meritò putem nihil certius, demonstratiufque esse hâc propositione: Caloris causam indubitatò esse mutuum vasorum humorumque inter sese, nec non ipsarum humorum nostrorum particularum attritum; at verò necessariò caloris causas longè alias, quàm hunc attritum, in rerum natura existere; quandoquidem calor tum ad sensum, tum ad Thermometrum, isque & intensus ad-

modum & diuturnus, toties in homine reperiatur, penitus absente, omnium votis, attritu. Miror ab iis, qui hujus veritatis testes oculati aut fuerunt, aut esse potuerunt, haud ita pridem in publica Thesi indirectè eandem oppugnatam esse.

Constitit quoque, experimentis infinities repetitis, medium horæ quadrantem sufficere, ad hominis explorandum cum Thermometro calorem, additis ad notatum tunc gradum gradibus binis. Solet quippe 1°. calor verus, isque haud ultra augendus, quadrantis horæ spatio notari, 2°. a semiquadrante ad quadrantem binis tantummodo gradibus augeri. Unde liquet semiquadrantis spatio haberi determinatum caloris gradum, additis duobus. Vix enim ex quinquaginta vicibus semel continget, ut hæc regula fallat; &, si rariore casu, saltem haud ultra dimidium, integrumve gradum, fallit. Sed hæc eâ conditione dicta funto, ut Thermometrum & bonum sit, & bene ab initio vestibus ac stragulis tectum, dum sub axilla ponitur.

§. IV.

Observationes Clinicæ de Acut. morborum cruditate, de coctione per-

R vj

384 R A T I O N I S M E D E N D I.
fecta & imperfecta, de eadem inchoata
& completa, de statu morborum, de
diebus indicatoriis & criticis, de me-
tastasi varia, de morbis novis ex præ-
cedente acuto natis, de urina, de pulsu,
de respiratione, de varia hypochon-
driorum in Acutis conditione, de signis
ex habitu corporis petendis, deque va-
riis functionum læsionibus; hæc, inquam,
observationes nos demum omnes con-
vicerunt veraciorem in tota Bibliotheca,
Scholave medica, Autorem *Hippo-
crate* non dari. Quod cum ita se ha-
beat, merebitur sanè hæc materies, ut
DEO vitam largiente viresque, Pars
hujus operis octava integrum *Hippo-
cratem*, ad lectos ægrorum demonstra-
tum, & confirmatum, compendio ex-
hibeat; quo demum omnes ad *Hippo-
cratem*, Virosque Hippocraticos, &
admirandos, & sequendos, incitemur.

§. V.

Doleo ex malè intellecta doctrina
mea Theses quodammodo erroneas sæ-
pius a Medicinæ Candidatis proferri
publicè. Amans illos, perpetuòque ama-
turus, & jam sæpius hâc ipsâ Parte
septimâ veram meam sententiam paucis

elucidavi, & circa quasdam nondum recensitas Theses sequentibus elucidabo,

Propositum itereatâ Thesi fuit, *Dari Febrim Hæmorrhoidalem*: postremâque vice defendenda simul proposita fuit Hæmorrhoidalis fluxus crebritas, Vienneſibus, quàm cæteris omnibus, notabilior.

Quid illi nomine *Febris Hæmorrhoidalis* intelligant, id planè ignorare me fateor; ignorabunt fortè quoque Theſium autores. Oportet enim hoc nomine intelligant Febrim, vel quæ ab Hæmorrhoidum affectione, obstructione, inflammatione, suam ducat originem, vel quæ Hæmorrhoidum fluxum pro crisi habeat. Porro neutro modo hanc febrim licebit hæmorrhoidalem vocare.

Non priore modo; nam in libro unde hoc nomen mutuati sunt, signa nulla enarrantur prægreſſæ alicujus Affectionis hæmorrhoidalis: e contrario verbis notatur diſertis poſt febrim jam natam, nec rarò alterum, tertiumve diem jam numerantem, tumentes deum adparuiſſe Hæmorrhoidas.

Neque etiam posteriore modo. Narrat enim morbi historia admodum frequentem hanc febrim fuiſſe, attamen

386 RATIONIS MEDENDI.

vix esse inventos paucos, quibus aut a natura, aut ab arte, promotus hîc fluxus fuerit: multos verò nîsus duntaxat hæmorrhoidales, citra fluxum earundem, perpeſſos eſſe; irritoque hoc nîxu, citra alias ſubſtitutas, ſive a natura, ſive ab arte, evacuationes, citò, integrèque convaluiſſe.

Demus autem, quod dari non poteſt, a paucis eorum numero, qui in frequenti admodum febre hâc fluxum hæmorrhoidalem a natura, arteve, paſſi ſint, totam febris naturam deſumi oportere, ideone *Febris Hæmorrhoidalis* appellanda eſt? Eodem fanè jure inflammatoriam aut acutam quamcumque febrim, vocares Alvinam, vel Meſentericam, quæ alvo judicetur; Renalem, quæ per urinas; quæ emeſi, Vomitoriam; quæ ſputis, Sputatoriam; quæ catameniis, Menſtrualem; quæ poſt aurem tumoribus, Paroticam; & ſic porro. Eſt igitur loquendi modus, qui e ſcholis medicis petitus non eſt, quemque Autores harum Theſium ad lectos ægrorum, me demonſtrante, non didicerunt.

Qualiſnam ergo eſt, de qua hæ Theſes, febris? Febris eſt talis indolis, ut ſimilem ſui in tota Hiſtoria medica non

habeat: quippe quæ in summa, imò in increfcente cruditate, bonis jam gauderet perturbationibus criticis; quæ irritis, nec per alias excretiones suppletis, ad evacuandum nisibus, brevituròque judicata esset: cùm e contrario perpetua atque æterna Naturæ Lex sit, ut Criticæ perturbationes, si profuturæ sint, coctâ materie, bonoque die compareant; utque morbi minimè judicentur ab irritò ad evacuandum conamine, nisi eidem alia evacuatio conveniens, atque sufficiens succedat; aut nisi, defectu etiam hujus, vagi materiæ morbosæ errores homines diu torserint, & multis occisis, demum quosdam post diuturnas ærumnas in vitam fervent. Quemadmodum in illa Epidemia apud *Hipp. Epid. Lib. I. pag. 941. 945. Foës.* in qua nullæ omnino crises observabantur, aut nullæ saltem, quæ id, quod inceperant, perficerent.

Objiciet mihi fortè quisquam benignâ Resolutione eos fuisse curatos, quibus irritò naturæ conamine, nec aliunde suppleto, cita contigerit perfecta-que salus; adeoque famosam hanc febrem, veluti sui similem in Medicina non habentem, a me describi non oportere.

Verùm qui sic censeret, is leges & conditiones benignæ Resolutionis, ad gravem, ad periculofam, ad inflammatoriam hanc febrim, contra omnem Medicinæ legem, experientiamque, applicaret. Secundo non adverteret idem, hâc fuâ prolatâ fententiâ, illico rationem concidere totam, ob quam vocetur febris hæc Hæmorrhoidalis.

Atque hæc de nomine hujus Febris fufficiant. Superest additamentum videre ad Thefin de febre hæmorrhoidali, ultimò defensam, adjectum ». Et Hæmorrhoides Viennensibus, quàm aliis Nationibus, magis familiares sunt : ut meritò de his suspicentur sæpe Medici.

Paucis Lēctorem hīc volo. Nonus jam annus est, quod & in ipsis ægrotantibus, & in scriptis tyronum in gratiam typo editis, & in cathedra, genuinam *Hippocratis*, id est Naturæ, tradiderim de Hæmorrhoidibus doctrinam ; quâ constitit verè Criticas dari Hæmorrhoidas, tum in Chronicis, tum nonnunquam Acutis in morbis, hasque a Medicis attentè observandas esse, juvandas, ac promovendas : dari præterea Hæmorrhoidas symptomaticas : dari etiam noxias planè, & pernicio-

las: tandem autoritate. & experientiâ
 eos damnandos esse cum Medicos, tum
 Plebejos, qui omnium ferè morborum
 curam ab Hæmorrhoidibus, vi promo-
 tis, expectarent. Hanc meam senten-
 tiam Thesibus de hac re publicè edi-
 tis cognitam, Clari Viri, quorum alii
 calidis in Regionibus, alii in frigidis,
 Medicinam faciunt, literis ad me datis
 confirmarunt.

Quod autem maximè Medicinæ Stu-
 diosos de Hæmorrhoidum apud *Vien-*
nenses, universosque *Austriacos*, naturâ
 convincere debuit, numerus est bis mille
 & ultra hominum, quorum exactissima
 Historia adhuc prostat, qui, ipsis cir-
 cumstantibus, examinabantur, & quos
 inter vix quatuor extitere, in quibus
 ipsa Natura hæmorrhoidum fluxum
 indicaret. Igiturne, post tantam expe-
 rientiam, ipsis adstantibus captam, *Vien-*
nensibus, *Austriacisque*, Hæmorrhoides
 præ aliis familiariores? Hæmorrhoides
 saltem illæ, quæ se aperiundas clament?
 Minimè; nisi velint eas frequentes hîc
 esse, atque pro crisi notandas, quas,
 naturâ non indicante, Medici & Chi-
 rurgi hominibus sponte crearunt: verùm
 tunc nullatenus intellexere me in *Trac-*
tatu de Hæmorrhoidibus docentem, at-

390 RATIONIS MEDENDI.

que omnium sæculorum autoritate demonstrantem, quâ demum ratione Medici has considerare, & circa easdem gerere se debeant. Doleo profectò has Theses ipsis inconsideranter elapsas esse, id præprimis veritus, ne qui alibi gentium easdem legant, vel animum in studendo socordem, vel in proferendo aut obstinatum, aut malevolum fuisse, suspicentur.

§. VI.

Eodem prope modo res habet erga *Febres malignas* dictas, quibus *Petechiæ*, *Miliares*, aliave exanthemata, se jungere solent. Propriis ad lectos ægrorum experimentis, numerosâ Tyronum semper cingente Coronâ, petitis ac repetitis; Libro meo de *Febrium Divisionibus*, (in quo præcipuorum cujusque Nationis, præsertim Germanæ, Medicorum, suffragiis luculentissimis, suffultus fui;) nec non *Partibus Rat. Med.* 3. 4. & 5. demonstratis, Medicinæ Studiosi convicti fuerint oportet de veritate Asserti, statuentis malignitatem morborum sæpe a Methodo medendi unicè gigni; petechiales autem & miliares efflorescentias perquam rarò naturæ curantis esse opus: præ-

cipue dum hæc invictis experimentis confirmata viderunt in spatiosissimo No-
focomio Hispanico, ab eruditissimo,
sagacissimo que ibidem Medico, Disci-
pulo quondam meo laudatissimo, G.
Hazenorhl, edito Tractatu anno 1761.
An igitur mirari me non oportuit,
quod e schola Viennensi Pathologica
prodierint, qui publicè edidere hanc
Thesin: » Sed etiam absque calido re-
» gimine erumpunt exanthemata, non
» igitur aut febris miliaris, aut alia,
» a calido semper oritur regimine, aut
» bezoardico medicamento. *Praxis*. Et
» dubitari potest an unquam a bezoar-
» dico medicamento exanthema enasci
» visum? Profecto cum ejusmodi opi-
nionem in ægrorum perniciem nonnulli
abuti possent, cogor paucis eandem
examinare.

Vera in eo dixere a calido regimine,
aut bezoardicis, *haud semper* exanthe-
mata nasci; neque unquam id assue-
rueram, sed *sæpe*: & si non exanthe-
mata, saltem alia frequentia mala. Po-
tuerant debuerantque meam circa hæc
mentem clarè percepisse, in *Vindiciis*
meis contra Apologiam Ill. *Halleri*;
quas *Vindicias*, ut verbo hîc moneam,
Vir quispiam, æque in Theoreticis:

quàm in Practicis, præcellentissimus; confirmaturus est, numerofo plane experimento & vivis in brutis, & potissimum in vivis hominibus, multis coram testibus, magnisque suis sumptibus, capto. Hinc hisce non immoror; quæ verò ad Bezoardica & ad regimen calidum spectant, hæc paucis tangam.

Varii generis Bezoardica sunt. 1°. Bezoardicum *Animale*, confectum ex Hepate & Corde Viperarum, siccatis in sole, inque pulverem redactis. *Lemery pharm. univ. pag. 130.* Ratione salis alcalini & obesse in febribus putridis potest, augendo, quæ ad putredinem adest, dispositionem; & nocere potest movendo sudorem eo morbi in stadio, in quo aut nihil movere licet, aut saltem non sudores.

2°. Bezoardicum animale aliud est *Lapis Bezoar*, præsertim Orientalis. Pluries hunc ad experimentum in Nosocomio revocavi, siquidem AUGUSTISSIMA, pro munificentia sua, promovendarumque scientiarum amore, copiam hujus lapidis mihi fecerit. Præter alia experimenta quondam publicè capta, hæc 13. & 14. julii hujus anni cepimus. Lapis nucis moschatæ minoris magnitudine, per horam in unc. iv.

Aquæ frigidæ immiffa, dabat aquam gratè amaram. Relicta per 10. horas amarorem eidem aquæ copiæ conciliavit naufeofum, & omnibus nobis, quotquot gustaverimus, abominabilem. Unde meritò concludiffe videmur infufionem ita dictam Lapidis Bezoar, cum aqua aliqua aromatica, aut cum vino, uti plurimùm fit, remedium movens effe, ftimulanfque ad fudores. Referri huc & Bezoar Occidentalis, Pedra del Porco, Factitius Lapis de Goa, &c. &c. folent.

3°. Bezoardicum *minerale* vocant Antimonium fixatum cum fpiritu nitri; id quod parum calcinatum, corroſivum; quod multùm calcinatum, iners; quod juſto modo calcinatum, prodeffe in morbis poteſt. Bezoardica varia mineralia ab aliis metallis parantur.

4°. Remedia elapſo ſæculo, prioreſque hujus, quod agimus, ſæculi parte, titulo Bezoardicorum famoſa varii generis erant, quemadmodum apud *Michaëlem, Ludovicum, Schroderum, Herculem a Saxonia, Techmeyerum, Barbette, Etmullerum*, innumerofque alios Scriptores medicos, præfertim *Germanos*, legimus. Sic erat v. g. Miſtura contracta Bezoardica, ſic vocata, binis

assumenda dosibus composita ex dr. i.
 Mist. simpl. Ludovici, & dr. semis
 Liq. C.C. succinati. Hæc autem Mistu-
 ra simplex Ludovici sic parabatur: R
 Spir. tart. rectificatissimi p. iii. Spir.
 urinosi volatilis, & spir. vitrioli novies
 sublimati, ãã p. i. Totum hoc, ces-
 sante effervescentiâ, misceatur cum
 spiritus Theriacalis v. partibus, & per
 retortam destilletur. Si nunc huic sim-
 plici dictæ misturæ Camphora, Opium,
 & Santalum, addebantur, vocabatur
 Tinctura Bezoardica. Alia quoque Mis-
 tura Bezoardica celebris erat hæc: R
 Aq. Rutæ, Scorzonæ, ãã unc. ij.
 Mist. simpl. Ludovici dr. i. Spir. fulig.
 rect. gr. xxx. Syr. Scordii dr. iv.
 m. pro binis dosibus. Ubi verò post
 hæc data ad sudores delirium immine-
 bat, dabant sequens: R Aq. Cord.
 Herc. a Saxonia unc. i. Aq. cinamo-
 mi dr. iv. Aq. Theriac. camph. dr. ij.
 C.C. essentificati, vel, loco ejus, Sal.
 Vol. C.C. scrup. i. Salis vol. succ.
 grana. x. Syr. Flor. Tunicæ dr. iv.
 Ad sudorem verò unâ dosi tunc eli-
 ciendum dabant Tinc. Bezoard. Lu-
 dovici dr. i. cum scrup. i. Spir. C.C.
 Ad normam porro hanc innumeras in-
 venire est formulas apud Autores su-
 pra laudatos aliosque.

Porro quod omnia hæc Bezoardica in morborum principio data, repetitaque, calorem jam nimium augerent, non movenda moverint, turbarentque coctiones, flos Hippocraticorum virorum, Sydenham, Baglivi, Boerhaave, De Gorter, Ill. Præses, ipseque etiam Clariss. Fridericus Hoffmann, unanimiter sese horum usui opposuerant; veluti malignitatem ita dictam in morbis, ac varii generis efflorescentias, petechias maximè ac miliares producentium, fovantiumque: quemadmodum videri compendiò potest *Tract. de Febr. divis.*

Quod Hoffmannum hîc cum cæteris laudem, perversè concepta de egregio hoc viro opinio me cogit: ubique enim condemnat Regimen calidum, & Alexipharmacorum, Bezoardicorumque usum; compendiò autem Capite de Febre purpurata §. II. „ Quàm graviter, inquit, dein calida & alexipharmaca medicamenta noceant, docuit sanè uberiùs experientia, quâ constat eadem, cum æstuoso Regimine, in causa esse, quod ingruente primùm novo hoc morbo (miliari) omnes ferè perierint, quum jam sub temperata methodo plurimi evadant.

» Quin liberalior tantum infusorum,
 » & decoctorum calidorum potus, fu-
 » dorem nimium movendo, & serum
 » plus justò exhauriendo, officit ».
 Equidem suasit nonnunquam *Bezoar-*
dica: sed qualia? Scilicet *sua*; ex C.C.
 non usto, Lap. Cancr. Antim. diaph.
 & Cinnabari. Non sunt hæc communi
 notione *Bezoardica*.

Et in *Cap. de Febr. epid. exanth.*
sive petechizante: » Ex medicamentis,
 » inquit, Alexipharmaca, salia vola-
 » tilia, Bezoardica calida & spirituosas;
 » licet ceu efficacissima vulgò com-
 » mendentur, plus damni, quàm emo-
 » lumentum attulerunt, præsertim libe-
 » raliùs, & cum calido regimine ex-
 » hibita. Diffolutionem enim sanguinis
 » elementorum promoverunt, & ob id
 » majorem petechiarum fecerunt co-
 » piam; vel cephalalgias etiam, an-
 » xietates, inflammationes, vel etiam
 » sudores copiosos suscitaverunt. Quin
 » novimus his ad præservationem cum
 » regimine assumtis, MOX IPSO CON-
 » TAGIO CORPUS fuisse affectum.

Et ut innumeros similes locos præ-
 teream, instar omnium ille est, quem
 habet *Cap. de Febr. ard.* » Notandus
 » vulgaris, admodum tamen pernicio-
 » sus

sus ERROR PRACTICUS , quo primis
 statim diebus, liberali manu , essentias
 Bezoardicas, & Alexipharmacas por-
 rigere suefcunt MORBORUM ARTIFI-
 CES , AD MALIGNITATEM , UTI
 STOLIDI PUTANT, A CORDE PEL-
 LENDAM. Hæc enim , si sanguis re-
 dundat , æstus inflammatorium ma-
 gis augment, & febrem graviolem, &
 diuturniorem, reddunt; quin si alvus
 simul diutius claufa, SANGUINEM
 NIMIUM RESOLVENDO, EXANTHE-
 MA PARIUNT.

Ut & *Cap. de Purpura Chronica* :
 Multò verò minùs . . . essentias &
 tincturas Bezoardicas , hic morbus
 ferre poteft, fed potiùs ex illorum
 usu femper augetur, magisque ac-
 cenditur. Vidimus certè mitioris aliàs
 genii Purpuram Chronicam, febris &
 vehementiæ symptomatum prorfus
 expertem . . . horum, & rigiminis
 usu IN MALIGNAM FUISSE CONVER-
 SAM . . . . . Et in genere id quo-
 que pro comperto eft Purpuram, quo
 citiùs, & impetuoſiùs, per medica-
 menta , & calidum regimen expelli-
 tur, EO FACILIÙS & LEVISSIMA
 DE CAUSA EVANESCERE, & INTE-
 RIORA REPETERE.

Magnorum igitur horum Virorum exempla semper in praxi sequutus, ea nunc in nonum annum Medicinæ Studiosis ita demonstro, ut de veritate moniti clarorum horum Virorum nullum dubium superesse possit. Et nihilominus, quis credere possit! ejusmodi reperiuntur, qui scholâ meâ vix egressi, publicè sustineant dubitari posse num a Bezoardico medicamento natum unquam exanthema sit? Erubesco dum Viennæ ejusmodi proponi video, & me ideo circa hæc explico, ut dum boni practici alibi hæc legent, noscant saltem ex me non hausta, ex mea schola petita non esse.

§. VII.

Ejusdem propemodum farinæ est, quod in alia Thesi inaugurali circa Misturam ita dictam *Hoffmannianam* est prolatum: „Mistura *Hoffmanniana* haud rectè *criminatur* in febribus, „ non tantopere stimulat, ac dragma „ nitri in libra una vehiculi „. Nihil hîc, nisi vitiosum, profertur. Etenim 1°. non determinatur copia Misturæ, quam Celeberr. *Hoffmannum* ipsum, variâ copiâ, variâ ingredientium pro-

portione, dedisse, ex lectione omnium ejusdem operum constat. Oportuisset profectò priùs exactè determinare vehiculi, contentique in eodem dosin antequam minùs stimulans, quàm dr. 1. nitri in libr. 1. vehiculi, statueretur. 2°. Autores ejusmodi Thesium in Nosocomio non didicerunt Nitrum semper hâc proportionem ad vehiculum dari oportere ægris. Vix quatuor libræ dragmam nitri capiunt, quando a stimulo vel minimùm metuimus, præsertim dum ægri copiosè bibunt. Sed 3°. si mistura hæc, ante natum *Hoffmannum* jam obsoleta, *Hoffmanniana* debeat vocari, per me licet, nam & sic cum cæteris ipse soleo; modo *Hoffmanni* prudentiâ, & circumspèctione, adhibeamus eâdem. Optimus enim ille Vir curam tradens *Februm continuarum putridarum*, curam *Febris ardentis*, curam *Inflammatoriorum quorumcumque morborum*, vix hujus misturæ, eive similis, meminit; longè alia, eaque sæpe adposita satis, præscribens: interea dum quamplurimi Medici, contra mentem, consuetudinemque *Hoffmanni*, Acutos suos ægros ab ipso morborum principio, perque totum eorundem decursum, hâc misturâ infarciunt totos. Tan-

dem 4°, quandoquidem Absorbentia acidis saturata, adeoque etiam Mistura *Hoffmanniana*, auxilii aliquando præstantis sint in morbis, quos diuresi curari Natura docuerit, ut nonnullæ sunt Dysuriæ, & quidam cum valido pruritu cutanei morbi, quales eorundem Vires in ægris Nosocomii demonstravi; facile per se quisque percipit remedium hoc diureticum iis in morbis & damnosum esse posse, & damnosum sæpe esse, in quibus tota Schola Hippocratica cane pejus & angue vetat, quidquid, Naturâ non indicante, imò repugnante, crudos, ob idque ad motum bonum ac salutarem ineptos, movere possit humores: in eo occupata unicè, ut coctionem promoveat, viasque excretorias omnes expediat sic, ut paratas easdem, aptasque omnes, inveniat post coctionem Natura, perque harum unam pluresve, morbosam eliminet materiem.

§. VIII.

Ad malè intellectam meam de lata pulmonum cohæsione cum pleura sententiam, utrùm scilicet morbifera dicenda illa esset, an non; *Cap. II. §. V.* respondi: neglectâ tamen necessariâ

PARS SEPTIMA. CAP. V. 401
animadversione in citationem plurimo-
rum Autorum, qui apud *Ill. Hallerum*
Physiol Elem. Tom. III. pag. 122. vel Lo-
bi, vel alterutrius, vel Pulmonis utrius-
que omnino concreti, in genere; & *pag.*
133. veluti *integræ cum integerrima*
respiratione cohæſionis, testes fuisse per-
hibentur.

Itaque regero 1°. cunctorum, qui
hîc laudantur, Autorum numerum val-
de exiguum esse, præ numero illorum,
qui hanc adhæſionem sive aliquam, sive
integram, morbosam notaverint.

2°. Haud verò omnes illos Scrip-
tores id testari, quod testati esse *Ill.*
Viro Hallero videantur.

Primò enim Juvenis apud *Ill. B.*
van Swieten, Comm. Tom. I. pag.
510. non habuit adhæſionem dimidii
pulmonis, ut *Hallerus* scribit, sed dex-
tri pulmonis tantummodo *medii lobi*.
Addere necessario hîc debeo, *Ill. Præ-*
side notante, juvenem, ante fatalem
Apoplexiam, Hæmoptoïcum fuisse.

Secundò, quæ ex *Actis Haarlemen-*
sibus notatur cohæſio, *sinistri* quidem
totius pulmonis fuit, sed non gesta in-
culpatè. Additur enim respirationem
fuisse a novem & ultra mensium spatio
valde impeditam.

Tertiò inter illos, qui integram co-
 hæſionem cum integerrima respiratione
 observaverunt, recenseor & ego, *Rat.
 Med. I. Part. II. Cap. 8.* minùs æque
 tamen. Sic namque scripsi ibidem pag.
 183. „ Nec vitiosè respiravit qua-
 „ tuor primis diebus, uti neque post
 „ peripneumoniam curatam, nisi sub
 „ mortem. Respiratio tantùm fuit natu-
 „ rali brevior, pulsusque naturali paulò
 „ celerior ac debilior, vix tamen in-
 „ æqualis „. Præterea operam navatu-
 rus omnem, quâ juxta leges physio-
 logicas vitæ modum explicarem homi-
 nis, qui totum thoracem, pleuram,
 diaphragma, pulmonem, pericardium,
 cor, vasa majora, mediastinum, in unum
 solidum sic concretum habuerat, ut ha-
 rum partium nulla potuisset seorsim
 moveri; amplectabâr, ut longè com-
 modiores, illorum sententiam, qui
 pulmones perpetuò statuunt contiguos
 pleuræ; & nihilominus rem hanc to-
 tam, ut mihi inexplicabilem, cogebar
 dimittere. Unde profectò qui hâc meâ
 historiâ uti vult, ad probandam inte-
 gerrimam cum universo accreto pul-
 mone respirationem, tum plùs dicit,
 imò utcumque contrarium potiùs, quàm
 ego; tum si quid illud priùs probaret,

consequeretur quoque necessario id, quod omnia mox enumerata viscera partesque, in unum solidum perfecte concretæ, integerrimam & circulationem, & respirationem, non læderent. Quia igitur quod nimis probat, nihil probat, mentio non fuisset hujus casus facienda.

Quartò Boyleus inter eosdem numeratur. Verùm nec ille *integrum* Pulmonem adhærentem vidit, nec cum illo integrè adhærente *integerrimam* notavit *respirationem*. Ait quippe se vidisse Pulmonem *multis in locis* adnatum, qualisnam verò respiratio fuerit, ne meminit quidem.

Quintò idem testari narrantur *Acta Edimburgensia*, *Act. Tom. II.* Acta quidem hæc nonnullos incompletos coactitus notant, sed egregii Viri *Waugh*, & *Lewis*, respirationis notabiliter in vita læsæ meminerunt; & ad adhæSIONEM completam, cujus *Hallerus* mentionem facit, doctiss. *Andrew St. Clair*, respirationem, quamvis æstate mortem præcedente emendatam notet, eandem saltem antea admodum difficilem, atque cum tussi pertinaci, nocturnisque societatem describit fudoribus: præterquam quod, si quid probaret hæc historia, unà probaret, quod absonum,

pulmones, ut pleuræ undique adnatos, sic eosdem TOTOS tuberculis caseosis, vomicisque purulentis PLENOS, respirationem integerrimam non lædere. Typographo metam urgente, deficit tempus reliquos laudatos in *Ele.m. Phys.* Autores consulendi.

3°. Demum assero multorum in Anatome minùs versatorum sectionibus diffidere, prudentiæ sæpe esse; cum in casuum Collectoribus haud desint, qui inter cohæSIONEM fibrosam, & aliam five mucosam, five inflammatoriam, five serosam nuncupandam, de qua toties partibus prioribus egi, quæque brevi ante mortem fit, haud sufficienter interstinxisse videantur. Quos porro si expunxerimus, numerus tandem illorum, qui notabilem integrumve pulmonum ad vicina coalitum, cum illibata respiratione, observaverint, exiguus omnino adparebit.

§. IX.

Refutatio a me expectabitur forsitan iniquarum quarundam animadversionum, publicis Novellis insertarum, in *Parte VI. Rat. Med.* & in meas contra *Ill. Hallerum* editas *Difficultates ac Vin-*

PARS SEPTIMA. CAP. V. 405
dicias. Verùm cùm ab una parte harum
animadversionum Autores seipfos refu-
tarint, ineptissimos se demonstrando,
qui de rebus Medicis tolerabile quid
proferant; cùm ab altera parte, que-
madmodum paulò ante monui eximium
opus, meris, iisdemque numerosis ex-
perimentis, *Halleriana* refutaturum;
ad Typum paretur, aliusque Vir in
Italia Celeberrimus simile contra *Hal-
lerum* opus paret; æquitas a me hâc
vice poscit, ut hos Scriptores publicè
non prostituam, sed ipsis potiùs suam
ipforum crassam & ineruditam Criti-
cem condonem.

Finis Partis septimæ Rationis Medendi.

Part I. Of the Nature and Properties of the
Human Body. In which is contained the
Description of the several Parts, and the
Causes, Signs, and Remedies of the
Diseases thereof. By W. Brouncker, Esq.
Of the Honourable Society of the Middle
Temple, Barrister at Law. Printed by
J. Streater, at the Sign of the Gun, in
St. Dunstons Church, near the Temple.
1679.

Part II. Of the Nature and Properties of the
Human Mind. In which is contained the
Description of the several Parts, and the
Causes, Signs, and Remedies of the
Diseases thereof. By W. Brouncker, Esq.
Of the Honourable Society of the Middle
Temple, Barrister at Law. Printed by
J. Streater, at the Sign of the Gun, in
St. Dunstons Church, near the Temple.
1679.

A g. caley,
von witten
onond
Raphanus huncus.
Verben
Folde auctantorum
proude
Wittenquedonum
valerian Jylv. p. 205 u. 109

